

מבואותי מורה ר"ן

קמא

דף מט: נ.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה לה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

מאמר אשרי העם זרקא

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו היא לשון רבינו/י

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע יש משערין שבשנת תקסב/י¹ בין שהיא מהתורות שרמוז בהן כוונות תפילין (כמבואר בחי"מ תקי) ואולי בראש השנה בין שרמוזה בפסוק אשרי העם יודעי תרועה, והיא בנויה על סוד הנסור.

פתיחה

אחרי שלמדנו בתורה לד על שבירת הכלים ועולם התווה, כאן בכלליות מאד מבואר כיצד נעשה התיקון השלם לשבירה, והתווה. להחזיר את העולם והאדם ממצב של אחר באחר עם הקב"ה למצב של פנים בפנים דבר ה' עמכם. וזה ע"י התשובה ששייך רק לישראל/י² ורק בעולם התיקון/י³ להשיב את המלכות לחכמה שממנה התרחקה בשבירת הכלים והתווה. דהיינו לחזור להמליך את הקב"ה ולגלות כבודו בעולם.

ומבואר שהארת החכמה למלכות צריכה תמיד חדוש. והחדוש נעשה בסוד הניסור שעל ידו חוזרים ממצב של אחר למצב של פנים, כידוע בסוד בריאת חוה. ומבואר הסכנה שבחכמות חיצוניות, כי צריך שהנהגת המלכות שלנו תהיה רק עפ"י החכמה הקדושה היא הארת פני ה' הגורמת להרגיש לפני ה' תמיד. והחדוש נעשה בסוד השינה דהיינו שמוריד עצמו קצת להסתרת החכמה כדי לחדש אותה.

עיקר מהלך התורה מבאר כיצד מי שהוא בדביקות בבואר יכול חדש את המוחין בשעה שהם מתעייפים מהדביקות, ע"י שעוסק במשא ומתן באמונה, כי ע"י שהמוחין שלו בדיני התורה להיזהר שיהיה המו"מ באמונה עולה חב"ד ליצירה וכל המדרגות שבעשיה עולות עד שגם המלכות עולה מהקליפות עם ניצוצות קדושים/י⁴ שמעוררים יחוד/י⁵ חכמה בינה שמחדש את המוחין ויכול לחזור לדביקות/י⁶.

טו כסלו ער"ג שבט תשפ"ד ירושלים

² בסוף תורה מט לפני ההוספות של מוהר"ן, כתוב מתורה לב עד כאן הוא לשון רבנו.

¹ משנת תקסא עד תקעא ידוע איזה תורה נאמרה בכל ראש השנה לבד משנת תקסב. וזה הסדר – עח, ז, ה, יג, כ, נח-נט, ס, סא, א' תנינא, ה' תנינא ח' תנינא. (תורה סט י"א שנאמרה בר"ה לא ידוע איזה אבל אחרי תקסב)

³ כי גוי לא שייך לעולם התיקון והוא תמיד בבחי' תווה. ואע"פ שמצינו באדם וקין ואנשי העיר נינוה, שהועילה להם התשובה. יש חילוק גדול בין תשובה של גוי לתשובה של ישראל. עיין בסוף נבחר פרשת האזינו דף שכו. שכתב שלא מועיל תשובה לגוי. ובמגיד משנה לבעל המשנה הלכות בראשית עמ' מד ביאר למאן דאמר שלא מועיל ע"ש שנחלקו בזה. עכ"פ משמע שלכ"ע יש הבדל גדול.

⁴ אע"פ שאמרו חז"ל (פסחים נד.) שתשובה נבראה קודם לעולם. נבראה רק כדי לתקן את העולם ולא לעולם התווה שאליו שייכים הגויים. והגויים אפילו בשבע מצוות אינן מצווים כמבואר בב"ק לח. וע"ז ב: כמ"ש עמד ויתר גויים.

⁵ צ"ע מסתמא אם במו"מ המוחין עולים ליצירה, א"כ בדביקות עולים לבריאה, ואולי אפילו לאצילות וממילא גם כל המדרגות שלמטה עולים, אבל כיון שהמלכות היא לא בקליפות לכאורה לא מועיל להעלות ניצוצות קדושים מאידך כיון שהמלכות עולה נשאר חלל ובהכרח שעולים ניצוצות קדושים.

⁶ צ"ע כי בכונות דרושי הלילה ד' ובפע"ח ר"ה פ"ד מבואר שהמוחין שמסתלקים מו"א בשעת השינה עולים לבינה ומעוררים יחוד חו"ב, שע"ז מאיר החכמה במוחין לחדשם, ואילו אצלינו בסוף אות ט' מבואר שע"י שחושב במו"מ בדיני הלכות מו"מ אזי עלה החב"ד ליצירה וכל המדרגות עולות עד שעולה המלכות מהקליפות עם הניצוצות. והכלל תמיד שהניצוצות הן שעולות מ"ן לעורר יחוד. ואולי הכוונה שהמוחין שעולים ליצירה כיוון שגורמים לעלית הניצוצות נחשב שהם גרמו את היחוד.

ועיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב פרצוף נוקבא דז"א – פתח יט תיקון הנוקבא בסוד הנסירה: העתקתי רק את קיצור הדברים ועיין בפנים בהרחבה – הנסירה במאורות העליונים הוא סוד התרדמה שמפילה אימא על הז"א כדי לנסר ממנו, ר"ל לקחת ממנו את הגבורות הנמצאים דבוקים בו, וליתן אותם אל הנוקבא, וע"י כך להפרידה ממנו. במקום הגבורות שהיו בדכורא נכנסים בו אז החסדים. לאחר שהגבורות ניתנו אל הנוקבא היא נעשית פרצוף בפ"ע, ואז היא ראויה לזיווג בפ"פ עם הז"א והוא סוד כניסת מוחין החדשים וסוד תיקון הנפש ע"י הרוח. אצל האדם התחתון הנסירה הוא סוד השינה בכל לילה, וענין הגבורות הנסרים ממנו הוא סוד העבודה הנעשית על ידו בכל יום על ידי מלחמת היצר. אותם התיקונים שנעשים על ידי האדם במשך היום מסתלקים ממנו בעת השינה (אותו סילוק הוא הנסירה) ועולים למעלה לשרשם באימא שהיא סוד הנשמה, ושם הם נמתקים. אותו מיתוק או תיקון אינו נראה למטה בבריאה אלא הוא נשאר למעלה עד לגמר זמן תיקון הכללי. על כל פנים, הסתלקות זו של העבודה למעלה בכל לילה שהיא סוד הנסירה הם מעוררים את אור הנשמה והם סוד המ"ן העולה למעלה לאימא. אותו המ"ן הוא הנותן כח לנוקבא להזדווג בפ"פ עם הז"א, ולאדם התחתון הוא נותן כח וסיוע לעשות תיקונים נוספים למחרת. אותו הכח הניתן באדם התחתון ובו"א כתוצאה מן הנסירה הוא גם סוד כניסת המוחין החדשים באדם ובמאורות העליונים בכל יום. תיקון זה של הנסירה נעשה ע"י או"א שמורידים שלמות התיקון מא"א שהוא בסוד הנצחיות, והם בונים את הנוקבא כדי שתהיה שלימה בכל מדרגות של שם ב"ן שבה. סוד הנסירה שהוא מיתוק הגבורות בשורשם

ליקוטי הלכות

אור"ח ח"ב דף א: משא ומתן ב – הנייחא למוחין המתייגעין היא כדי שלא יהיה רבוי אור שגורם שבירת כלים
 אור"ח ח"ב דף קפג: מנחה א
 אור"ח ח"ב דף רנ ק"ש שעל המיטה ב – המלחמה במחשבות זרות וחיצוניות היא הגורמת ליגיעת המוחין
 חו"מ ח"ב דף רכ: גזילה ד
 חו"מ ח"ב דף רלא נזיקין ב
 חו"מ ח"ב דף רלא נזיקין ג – באות ח הנשמה באה באמונה ומבררת ניצוצות קדושים ומעלה אותן מ"ן ונעשה יחוד ועי"ז
 מתחדשת הנשמה.

שיחות השייך לתורה זו

התורות והמאמרים שבספריו הקדושים הם כלליות, וכל מה שאתה ממשמש בהם אתה מוצא בהם טעם נפלא וחדש, ומתוק לחיך, ומאיר עיניים מאוד, ויש בהם עמקות גדול בדרך פשט, ובדרך סוד ונסתר, כי כל התורות יש בהם סודות נסתרים ונפלאים ונוראים מאוד מאוד, ואי-אפשר לבאר זאת. גם בכל מאמר יש כוונות של מצוות, שכל מאמר שייך לאיזה כוונות המבוארים בכתבים בעץ חיים ופרי עץ חיים. כגון התורה של "מי האיש החפץ חיים" (בליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן ל"ג), יש בו סוד כוונת לולב אף-על-פי שלא נזכר בו דבר ממצוות לולב, וכן "בקרב עלי מרעים" (- שם, ל"ו, ו-ק"א), כמדומה לי שיש בו כוונת קידוש (עיין בחי"מ, סימן שפ"ז), וכיוצא בזה שארי המאמרים. ושמעתי מפיו הקדוש שאמר, שרצה לעשות פירוש על העץ חיים, אך פירוש פשוט אינו נצרך, רק צריכין לומר תורה שיהיו פירוש, וכבר אמרתי כמה תורות השייכים לעץ חיים. גם שמעתי בשמו שאמר, שזה סמוך גמר העץ חיים וראה שהוא כולו מוסר. וכן כמה תורות יש בהספר, כגון "מרכבות פרעה" (בליקוטי מוהר"ן ח"א, סימן ל"ח), "אשרי העם-זרקא" (- שם, סימן ל"ה), "בחצוצרות" (שם, סי' ה'), "אנכי" (שם, סי' ד'), ועוד כמה תורות שאמר באותן העתים, וכולם הם סוד כוונות תפילין: (- חיי מוהר"ן, סעיף שס"ב).

סיפר לי חברי רבי נפתלי, שפעם אחת סיפר עמו ממצוות תפילין, והפליג מאוד בקדושת התפילין, ואמר: שראוי לאדם להתלהב מאוד בהנחת תפילין, כי תפילין הם קדושים ונוראים מאוד, וראוי שיפול על האדם פחד ורעדה גדולה, ואימה ויראה עצומה, כשרוצה להניח תפילין, אשר קדושתם שגבה וגבהה מאוד. והאריך בזה הרבה. וגם אנכי הבנתי מדבריו עוצם הפלגת נוראות קדושת התפילין.

ואמר: שכמה וכמה תורות שלו, רבות מאוד, כולם נאמרו על מצוות תפילין, אף-על-פי שלא נזכר שם תפילין כלל, אף-על-פי-כן הם נאמרו על ענין תפילין. והם: "בחצוצרות - בסימן ה'"; "אנכי ה' אלוהיך" - בסימן ד'; "ומי האיש החפץ חיים" - בסימן ל"ג; "ואשרי העם יודעי תרועה" - סימן ל"ה; "ומרכבות פרעה" - בסימן ל"ח. כולם ב"לקוטי" (מוהר"ן חלק) הראשון. ועוד מאמרים רבים, אשר נאמרו באותן הזמנים, כולם נאמרו על תפילין. ומזה יוכל (האדם) לשער מעט עד היכן גדלו ושגבו קדושת התפילין: (- חיי-מוהר"ן, סעיף תק"י).

אחר פסח שלח אותי לר' יהושע מזורין עליו השלום עם קוויטל כתוב בשמות בכתב ידו הקדושה ליתן לו, כי רבי יהושע הנזכר-לעיל היה חולה. ואמר רבינו זכרוננו-לברכה שימות. וצריכין לעשות לו טובה בעולם הבא, על-כן שלח אותי עם הקוויטל הנזכר-לעיל. ונסעתי אליו ומסרתי לו הכתב הנזכר-לעיל ופקודת רבינו זכרוננו-לברכה שיקח בדעתו ומחו השמות האלו שהיו כתובים שם. כי כאשר יקבלם בדעתו ומחו שהם הנשמה, כי הנשמה היא הדעת שבמוח כמו שמבואר בספריו הקדושים (ליקוטי מוהר"ן ח"א סימן ל"ה), יהיה טובה גדולה לפניו. גם אמר לי שאצוה לו שיחשוב את רבינו זכרוננו-לברכה בדעתו בכל יום עד שיסתלק, וכן עשיתי. ואמר לי רבינו זכרוננו-לברכה שזיכה אותי במצוה בשליחות הזאת לרבי יהושע הנזכר-לעיל: (- ימי מוהרנ"ת, סעיף י"א).

נשמתו באה לידי אמונה וכו' (- סעיף ו').

ועל-כן כשהאדם רואה שמחו נתבלבל מעבודתו שעסק איזה שעות, בהכרח הוא צריך לתת נייחא להמוחין, ולהתבטל מעבודתו, ולישן קצת, או לדבר שיחת חלין עם בני אדם, וכיוצא בזה, שזהו גם כן בחינת שנה, כמו ששמעתי מפי רבינו זכרוננו-לברכה. ואז בשעת השנה והבטול שהוא גם כן בחינת שנה, אז מחו נסתלק ונתבטל

באימא ונתינת כח למאורות העליונים, הוא גם סוד השמירה הנצרכת לגבורות אלו הנעשית ביסוד דנוקבא ע"י ב' הצירים וב' הדלתות הנמצאים שם שהם ב' פעמים שד"י כפי שביאר המחבר בפתח שעבר:

ח אע"פ שלכאורה מו"מ הוא בחי' שינה לפשטא אורייתא ולא לדביקות, עיין סוף אות ט' שהיא שינה גם לדביקות.

ט הקשר לתפילין עיין ספר פתחי שערים נתיב אורות דנקודים - סוף פתח י' - ...והוא ענין סילוק הנשמה בכל יום מן האדם, מה שכבר נתקן בירורי ב"ן שבו ע"י העבודה שעבד ביום שעבר, ונשאר למעלה בסוד אור"מ, בסוד הציצית וטלית חלוקא דרבנן לנשמתא, ונכנס בתוכו למחר פנימיות אחר בסוד התפילין שהם מוחין חדשים מסוד מ"ה, לתקן ולברר בירורים חדשים מב"ן שבו, כמו שית' במקומו בס"ד. והוא סוד סילוק אור דנקודים למעלה, ויוצאים מן העינים בסוד ציצית שהם ארבע מלכין דנפקין לקדמות, ארבע כמ"ש בספד"צ פ"ה, ועיין שם בביאורי הגר"א זללה"ה. והם הגורמים סיוע לכלים של האדם לעשות עוד מצות, בסוד מצוה גוררת מצוה, ואין להאריך עוד בסודות העמוקים האלו:

ונכלל בתוך האמונה הקדושה, בבחינת: "חדשים לבקרים רבה אמונתך", כמו שאמר רבנו, זכרוננו-לברכה בהתורה "אשרי העם", המדבר משנה (סימן ל"ה), עין שם. (- ליקו"ה יור"ד ח"א, נדה ב, יב).

שייך להתורה זרקא ליקוטי מוהר"ן ח"א סימן ל"ה - שמעתי מאבי (= הרב ר' צבי אריה מטשעריץ) ששמע מאנשי שלומנו המקורבים אליו זכרוננו-לברכה, שפעם אחת בראש השנה אמר רבינו זכרוננו-לברכה לאנשיו מה אתם נוסעים אלי מה אתם רוצים ממני. הלא אם לא הייתם אצלי הייתי ישן, וכשהיו תוקעין בשופר הייתי נעור. ובלשון אשכנז: "וואלט איךמיר געשלאפין, מע וואלט אבל אז געטאהן מיט דעס שופר וואלט איך מיך אוף געחאפט" והמשכיל יבין עד היכן הדברים מגיעים: (- כוכ"א, שיחות בכתב יד הרב נחמן מטשעריץ; מובא בשיש"ק ח"א, סעוף רל"ה).

כי ידוע שז"א עד ר"ה בבחי' שינה וע"י התקיעות מתעורר והמשכיל יבין שהצדיק מרכבה לו

ענין ההתחדשות שהוא יסוד כל התורה כאן עיין שבחי הר"ן אות ו - והיה רגיל להתחיל בכל פעם מחדש דהיינו בשנפל ממדרגתו לפעמים לא היה מ'אש עצמו בשביל זה רק אמר שיתחיל מחדש כאלו לא התחיל עדין כלל לכנס בעבודתו יתברך רק עתה הוא מתחיל מחדש וכן בכל פעם ופעם תמיד היה רגיל להתחיל מחדש, והיה לו כמה התחלות ביום אחד, שגם ביום אחד לפעמים נפל מעבודתו והיה מתחיל מחדש וכן כמה פעמים ביום אחד:

שיחות הר"ן אות מח - **ספר הרבה** מענין גודל היראה והקדושה שהיה לו בילדותו שהיה רזין וקדוש מאד ואמר שהיה מתחיל כמה פעמים ביום אחד, הינו שהיה מתחיל להיות איש פשר, שמעתי יעבד את השם יתברך ואחר-כך באותו היום עצמו נפל מזה ונפל לתאות וכיוצא, וחזר והתחיל באותו היום פעם אחר שמאותו השעה יהיה איש פשר וכו' ונפל וחזר והתחיל מחדש, וכן היה כמה פעמים ביום אחד וכבר שמענו ממנו כמה פעמים שהיה לו כמה התחלות שבכל פעם התחיל מחדש לעבד את ה'

וזוהו כלל גדול מאד בעבודת ה' לכל יניח עצמו לפל חס ושלום, מחמת שנפל מאיזה עבודה או מתפלה בכונה, או שנפל למקום שנפל חס ושלום עם כל זה יחזק את עצמו בכל האפשר ויתחיל בכל פעם מחדש כאלו היום התחיל להתקרב להשם יתברך ואף אם יהיה בן כמה פעמים דהיינו שהיה לו חס ושלום, כמה וכמה נפילות מעבודתו יתברך, עם כל זה יתחיל בכל פעם מחדש אפלו כמה וכמה פעמים ובלא זה אי אפשר להיות איש פשר באמת ולהתקרב להשם יתברך באמת וכל זמן שאינו חזק בדעתו שתמיד ימשך עצמו להשם יתברך בכל מה שיוכל בין בעליה בין בירידה חס ושלום, אפלו אם תהיה הירידה חס ושלום, איך שתהיה אף-על-פי-כן יהיה חזק ואמיץ בדעתו למשך ולהשתוקק ולהתגעגע תמיד אליו יתברך, ולצעק ולהתפלל ולהתחנן אליו יתברך תמיד, ולעשות מה שיוכל בעבודת ה' בשמחה, אפלו אם יהיה איך שהיה, כל זמן שאין לו התחזקות הזאת באמת אי אפשר לו להתקרב להשם יתברך באמת וכל כך הוא צריך להתחזק עד שהוא מכרח להיות מרצה לעבד את ה' תמיד כל ימי חייו על מנת שלא לקבל פרס כי לפעמים נדמה להאדם שרחוק שהוא יזכה לחיי עולם הבא לפי גדל התרחקותו מהשם יתברך, אף-על-פי-כן יהיה מרצה לעשות מה שיוכל בעבודת ה' בלא עולם הבא ואפלו אם נראה לו שהיה לו גיהנם גם-כן חס ושלום, יהיה איך שהיה הוא מחייב לעשות את שלו תמיד בעבודת ה' כל מה שיוכל לעשות ולחטף איזה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא, וה' הטוב בעיניו יעשה וכעין מה שמשפירם בשם הבעל-שם-טוב זכר צדיק לברכה, שפעם אחת נפל בדעתו מאד מאד עד שנודאי לו שבודאי לא יהיה לו עולם הבא חס ושלום, ולא היה לו כמה להחיות את עצמו כלל, ואמר: אני אוהב את השם יתברך בלא עולם הבא וכל אדם אפלו איש פשוט אי אפשר להיות איש פשר באמת כי-אם בשיכול לעמד בכל כנוצר לעיל ואפלו ביום אחד צריך לחזק את עצמו כמה פעמים ולהתחיל בכל פעם מחדש כנ"ל עד אשר יזכה ברבות הימים לילך בדרכי ה' בסדר אמון:

גם עיין חיי מוהר"ן תלו מעלת ההתבודדות א - **מפתח החברים**: אמר, שטוב שיאמר האדם בשעת ההתבודדות, בשמתבודד בינו לבין קונו, יאמר: היום אני מתחיל לדבק בך. ויעשה בכל פעם התחלה, כי כל ההמשכות הולכין אחר ההתחלות, ואפלו המחקרים אומרים, שההתחלה היא כמו חצי דבר של כל המעשה. נמצא ממה נפשך יעשה בכל פעם התחלה ויאמר כנ"ל, פי ממה נפשך: אם היה מקדם טוב, עכשו יהיה טוב יותר; ואם חס ושלום מקדם לא היה טוב, בודאי צריך ומכרח לעשות התחלה חדשה:

חיי מוהר"ן - אות תלה - (ו) כשהכניס אותי בהתמדת הלמוד, וצוה עלי וקבע לי שעורים גדולים בכל יום, והזהיר אותי שבכל יום אראה לדבר עם בני אדם איזה שיחות וספורים כדי לפקח דעתי. ואף על פי שלא היה היום מספיק לי לגמור השעורים שצוה עלי, אף על פי כן אמר שזה מכרח לפקח דעתי בכל יום על ידי שיחה עם בני אדם איזה שעה ביום. וכבר מבאר במקום אחר שהשיחה עם בני אדם היא כמו שנה שהיא נוחה למחזין: גם אחר כך אמר לי שגם בתוך הלמוד בעצמו צריכין לפעמים לעמד לפוש ולנוח לפקח דעתו להניח דעתו לחרות איזה שעה קלה, ובלבד שלא תצא מחשבתו לחזין לגמרי חס ושלום לחשב מחשבות רעות או הרהורים רעים חס ושלום.

לקוטי הלכות נזיקין הלכה ג הלכה ח' - וכמו ששמעתי בפרוש מפי רבנו זכרוננו לברכה ששיחת חלין שמדברין לפעמים עם העולם כדי לפקח את דעתו לתת נוחה להמחזין כשיגיעים מהתורה ועבודת ה' והו בחינת שנה ממש שעל ידי זה נתחדש המח כנ"ל:

ועיין בזה עלים לתרופה מכתב תלה - באמצע היום תוכל לשוב ולדבר כרצונך לפקח דעתך, ותרגיל עצמך לדבר בכל יום ויום עם אנשי שלומנו וזמן הסתם תשיחו ותדברו מעסק התכלית ומגדלת אדונינו מורנו ורבנו זכרוננו לברכה ומגדלת תורתו ומעשיותיו ושיחותיו הנראות וכו', שכל זה הוא גדלת הבורא יתברך.

גם עיין תורה טז ותורה עז ותורה עח תנינא מה ביאר שם ביטולה של תורה זו היא קיומה.

ראשי פרקים

- א. תשובה היא לשוב את הדבר למקום שנטל משם.
 ב. והוא בחי' הטעם זרקא
 ג. ונדרש בזהר שהכוונה דאזדריקת לאתר דאתנטילת מתמן. ומאן ההוא אתר, הוא חכמה.
 ד. כי חכמה היא שרש כל הדברים
 ה. לכן צריך כל אחד לשמר את שכלו משכליות חיצוניות,
 ו. המכונה בשם בת פרעה.
 ז. בת מרמות על החכמה שאינה חכמה (כי דעתן קלה דהיינו שאינה מיושבת)
 ח. עקר החכמה לקנות שלמות, אינם רק חכמות אלקות. ושאר החכמות הם רק חכמות בטלות,
 ט. ואינם חכמות כלל
 י. ת"ח שבשאר ארצות הן כבנות שדעתן קלה ביחס לת"ח שבבבל
 יא. פרעה לשון ביטול לשון הפרעה
 יב. חכמות חיצוניות, הם בחינת קנה דקליפה שנאמר עליו גער חית קנה
 יג. והן זה לעומת זה של קנה דקדושה בחי' קנה חכמה
 יד. ישראל הם עם קדוש ולכל אחד חלק אלוך שהוא בחי' חכמה
 טו. לכן הם נקראים ראשית
 טז. בשעת הולדה, השכל מצומצם
 יז. וכשמתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת השם יתברך, אזי שכלו הולך וגדול,
 יח. מחשבות חיצוניות היינו חכמות חיצוניות ממעטות קדושת השכל כפי תפיסת מקומם בשכל הקודש
 יט. והחכמה חיצונית היא נעוץ בתוך השכל הקדש כקנה, ומחסר מקום הקדושה.
 כ. ועל זה הקנה, היינו זה השכל, מתלקטים ומתחברים כל המדות רעות ומגונות:
 כא. וזהו (סנהדרין כ"א): 'כשנשא שלמה את בת פרעה, ירד גבריאל ונעץ קנה בים'.
 כב. ירד גבריאל היינו השתלשלות הגבורות
 כג. ועי' נעשה סוספיתא דדהבה היינו בחי' קליפות בחי' חכמות חיצוניות בחי' בת פרעה קנה שננעץ בים החכמה והעלה עליו שרטון היינו מדות מגונות ועליו נבנה כרך גדול של רומי היינו הנחש הקדמוני הכרוך אחר הקדושה
 כד. כרך גדול היינו בחי' כי הגדיל לעשות בחי' ומתקנין שם תיקון גדול (סוכה פ"ה) כי הוא כרוך אחר הגדולים בבחי' כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו כה. אות ב
 כו. ואחר שטר מרע דחכמות חיצוניות לא זו אף זו שצריך לחדש שכלו בכל עת
 כז. וזה בחי' חידוש מעשה בראשית שבטובו בכל יום תמיד
 כח. חידוש בשכל הוא חידוש הנשמה
 כט. הנשמה מחיה את הגוף בבחי' כמו שהקב"ה מחיה את העולם
 ל. אות ג
 לא. חידוש הנשמה הוא ע"י שינה בבחי' חדשים לבקרים רבה אמונתך
 לב. ברכת הנותן ליעף כח
 לג. ובשעת השנה, המוחין, היינו הנשמה, באה בתוך אמונה, בחינת: "חדשים לבקרים"
 לד. אות ד
 לה. יש כמה בחינות שינה
 לו. פשטא מונח זרקא היינו שפשטא אורייתא היא נייחא למוחין וחוזרים לבחי' חכמה
- לז. כשלומד פשטא אורייתא זה בחי' שינה שבאים המוחין בתוך האמונה ומתחדשים שם לח. אות ה
 לו. ועקר המוחין שמקבלין על ידי האמונה, אין מקבלין אלא מאור הפנים
 מ. חיים הם המוחין
 מא. אמונה נקראת ירושלים בחי' מלכות בחי' צדק בחי' לילה בחי' פשטא אורייתא בחי' חשך בחי' מאור הקטן
 מב. יש כמה בחי' אור הפנים כי יש פנים לתורה ויש פני הצדיקים
 מג. כשהצדיק מסביר לו פנים אזי מקבל שכל חדש ונשמה חדשה
 מד. אות ו
 מה. ויש שינה שהיא בחי' משא ומתן שהוא גם פשטא אורייתא
 מו. כי בשעוסק במשא ומתן באמונה, אזי המוחין, היינו נשמתו, באה לתוך אמונה,
 מז. וזה בחי' הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות
 מח. כי העוסק במשא ומתן באמונה, הוא בודאי עוסק בדיני ממונות.
 מט. השכל נקרא רחוק כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני
 נ. אות ז
 נא. כשמכניס שכלו נשמתו בתוך האמונה צריך לשמור שלא יינקו ממנה החיצונים
 נב. כי האמונה שוכנת בתוך החיצונים
 נג. וצריך להמשיך בחינת חשמ"ל מעולם הבינה, להלביש את המלכות, היינו אמונה, שלא יינקו ממנה
 נד. וכשאדם עוסק במשא ומתן כל כך באמונה, כמו רב ספרא, ומקים "ודובר אמת בלבבו"
 נה. זו הבחינה נעשה חשמ"ל, היינו מלבוש, סביב האמונה.
 נו. ואזי אמא מסככת על בנהא. שלא יינקו ממנה.
 נז. שהלב עושה חשמ"ל, היינו מלבוש, סביב האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים:
 נח. וזה בחי' הרוצה שיעסק בדיני ממונות, ישמש את שמעון בן ננס
 נט. כי שמיעה בליבא תליא, וחשמל לב גמט' שמע היינו שמעון רמו לחשמל שהלב עושה
 ס. וכן ננס בחי' אמונה בחי' מאור הקטן (וצריך שישמש שמעון דהיינו החשמל לב על בן ננס לשמור עליו)
 סא. אות ח
 סב. וכשאדם עוסק במשא ומתן באמונה, עוסק בדיני ממונות, היינו פשטא אורייתא, זהו בחינת הקרבת הקרבן תמיד, והקטרת הקטרת.
 סג. כי על ידי התמיד עולים חכמה בינה דעת דעשיה ביצירה,
 סד. וכל הניצוצות הקדושים שבקליפה עולים בסוד אחד עשר סממני הקטרת, בבחינת מלכות.
 סה. כשבשעת משא ומתן מוחו חושב בפשטא אורייתא שהיא בחי' מט"ט המקנן ביצירה נמצא שחב"ד שלו בעשית מו"מ עולים ביצירה וכל ניצוצות הקדושה שיש בתוך העכו"ם והסובב את ירושלים עולים לבחי' אמונה בחי' ירושלים בחי' מלכות
 סו. וכשירושלים, היינו האמונה, היינו משא ומתן, שהוא פשטא אורייתא, מתגברת. אזי אלו העכו"ם והארצות נופלים, ועולים ממנה כל הניצוצות הקדושים שבתוכם בסוד אחד עשר סממני הקטרת:
 סז. שלש מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, העמדת המלך, וכריתות זרעו של עמלק, ובנין בית המקדש.

ליקוטי	תורה לה	מוהר"ן	מט. 5.
סח. והא בהא תליא,		הפנים שהוא שע נהורין של פנים עליונים הנמשכים מתיקון ואמת	
סט. העמדת מלך בחי' אמונה		פ. דקרי קרי ודלא קרי להוי צוותא לחבירו	
ע. כריתות זרעו של עמלק בחי' הנצוצות העולים		פא. פירוש מי שאינו ת"ח יכול ע"י שעושה מו"מ באמונה לחדש את המוחין של חברו משרשו לחדש את מוחו חידוש הנשמה	
עא. בנין בית המקדש בחי' אור הפנים בחי' חרוש המוחין		היגיע שיוכל לחזור לדביקות. פב. אות י	
עב. בעון משקלות היא מלחמת עמלק		פג. ראש השנה בחי' שינה בחי' מו"מ באמונה	
עג. מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו		פד. התקיעות בחי' התעוררות השינה שהוא חרוש המוחין מאור הפנים	
עד. אות ט		פה. ומזה בא התאדמות פני התוקע שנתעוררו אורות מפנים עליונים	
עה. חשמל הנ"ל הוא בחי' רצועות		פו. וזה פרוש הפסוק אשרי העם היינו תיקון המלכות יודעי תרועה היינו שע"י החשמל מתחברים אליה הנצוצות שמשבירת הכלים ה' באור פניך יהלכון שנשמתו מקבלת מאור הפנים כשבאה בתוך האמונה ע"י שמהלך במו"מ באמונה	
עו. כי רצועות הן בחי' מקיפי המלכות		פז. או שיהלכון קאי על הנצוצות שעולין ע"י יא סממני הקטורת	
עז. כד תמחי לינוקא לא תמחי ליה אלא בערקתא דמסאני			
עח. הפרוש כשתרצה לטהר ולשמור את המאור הקטן דהיינו האמונה מהחיצונים תעשה זאת ע"י רצועות התפילין			
עט. רצועה גמט' שע רמו שעל ידה נשמרת האמונה ויכולה הנשמה דהיינו המוחין שבתוכה לקבל מאור			

הקדמה

הנושא של תורה זו הוא תשובה. ועיקר התורה עוסקת בתשובה של צדיקים כשנופלים מהדביקות בה', (דהיינו יחודא תתאה¹) מרוב יגיעת המוחין, ואזי יכולים לחדש את המוחין, ולחזור לדביקות ע"י בחי' שינה, דהיינו שעושים משא ומתן באמונה, ובסוף התורה מבאר שלא דווקא הוא בעצמו אלא גם חברו משרשו, יכול לחדש לו את המוחין ע"י מו"מ באמונה שעושה.

אע"פ שלפי ביאור עניין השינה אזי כל עסק שעוסק באמונה בפחות מאמץ המוחין, הוא בחי' שינה לעסק אחר שדורש יותר מאמץ. רבנו מבאר רק את עסק המשא ומתן באמונה, שהוא בחי' שינה שעל ידה מחדש את המוחין, שיוכל לחזור ללמוד ודביקות.

ובשינה מסוג זה שנמצא בתוך פתויי תאוות הממון ודמיון כח ההשתדלות, ניכר בחוש גודל הסכנה ליפול מהאמונה, שעל כן מוכרח לעצה של שמירה להיות דובר אמת בלבבו כרב ספרא, שתייה בחי' חשמל מלבוש לשמור על האמונה.

וכשעומד בניסיון ומצליח בשעת המשא ומתן הגשמי להחזיק מחשבתו בדיני התורה המותר ואסור במו"מ, מעלה את פנימיות החב"ד שלו לעולם המלאכים עולם היצירה, ועי"ז נשלם החלל שנוצר, ומתעלים כל המדרגות בעולם העשיה, עד שגם המלכות עולה מהקליפות עם ניצוצות קדושה הדבוקים בה.

וניצוצות אלה, מעלה המלכות אמונה, בזריקה מיין נוקבין/כ"י² לבינה עילאה, לעורר יחוד חכמה בינה, שעל ידו מאיר אור החכמה ואור הפנים למוחין שנסתלקו לאמונה לחדשם, ואזי יכול לחזור ללמוד והדבקות.

וגם מי שאין לו אפשרות לעסוק במשא ומתן, יכול חברו ששרשו, אפילו שאינו ת"ח ע"י שעוסק במו"מ באמונה כנ"ל, שיתחדשו המוחין של חברו התלמיד חכם על ידו. נמצא שתמכי אוריתא אע"פ שכל עסוקים במו"מ גשמי, אם הם יודעים להיזהר שהמו"מ שלהם יהיה באמונה, יכולים לעזור לתלמידי חכמים, לא רק עזרה גשמית³ אלא גם עזרה רוחנית.

עודה"ז מחייב תשובה חרוש ושינה

¹ כמבואר בתורה רפ שיש מדרגה גבוהה יותר מהדבקות, ונראה כוונתו שהדבקות היא יחודא תתאה ויש מדרגת יחודא עילאה גבוהה ממנה. וכמבואר בתורה יא ובתורה לא.

² בלק"ה נזיקין ג' מבואר שהניצוצות הקדושים העולים מהקליפות הם מעוררין היחוד חו"ב, אבל בשער הכוונות דרושי לילה ד' מבואר שהמוחין של ז"א המסתלקים בשינה לבינה עילאה הם מעוררין את היחוד.

³ גם לתמיכה גשמית צריך שידעו להיזהר במו"מ שיהיה באמונה ולא יהיה בו איסורים דוודאי ת"ח לא רוצה ממון של גול או חוסר אמנה.

כמו שהעולם צריך תשובה בכל יום כדי להחזירו למקום שנתרחק ממנו, כמ"ש ומחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית.⁷ כך האדם בבחי' עולם קטן צריך תשובה בכל עת.

והכלל שבעוה"ז מתוקף ההסתרה והגשמיות, תמיד מתגבר השכחה והכיליון וההפסד על כל מה שתחת השמש, דהיינו תחת הזמן, בבחי' אין חדש תחת השמש, אלא הפסד. לכן תמיד בכל פעם צריך להמשיך הארה מבחי' למעלה מהשמש, אל העולם הזה, לחדש את הקשר בין העולם שבו הוא ית' נעלם, אל העולם האמת שבו מלאה הארץ דעה.

ועל כן נטבע בעולם הזה עניין השינה, בכל בעלי החיים, כי בשינה מתחדשים המוחין/י⁸ וכפי שיתבאר לקמן.

וזוהי התשובה, שבזוהר היא בחי' טעם זרקא, שזורקת אותנו אל המקום שמשם ניטלנו ונתרחקנו.

דהיינו להחזיר את המלכות לחכמה לחדש את המלוכה, ולהמליך אותו ית' ולגלות כבוד שמים ביתר חיות, זו הארת החכמה, שהיא בחי' כח מה, בחי' כח שהוא כלום, בחי' מה כוחי, כי בחכמה הכל נעלם לגמרי, ואעפ"כ טמון בה בכח עצום של אור פני ה', קדושה נפלאה נעלמת, שכשהיא מאירה היא כח עצום המושך את האדם אליו ית' בכסופים גדולים.

והחכמה מאירה בבינה, שהיא עולם התשובה. לכן התשובה היא להחזיר את המלכות אל הבינה, אל עולם התשובה כי שם מאיר החכמה בגילוי, ושם אפשר לקשור את המלכות שוב אל החכמה הקדושה. שע"ז תחזור להמליך את הקב"ה ולגלות כבודו ביתר חיות.

זרקא בחי' תשובה

תשובה היא הארה גדולה, בחי' יחוד ראשון, שמכח הרשימו שלו האדם משתוקק ומשתדל ועושה כלים לזכות שוב לאור הראשון שהאיר ונעלם. וזה בחי' מה שמובא בכהאריז"ל שהוא רוחא דשביק הבעל באשתו ביחוד ראשון שעושה אותה כלי/י⁹, (פי' שהכלי הוא כח של זרקא) כי ע"י רוח זה היא זורקת את המיין נוקבין, את הניצוצות הקדושים, שהם בחי' פאר מעשה בניה/י¹⁰, למעלה לעורר זיווג. ורוח זה הוא הרשימו של היחוד הראשון, שממנו משתוקקת אליו, וזורקת מיין נוקבין לבעלה לעורר יחוד נוסף. וזה בחי' תשובה כנ"ל.

ותשובה שהיא זרקא כנ"ל, הוא כח הזריקה שיש בה לזרוק מיין נוקבין, והמיין נוקבין הם הניצוצות שמבררת בתורה ומצוות. והתורה ומצוות הן הירידה צורך עליה שבתשובה.

⁷ משמע שבכל יום יש רגע של התחדשות דהיינו שכל הבריאה חוזרת לבחי' אין, ונבראת מחדש. וידוע שסוד החזרה לשרש הוא בחי' תוקף הדין. ועיין תורה ית, ביאור הרגע באפו שיש בכל יום בג' שעות ראשונות, שמבואר בגמ' ברכות ז. שהוא רגע מועט ביותר (1) 58888 משעה, שהוא שש חלקים של מאית השניה). וע"ש ביאור הבן יהודע שברגע המועט הנ"ל נפסק השפע ההכרחי לקיום העולם והעולם מתקיים בנס, נמצא חזרת הבריאה לשרשה, ע"י גערת הקב"ה בכח הדין כדי שלא יתגבר. (ואח"כ יש עוד רגע באפו רגע כמימרא, שהוא כעס על שישאל כפויי טובה, וכנראה הוא הרגע שבלעם ידע. וגם ניכר בכרובות התרנגול כמבואר שם). והיינו כנ"ל שמצד הבריאה הדין והשכחה וההסתרה הולך וגובר לכן צריך בכל יום להחזיר את הבריאה לשרשה ולהתחיל מחדש כדי שלא יתגבר הדין יותר מדאי.

⁸ ועיין תורה ח' שבאמת אדם צריך חידוש מא"ס בכל חלק תתוף של שעה (שלוש שניות בערך) כי בכל נשימה ממשיך חיות מא"ס תתוף פעמים בשעה וכאן בתורה מבואר החידוש היומי והשנתי דהיינו ענין "מחדש בטובו בכל יום" בבחי' "חדשים לבקרים" וגם ענין החידוש של ראש השנה ועוד מבואר סוד התשובה שהיא התחלה חדשה לגמרי להחזיר הכל לשרש ולהמשיך שכל חדש לגמרי ולהתחיל מחדש לגמרי ורבינו בשיחות אמר שצריך להתחיל כך כמה פעמים ביום. והכל בסוד ירידה צורך עליה כי הנשימה היא לא שאיפה תמידית אלא תחילה מוציא מה שיש ונשאר בלא אויר שזה ירידה ורק ע"ז חוזר לשאוף אויר חדש וכן כל יום מתחיל מהלילה דייקא וכל שנה מתחילה מאלול דייקא דהיינו תשובה שזה להשיב את הכל לשרש ורק ע"ז יש חידוש בר"ה.

⁹ עיין עץ חיים – שער הכללים פרק ד עיבור ב' והגדלת השלישים: – ועתה נבאר מ"ש בזוהר פ' אחרי מות דס"ה בטר דינקא להו אתעברת מנייהו פי' כי הנער אין לו דעת שלם עד שיהיה בן ט' שנים ויום א' שאז ביאתו ביאה להיות דעתו שלם בסוד והאדם ידע את חוה אשתו (ואע"פ שנשלם כל הפרצוף שלו) לכן אחר יניקה דז"א חזר להתעבר באמא עיבור ב' כדי להיות לו מוחין אע"פ שכבר נשלם לו כל הפרצוף של ו"ק בימי יניקתו וכדי שלא תתמה מזה איך יש עיבור ב' אחר היניקה הלא מבשרי אחוה אלוה והענין כי כמו שבמל' עולין נשמות של התחתונים בכל לילה כשאומר בידך אפקיד רוחי ומתעברת מהם ומתחדשים שם בסוד חדשים לבקרים רבה אמונתך כך אמא עלאה אתעברת פעם ב' מנשמות זו"נ ומתחדשין בסוד מוחין חדשים הניתנין להם. והנה בעלות זו"ן במעי אמא אז עושין שם מין אל הבינה לזווגה עם אבא וע"ז זווג זה מולידין ומורידין המוחין לזו"ן.

¹⁰ עיין מבוא שערים – שער ב חלק ג פרק ט – והנה הפעם הראשונה אשר נזדווג הז"א עם נוקבא שהוא בעת אצילותם דאתנסירו וחזרו אפין באפין אז היתה נקראת עדיין ביאה ראשונה ואותם הגבורות אשר נתן בה בעלה לא נתעברה מהם כי אז נעשה בה בחינת היסוד והרחם והכלי שבה אשר יהיו אח"כ בתוכו המיין נוקבין ואז נותן בה שם ב"ן א' שהם הגבורות הנז' ונעשה כלי בה ואינו מסתלק משם לעולם עד יום מות האשה שאז כתיב והיה בצאת נפשה כי מתה וז"ס ההוא רוחא דיהב בה בעלה בזווגא קדמאה דנעשה כלי לקבל בו המיין דכורין ונוקבין ואז מביאה שניה ואילך מתעברת בכח אותו הכלי שמקבלם בתוכו. ונמצא כי עצמות גוף המלכות נעשית מהגבורות הנקרא ב"ן שנמשכו דרך אחורי הז"א אך נפשה ממש שהם הגבורות בעצמם אינם ניתנים אלא בעת הזווג הראשון ולהיות כי בעלה נקט להו בקדמיתא בדעת שבו לכן א"א לבוא אליה אלא ע"י בעלה בעת הזווג ואז אלו הגבורות עומדות שם תמיד כמו השאור להחמיץ העיסה וכל המיין נוקבין א"א להעלות אלא ע"י ידיהם כי בכל פעם שבאין מיין נוקבין וגבורות אחרות מהם מצטייר צורת הולד והם הם הולד בעצמו:

¹¹ כמבואר בזוהר שאומרת חזי ברא במה קאתינא לגבך, ראה עם איזה בנים באתי אליך. וזה המיין נוקבין שעל ידם מעוררת את בעלה לפקוד אותה בשפע.

כי תשובה מבואר בתורה ו' שהיא "אנא זמין למהוי", דהיינו רצון לשוב כדי שתיהיה לי הויה, וכדי שתיהיה הצדקה להויה שלי. ואזי מאיר שם אהי-ה מבינה ביושר אור גדול, ומסתלק, ומשאיר רושם שהוא "ההוא רוחא דשביק בה בעלה"¹⁷, ביחוד ראשון שעושה אותה כלי, כנ"ל. ואזי שם אהי-ה מאיר באחור, (א אה אהי אהי-ה) גמט' דם, בחי' שפיכות דמים דהיינו ניסיונות. והניסיון הוא לרדת לקיים תורה ומצוות ומעשים טובים שהם ליקוט ניצוצות. ואזי בשעת השינה כידוע עולה עבודתו למעלה.

נמצא שאדם שרוצה לחדש את המוחין, דהיינו תשובה, דהיינו לזרוק את המלכות שלו לחכמה שממנה נתרחקה, צריך לרדת לשינה וניסיון, כגון לשוק למשא ומתן באמונה, להיכן ששם יש ניסיון גדול באמונה, וע"י שמתחזק באמונה בבחי' דובר אמת בלבבו, בשעת הניסיון, מעורר יחוד חו"ב שממנו נמשך לו אור אמת שמחדש את המוחין שלו המעוברים באמונה, דהיינו את שכלו ונשמתו, והרושם נשאר כשיוצא מהשוק דהיינו בהתעוררות השינה.

התשובה היא דייקא זרקא, כי היא זריקה למרחוק¹⁸, לחכמה שנקרא רחוק¹⁹. והיא מעוררת יחוד חו"ב שעל ידו מאירה החכמה, שגם היא בבחי' זריקה, כמחז"ל שדי ויורה כחץ, ואל"ה אינו מוליד. ובאמת גם התשובה כיון שהיא מתחילה באור גדול, בחי' יחוד ראשון שעושה אותנו כלי, גם הוא בחי' הארת חכמה מבינה שיוורה כחץ להוליד בנו רושם, בחי' רוח דשביק בה בעלה ביחוד ראשון, שעל ידו נעשה בה הכלי של זרקא שעל ידו זורקת את המיין נוקבין. נמצא שזרקא אע"פ שעיקרו הוא בנוקבא, אבל הוא אור חוזר של זרקא הנזרק מהחכמה, אל הנוקבא והיא מחזירה בזריקה למרחוק, ושוב מקבלת בזריקה מרחוק אור חכמה חדש לחדש המוחין. (עפ"י הריצ"ח שיעור 7) וגם במו"מ באמונה, הוא מתחיל בבחי' רושם חזק של אמת שנעשה חשמל מלבוש, והרושם הזה הוא גם בחי' זרקא, של זריקת המיין נוקבין, שמעורר זרקא של חכמה לחדש המוחין. נמצא שיש

¹⁷ לשון זה הוא לשון האריז"ל בביאור מאמר חז"ל בסנהדרין דף כב: אמר רב שמואל בר אבניא משמיה דרב אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנאמר כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו.

עיין פרי עץ חיים – שער ראש השנה – פרק ג – אמנם גם הזוג הלילה, אנו מייחדים יחוד ק"ש על מטותינו. וחסידים הראשונים, לא היו אומרים רק פסוקי דרחמי, ושמע ישראל, והוי סגי להו בהכי. אבל אנו צריכין לפרט, והלואי שנוכל לגרום הזוג העליון אחר חצות הלילה, לחדש את הנשמות הישנות. ותחלה אנו קוראין קריאת שמע לצורך הזיווג או"א, וינחילו עטרין לצורך זו"ג, שיזדווגו גם הם אחר חצות, לחדש נשמות. ונמצא, כי כמו שזוג זו"ג של היום גדול משל זוג הלילה, גם יחוד ק"ש של יום, גדול משל לילה, ונתבאר אצלי במקום אחר. והנה הוא סוד חדשים לבקרים רבה אמונתך, כי המלכות הנקרא אמונתך, היא נעשית רבה וגדולה בכל לילה, ע"י הכללות של הנשמות בתוכה, ואז מתחדשים בתוכה. ובבוקר יוצאין מחודשות, וזהו חדשים לבקרים:

והנה בזוג של הלילה, בין אותו של או"א, בין של זו"ג, כיון שהוא גרוע משל היום, לכן הוא צורך התחלת תיקון לזוג של היום, כי זה של לילה, גורם הכנה ותיקון כלי של היסוד דנוקבא, שתוכל אח"כ בזוג של היום, להעלות מ"ג. וסוד התבוננות זה הוא, כי הלא עלית הנשמה בלילה, הוא ברחם של המלכות, שהוא היסוד שלה, והוא הנקרא יד, אשר הוא סוד כוונת הפסוק, בידך אפקיד רוחי, שאנו אומרים בלילה:

והענין – כי הלא ה"ג, הם ה' אותיות אלהים, והם חמשה אותיות מנצפ"ך, ושרשם הם למעלה, בה' מקומות – בחוטמא, בפומא, בדרועין, בידין, באצבעין. וכל אחד ממקומות אלו, כלולים בו כל ה"ג, רק שאינו ניכרת שם, אלא גבורה אחת בלבד בחוטמא, ובה כלולין ונעלמים כל הה'. וכן הוא בפומא וכו'.

ואמנם בסוף הה' מקומות שהוא סוד ה' אצבעות, נתגלו כל הה' גבורות, לכן היה נגדו ה' אצבעות שהוא סוד יד הנ"ל. ויד זו הוא מן בינה, אמא עלאה, ומשם נמשכה למטה עד יסוד המלכות, ותיקנה, ועשאה כלי. והענין – כי הלא אין אשה מתעברת מביאה ראשונה, גם ארו"ל, אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, פי' – שמן ביאה ראשונה, נותן הזכר בנוקבא ה"ג, ואלו הם נשארין בה תמיד, בסוד שם ב"ן, דההוא רוחא דשדי בגויה, ובכחם מעלה מ"ן תמיד בשאר הביאות, ויש שמה מקום לקבל הטיפה, ולציריה בצורת ולד, ואם לא היתה אותה כלי, היו כל הטפות הולכות לבטלה, ולכן אין אשה מתעברת מביאה ראשונה, כי אותה הטיפה עושה כלי, ואין וולד מצטייר עד שיהיה תחלה בחינת כלי.

¹⁸ ועיין פרש"י זבחים נג: אין זריקה אלא למרחוק. וחכמה נקראת רחוק כמבואר בתורה זו סוף אות ו' ובתורה מ' תנינא ובתורה פג תנינא. ¹⁹ אולי אפשר בזה לתרץ מה דאיתא במשנה מסכת תמיד פ"ז מ"ג שהכהן הגדול היה זורק את איברי קרבן התמיד מהכבש אל מקום המערכה במזבח, וביאר בברטנורא כדרדרישין בפרשת ראה ויב כזו ועשית עולותיך הבשר והדם, מקיש בשר לדם, מה דם בזריקה אף בשר בזריקה, ולכאורה צ"ע איזו דרך ארץ זו כך לזרוק האוכל לשלחן גבוה, ובאמת גם גבי דם צ"ע למה הקפידה בזריקה דווקא והרי היא עומד סמוך לקרן. ובענין זה קשה מדוע מצוות וידוי שהיא חלק עיקרי בתשובה, נקראת וידוי לשון ידוי כמו לידות אבן דהיינו לזרוק דיבור העבירות לשרשם, כמבואר בתורה ד', והרי מלא כל הארץ כבודו. ואולי כיון שזריקה הוא לשון השייך דווקא על מרחוק כמבואר בפרש"י אין זריקה אלא למרחוק, ולכן כיון שצריך להחזיר את הדברים לחכמה הנקראת רחוק צריך שיעשה בדרך של זריקה, ואפילו במזבח שבופעל זה לא כל כך רחוק, אבל כדי לרמוז על שרש הדברים, שהכוונה שלי היא לזרוק אל החכמה שנקראת רחוק, לכן נעשה בזריקה. וכן בוידי אע"פ שמלא כל הארץ כבודו, וכשמתפללים אליו ית' מחד גיסא יש ענין גדול להרגיש שהוא ית' כאן בסמוך ממש, ולדבר אליו כאיש אל רעהו, אע"פ הוידוי כיון שהוא בחי' החזרת הדבר להיכן שניטל ממנו, צריך לעשותו דווקא בסוד הזריקה, להורות שאין לי תפיסה בחכמה, אלא "רחוקה היא ממני".

וכענין זה בפסיקתא דרב כהנא כג א' – בראש השנה נברא אדם הראשון בשעה ראשונה עלה במחשבה בשנייה נמלך במלאכי השרת בשלישית כינס עפרו ברביעית גיבלו בחמישית ריקמו בשישית העמידו גולם על רגליו בשביעית זרק בו נשמה בשמינית הכניסו לגן עדן בתשיעית ציוהו בעשירית עבר על ציוהו באחת עשרה נידון בשתיים עשרה יצא בדימוס מלפני הק"ב. וצ"ע לשון זרק בו נשמה, עפ"י היסוד של רש"י בזבחים זריקה למרחוק הרי כתוב ויפח באפיו נשמת חיים ואיתא ברמב"ן מאן דנפח מעצמו נפח וכמשל יוצר כלי זכוכית שנפח בפיו מרוח עצמו. אבל עפ"י הנ"ל א"ל שהכוונה מצד המהות שהנשמה היא בחי' חכמה שנקראת רחוק לכן שייך בה לשון זריקה.

בתשובה והשינה והמו"מ באמונה, ג' פעמים זרקא, דהיינו זריקה למרחוק, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, ושוב מלמעלה למטה. דהיינו זריקה מרחוק לנוקבא, ומנוק' לרחוק, ושוב מרחוק לנוק'.

דביקות

כדרכו מדבר רבנו על מדרגה גבוהה, וממנה צריכים אנחנו ללמוד לעצמינו. דהיינו שהמצב המתוקן, הוא דביקות בה'. כי כשהמחשבה דבוקה בה' (והכלל היכן שאדם חושב שם הוא/כ) הפירוש שאנו מחוברים לחכמה הקדושה. והיא המנהגת אותנו, להמליך את הקב"ה, ואזי המלכות דקדושה שלימה, כי מאיר בה האמת בשלימות, בחי' חכמת שלמה.^{כא}

וכן כל אדם צריך לשאוף לדביקות, כמבואר בסעיף ראשון שבשלחן ערוך בהגהת הרמ"א שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה, והיא מעלת הצדיקים וכו'. והן מדרגות הצדיקים כפי הזכיה בזה.

אבל הדביקות א"א שתייהיה תמיד שווה, כי תחת השמש, הזמן גורם לעיפות, ויגיעה, והתיישנות, לכן מדבר כאן רבנו מדבקות דייקא, ולא כמו בתורה ד' מביטול לאין סוף, וכמבואר בתורה רפ שיש מדרגה למעלה מהדבקות, והכוונה לביטול והתכללות בו ית', עד שנכלל בבחי' למעלה מהשמש, לכן לא צריך חידוש, אלא רק לרצוא ושוב, כדי שלא יסתלק לגמרי מהעולם הזה. אבל כאן מדבר מדביקות, שהיא בחי' יחודא תתאה שלזה צריך חידוש.

וכשהמוחין יגיעים זו התרחקות מהחכמה, שגורם לפניות ומחשבות זרות, וכשאנו פונים ממנו, אזי בבחי' "ה' צלך", פונה מאיתנו, ואזי נעשה בחי' אחור באחור (עיין תורה קח). ולהחזיר לפנים בפנים, צריך לחדש את המוחין, וזה ע"י בחי' ניסור, דהיינו שינה, וכמבואר בתורה ובגמ' שחזה נבראה דבוקה לאדם מאחור גב לגב, וכשרצה הקב"ה להביא את חוה לאדם פנים בפנים, הפיל עליו תרדמה וחתכה ובנה אותה והביאה אליו.

ובשינה המוחין מתחדשים כמבואר באות ג' – חדוש השכל הוא חדוש הנשמה ע"י שינה, שאז הנשמה באה בתוך האמונה. והביאור עיין שער הכוונות דרושי הלילה ד'כ"ב סוד הניסור הוא שהקב"ה אפיל תרדמה על ז"א ואזי אמא מוציאה את נה"י שלה ממוחין דז"א ומכניסה אותן לראש הנוק'כ"ב (ונראה שזה סוד אמא אוזפאת מנאה לברתא) וזה הניסור דהיינו כשנוק' אינה צריכה לז"א, כי מקבלת מאמא בינה. ונה"י דבינה שעלו ממנו הם חב"ד דז"א שעולים אליה בבחי' מיין נוקבין, לבטן האמא ואזי אמא מעלה את המ"ן הזה לאבא ונעשה יחוד חכמה ובינה, ואזי מתחדש המוחין דז"א שם מאור החכמה שהאיר בבינה. ואזי חוזרים המוחין לז"א מחודשים באור החכמה היא אור הפנים, ואזי הוא מתעורר ומתייחד עם נוק' ונתן לה גבורות ממותקות עי"ז נבנית ונעשית גדולה.

בחינות שינה

^כ עיין תורה כא – חיים נצחיים הם רק להשם יתברך, כי הוא חי לנצח. ומי שנכלל בשרשו, דהיינו בו יתברך, הוא גם כן חי לנצח, כי מאחר שהוא נכלל באחד והוא אחד עם השם יתברך, הוא חי חיים נצחיים כמו השם יתברך. וכן אין שלמות רק להשם יתברך, וחוי' ממנו כלם חסרים, ומי שהוא נכלל בו יש לו שלמות: ועקר הכלליות שיהיה נכלל באחד הוא על ידי הדעת אותו יתברך, כמו שאמר הקב"ה: 'אלו ידעתיו, הייתי, כי עקר האדם הוא השכל, ועל כן במקום שחושב השכל, שם כל האדם, וכשיודע ומשיג בידיעת השם יתברך, הוא שם ממש, וכל מה שיודע יותר, הוא נכלל יותר בהשרש, דהיינו בו יתברך:

עיין לקמן אות ו' כוונות התמיד ע"י שחושב במו"מ בדיני התורה עולה פנימיות חב"ד ליצירה אבל כל שאר הספירות דעשה נשאר בעשיה. ולכאורה לפי הנ"ל שהיכן שאדם חושב שם הוא כולו לכאורה היה צ"ל שכיון שחב"ד ביצירה כולו ביצירה, שהרי מדובר שם ברוחניות.

^{כא} כמבואר בר' צדוק בספרו דובר צדק עמ' 174 שמרוב חכמתו היה מרכבה שלימה להקב"ה וכל רצון ומחשבה דבור ומעשה שלו היה רצון ה' ממש.

^{כב} שער הכוונות – דרושי הלילה דרוש ד – והנה ענין כונת השינה עניינה וכו'... הוא שיכוין האדם שהוא עצמו הוא בחי' ז"א דכורא אשר הפיל עליו המאציל תרדמה וישן וסוד השינה היא סוד הסתלק' המוחין ממנו, ונודע שהמוחין שלו מלובשים תוך נה"י דאימא, וכל זה מסת' ממנו ויוצא ונכנס ברישא דנוק' דז"א, ועי"כ נבנית בסוד ויבן ה' את הצלע, ...

והנה כונת השינה בעצמה הענין הוא למעלה בענין הדורמטי' והתרדמה של ז"א כי הנה נפלה עליו תרדמה וישן ואז המוחין שלו מסתלקין ממנו ונודע שהמוחין שלו הם בחי' נשמתו ורוחניותו ועולה נשמתו למעל' עד או"א ושם הוא מעלה מ"ן באימא עלאה וגורם זווג עליון דאו"א ועי"כ חוזרין להמשיך אליו מוחין חדשים כדי שיוכל להזדווג עם נוק' אחר חצות לילה,

ואעפ"י שבכל הזווגים דאו"א צריך שיעלו שניהם ז"ן בסוד מ"ן, אין זה אלא כשהזווג הוא לצורך שניהם, אבל הזווג הזה דאו"א אינו אלא לצורך תיקון הנקבה, בסוד ויבן ה' אלקים את הצלע, ולכן מספיק שז"א לבדו יעלה מ"ן לצורך נוק'.

והנה כמו כן ממש צריך האדם התחתון לכיון בעצמו כי רוחניותו ונשמתו מסתלקת ממנו והוא מעלה אותם בתחי' הלילה בסוד מ"ן לגבי נוק' דז"א, לצורך שלה כדי שתוכל אח"כ היא באותו רגע ממש של ח"ל, להעלות מ"ן לגבי בעלה, שהוא ז"א בחצות הלילה:

^{כג} מלשונו משמע שאת המוחין שיצאו מז"א היא מכניסה לנוק' דז"א בסוד ויבן את הצלע. והכוונה שהניסור היה ע"י שאמא נתנה לבת כלים ליחוד והם המוחין שהעלתה מזעיר. כי העלתה ממנו בחי' רוח בסוד בידך אפקיד רוחי, ונתנה לנוק' רוח שבו תעלה מ"ן לז"א כשהוא יתעורר. (אבל עיין ע"ח שער טל פ"א, שהפירוש הוא שא"א נסרו את הנוק' ואז העלו את ז"ן לאמא ושם אין יניקה ונעשה זיווג שנקרא אחור באחור כי למטה כך הם. ושם בהגה שהמ"ן של הנוק' אז היה שקבלה רוח מבינה עי"ש.)

עיינן ספר המידות – ערך שינה חלק שני – א. מי שהוא מקודש יותר, הוא רחוק מהשינה יותר: ב. על ידי רבוי השינה והתנומה, על ידי זה דוחפין אותו ממרכבה דקדושה, ונשתנה פניו, ונתקלקל צלם אלוקים: ע"ב. נמצא שכל עוד אפשר למשוך ולא לישון בגשמיות, טוב להתאמץ ולדחות את השינה לאח"כ, ואולי מטעם זה מגלה לנו רבנו שיש גם לימוד שהוא בחי' שינה, וגם ע"ז אפשר לחדש את המוחין, ע"י לימוד פשט התורה שנעשה בפחות יגיעת המוחין, והוא בחי' אמונה ונחשב שינה. וכשאפשר לחדש את המוחין ע"י בחי' שינה, זה בוודאי טוב משינה ממש.

וגם מו"מ באמונה הוא בחי' לימוד פשט התורה, כי כדי שיהיה המשא ומתן באמונה, צריך להיזהר מרבית, הונאה, וגזל, ולעמוד בדבורו, ועוד דינים רבים, והכל מתוך אמונה ובטחון, שלא מרוב ההשתדלות באה הפרנסה, אלא רק מהקב"ה, וצריך רק השתדלות כל אחד לפי מדרגתו, מה שחסר לו בביטחון כמבואר בלק"ה מו"מ ד'.

נמצא שהמו"מ באמונה, הוא אמונה ביחס לדביקות, וגם ביחס ללימוד תורה בבית המדרש, ששם מנסה להבין את המצוות, ולא רק לברר מה צריך לעשות. אמנם כשבבית המדרש רק מברר מה לעשות, הוא גם בחי' אמונה, ובחי' שינה ביחס לדביקות.

אבל עיקר כוונת רבנו נראה שהיא לפשטא אורייתא שבמשא ומתן, כי שם עיקר הסכנה ליפול מהאמונה, בגלל תאוות ממון שהיא ע"ז. אמנם גם בלימוד פשטא אורייתא בבית המדרש, יש סכנה ליפול מהאמונה, דהיינו כשלומד תורה כחכמה חיצונית. וצ"ע היכן מברר יותר ניצוצות, כי לפי המבואר בסוף התורה, בעניין י"א סממני הקטורת, משמע שעיקר ברור הניצוצות הוא במו"מ, כשמצליח לעשותו באמונה, כי אז המוחין עולין ליצירה והניצוצות עולות לעשיה ומתבררות. מאידך גם לימוד תורה מברר ומלבן ההלכה ומסיר הקוצים והכסויים.

והשינה היא שמכניס את המוחין שעדיין יש לו לתוך אמונה. שזה בחי' שעד עכשיו, היה בחי' מבין ויודע מציאות ה', ומעתה מאמין, והאמונה צריכה שמירה, וע"י שמקיים דובר אמת בלבבו, ממשך לאמונה אמת ששומרת עליה. ואזי כשהאמונה כראוי, נזרקים המוחין למעלה, ומעוררים יחוד חו"ב. וע"ז יורד אור מבינה, אור הפנים לתוך האמונה, לחזק המוחין המעוברין בה.

חשמל בחי' דובר אמת בלבבו

כנזכר לעיל התשובה היא לשוב למקום שממנו התרחקנו, דהיינו אל החכמה שנקראת רחוק, כי רחוק להשיגה, לכן התשובה בחי' זרקא, כי כל זריקה הכוונה למרחוק, לכן לשוב אל החכמה א"א אלא בזריקה. וסוד התשובה הוא כפי שיתבאר בסוד הניטור ע"י שינה, בחי' ירידה צורך עליה. דהיינו שהמוחין מסתלקים לבחי' אמונה, והאמונה עולה מהקליפות, והמעלה עמה ניצוצות קדושים, שמעוררים יחוד עליון של חכמה בינה.

אבל כיוון שהאמונה היא בחי' סילוק המוחין, בחי' נוקבא שנבראה בתרדמה, בחי' דעת קלה, שעל כן הדמיון גובר בה, ויש לקליפות אחיזה בה. וכמ"ש (יחזקאל ה' ה') "ירושלים בתוך הגויים שמתיה" וכתוב "רגליה יורדות מוות", לכן צריך להמשיך לתוכה מקיף של אמת, שהוא חשמל השומר עליה. וזה נראה שא"א לעשות בשינה עצמה, אלא קודם השינה. כגון ע"י ק"ש שעל המטה, שהוא קבלת עול מלכות שמים והאמונה בה' אחד, שע"ז אנו מעוררים בחי' מקיף של הארת אמת, שישמור עלינו בשינה. וכך גם בשינה שהיא בחי' משא ומתן, צריך להמשיך הארת אמת לאמונה שתשמור אותה. וזו לא האמת שבאמונה עצמה, אלא בחי' אור עב הנקרא חשמל, והעביות שלו מתבטא בזה שהוא לא הארת אמת בעלמא שמחזק את האמונה, אלא הארת אמת שרק שומרת על האמונה, ע"י שנהפכת לבחי' של קנאות¹⁷, שאני מקבל על עצמי בהחלטיות, לקיים דובר אמת בלבבו, דהיינו שלא לזוז בשום אופן ממה שהוסכם בלבי, ובהחלטיות חזקה ועבה¹⁸, שאז בשעת הניסיון הקבלה הזו, שומרת אותי¹⁹, כי כבר הוחלט אצלי שאפילו במקום הפסד ממון אני נשאר עם האמת שלי, כי הפרנסה אינה ברוב חיל, אלא רק ברצון ה', זה החשמל²⁰.

¹⁷ כידוע שקנאות היא לא מתוך חשבון ושכלים אלא מתוך אש ששורף את כל המנגד את מלכות שמים, ורק מצד דברים שברורים ומוחלטים כגון ההלכה שהבא על ארמית קנאים פוגעים בו זה היתר שהותר רק לקנאים ולא לחכמים שמתוך פלפול הגיעו למסקנה שדינו הרג, כי באמת מצד השכל אין לו דין לההרג, אלא רק מצד הקנאות, שהיא האמת שנמצאת ברגלים בבחי' ההרגל וההחלטיות ולא במח בחשבון ושכל. ולכן פנחס אע"פ שעשה מעשה נפלא של הצלת ישראל מחרון אף נורא, אבל היה לו דין של רודף ואם זמרי היה הורג אותו לא היו נענש מדין רוצח.

¹⁸ עבה דייקא כפי שיתבאר לקמן בשער הכוונות דרושי ברכת השחר כוונת לבישת המנעלים. שהחשמל הוא מבינה אבל אינו מקיף אלא אור עבה יותר שהוא בחי' מלבוש ששומר ע"י עביותו וע"י שהוא בחי' אור הבינה שהחיצונים בורחים ממנו. ונ"ל לפרש שהעביות הזו למעשה מתבטאת בהחלטיות שמקבל על עצמו לקיים האמת שבליבו בלי פשרות. וכידוע שהחלטיות היא בחי' רגלין בחי' דבר שנהפך להרגל, וזה בחי' קנאות, שלא פועל מתוך חשבונות של שכל אלא מתוך קנאות שהיא בחי' שכל שברגלים.

¹⁹ צ"ע מה מועיל דובר אמת בלבבו לשמור את המו"מ שיהיה ביושר בלא ריבית או הונאה או גנבה. ונראה פשוט שהדובר אמת בלבבו לא שומר מעבירה ממש, אלא מנטיה להורות היתר. כי בוודאי מדובר בראש שמים שלמד את ההלכות ויודע להזהר מרבית והונאה וכל האיסורים, אבל הדובר אמת בלבבו היא הסכמה שאני בשביל האמת מוכן להפסיד ממון, וזה בעצמו היסוד לאמונה שתוליד אותי בכל

ואע"פ שאנו לא פוסקים כמו רב ספרא בכל מקום שלא זו מהאמת שבלבבו אפילו כשנגרם עי"ז חלישות הדעת לחברו, כמבואר בחולין צד:י"ז ואפילו כשנגרם בושה לחברו, אמר אם אשנה לא קיימתי דובר אמת בלבבו/י"ט, דהיינו שאצלו זה היה מעל הכל. ואנו צריכים רק ללמוד ממנו על ההחלטיות שלא לשנות מהדין, ולקיים דובר אמת בלבבו על כל פנים במשא ומתן, והעיקר לקבל ולהפנים לפני המו"מ שהפרנסה רק מה' ולא מההשתדלות.

ואולי אפשר לומר, מה שאמר אברהם "אם אקח מחוט ועד שרוך נעל" התכוון לקיים בזה דובר אמת בלבבו, וכמבואר בספרים שכבר מתחילה לא התכווין לזכות בשלל המלחמה, אבל זה היה רק בליבו, ושום אדם לא ידע, וע"י שקיים "דובר אמת בלבבו" כמידת רב ספרא שע"ז נמשך החשמל לשמור את האמונה, ע"ז עמד בהרהור.

באות ד' בתורה מבאר רבנו שגם לימוד פשטא אורייתא הוא בחי' שינה, ולא נתבאר כיצד נעשה החשמל בו לשמור את האמונה, אע"פ שבאמת גם בבית המדרש יש סכנות לאמונה, כי גם משא ומתן בלימוד צריך להיות באמונה ויושר, ומסקנה שבאה מנצחנות יכולה להיות גם טעות בהלכה, להתיר את האסור ולאסור את המותר ולטוהר טמא ולהכשיר פסול וכו'. וכמבואר בתורה קרב שמדת הנצחון שונאת את האמת. וצ"ע אולי החשמל של מו"מ בלימוד הוא השפלות, כי עיקר הנצחון הוא מיצר הכבוד וגאוה. וצ"ע אולי החשמל שבלמוד הוא שמקבל על עצמו לפני הלימוד להיות דובר אמת בלבבו, ע"י שמזכיר לעצמו הפעמים שדחה סברת חברו ולבסוף התברר שחברו צדק, דהיינו תמיד לקבל בחיוב דעת החבר ולא לדחות אותה לפני שמהפך בזכותה היטב/ל. נמצא שהחשמל שבלמוד הוא הפך החשמל שבמשא ומתן כי במו"מ מחליט לקיים המחיר שעלה במחשבתו תחילה, ובלמוד להפך מחליט שלא להחזיק בסברתו הראשונה אלא להסכים לדון עליה חדש כשחבירו מעלה סברא שונה.

חדוש המוחין שייך לעולם התיקון

כל חידוש הוא בחי' אור מה החדש, ממצא א"ק דהיינו עולם הברודים עולם התיקון. כי אין חדש תחת השמש וכל חידוש הוא מהאין סוף אלוקותו ית' אל העולם, ודרך מסך המצה, שאין בו נקב, אלא נקבוביות קטנות, כדי לצמצם האור שיוכל להיכנס בכלים, לתקן אותם, ולא לשבור אותם. זה ההבדל בין תורה ל"ה לתורה ל"ד הקודמת, כי שם עסקנו באור היוצא מעיני א"ק, אור שהיה גדול מהכלים שלו ונשברו ונעשה לחרפה ושבירה שהם הניצוצות הקדושים, שבתורה לה מבאר כיצד להעלותם מהקליפות, ולחברם ולהעלות אותם לעורר יחוד עליון, שימשיך אור חדש לעולם, לחדש את המוחין. בכלליות, כל בריאת העולם, היא תיקון עולם שבור שקדם לו, אבל גם אחרי הבריאה, ע"י חטא אדם הראשון, חזר לקול שגרם אלפים שנה של תוהו, שהיה העולם הולך ומתרחק מהקב"ה, בחי' ירידה לשינה כדי לחדש המוחין, עד אברהם אבינו שהתעורר לתקן עולם. כי כל שינה היא בחי' עולם התוהו, שנכנסים אליו כדי להגיע לעולם התיקון.

המשא ומתן, שאני לא המפרנס אלא רק משתדל והקב"ה הוא המפרנס, ממילא איני עושה שום השתדלות מיותרת, וממילא עי"ז לא אפול לשום מורה היתר של דגנוד עבירה או חוסר אמנה, כי העיקר אצלי היא האמת ולא ההשתדלות על פרנסה.

^{יב} וזה בחי' אמו, בחי' אשה, שמצד הדעת היא קלה ונוחה לפיתוי מהאיש, מצד התאוה והכבוד, אבל אשה יראת ה' יש לה בטבע הרגשת לב ששומרת אותה מפתוי היצר, וזה החינוך שקבלה בבית אביה, או דברים שהוסכם אצלה, והם בחי' חשמל ששומר עליה, דייקא בגלל שהם לא מתוך הבנה, אלא קבלה ממי שנאמן אצלה, ועל כן א"א להזיז אותה מהם. כמו שמצינו בחטא העגל שאת האנשים היה אפשר לפנות בדרך של שכלים עמוקים לעשות עגל שהוא ציור השור שבמרכבה הקדושה העליונה רק בחי' אלקים אשר ילך לפנינו, אבל את הנשים דייקא כיון שלא מבינות שכלים עמוקים א"א היה להזיז מהאמונה הפשוטה שעגל זה ע"ז. וזה בחי' השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה.

וזה בחי' אמו מסכבא על בניה, אמו דייקא שהיא סמל הקבלה הפשוטה בלא חוכמות, כמו ששמעתי מעשה מהרי"צ"ח שהרב גורן בא פעם להרב של ירושלים לשכנע אותו שמותר לשחק כדור רגל בשבת, והוכיח זאת בכשרון גדול מכל התורה כולה, והרב לא נכנס עמו לטוען ונטען אלא אמר לו אני יודע רק דבר אחד שאמא שלי אמרה לי שזה אסור. וכנ"ל שלאשה יראת ה' יש חשמל טבעי.

^{יג} חולין צד: – דמר וזטרא בריה דרב נחמן הוה קאויל מסיכרא לבי מחוזא ורבא ורב ספרא הו קא אתו לסיכרא פגעו אהרדי הוא סבר לאפיה הוא דקאתו אמר להו למה להו לרבנן דטרוח ואתו כולי האי א"ל רב ספרא אנן לא הוה ידעינן דקאתי מר אי הוה ידעינן טפי הוה טרוינן א"ל רבא מ"ט אמרת ליה הכי דאחלישתיה לדעתיה א"ל והא קא מטעינן ליה איהו הוא דקא מטעינן נפשיה. ועיין ש"ע חו"מ סימן רכח שאין הלכה כרב ספרא בזה אלא כרבא שאם חבירו מטעה עצמו אין צריך להודיעו, שלא לגרום לו לחלישות הדעת כי אין בזה גניבת דעת.

^{יד} עיין מעשה הנ"ל בספר מנורת המאור אות מו – שוב מעשה ברב ספרא, שיצא יום אחד חוץ לעיר לטייל עם תלמידיו, פגע בחסיד אחד שהיה בא מן הדרך. אמר ליה לרב ספרא: ולמה טרח מר כל כך? כסבור שיצא לקראתו להקביל פניו. אמר ליה רב ספרא: לא היתה כוונתי להקביל פניך ולא יצאתי אלא לטייל. נתביש אותו חסיד. אמרו לו תלמידיו לרב ספרא: למה אמרת לו כל כך? אמר להם: ולמה הייתי משקר? אמרו לו: היה לך לשתק. אמר להם: אלו שתקתי לא הייתי מקיים 'ודובר אמת בלבבו' (תהלים טו, ב).

^{טו} בתורה ב' תנינא ביארנו בזה מה שרבנו אומר שהאמת מאירה בג' שמות א-ל-אלקים הויה, כי תמיד כשכא לברר איזה נושא שמציעים לפניו. צריך תחילה לקבל אותו ולהשתדל מאד להבין אותו ולהפך בזכותו בבחי' א-ל-חסד. ורק אח"כ לחפש מה קשה בו בבחי' אלקים דין, ורק אח"כ לדון למעשה האם יש לקבלו או לדחותו, בחי' שם הויה משפט.

ועד אברהם היו רק כמה יחידי הדורות ששמרו והעבירו מדור לדור את התורה שקבלו מאדם הראשון, וכיון שחיו חיים ארוכים, אברהם אבינו קיבל מכלי שלישי, אדם, מתושלח, ונח. אבל מה שנמסר לו זו נקודה דקביעא וקיימא בעולם תמיד. וזה היה כבר אחרי שגילה לבדו את בעל הבירה, שזה חידוש עצום. ועיין תורה קמב שלאברהם לא היה ממי ללמוד, וזה תימה עצום, הרי מבואר במדרש שלמד ח' שנים מנח שקיבל ממתושלח שקיבל מאדה"ר סה"כ ג' דורות מבריאת העולם. וגם למד בבית מדרש של שם. אבל הענין כי אברהם היה חידוש, וכל חידוש מוכרח להתחיל מחדש לגמרי, ואם החידוש שלו היה חיוק והמשך של מה שקיבל מנח ושם, זה לא חידוש. לכן מתחילת הוולדו מוכרח היה להתעלם במערה יג שנים, בחי' שינה, ושם גילה את בוראו מעצמו, גילוי חדש לגמרי. וזה עיקר ענין תורה ל"ה, סוד החידוש, וזה הביא אברהם לעולם (עיין ריצ"ח תורה לה (8 דקה 63) שכל חידוש הוא מסוד אור מה החדש) ולכן נתנסה בכל כך ניסיונות, מה שלא נעשה עם כל יחידי הדורות שקדמו לו, כי הם רק העבירו נקודה שלא נשברה מעולם, אבל הוא היה צריך לחדש אור חדש/א"ל, שצריך לזה מערה, ואור כסדים, ורעב, ומסירות נפש עצומה, כדי לשרוף באש כל זכר של מה שהיה, לא מבעי הע"ז שקיבל מאביו, אלא אפילו האמת שקיבל מאחרים, בבחי' רב זירא שצם ק' יום כדי לשכח תורת בבל, כדי שיוכל ללמוד תורת א"י, וזה בחי' כל צמיחה/ל"ב שהיא רק ע"י שנקב הזרע שממנו נצמח/ל"ב. וזה בחי' מה שמבואר כאן בתורה שלנו היטב, סוד השינה שרק על ידה זוכים לחידוש השכל/ל"ד

התשובה סור מרע ועשה טוב/ל"ה.

וזהו שמבאר רבנו שכדי לחבר את המלכות לחכמה צריך לשמור עליה מחכמות חיצוניות – כי החיצוניות פונה ממנו ית', וכשחכמה כזו מנהיגה את המלכות לא שייך שיולד כבוד שמים.

כי חכמה המהות שלה שהיא השגת רוממות ה' ומציאותו, הגורם לביטול הישות, (בחי' כח מה מה כוחי) לכן נקרא גם אור הפנים, כי היא הארת פני ה', בחי' הבזק של השגת אלוקות. אבל חכמה חיצונית היא הפך מזה, כי היא פניה אל החוץ ממנו ית', אל חקר הטבע, וכשאין ביטול ממילא יש ישות, וכל מה שנעשה מכח החכמה חיצונית כזו, הוא על מנת שיחזור איזה תועלת אלי. כמאמר חז"ל כל דעביד לגרמי עביד.

לכן חכמה חיצונית נקראת בת פרעה – כי בת מהותה בחי' אחור הפונה ממנו ית', כמבואר בתורה פב תנינא, שכך היא נבראה מלכתחילה, וזהו מחז"ל נשים דעתן קלה דהיינו שהחיבור שלהן מצד עצמן אליו ית' הוא חיבור קל/ל"ו, לכן נוחות להתפתות. כי הבת נבראה בשעת התרדמה, שהיא סילוק המוחין, עי"ז מהותה בחי' אחור כנ"ל. ולכן שטן נברא עמה כמבואר במדרש עה"פ שס' שבפסוק "ויסגור בשר תחתנה", רומז לשטן, כי רק באחור יש לשטן אפשרות לינק ולקטרג. לכן בחטא הראשון הנחש בא אל חוה ולא לאדם.

^א ולכן שם ועבר היו בארץ ואילו אברהם היה בבבל כדי להאיר חידוש בחושך הגדול (לגבי נח צ"ע היכן היה אבל פשוט שלא קיבל ממנו אלא אחר שכבר נעשה חידוש יש גרסא (עין תורת מור"ם בסוף חומש היצאת בלום) שלמד אצלו בשמונה שנים אחרונות של נח דהיינו כשהיה אברהם בן חמישים וזה מתאים לשיטת תוס' שאז בא אברהם לא"י פעם ראשונה וגם מסתבר שנח היה עם שם בנו בארץ)

^ב וזה גם סוד הלידה (מבואר בתורה ב תנינא) שהאורות עולים מעל הפרסה ורגליה מצטננות ואח"כ חוזרים ודוחים את הוולד לחוץ כי העליה בחי' עליית מין שע"ז יורד המ"ד בבחי' לידה וכן השינה היא עליית מין את מעשיו של כל היום ובבקר חוזר ויורד מ"ד דהיינו הנשמה המחודשת. דהיינו שסוד הצמצום נמצא בכל לידה חידוש. הכלל השווה בכולם שתחילה עולה בבחי' מין מלמטה למעלה ומתחדש שם ויורד מ"ד הארה מחודשת.

^ג ראיתי בזה וורט של הגרי"ח זוננפלד שהקשה מדוע התוכחה בפרשת האזינו מתחיל בשם של רחמים, ותרץ שלפעמים הקללה היא ברכה וכגון שם (לב כ) 'דור תהפכות המה בנים לא אמן בס'. דהינו שיש בזה גם ברכה בזה שהבנים מתחילים מחדש לגמרי.

^ד הליקוטי מוהר"ן שייך לעולם התיקון שהתחיל במלך השמיני (סוף פרשת וישלח) מלך הדר שלא מת כיון שהיתה לו אשה כמבואר באוצרות שער שבירת הכלים שהשבירה היתה בגלל חסרון הנוק. רמז בסוף וישלח בראשית פרק לו וימלוך תחתיו הדר ושם עירו פְעו וְשָׁם אֶשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בַּת מִטְרָד בַּת מִי זְהָב בַּע"ח שער התיקון דורש את כל השם הזה כיצד רומז להתחלת התיקון. וכן בזהר עד דלא הוי מתקלא לא הוי משגיחין אפין באפין (עיין מזה באריכות בתורה יט) כי תוהו הוא אחור באחור אבל אפין באפין אפשר רק ע"י מתקלא דהיינו משקל הנכון ומשקל הוא רק ע"י בחירה שיש שני צדדים אחד מושך לכאן והשני מושך כנגדו וזהו עזר כנגדו כי רק ע"י שהיא נגדו היא עזר שיהיה משקל הנכון. ואולי אפשר לומר שזה בחי' החילוק בין שמירת הברית לתיקון הברית כי שמירה היא בחי' עולם התוהו וכמבואר בתורה לך שתלוי בשמירת הברית שע"ז אור החסד מאיר בפה הצדיק, אבל התיקון הוא אחרת בכל פעם יותר ויותר. ואולי אפ"ל שעל כן הליקוטי מוהר"ן בניו זוגות שכל תורה יש לה בן זוג כגון תורה כח יוב, ולה ורפ, ולתורה ט' שתי נשים ז' וקיב, וצריך שדכן שידע לשדך לכל תורה את בן זוגה.

^ה אין הכוונה שעד שלא סר מרע אין לו חיוב לעשות טוב. כי גם הרשע הגדול ביותר לא נפקע ממנו שום חיוב מצווה. אלא, שסדר התשובה היא שתחילה יסור מהרע דאם לא הוי כטובל ושרץ בידו, שלא נטהר. אמנם מדה טובה מרובה, שטוב לא נאבד לנצח, לעתיד לבוא אם ח"ו לא סר מרע, אזי רק הרע ישרף בגהנם ביסורים קשים.

^ו ורק ע"י חיבור לדבר מקבלת ממנו הארת אמת שנהפכת לאמונה. עד שיכולה להיות גדולה ממנו כמו שרה ביחס לאברהם אבינו שהיה גדול בענקים, אעפ"כ שרה מכוחו יותר ממנו, עכ"פ נבניאות. מאידך עינה צרה באורחים נשאר בה מצד מהותה, שהיא נוק' שבנינה מהגבורות והצמצום.

חכמות חיצוניות בחי' קנה, ויש קנה דקדושה בחי' קנה חכמה – נראה כי קנה לשון קנין, בחי' ישות, וכדלקמן שהוא חכמה, ואעפ"כ הוא קנה, הננעץ בים החכמה, משמע שהוא לא ניגר כמים, אלא נתקע בקנה. ונ"ל הטעם כי קנין הוא בחי' ישות, ובקדושה היא ידיעות חכמת התורה, שהיא בחי' סיני בחי' שפלות. אבל בס"א היא רכישת חכמות הטבע, בחי' קנין של ישות, וכן מצד המהות של חיצוניות, שהיא תמיד ישות, וכן מנהג הלומדים אותה שלומדים כדי לקבל תואר חכם בחכמה פלונית או דוקטור או פרופסור.

ואע"פ שהרמב"ם כותב שהן רקחות וטבחות ומשרתות לתורה הקדושה, זה מי שמצליח לכוון בהן רק לשם שמים, אבל יש בכל אחת מהן אבן נגף שמפיל מהאמונה כמבואר בתורה יט תנינא לכן רבנו מזהיר מאד שלא להיכנס לזה.

עד כאן ההקדמה

תורה לה [לין]

רבנו פותח כדרכו בפסוק שרמוז בו בצור כל ההשגה שבתורה זו.

אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. (תהלים פט)

בסוף התורה יתבאר הפסוק כיצד רמוז בו מהלך התורה הזו. אשרי העם יודעי תרועה – פי' מחברי השברים, דהיינו שמעלים ניצוצות הקדושים שהן השברי כלים בקליפות. ה' באור פניך יהלכון – פי' ע"י יהלכון דהיינו משא ומתן באמונה בחי' שינה, זוכה לאור הפנים שמחדש את המוחין.

אות א

רבנו מתחיל את התורה כדרכו בדבר שהוא עיקר העניין שאותו רוצה לבאר בתורה. ופותח בעניין התשובה שהיא לשוב אל המקום שממנו נתרחקנו, דהיינו אל החכמה הקדושה. כפי שביארנו בהקדמה נראה שבכלליות מאד רבנו מדבר על עולם התיקון שהוא התשובה והתיקון של הקלוקל וההתרחקות שבעצם בריאת העולם, שנברא חסר כדי שהאדם יקבל שכר על התיקון. ועוד בחי' כללית היא התשובה לתקן חטא אדם הראשון שגרם לתערובת נוראה של טוב ורע עד שאלפים שנים ראשונות מהבריאה היה העולם הולך ומתרחק מהחכמה מרוב עוונות, ורק מאברהם אבינו התחילה התשובה של תיקון העולם/ל"א, ובעיקר ממתן תורה שבני ישראל הפכו לעם שקיבל תרי"ג מצוות שבכוחן לתקן את העולם, להשיב את העולם לחכמה, ולאחות את הקרע. כל זה תשובה בכלליות. ובפרטיות כל חטא וכ"ש עוון ופשע, מרחיק את האדם מהקב"ה ומהחכמה, וכחז"ל (סוטה ג.) שאין אדם עובר עבירה אלא ע"י רוח שטות שנכנס בו, ושטות היא הריחוק מהחכמה.

אמנם הדוגמא והנושא המרכזי בתורה זו היא תשובה של צדיקים, כגון מי שתמיד בדביקות גדולה בו ית', ומרוב דביקות יגיעים המוחין, עד שמוכרח לחדשם בשינה, ורבנו מבאר כיצד אפשר לחדשם דהיינו להשיבם אל החכמה, ע"י בחי' שינה, דהיינו ע"י עסק במשא ומתן באמונה, לאיזה זמן קצר/ל"ט, ולשוב לדביקות.

והתשובה נעשית בטוד הזרקא, ולקמן סוף אות ו' יבאר שהחכמה נקראת רחוק, ולפ"ז מובן מדוע דווקא ע"י זרקא כיון שסתם זריקה הכוונה למרחוק.

טוד טעם הזרקא רומז לכח של הנוקבא לזרוק מייך נוקבין לעורר יחוד, וכאן הכוונה ליחוד חכמה בינה להמשיך חכמה למוחין שנתעברו בתוכה, כדי שיחזרו לדביקות בחכמה הקדושה שממנה היא התרחקה, על מנת לחדש את המלוכה של הקב"ה על ידי שנוכה לחידוש המוחין. דהיינו להחזירם לדביקות בחכמה.

טוד הזריקה הנ"ל נראה שהוא בחי' האור שמאיר לבעל תשובה כשמזמן עצמו לשוב (כמבואר בתורה ו') שמאיר לו אור גדול משם אהי-ה שבבינה, למעלה מהכלים שלו, וכדי שלא ישברו מסתלק, ונשאר רשימו ממנו, שמכוחו הבעל תשובה מתעורר לרדת לעשייה והחושך ולעמוד בניסיון הביזיונות וההמתנה הארוכה, כדי להכין כלים לאור שנסתלק. וכמבואר

¹² תורה זו היא לשון רבינו וכנראה נאמרה בשנת תקסב (ה"מ קי)

לח' אעפ"י שקנין עשה תשובה ואדם למד ממנו כמבואר במדרש, אבל זה לא היה נחלת כלל אלא תשובה פרטית. ואפילו אדם הראשון שטעות שלו קלקלה את כל העולם כיון שהיה כלליות עצומה, אעפ"כ התשובה שלו לא חזרה לתקן מה שקלקל, כידוע. ורק באברהם התחיל חידוש של תנועת תשובה של המונים בבחי' הנפש אשר עשו בחין, וממנו התחיל להיווצר עם שלם שכל עיסוקו זה תיקון העולם.

ל"ט למעשה צ"ע דלרובא דעלמא לא שכיח אפשרות לעשות משא ומתן בכל עת שיגיעים המוחין שלהם. וצ"ע או שכוונת רבנו לחדש שיש בחי' שינה וכל אחד יעשה לפי האפשרות שלו. אבל ממה שכל כך מאריך ומפרט דווקא עניין השינה שע"י משא ומתן, יותר נראה שכוונתו דווקא לשינה מסוג זה. ועיין לקמן בסוף אות ט' שאפשר שאדם העוסק במשא ומתן יחדש את המוחין של חבריו שהוא משרשו. ואולי לזה עיקר כוונת רבינו שלבד ממה שאדם צריך לתמוך בלומדי תורה, רבנו מחוק אותו שאם יעשו משא ומתן באמונה יחדשו לת"ח שהוא משרשם את מוחין שיוכל לחזור לדביקות. (ע"ש שלא ברור מלשון רבנו המוחין של מי מתחדשים ונ"ל כנ"ל.)

בלק"ה¹² שזה עניין ליל הסדר ומט ימי הספירה. ואור הראשון הזה הוא בחי' ההוא רוחא דשביק בה בעלה ביחוד ראשון, שעל ידו יש בה כח להעלות מיין נוקבין (המבואר בבהאר"ז¹³). והרוח הזה הוא כח הזרקא שיש בנוקבא, כח רצון לזרוק מיין נוקבין לבעלה, והוא מכח הרשימו של האור היחוד הראשון הנ"ל. וזה סוד התשובה.

דע כי תשובה [מ"א/מב] **היא לשוב את הדבר למקום שניטל משם**¹⁴. דהיינו שזו מהות התשובה להחזיר את הדבר שהתרחק משרשו בחזרה לשרשו. הכוונה לכל תשובה שהיא אחרי התרחקות. וכפי שיתבאר בסמוך שהיא התרחקות מהחכמה, כי העוונות הן רוח שטות שנכנס באדם. אמנם עיקר התשובה שבה מאריך רבנו בתורה זו היא תשובת הצדיקים על הפניות שיש להם בשעת הדביקות בו ית', שלא מסיבת עוון אלא מסיבה שרוב דביקות גורם ליגיעת המוחין, ומבאר שהתשובה היא בחי' ירידה לשינה לצורך עליה דהיינו חידוש המוחין ולהשיבם אל החכמה, והשינה היא בחי' תשובה (כמ"ש בסוף אות ד').

והוא התשובה היא בחי' טעם הנקרא **זרקא** כזה [מ"ד/מ"ה] **המובא בזוה"ק**, (תיקונים תיקון כא דף מ"ג ע"ב [מ"ז/מ"ח] **ובדף ס' ע"א** [מ"ח/מ"ט], **ותיקון סד דף פ"ו ע"ב** [נ"א/נ"ב], **ובתיקונים שבסוף הזוהר**

¹² ליקוטי הלכות או"ח – הלכות ראש חדש הלכה ג אות ג' – כן הוא דרבה של תשובה בבחינת פסח שהוא יציאת מצרים. ואזי הוא יום טוב ואחר כך הוא יום טוב של שבועות ובינתים ספירת העמר, כי בתחלה בא התעוררות התשובה מלמעלה על ידי התגלות ההסתרה, שעל ידי זה שומעין קול הכרוז ומתעוררין בתשובה ואחר כך מניחין אותו לילך מעצמו, שצריך לחזור ולשוב ולילך מדרגא לדרגא לטרה ולקדש עצמו מיום אל יום, שזה בחינת ספירת העמר, שהיא תכף אחר יציאת מצרים, שאז היה התעוררות התשובה מלמעלה על ידי קול הכרוז של התגלות ההסתרה פנ"ל ואחר כך צריכין לספר שבועות כמו ספירת נקיים של הנדה כדי לקדש ולטהר עצמו מיום אל יום מדרגא לדרגא ואחר כך זוכין לשבועות, שהוא דעת גדול ועליון וגבוה מאד בחינת מקוה של שבועות שכתב שם במאמר הנ"ל, שאז הוא עקר התקון של התשובה בשלמות כראוי ובבחינה זו של פסח ושבועות ובאמצע ספירה, דהיינו שיש קדשה של יום טוב בתחלה ובסוף, דהיינו שבתחלה היא הקדשה של התעוררות התשובה והוא יום טוב של פסח ואחר כך הוא שבועות, שהוא בחינת דעת גדול מאד, שהוא בחינת מקוה, בחינת תקון התשובה בשלמות. ובאמצע ספירה, שהם ימי החל שבהם מטהרין ומקדשין עצמן כדי לזכות לשבועות פנ"ל. וזאת הבחינה הוא בכלל ובפרטיות בכל אדם ובכל זמן כמוכא.

¹³ פרס רמונים לרמ"ק – שער כג (ערכי הכנעיים) סוף פרק כב (אות ת) בינה נקרא תשובה שם תשובת הדברים סוד היובל וכו' ע"ש

¹⁴ **פרס רמונים לרמ"ק** – שער כג (ערכי הכנעיים) סוף פרק כב (אות ת) תשובה – הבינה נקרא תשובה. והטעם כי שם תשובת הדברים וההיות כלם בסוד היובל. ומשם חזורים וההיות ומתפשטים ומתגלגלים השמיטות וחזורים ומשלימים היקפם וחזורים ונבלעים במקומם בסוד היובל. כן פירשו המפרשים. אמנם בזוה"פ ויקרא (דף טז.) פי' וז"ל אמר ר' יהודה אימתי אתקרי תשובה כד אימא מתכסייא וקיימא בחדוא על בנין דכתיב אם הבנים שמחה ותבאת בקיומא ומה דהוה סגיר תב לאתריה וכלהו תבין חד לחד ומתברכין כל חד וחד וכדין אקרי תשובה שלימתא תשובה סתם לאכללא כלא עכ"ל.

והכוונה **מבוארת**, כי בהיות הדין מתהווה בעולם, הבינה מסתלקת ומתבעת דין והעולם נידון. וכאשר תשוב על הבנים ותשפיע רחמים נקראת תשובה סתם. אמנם כאשר תשוב היא ותתקן שאר המדרגות לתוכה לקבל ממקומם העליון אוי נקראת תשובה שלימה ששבה היא ושבנו המדרגות אחת אל אחת ואז היא שלימה בעצם כל המדרגות. ותשובה זו היא ע"י שיתגלה כ"ע מראש האצילות ונוקב ויורד עד המלכות וזהו תשובה וכן נתבאר שם בפ"י. ובפ' נשא (דף קכ"ב ע"ב) פי' כי המלכות ג"כ נקראת תשובה וז"ל אלא דא איקרי תשובה כד מזהר רחמי לקבלהא והיא תבת על כל אינון אוכלסין וינקא לון עכ"ל.

והענין כי בהיותה יונקת מן הדין אז היא משפעת לכל צדדי הטומאה והקליפות ואז העולם נידון וכאשר הרחמים נשפעים עליהם אז היא שבה להניק לכל חייליה הקדושים ובאותו הזמן נקרא תשובה פי' תשוב ה' כי שבה ה' אל מקומה על חייליה.

וכן לשון **תשובת** שאלה נקראת המלכות מצד הבינה. וכן נתבאר בתקונים (תקוני ז"ח דף קט"ז). והטעם שאין תשובה אם לא תקדם הבינה שיבין האדם ובוה ישיב לשואל. וכן פי' שם שהמלכות נק' תשובה מצד הבינה. וכן ראוי שלא תשוב להשקות חייליה אם לא תקבל מהבינה ע"כ.

¹⁵ **צ"ע מה החידוש לכאורה פשוט שזה פשט המילה תשובה**, מלשון לשוב.

ועוד שאומר על זה "דע" ומבואר בשיש"ק ח"ה אות קלח בשם המגיד מטריון שהיא כמו הבוק מעולם האצילות, והרי פשיטא שלשון שב שייך רק למקום שכבר היה שם. ואולי הכוונה להמשך שהטעם זרקא רומז לתשובה שזה לא מבואר בתיקונים.

¹⁶ הוא שם של טעם טעמי התורה כזה: - והוא שם כלי זון קדמון (לחם הבכורים שער הטעמים לרבי שאול הכהן דף פד) ובו זרק דוד אבן במצח גלית (תיקונים) (דוד דייקא שוכה לתקן המלכות להחזירה למקומה)

¹⁷ **זרקא מלשון זריקה** ועיין פרש"י זבחים נג: אין זריקה אלא למרחוק.

ועיין לחם הבכורים שער הטעמים לרבי שאול הכהן דף פד (ומבא בערכי הקדש לאנ"ש ויצננהדר ד"ל) זרקא הוא כלי זיין שהיו נוהגים הקדמונים בימיהם שהיה חבל בידם וסבובי הברזל בראשו וזורקים אותו בידם ומכים לאויביהם. ולכן צורת הטעם הזה כדמות חבל יוצא למעלה מסוף התיבה והולך מול תחילתה וכל עוד שהוא הולך הוא יותר גבוה ובתוכו יש עיגול בלתי שלם וחצי עיגול בתוכו שמו וצורתו דומים לנגינתו, שהנגינה שלו מתחלת בקול נמוך והולכת ומתפשטת ומתגדלת ולבסוף עושה כדמות סבובים בלתי שלימים כמבואר לבקי. עכ"ל.

ועיין הקדמת תיקוני הזוהר דף יא. רצועה דיד דאיהו כחוט דזרקא ואיהי קריאת שמע. ופירש הבאר לחי רואי (על התיקונים) – זרקא הוא קלע שבו מתוח החוט דוריק אבנין. התפילין הם כעין הקלע שעל ידו וזרקין אבן הקירטא דהיינו ק"ש

ובזוהר ח"ג דף ערב. ה' אבנין דקירטא הוא ה' תיבין "שמע ישראל ה' אלקינו ה'", לקבליהו (שמואל א יז מ) ויקח דוד חמשה חלוקי אבנים מן הנחל וכד שוי להו בקירטא דאיהי שפה ואיהי שכינתא אתעבידו חד כלהו ה' וקטיל לפלישתאי, ה' תיבין אלו הן ה' גבורות מנצפך.

¹⁸ בדפים שלנו דף מר סוף ע"א ד"ה קום אלעור

¹⁹ **תיקון כא דף מד.** – ואמר רבי שמעון לבנו קום אלעור, ונטיל קירטא וקח קלע צינן דאיהי שכינתא היא סוד השכינה, וזריק מינה אבן דאיהי טפה קדישא (ה"א הגר"א) ומחוק ממנה אבן שהיא טפה קדושה, ור"ל שתקרום על ידי גלוי הסודות, שהשכינה תעלה את המין הנקראת זיקה ממטה למעלה לצורך היחוד עם ז"א, וטפות המין הם ענין אבן קטנה שזורקים בקלע. דעלה אתמר שעל עליית המין ל"א נאמר וְאֵדָה יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ שחילתה עולה האד שאז סוד המין מן השכינה הנקראת ארץ.

חדש בדרף קט ע"ב [יב/יג] דאיןדריקת לאתר דאיתנטיילת מתמן טעם הזרקא רומז לתשובה, כי הוא מלשון זריקה/יג, ורומז לדבר הנזרק בחזרה למקום רחוק/יג שממנו ניטל. וכך גם התשובה צריכה להיות בדרך של זריקה

כדי להבין את מאמרו הבא בע"ה נקדים מה שמבואר בהמשך, כי תורת טעם זרקא כזה הוא קו עם עיגול כעין טבעת למעלה ולמטה, והנה הקו הוא כעין אות ו' הרומזת על ז"א שהוא סוד ו' דשם הוי"ה, ועיגול התחתון הוא סוד המ"ן העולה דרך הו' שהוא ז"א אל אימא, ושם היא מקבלת את טפת המ"ד הגרמזת בעיגול העליון של הזרקא.

דף מד ע"ב) וזה שאמר אסתלקת עזקא מן זרקא (ה"ג הגר"א) נסתלקה ונתעלה הטבעת מטעם זרקא, ור"ל שעיגול התחתון של הזרקא שהוא כעין טבעת ופעין אות י' נסתלקה ועלתה בסוד מ"ן, לקבלה עלה אבן יקרה דאיהי טפה לקבל עליה אבן יקרה שהיא טפת המ"ד ז"א, הגרמזת בעיגול העליון של הזרקא, וז"א שהוא סוד ו' נרמזת בקו הזרקא, ומיד שנגעה על ידי המ"ן יחוד ז"א, נאמר והשקה את כל פני האדמה שז"א השקה את המלכות הנקראת אדמה בשפת המ"ד.

ומפרש פד סליקת כשהמלכות עולה בסוד מ"ן, סליקת באימא היא עולה ומעלה את מ"ן באימא לגרום תחייה יחוד או"א, דאיהי א' מן אדניי אהיה וסוד המ"ן נרמזת גם באות א' מן אלניי שהיתה א' מן אהיה שבנייה (כמבואר בע"ה ש"ח פ"ה), ור"ל המלכות קבלה את כח המ"ן מן אימא, ועתה חוזרת ומעלתו אליה בסוד מ"ן, ומפרש ועל מאן סליקת ועל דרך מי היא עולה באימא, ואמר על עמודא דאמצעייתא דאיהי ו' דרך קו אמצעי שהוא ו' דשם הוי"ה שבז"א, דאיהי פריקא ביה שהמלכות כרוכה בו בז"א, כעזקא באמצעא כמו טבעת באצבע, דהיינו כאשר ז"א עולים יחד למ"ן באימא, אז היא הקורה בו באחורי התפארת כטבעת באצבע, ואמר וסליקת בד' מן אדניי ועליית המלכות היא בקו האמצעי ז"א, ונרמזת באות ד' מן אלניי שהוא כנגד ד' ספירות, דאיינו תריין דרועין ותריין שוקין שהם שמי זרועות ושמי שוקים, שהם סוד חסד וגבורה ונלח והוד ז"א, והיא עולה בנייה, עד פסליק לאת י' דאיהי אבא עד שהיא עולה לאות י' שהיא אבא לאילנות, דהיינו חכמה י' עלאה חכמה היא סוד אות י' העליונה והראשונה של השם יהו"ה, ור"ל על פי שודע שהמלכות מעלה את המ"ן באימא, וז"א מעלה את מ"ן באבא, אבל כיון שעליית שניהם גורמת את היחוד של או"א, לכן יכולה גם היא לעלות לאבא.

וממשיך ואמר בגין דמתמן אתנטיילת לפי שהמלכות ניטלה ונתקנה מן אבא, הדיא הוא דכתיב זהו שכתוב יהו"ה בחכמה יסד ארץ ה' הוא הא"ס ב"ה המלוכש בכרת יסד את המלכות הנקראת ארץ על ידי החכמה, ולפי שהיא נתקנה על ידי החכמה, לכן יש לה כח לעלות עד שורשה, וכשעלתה באבא ונטיילת נביעו ושקינו מנייה לעילא אז היא טועלת שפע מוחין מאות י' של אבא שיש בה ג' קולין, והיינו בקוצא דיליה לעילא בקוץ של ה' למעלה שהוא כנגד מוח החכמה, ובאמצעייתא ובחלק האמצעי של ה' שהוא כנגד מוח הדעת, ובקוצא דיליה לתתא ובקוץ שלה למטה שהוא כנגד מוח הבינה, לכן וכד נחיתת כשהמלכות יורדת למקומה, נחיתת פלילא מתלת טפין היא יורדת כלולה משלש טפות שהם סוד ג' מוחין חכ"ד, בההוא זמנא אתמר בה בזמן ההוא נאמר במלכות, שופר הולך סגולתא אג' מוחין שלה שהם משופרא דשופרא של מוח אבא, הם הולכים ועשית בה טעם סגולתא שהוא מג' נקודות. (שע"ר וז"מ והגר"א)

כ"ד בפ"ח שלנו דף סא:

כ"ט פתח ואמר משה רבינו טעם זרקא הוא שכינתא קדישא שהכינה הקדושה כלמפרש ואזיל, ואמר משה כלפי השכינה אנת היא קדישא קדישא דקדשא בריך הוא את היא קלע הקדושה של הקב"ה שהוא ז"א, דבך אוןדריקו תלת אבנין דאיינו סגולתא שבר נזקרו מלמעלה שלש אבנים שהם כשלש נקודות של הטעם סגולתא, תלת אבנין יקדיין והם שלש אבנים יקרות, ומפרש דאיינו תלת אבנין שהם סוד שלשה אבות חו"ה, ור"ל השלש אבנים הם סוד השפע שזרק נמשך אל השכינה מחוג"ז ז"א, ואמר משה להשכינה, הגם שאת למטה מחוג"ת ומקבלת מהם השפע, אבל אנת אבן יקרא על פלחיה לפעמים כשאת עולה בסוד עליית מ"ן לאבא, אז את אבן יקרה למעלה מחוג"ת ז"א ולמעלה מהבינה, תגא ברישא דכלהו ואת כהר בראש כולם, (כמ"ש בע"ה ש"ח פ"ז), ערך אתמר עליך נאמר אבן מאסו הבונים שהם אבא ואימא שבנו אותך, בסוד הכתוב (בראשית ב' כב) ויבן ה' אלהים שהם סוד אבא ואימא, את האלע שהיא המלכות, אבל אחר כך מאסו בה שאמרו לה לכי ומעטי עלמך, ועתה היתה לראש פנה שעלתה למעלה מן הבינה ונעשית לספירה גדולה ומסודה הנקראת ראש פנה, וגם עליך אמר יעקב והאבן הזאת היא השכינה שהיא אבן יקרה, אשר שמתי מצבה אשר תקניתי והעמדתי אותה על עמדה על ידי תפלת ערבתי, יהיה בית אלהים המלכות הנקראת אלהים תהיה בית לז"א, אנת הוא דאתמר ערך את היא שאתמר עליך אבנא די מחת לצלמא הוות לטור רב ומלתא כל ארעא האבן שהכה את האלס נעשה להר גדול, ומלאת את כל הארץ, ור"ל אחר שירדה המלכות מאבא בכל האורות שקבלה שם, על ידי זה היא יכולה להכניע ולמחות את האלס של עבודה זרה שרומז על כחות החלונים, והיא מלאת את כל הארץ, בסוד ש"ח (ישעיה ו' ג) מלא כל הארץ כבודו. (שע"ר והגר"א ומפרשים)

הנה תורה טעם זרקא, ראשון העליון הוא כעין טבעת, והיינו כס' סהומה, ואורך הזרקא הוא כעין אות ו', וזה שאמר ואיהי תגא כגוונא דא ס', ברישא דחויטא דורקא המלכות כשעלתה למעלה מז"א, היא כהר בראשון כעין טבעת שהיא כס' סהומה, שבראש החוט של טעם הזרקא, והחוט הוא כעין ו' של ז"א, ואמר אבנא מוכלת ומעושרת המלכות היא אבן מוכלת מאורות לאבא, ומעושרת מאורות לאימא, כאבנא בריש עזקא והיא כאבן יקרה בראש טבעת המתולללת בגווייה. (מפרשים)

הנה המלכות עולה עם המ"ן שהם בסוד אב"ן שמספרה שם ב"ן עם הכולל.

הנה כל מה שאמרנו שפעמים את המלכות עם המ"ן עד החכמה לאילנות, כל זה נעשה על ידי המשכילים, וזה שאמר וכד אית בישראל משכילים וכשם בישאל משיכילים בחכמה, ור"ל שהשיגו בחוכמתם ובכונתם עד החכמה לאילנות, דאיהי י' ממשבה עלאה שהיא סוד אות י' דשם הוי"ה, והיא מחשבה עליונה שבנו כנגד מחשבה התחתונה שבנו, ידעין לורקא לה לאהי אבנא דאיהי בת יחידה לההוא אתר דאתגורת חלו המשכילים יודעים לזכור ולהעלות את אבן זו שהיא בת יחידה עם הברורים בסוד מ"ן לאורו מקום שנהגה משם והיא החכמה, בגין דברתא באבא אתעבידת לפי שבנת היא המלכות על ידי אבא נעשית ונחיסדה, הדיא הוא דכתיב זהו שכתוב יהו"ה בחכמה יסד ארץ ומפרש בחכמה דאיהו אבא יסד ברתא על ידי חכמה שהוא אבא יסד ותיקון האין סוף ב"ה את הבת, לכן היא נקראת בת לחכמה, ואמר דאיהי ארץ הדיום רגליי שהמלכות הנקראת ארץ היא הדום רגליי של ז"א בסוד היחוד, אלא לפעמים המשכילים מעלים אותה לשורשה שבאבא, ואז היא נעשית אשת חיל עטרת דעלה. (שע"ר והגר"א)

כ"ד בפ"ח שלנו דף צה: ד"ה כד נחית שלמה

כ"א תיקון סד דף צה: - והיא איהי חכמת שלמה, והשכינה נקראת חכמת שלמה, כי בשלמה המלך היתה תלויה עליה וירידתה, לפי שמלכותו היתה על ידי המלכות, ועלה איתמר ועליה נאמר נבלות וחכמת המסכן בזויה כי כשנטרד שלמה ממלכותו והיה מסכן אז חכמתו היתה בזויה, וזה גרם ירידה להשכינה, ועלה איתמר ועל זה אמרה השכינה פי מכבדי אכבוד מי שמכבד אותי וגורם לי עליה, על ידי שמכבד את שלמה המלך, אני אכבד אותו, ובזוי יקלו ומי שיגרום לי בזיון וירידה על ידי שמכבד את שלמה המלך, יקל כבודו, ומפרש פד נחית שלמה ממלכותיה כאשר שלמה ממלכותו על ידי אשמדאי (כמבואר במס' גיטין דף סח ע"ב), הוה חכמה דיליה בזויה בעיניי שטיין היתה חכמתו בזויה בעיני השטנים, דהיינו כשהלך בנולה והיה מחזר על הפתחים, אמר (קהלת א' יב) אני קהלת הייתי מלך על ישראל בירושלם, והיו השטנים מביזים אותו, וזה גרם ירידה להשכינה, וכד אסתלק במלכותיה וכשחזר ועלה למלכותו, איתמר ביה נאמר בו ותרב חכמת שלמה דהיינו דאתרביאת שנתגדלה חכמתו, ואז היתה עליה להשכינה עד דמטאת להאי אתר דאתנטיילת מתמן עד שהגיעה לאורו מקום שנתקנה משם, דהיינו לאתר דחכמה עלאה דאיהי חכמה ברישא למקום חכמה העליונה שהיא חכמה בראש של ז"א, ר"ל שעלתה להיות קומתה קומתו (והיא מדגה השקית משבע מדגות שיש להשכינה, המפורשות בע"ה של"ז פ"א ופ"ב).

כ"ד בפ"ח שלנו דף קכט: ע"ש.

כ"ב תיקוניי וזה חדש דף קכט ע"ב - ואמר עור ובגין דא ובשכיל שארין להעלות את השכינה לז"א, לכן פד בעי בר נש לסלקא לצלותא לעלא כשהאלס רוצה להעלות את התפלה שהיא השכינה למעלה, צריך לסלקא לה בכל תנועתין צריך להעלותה בכל תנועות הטעמים והנקודות, כי האותיות הם בחינת גוף שאינו יכול לפעול כלום בלי הכוח והנשמה, שהם סוד הטעמים והנקודות, ואז אם חויה בעי לקטרגא לצלותא אם הגהש רוצה לקטרב ולעכב את עליית התפלה, דהיינו את עליית השכינה, צריך למעבד ליה קירטא צריך לעשות לו קלע, ולזכור בו אבנים על הגהש הקדמוני ולהחיותו והחיותו ור"ל דמלה וסוד הדבר הוא זרקא שארין להעלות את השכינה לג"ה, ולפי שהוא מקום גבוה נקרא העליה בשם זריקה, מקף שופר הולך ותחילה צריך להעלותה ולהקומה ולהסמיכה אל הבינה הנקראת שופר הולך, סגולתא ואחר כך היא נכללת בכח"ב שהם סוד ג' נקודות של הסגולתא (ועיין עוד לקמן בענין אלו הטעמים).

אל החכמה שהיא רחוקה ממנו, ובכח כדי להתגבר על הקליפות האוחזים בו, וכמבואר בתיקונים שזרקא היא כמו מקלע שמשמש לזריקת אבנים, גם ככלי מלחמה בנחש הקדמוני, וגם ככלי הזורק את האבן לשרשה. וכן התשובה היא שהאדם זורק את כח המלכות שלו אל החכמה לקבל שכל וחיות כיצד להמליך את הקב"ה על עצמו יותר. ולקמן יתבאר שהתשובה היא בחי' ירידה לבחי' שינה בחי' אמונה, ואזי מאירה החכמה במוחין המעוברים באמונה ומחדשת אותם, וחוזרת המלכות להתחבר לחכמה.

וימאן ההוא אתר [י] ומי/י¹¹ הוא המקום/י¹² (שהוא רחוק שצריך דווקא בוריקה), הוא חכמה/י¹³ שנקראת רחוק/י¹⁴, כי חכמה היא שרש כל הדברים, ¹⁵ספירת החכמה היא הראשונה בספירות כי לפניה הוא הכתר שהוא בחי' אין, והחכמה היא ראשית היש מאין, **כמ"ש (שם קד)/י¹⁶ כולם בחכמה עשית הפירוש שבטפת החכמה טמון הכל בכח בצמצום עצום/י¹⁷, ורק בבינה מצטייר ומתגלה ויורד ומתגשם ונעשה במלכות. ולכן תיקון כל דבר הוא בחכמה, כי כל דבר מתברר ומתקן בשרשו/י¹⁸. ובתיקונים מבאר שהמלכות יסודה בחכמה וכלשון הזוהר אבא יסד ברתא, וכיון ששם שרשה תיקונה להחזירה לשם להתחדש. ולקמן באות ה' יתבאר שהחכמה שאליה צריך לשוב היא חכמה הקדושה בחי' אור הפנים.**

וכיון שהתשובה היא לחזור לחכמה הקדושה, לכן מיד מבאר רבנו שצריך תחילה לסור מהרע של חכמות חיצוניות. **לכן צריך כל א' לשמור את שכלו משכליות חיצוניות,** דהיינו מחכמות חיצוניות, **המכונה בשם בת פרעה** כי החיצוניות פונה ממנו ית' אל החוץ, וכשהיא מנהיגה את המלכות לא יולד כבוד שמים.

קליפת החכמות החיצוניות שבכלליות הן שבע חכמות הטבע/י¹⁹ כגון חשבון וכמיה ותכונה ואיצטגננות והגיון ומוזיקא וטבע, וכלול בהם הכישוף וכל העבודות זרות, ובכלליות כל חכמה שתחת הטבע ולא חכמת התורה. היו מפותחות מאד במצרים/י²⁰, וכדי לצאת ממצרים הכניעו חכמה זאת בעשר מכות, אעפ"כ היא קיימת תמיד. ובמתן תורה ניתנה לישראל

²¹ **התשובה תחילתה** סור מרע בחרטה, והמשכה בקבלה לעתיד שלא ישוב לאולתו, וכל נוגע לעבר אבל העיקר הוא מה שמומן עצמו בחי' אבא זמין למהוי, דהיינו מה שרוצה שתייה לו הויה, ע"י שנקשר להויה האמיתית, כי בלא זה אמרו חז"ל טוב לו שלא נברא, וא"כ אין לו הויה אמיתית כלל. כמבואר בתורה ו'. ואנא זמין היא הכריתת ברית חדשה עם הקב"ה, שזורק עצמו וכח המלכות להיות קשור לחכמה האמיתית שרק היא תנהיג אותו.

²² **זבחים נג:** אין זריקה אלא למרחוק. וכן החכמה שאליה צריך לזרוק כמבואר בסמוך נקראת רחוק, כמבואר לקמן סוף אות ה', עה"פ ממרחק תביא לחמה, וכן בתורה מ' תנינא.

²³ שנוקת למקום שניטלה ממנו. ומי הוא המקום?

²⁴ **הלשון צ"ע** כי מאן פירושו מי ולא שייך לגבי מקום אלא היכן הוא המקום או מי היא הספירה שאליה צריך לזרוק.

²⁵ **החכמה היא המקום** – וצ"ע כי חכמה היא נקודה בחי' נקודה כי עדין לא נפתחה ע"י הבינה לכן היא בקמץ כמבואר בתורה לו קמין וסתים. ולכאורה מקום הוא שיש בו אור ורוחב. ועיקר המקום הוא מקומו של עולם דהיינו החלל הפנוי. שם נמשך קו החכמה יש מאין סוף. (חכמה מצד מהותה הוא נקודה ומצד שנמשך מחוץ לפנים הוא קו.)

²⁶ **ועיין תורה ד'** אות ט' שם מבאר דהיינו להחזיר את המלכות לאין סוף. ואינו דומה לכאן כי שם מחזיר את המלכות שעבר עליה להתתקן באין למחוק העוונות החקוקים על עצמותיו. וכאן מחזיר את המלכות שרוצה מכאן ולהבא להמליך כראוי. שם היא התכלות בצדיק אבל כאן היא תשובה ותשובה היא בבינה שמבין שצריך לשוב, שתהיה החכמה הקדושה מנהגת אותו ולא חכמה חיצונה.

ונראה כיון שכאן מדבר על דביקות שהיא המדרגה הגבוהה, ובתורה רפ מבאר שיש מדרגה גבוהה יותר מדביקות שהדביקות היא נחשבת חיצונית כלפיה. נ"ל שהכוונה לשתי המדרגות המבוארות בתורה יא שיש יחוד תתאה ויחוד עילאה שיחוד תתאה הוא הדביקות והיחוד עילאה הוא התכלות גמורה בהקב"ה. לכן התשובה כאן היא לחכמה שזו דביקות ובתורה ד' לכתר כי הוא התכלות באין.

²⁷ **עיין עץ חיים** – שער לב פרק א מ"ת – ושורש ביאור ענין זה כי הנה אבא עיקר הארתו הוא ליעקב כמ"ש אצלנו על פסוק ויקם עדות ביעקב כי היסוד דאבא אשר בתוכו הדעת של זעיר אנפין הנקרא עדות הנה הוא ליעקב וע"ש. ואמנם מה שמאיר בז"א הוא דרך העברה בעלמא ולכן אין יעקב צריך להדבק עם ז"א בכותל ומחיצה אחד בלבד בין שניהם אלא ברחוק וז"ס מרחוק ה' נראה לי וביארו בזוהר בהרבה מקומות כי מרחוק הוא חכמה כמ"ש פרשה בהעלותך ובפרשה שמות על פסוק ותצב אחותו מרחוק כי כל אורות אבא הם מרחוק ולא מקרוב. עכ"ל.

ועיין תורה מ' תנינא – . כי הַחֲכָמָה נִקְרָא מֵרַחֵק, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (קִהְלֵת ז'): "אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְהִיא רְחֹקָה",

²⁸ **ובתיקונים ביאר** כי אבא יסד ברתא, והתשובה היא שמחזיר את הבת דהיינו את המלכות אל אביה. (צ"ע כאן מבואר שהבת נמצאת ואבא רחוק ואילו במעשה מבת מלך במעשה א' שבספורי מעשיות מבואר שהאבא נמצא והבת נאבדה)

²⁹ **תהילים פרק קד** (כד) מִה רַבּוּ מַעֲשֵׂי יְיָ יְדוּד פֶּלֶם בְּחֲכָמָה עֲשִׂית מְלֶאֶה הָאָרֶץ קִינְיָה:

³⁰ **הכוונה שבספירת החכמה** שם הכל כלול. וכן כשמתפרטת לחכמה שבכל דבר אזי היא טפה של בכח, בחי' צורה שיש בה כח לעשות צורה מסוימת בחומר. ואדרבה בחומר אפשר לעשות הרבה צורות אבל בצורה א"א אלא צורה של דבר אחד. ולמעשה החכמה שעליה אנו מדברים היא בכח של כבוד שמים שצריך להתגלות בבינה.

³¹ **וכן בגשמייות כלי מורכב ועדין שהתקלקל מחזירים אותו לאומן שבנה אותו כי רק הוא יודע להחזירו לקדמותו.**

³² **עיין יערות דבש** לרבי יהונתן איבשיץ שהן שבע חכמות – חכמת המשקלות שהיא חכמת מיכאנ"ק, חכמת התכונה, חכמת התולדה שהיא חכמת אצטגנינים, חכמת הטבע, וחכמת אלקימייא, חכמת ההגיון, חכמת המוזיקא, חכמת בעלי נימוסים, וכהנה רבות חכמות אשר הם בכלל שבע חכמות, וכולן סניפים לתורתנו, ומשרתת הנערה תורתנו הקדושה.

³³ **עיין מלכים-א פרק ה' י'** ותרב חכמת שלמה וכו ומכל חכמת מצרים ועיין מצודות דוד שם

הנבואה¹⁰ והנבואה עמדה כנגד יצר החכמות חיצוניות והעבודה זרה אלף שנים עד שנת ג' אלפים תמוח שנסתלק הנביא מלאכי דהיינו ארבעים שנה לבית השני. שש שנים קודם עלה אלכסנדר מוקדון מלך יון וכבש את פרס ומלכות יון שלטה בעולם. וע"י אלכסנדר מוקדון שהיה מגיל יג תלמיד אריסטו היוני, התגברה מלכות יון בחוכמות חיצוניות מאד. כנראה ע"י נבוכדנצר שבלבל את העמים בחורבן הבית הראשון והעבירים ממקום למקום, עברה חכמת מצרים ליונים, אבל ביתר שאת, כי בהסתלקות הנבואה מיישראל ניתן כח לחכמים לבטל את היצר העבודה זרה, והתחילה תקופת התנאים בבחי' חכם עדיף מנביא, ואז בבחי' זה לעומת זה, התגברה עוד יותר חכמת יוון. והז'ל/ס"ו¹¹ הזהירו מאד מלימוד חכמת ההיגיון ופילוסופיה, אע"פ גם גדולי חכמי ישראל כגון הרמב"ם וסעדיה גאון ועוד, הושפעו מאד מחכמת אריסטו, כי היה חכם גדול ביותר בחכמות חיצוניות כמבואר במוהר"ר ר"ש ח"ב שהרמב"ם אמר עליו שהשיג מה שתחת הגלגלים כל מה שאפשר להשיג בשכל אנושי, וכיון שמה שמעל הגלגלים לא השיג, כפר באמונה שהקב"ה מנהיג את הגלגלים. וממנו קבלו סבי דבי אתונא עד חורבן הבית השני שרבי יהושע בן חנניא הכניע אותם. אע"פ בכל הדורות היא קיימת ועדיין ספריו של אותו יוני הארור¹² בינינו, והיא הסט"א שבכל דור ודור, לפי הדור, והכפירה שלו במה שמעל הגלגלים, היא אבן הנגף שיש בכל החכמות החיצוניות, שהן מנותקות מהקב"ה, ומפילות את העוסק בהן מהאמונה הקדושה. כמו שאמר רבנו בתורה יט תנינא. וכן בכל הדורות היו גדולי ישראל¹³, שהזהירו מאד מלימוד חכמתו. ואע"פ שדעת הרמב"ם ורבי יהונתן אייבשיץ ביערות דבש כתבו להתיר ללמוד לצורך לימוד התורה, גדולי הצדיקים¹⁴ דחו והזהירו מאד מהן. ואע"פ שכתבו שלרמב"ם מרוחב דעתו לא הזיקו, נראה שרבנו חולק וסובר שכן הזיקו בכמה עניינים, ואמר שאע"פ שכוון מאד בהלכה אבל טעה בדעות¹⁵ שעל כן אסר ללמוד את המורה נבוכים¹⁶ וכל היכן שמדבר מטעמי המצוות¹⁷.

¹⁰ כמ"ש בדברים פרק יח שעם ישראל במתן תורה בקשו לשמוע ממושה ולא מה', אזי אמר ה' הטיבו אשר דברו נביא אקים להם מקרב אחיהם ונתתי דברי בפיו וכו'.

¹¹ עיין ברכות כח: כשחלה רבי אליעזר הגדול, וכו' ילמדנו רבנו ארחות חיים וכו' הזהירו בכבוד חבריכם ומנעו בניכם מן ההגיון וכו' ועי"ש ביאור הצ"ח זה לשונו – ואמר ומנעו בניכם מן ההגיון, וראיתי שהכותב בעין יעקב כתב שאין לפרש הגיון היינו חכמת הגיון, שהרי היא חכמה מפוארה גם ללימוד התורה. ואני אומר ומה בכך שהוא שייך גם לחכמת התורה, כיון שעקרו מתחלה הוקבע לחכמה החיצונית ראוי להתרחק ממנה על דרך עת לעשות לה'. ואני אומר ק"ו, אם מפני תרעומת המינין בטלו מלומר עשרת הדברות בכל יום, אף שהוא מצוה רבה לזכור מעמד הר סיני בכל יום אפ"ה בטלוהו מפני תרעומת המינין. חכמת הגיון שממשיך אחריו לימוד הפלוסופיא שמזה ממשיך מדחי אל דחי לדחות כל דת התורה, ק"ו שיש להתרחק מזה ומכל הקרוב לזה שימצא ושימצא דשימצא. ולכן לעשות הרחקה יתירה מהפלוסופיא האלהית הזהיר ר' אליעזר הגדול מנעו בניכם מן ההגיון.

¹² כך מכנה אותו רבי מאיר בן גבאי בספרו עבודת הקדש ח"ג פ"א אות יב. ושם בכל הפרק דוחה דברי הרמב"ם במורה, ומגנה מאד את העוסקים בפלוסופיא של אריסטו היוני הארור.

¹³ עיין רמב"ן (ויקרא טז ח') – ולא אוכל לפרש כי היינו צריכים לחסום פי המתחכמים בטבע הנמשכים אחרי היוני (הכוונה לאריסטו) אשר הכחיש כל דבר זולתי המורגש לו, והגיס דעתו לחשוב הוא ותלמידיו הרשעים, כי כל ענין שלא השיג אליו הוא בסברתו איננו אמת:

גם הרמב"ל מאד הזהיר מהפלוסופיא הזו – עיין הקדמת מאמר הויכוח – הפילוסופיא נעשית צרה לחכמה הגדולה הזאת (של קבלה) שפחה חצופה החושבת לירש גבירתה היא נגע צרעת אשר פשטה ממש בעונותינו הרבים בישראל.

ועיין שו"ת ריב"ש סימן מה. ושו"ת הב"ח הישנות סימן ה' הפלוסופיא היא המינות בעצמה וכו' עי"ש. ואלשיך על שיר השירים ז' ח' עה"פ דמתה לתמר – מניחים חיי עולם וביילדי אריסטו יספיקו שאחריתם מר כלענה וכו' עי"ש. ושו"ת רמ"ע מפאנו סימן קח שכל השגת הראב"ד על הרמב"ם היתה כדי להרחיק את ישראל מלימוד במורה נבוכים וכו"ב. לעומת זה היו גם לא מעט שצטטו מהמורה נבוכים ולא חששו. אמנם דעת רבנו ברורה שאסור לקרא בו כלל וניכר על הפנים של מי שקרא אותו שנשתנו. אע"פ שבעצמו מצטט מדברי המורה לפעמים ורק לנו אסר ללמוד בו, וגם בשאר דברי הרמב"ם הלוקחים מהפילוסופיה. ועיין מה שכתב הגר"א ש"ע י"ד קעט יג – על דברי הרמ"א שהביא דברי הרמב"ם בענין שדים – כבר הכו אותו על קדקדו וכו' והפלוסופיה התטעו וכו'.

¹⁴ עיין קובץ שעורים לרבי אלחנן ווסרמן – ח"ב סימן מזו (עי"ש תשובה שלימה ביג סעיפים לבאר מדוע אסור להתעסק בחכמות חיצוניות) – אות ח' – מה שהביא כ"ת בשם ספר באר שבע להקשות על מה שלא הביא הרמב"ם בהלכות תשובה דין קריאה בספרים, אין הספר הזה אצלי – והנה איסור הקריאה כתב הרמב"ם בפ"ב מהל' ע"ז, ולמה לו לחזור ולשנותם בהל' תשובה, אבל מה שהקשה שם עוד על הרמב"ם שקרא בספרי ע"ז דא ודאי קושיא, אבל הרמב"ם העיד על עצמו באגרתו לרבינו יהונתן הכהן, שלמד חכמות חיצוניות לשרת את התורה להיות לה לרקחות ולטבחות, ומאחר שהיתה כונתו למצוה, י"ל שסמך אהא דשלוחי מצוה אינן ניווקין, ואף דהיכא דשכיח היזיקא לא אמרינן הכי י"ל שהרמב"ם אמודי אמיד נפשיה, שלפי רוחב דעתו וטוהר לבו לא הוי שכיח היזיקא אצלו, אבל באנשים קטנים כמונו הדבר פשוט דהוי שכיח היזיקא ואסור ללמודן אפילו כונתו למצוה, ולמה הדבר דומה, לסמי מרפא הניתנין מהרופאים שיש בהן סמי מות וארס נחשים ובכ"ז הן מרפאין, אבל בד"א דוקא אם יכניס רופא מומחה היודע לצמצם שיעורן במדה ובמשקל ולערב בהן דברים המחלישים את הארס, אבל אם יכניס מי שאינו מומחה בודאי יאבד נפשות, ובחגיגה ט"ז בהא דלמד ר' מאיר מאחר, קאמר בגמ' הא בגדול הא בקטן, ומכל מקום עדיין יש לפקפק בזה, שהרי החכם מכל אדם נתפס על שסמך ברוב חכמתו לומר אני ארבה ולא אסור.

¹⁵ שיש שרפי קודש – ח"ב סימן נו – רבנו אָמר: "אף על פי שְלֵעֲתִיד, כְּשֵׁיצְרָכו לִידַע אִיזו הַלְכָה, פְּתָחוּ וְעֵינֵי בְרַמְב"ם אף על פי כן בְּסֵפֶר מוֹרָה נְבוֹכִים" וְהַחֲקִירוֹת שֶׁחָבַר אֶסוּר לְהִסְתַּבֵּל"

¹⁶ עיין חיי מוהר"ן – אות תח – (ב) וְהִיא מְתֻלֹּצֵץ מֵאֵד מִמָּה שֶׁתָּבֵשׂ שֶׁם (הרמב"ם במורה נבוכים) מְעַנֵּן הָאוּמוֹרִים עַל עֵינֵי קְבֵלַת הַתּוֹרָה שְׁחָס וְשָׁלוֹם מִשָּׁה רַבְּנֵי עֲלֵי הַשְּׁלוֹם עֲשֵׂה תַחְבּוּלוֹת בְּחֻקֵּימֵתוֹ וכו', וְאֶסוּר לְחַזֹּר דְּבָרִים פְּאֵלו אֶפְלו בְּדֶרֶךְ לִיצְנוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן. רַחֲמָנָא לְשׁוֹבֵן מִדְּעוֹת זְרוֹת מְשֻׁשׁוֹת פְּאֵלו. אוֹי לְמִי שֶׁנִּכְסַס בּוֹ מִחֻשְׁבָּה אַחַת מֵאֵלוֹ הַמְחַשְׁבוֹת וְאֵין צְרִיכִין לְסַתֵּר שְׁטוּתֵים פְּאֵלו: וְכָבֵר מִבְּאֵר בְּכֶמֶה סְפָרִי קְדֻמוֹנִים הִרְבֵּה שְׁצָחוּ עַל סְפָרֵי הַחֲקִירוֹת הַנ"ל בְּמִפְרָסָם. וְאֵף עַל פִּי שֶׁנִּמְצָא הִרְבֵּה שְׁחָפוּ עֲלָיו, כְּבָר יְדוּעַ שְׁלֵא עֲשׂוּ כִי אִם לְמַעַן כְּבוֹד הַתּוֹרָה מִזְמַת שְׁחָבַר סְפָרִים נְפִלְאִים עַל פֶּל הַהֲלָכוֹת בְּגוֹן סֵפֶר הַיָּד. וְגַם רַבְּנֵי זְכוּרֵנו לְבָרְכָה אָמַר שֶׁסְּפָרֵי הַיָּד בְּמִקּוֹם שְׁמִדְבָר מִהֲלָכוֹת, הִיטִיב לְעֲשׂוֹת, אֲבָל בְּסֵפֶר מוֹרָה נְבוֹכִים יִמְחַל לוֹ ה' מִה שְׁעוֹת בְּזָה עוֹוֹתֵים שְׁאֵין כְּמוֹתֵם הַנוֹגְעִים בְּעִקְרֵי תוֹרָתֵנו הַקְּדוּשָׁה בְּמִפְרָסָם. וְאֵין אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁ חֹשֶׁשׁ כִּי כָל מִי שֶׁמְעַנֵּן שֶׁם רֹאֵה בְּחֹשׁ הָרְאוֹת שְׁדִבְרֵי הֵם כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה, וְכְנֶגֶד דְּבָרֵי רְבוּתֵנו וְזְרוּנֵם לְבָרְכָה. וְגַם בְּסֵפֶר הַיָּד בְּמִקּוֹם שְׁמִדְבָר מִחֲקִירוֹת קְלָקֵל הִרְבֵּה כְּמִבְּאֵר בְּסְפָרִים שְׁצוּעֵקִים מְרָה עַל שְׁאֵמֵר שְׁבָאֲרַבְעָה פְּרָקִים הָרְאוּנֵים

וטעם שנקראת החכמה החיצונה בת פרעה/ט"ו כי עיקר החכמה לקנות שלימות אינם רק/ט"ו חכמות אלקות דהיינו חכמה שהיא הארת אמת ואור פני ה' המביאה להכרת הבורא, ורוממותו, שעל ידה ממליך את הקב"ה בחיות יותר, ושאר^{ט"ז} החכמות כגון שבע חכמות, וכן כל חכמה שאינה אלוקות הם רק חכמות בטילות, כי כל מהותן הוא חקר והבנת הטבע ואינם חכמות כלל^{ט"ח} ואע"פ שנקראות חכמה, אינן חכמות אלא כקוף שדומה קצת לאדם בחיצוניות בלבד, והן פוגמות בחכמה הקדושה כי אע"פ שבחיצוניות הן חכמות כמו כל חכמה שיש בה כללים שקונים אותם מבחוץ לכן נקראת קנה, וצריך לברר אותם בבניה דבר מתוך דבר ולהרחיב ההבנה בהם. אבל כיון שההקדמות עוסקות בחוקי הטבע אין זו חכמה קדושה כלל. דהיינו שאינה ביחס כלל לחכמה הקדושה שהיא אלוקות גמור בחי' רחוק, שרחוק להשיגה על בוריה, אבל חכמות חיצוניות אפשר להשיג על בורייך, אלא שנשאר מנותק לגמרי מהקב"ה. ואדרבה כיון שהן דבר המושג, מפיל לחשוב שמה שאיני משיג לא קיים, וכמו שטען אריסטו, כנ"ל. ולהבדיל חכמה הקדושה א"א כלל להתחיל להשיגה בנייתך מהקב"ה כי כל מהותה הוא החיבור עם הקב"ה, כי היא השגת האי השגת מציאותו ית'.

ובת היא מרמזת על החכמה שאינה חכמה כי מהותה מצד עצמה פונה אל החיצוניות/ט"ט החומר והתאוות והדמיון/א, בחי' אחר ודעת קלה, כמ"ש חז"ל (מנחות קי.)^א הביאו בני מרחוק וכו',

שלו מבאר כל מעשה מרפכה ומעשה בראשית. אוי לעינים שפך רואות, אוי ללב שנכנס בו שום סכרא רעה פזאת שהיא כנגד כל ספרי אמת שקבלנו מהתנא אלקי רבי שמעון בן יוחאי והאר"י זכרוננו לברכה וכו'; ועי"ש עוד שמאריך.....

עוד שם אות תט - (ג) ואמר שיכולין להפיר בהפנים של האדם אם למד (מורה נבוכים) כלומר שהפנים של זה הולמד זה הספר נשתנה להרע. כי בודאי הוא אובד צלם אלקים פנים דקדושה על ידי זה. וכמו שרואין בחוש שרבים בכלם שעסקו באלו הספרים בדורות הללו, נעשו אפיקורסים גמורים, והם חשודים על כל עברות שבתורה. כי זה הספר וכן שאר ספרי המחקרים עוקרים את האדם לגמרי מאמונת ישראל, ומתורתנו הקדושה, ומהשם יתברך ואחריתו עדי אובד. גם אני דברתי עם כמה אנשים שהם כשרים קצת שלמדו מכבר ספרי המחקרים, וכלם אמרו בפה מלא שהם מתחרטים מאד על זה שלמדו, והלואי שלא היו יודעים מהם. והעידו בעצמן שראוי להתרחק מהם מאד מאד בתכלית הרחוק. אשרי מי שבורח מהם ומחזק את עצמו באמונה שלמה, לבר כפי מה שקבלנו מאבותינו כמו שקבל ישראל מאמינים בלי שום חקירות של שטות והבל שלהם:

עוד שם אות תז - להתרחק מחקירות ולהתחזק באמונה: - (א) מספרי החקירות וכו' ספר הרבה מאד כמה פעמים ואסר עלינו מאד מאד לכלי לעין בהם ולהביט בהם כלל חס ושלום. והפליג מאד בגדל האסור, כי הם ממלבללים דעת האדם מאד בדעות זרות שאינם מסכימים כלל לדעת תורתנו הקדושה. גם אינם מאמינים בשדים אשר בכל דברי רבותינו זכרונם לברכה מבאר ההפך. בפרט כפי מה שזכינו לספרי הזוהר הקדוש וספרי האר"י זכרוננו והבעל שם טוב זכרוננו לברכה, וכיוצא, שהם כלם מיסדים על פי רוח הקדש, ומעוררים את האדם מאד לעבודתו יתברך באמת:

על כן כל מי שרוצה לחוס על עצמו הוא צריך להתרחק מאד בתכלית הרחוק מספרי המחקרים שחברו קצת הקדמונים, כגון ספרי המפרשים על המקרא הנדפסים אצל המקראות גדולות ההולכים בדרך החקירות, וכיוצא בהם אין צריכים לפרטם:

וגם על ספר העקדה אמר גם כן שלא ללמד אותו. ואמר כי ספר העקדה הוא ספר בשר. רק מחמת שמביא דברי המחקרים והקשיות שלהם. וכן שער היחוד בספר חובות הלבבות וספר העקרים ומלת ההגיון להרמב"ם ומורה נבוכים, וכן שאר ספרי המחקרים הכל כאשר לכלל הם אסור גדול מאד ללמד אותם, כי הם פוגמים וממלבללים מאד את האמונה הקדושה. אשרי מי שאינו יודע מהם כלל והולך בתמימות, כי לא באלה חלק יעקב וכו'; ועי"ש עוד שמאריך.....

ט"ו חיי מוהר"ן סימן תיא - (ה) והתלוצץ מאד מטעמי המצוות שפספר מורה נבוכים, ואמר איך יעלה על הדעת לומר טעמי הבל פאלו על קרבנות וקטרת, הלא כמה תקונים נוראים עצומים נעשים בכל העולמות למעלה למעלה עד אין סוף על ידי אמירת הקטרת לבד. והיני שאם חס ושלום בדבריהם המטעים, מה היה מועיל אמירת הקטרת והקרבנות. ואיך יבוא אחד לומר שטות כזה על טעם הקטרת שמגיעים עד מקום שמגיעים, שאפלו האמירה לבד פועל מה שפועל למעלה למעלה, כמבאר בזה הקדוש ובכתבי האר"י זכרוננו לברכה. אך באמת טעם הקטרת והקרבנות אי אפשר להשיג כלל, רק אנו מאמינים לדברי משה רבנו עליו השלום. ובדאי יש כזה טעמים נוראים שאי אפשר להשיג בשום שכל אנושי כלל. ומעצם גדלתם, גם אמירת פרשיות הקרבנות והקטרת מסגל מאד, ונעשה מזה תקונים נוראים בכל העולמות: וכו' עי"ש.....

עוד עיין שיש"ק ח"א סימן תקפג על חמש מאות תלמידים מופלגי תורה שלמדו בספר המורה נבוכים והתפרקו ורבי יש"ר מקנדיא כתב את ספר אלים ונתן להם והחזירם בתשובה. עוד שם בשיש"ק ח"ו סימן תקמה שרבי אלימלך מליזנסק ראה את בנו ורבי מנדל מרמינוב לומדים במורה נבוכים ושאל מה זה וענו לו "דע את ה' אלוקיך" וכששמע זאת שאג בקולו מה? הרי הוא כאן!!! ומרוב פחד נפלו לרבי מנדל כל השינים לבד מאחת.

ט"ז בת פרעה הכוונה לבת פרעה נבו, שנשא שלמה לאשה כשבנה את בית המקדש וכמבואר לקמן,

ט"ח צ"ע שפתח ב"עיקר" משמע שיש עוד אלא שהוא טפל, וסיים ב"רק" משמע שאין עוד כלל. ולכאורה כבר קודם קשה שנקראות בת פרעה, בת היא רק חוסר שלימות, ופרעה היא ביטול גמור, א"כ זה בעצמו סתירה מניה וביה מה שמכנה אותם בת פרעה. ואולי כוונתו שבאמת יש אבל אסור לנו. וכדברי הרמב"ם שמותר ללמוד חכמות חיצוניות כשכוונתו בבחי' רחוקות וטבחות לקדושה. אבל רבנו והרבה צדיקים דחו שבשום אופן לא ללמוד כמבואר בתורה יט תינאי שיש בכל אחת אבל נגף להפיל מהאמונה.

^ט בתולדו שאר

ט"ט עיין מהרש"א נדה טט: דברי בורות - בחכמת היצירה וטבעית וקראום דברי בורות לפי שהם נטו לטעות בהם כדעת הפילוסופים.

ט"ז לכן מאד מחשיבה את הבגדים הלבוש החיצוני, בגד לשון בגד, כי בוגד ופונה מהפנימיות אל החיצוניות, ורק בקדושה היכן שיש רבוי אור הוא מעלים כדי לגלות.

פ בת בארמית שינה. כמבואר בגמ' סנהדרין צה. בת דינא בטל דינא.

ובנותי^{פב} מקצה הארץ, [פג]/[פד] הפסוק הוא נבואה על לעתיד לבוא שיקבץ הקב"ה את ישראל מארבע רוחות אל הארץ ויגאלם, ובגמ' דרשו לשון בני ובנותי, שבני הכוונה לגלות בבל/פ"ה, שם אין כל כך עול מלכות וגזרות/פ"ו ואפשר לעסוק בתורה, נמצא שדעתן מיושבת כבנים, ובנות **אלו גליות שבשאר ארצות שדעתן אינם מיושבת עליהם כבנות** כי גליות שבשאר ארצות בגלל שיעבוד גליות וגזרות קשות קשה לעסוק בתורה לכן דעתן לא מיושבת עליהם כבנות. וזהו "הביאו בני מרחוק", דהיינו ממקום החכמה שנקראת רחוק מצויה בו, אבל בנותי מקצה הארץ דהיינו ממקום של ארציות וחומר.

פרעה לשון ביטול, כמ"ש שפרעה אמר למשה ואהרן (שמות ה')^{פז} אל תפריעו את העם שהכוונה אל תבטלו אותם מעבודתם/פ"ט. נמצא בת פרעה רומז לחכמה שהיא דעת קלה ובטלה, כי אין בה ממש ומבטלת את האדם מהחכמה אמיתית שהיא להיות בפנים עם הקב"ה :

וחכמות חיצוניות הם בחי' קנה לשון קניין, כי חכמה היא קניין שאדם קונה מאחרים, ולשון קנה שנתקע בשכל הקדוש ופוגם בו. **כי יש קנה בקדושה, הם חכמות קדושות, כמ"ש (משלי ד')**^{פח} **קנה חכמה** (פ"ח/פ"ח) כי חכמה מקבלים מרב והיא קניין רוחני, שאדם צריך לרכוש הרבה ידיעות התורה והקדמותיה, ואזי

^{פא} **מנחות קי.** – (ישעיה מג-ד) "הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ", "הביאי בני מרחוק" אמר רב הונא אלו גליות של בבל שדעתן מיושבת עליהן כבנים, "ובנותי מקצה הארץ" אלו גליות של שאר ארצות שאין דעתן מיושבת עליהן כבנות. אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב מצור ועד קרטיגני מכירין (הגויים) את ישראל ואת אביהם שבשמים (לכן לא מכידין עולם על ישראל) ומצור כלפי מערב ומקרטיגני כלפי מזרח אין מכירין את ישראל ולא את אביהן שבשמים.

^{פב} בתולד- ובנות, ובתולדות שם- ובנותי

^{פג} ישעיהו מג ו'

^{פד} **ישעיה פרק מג (ג)** כי אני יודך אלהיך קדוש ישראל מושיעך נתתי כפרך מצרים פוש וסבא תחתיך: (ד) מאשר יקרת בעיני נבדחת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתיך ולאמים תחת נפשך: (ה) אל תירא כי אתה אני ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך: (ו) אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ:

רד"ק (ה) אל תירא – זה לא יתכן פירושה אלא עתידה, ולמה שפירשנו מה שלפני זה על סנחריב יאמר אל תירא כי כמו שעשיתי עמך כאשר עבר כן אעשה עמך בעתיד ואקבץ גלותך מארבע כנפות העולם, ומה שאמר זרעך ר"ל אפי' הקטנים אנהלם לאטם, או אמר זרעך בעבור שהנבואה עתידה לזה הגלות והנבואה נאמרה לאותם שהיו בזמן ההוא והם לא יהיו בזה אלא זרעם הוא שיהיה לפיכך אמר אביא זרעך, ומה שאמר אקבצם יורה על תחית המתים שיחיה אותם שהיו בדור ההוא וגלו:

(ו) אומר – והנה זכר ארבעה רוחות כי תימן הוא דרום, ואמר תני תכלאי הביאי בל' נקבה לפי שהרוח בלשון נקבה, ומה שאמר לרוחות הוא ע"ד משל כאלו הרוחות ישאום במקומה ויביאום אל ארץ ישראל, או אמר על יושבי הרוחות כמו שאמר והביאו בניך בחצץ וגו', וטעם בני ובנותי האנשים והנשים כי ינהל לאט הנשים עם ילדיהם כמו שאמר עלות ינהל:

רש"י (ו) אומר – לרוח צפון תני הגליות שבצפון. ולתימן – שהיא רוח חזקה אל תכלאי מלנשב בחזקה להביא גליות וכן (שיר השירים ד) עורי צפון ובאי תימן מתוך שהרוח צפונית חלשה צריכה חיזוק לכך כתוב עורי. תני – אבל דרומית שאינה צריכה חיזוק כתוב ובאי כמות שהיא וכן ואל תכלאי:

^{פה} **לפי דרשת חז"ל** שמרחוק היא בבל וקצה הארץ הן שאר ארצות צ"ע מדוע בבל נקראת רחוק הרי היא סמוכה לארץ ישראל. אבל לפי מה שמבואר שחכמה נקראת רחוק מובן שבבל ביחס לשאר ארצות יש בה חכמה ובשאר ארצות חכמה חיצונה כבנות.

^{פז} **צ"ע כי פשט** הפסוק מדבר במציאות שתייהיה לעתיד לבוא בזמן הגאולה. ולכאורה זו מציאות שהיתה בזמן האמוראים והגאונים (ד' אלפים תיב מכבוש איתלם את ארצות המזרח והישיבות בא"י נתדלדלו בגלל גזרות ושמדות נעשו גאוני בבל המשיבים לשאלות לכל פזורי ישראל עד ד"א תשצח פטירת רב האי גאון, דהיינו שלש מאות ושמונים ושש שנים עד תחילת תקופת הראשונים בספרד (עפ"י הקדמת אוצר הש"ת) אבל לא בזמן שנאמרה הנבואה וגם לא היום, וצ"ע האם משמע שיחזור להיות כך בעתיד.

^{פח} בתקפא (בראשית ה') ובתולד ותשכט תוקן

^{פח} **שמות פרק ה (ד)** ויאמר אלהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו לכו לסבלתיכם:

^{פט} **צ"ע מה הראייה שפרעה ביטול במה שאמר למשה ואהרן אל תבטלו.** ואולי עפ"י קדושין ע: כל הפוסל במומו פוסל.

^{פז} פסוק ד' ופסוק ו' ועי"ש גם פרק טו פסוק טו

^{צא} **משלי פרק ד (ה)** קנה חכמה קנה בינה אל תשפח ואל תט מאמרי פי: (ו) אל תעזבה ותשמרך אהבה ותצרך: (ז) ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קנייך קנה בינה:

מצודות דוד (ה) קנה – ראה שתהא החכמה והבינה קנויים לך ומצוים אצלך ואל תשכחם.

רש"י (ז) ראשית חכמה קנה חכמה – תחלת חכמתך למוד מאחרים קנה לך שמועה מפי הרב, ואח"כ בכל קנייך קנה בינה, תתבונן בה מעצמך להשכיל הטעמים דבר מתוך דבר:

^{צב} עיין זוהר פנחס דף רלב. רלב. רלה:

^{צג} **זוהר פנחס דף רלב.** – ואיהו (יום הכפורים הוא) כגוונא דקנה (של הריאה), ואיהו (ארוך כמו אור) ו', (דריאה היא בחי' בינה והקנה בחי' דעת שהיא) בן י"ה מן בינה (כי הדעת הוא בן ותולדה מן הבינה), ובגיניה אוקמוה מארי מנתינתין, (ברכות דף נו:) הרוואה קנה בחלום וזכה לחכמה, (וכל שכן לבינה) הדא הוא דכתיב, (משלי ד ה) קנה חכמה קנה בינה, דלית קנה דאיהו פחות מתרווייהו, (שאיך קנה שהוא פחות משתייהו כי היא אחות בשתייהו) דאינון י' חכמה, ד' בינה (והם תמיד כלולות זו בזו, ושתייהו כלולות ברעת, הנרי בקנה שהוא הדעת נכלל בו י"ה סוד עולם הבא) : **ובגין דא** (שהקנה סוד עוה"ב לבן) צריך לאתערא (לעורר בראש השנה בתקיעה) בשופר, דאיהו קנה, עלמא דאתי, (השופר הוא בחי' קנה סוד עוה"ב שהוא הבינה הנקראת עוה"ב על שם שפעפה נמשך ובה תמיד) **עולם ארוך**, (שכוללת את כל מציאות הקנה שהוא אתו ו' שסוד) ארץ

נקרא זקן/צד¹ נוטריקון זה קנה חכמה: **וזה לעומת זה עשה אלקים** [צד¹/צד²] קנה חכמה קדושה לעומת קנה חכמה בטילה חיצונית, **היינו קנה שבקליפות, כמ"ש (תהלים סח)** צד² **גער חית קנה**, צד³ פשוטו של מקרא שדוד מבקש גער בעשו הנמשל לחזיר היער הדר בין הקנים שאומתו חזקה משאר העמים/צד⁴ נראה כוונת רבנו כמו אל תקרי חית אלא חית, כי אות ח' רומז לחכמה שהיא קנה כנ"ל **והם חכמות חיצוניות** חכמות הטבע שמי שמנהיג עצמו על פיהן מתרחק מהמלכת הקב"ה:

ישראל הם עם קדוש [קד¹/קד²] קודש נקראת החכמה/קד³ מצד נשמתם, **וכל אחד ואחד מישראל יש לו נשמה שהיא חלק אלוה ממעל** [קד⁴/קד⁵] **שהוא בחי' חכמה, כמ"ש (תהלים קד)** קד⁶ **כולם בחכמה**

אפים, דמשתכחי מיניה (ביום הכפורים, ומתעוררות ממנה) י"ג מכילין דרחמי (דאריך אנפין), כחושבן וא"ו (ואו גמט' יג), א' ארך (סוד אריך אנפין), ו' אפים (בפ"ו עם הכללות רומז לזו מדות של רחמים שבו):

זוהר פנחס רע"מ דף רלד. – ובמאי וחמת המלך שכבה, בגין (במדבר ז פט) וישמע את הקול, דא קול תורה קול דקריאת שמע, וידבר אליו, בצלותא דפומא, דאיהו (תהלים נא יז) אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך: וההוא רוחא דנשיב בכנפי ריאה, איהו אפיק קלא בקנה, דאיהו קנה חכמה קנה בינה, ואתמר בה (יחזקאל לו ט) כה אמר יהו"ה מארבע רוחות באי הרוח, דאינון ארבע אתוון יהו"ה, והאי איהו רוח דפיק בכל ערקין דלבא, דאתמר בהון (שם א כ) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו:

זוהר פנחס רע"מ דף רלה. – פתח רעיא מהימנא ואמר, ווי לון לבני נשא דאינון אטימין לבא סתימין עיינין, דלא ידעין אברים דגופיהון על מה אינון מתתקנין, דהא קנה תלת חילין כליין ביה, חד, הבל דאיהו להב אש דנפיק מן לבא, ואתפלג לשבעה הבלים דאמר קהלת, תניינא, אויר דעאל לגביה מלבר, תליתאה, מים דכנפי ריאה, דאינון דבוקים בקנה, ומתלת אלין אתעביד קול, מים ורוח ואש, ומתפלג כל חד לשבעה, ואינון שבע להבים, שבעה אוירות, שבעה נחלים: וכד אערעו להבים דלבא בעבי מטרא, דאינון כנפי ריאה, ארח קנה דריאה, האי איהו ורעם גבורותיו מי יתבונן, דביה לב מבין בבינה, דאיהו בלבא לשמאלא גבורה, וחסד לימינא מים דכנפי ריאה, ותמן חכמה מוחא, ומניה (שיר ד טו) מעין גנים באר מים חיים ונוולים מן לבנון, דאיהו לבונא דמוחא, נוולים על קנה דריאה, בתר דאסתלקו עננים דבינה לגבי מוחא:

עין קדושת לב: על והדרת פני זקן (ויקרא יט לב) ופרש"י שם ד"ה ורבי יוסי. וכן נפסק בש"ע יו"ד רמד.

¹ * קהלת ו' יד

קהלת פרק ז (יד) ביום טובה יהיה בטוב וביום רעה ראה גם את זה לעומת זה עשה האלהים על דברת שלא ימצא אחריו מאומה: **תורה תמימה** – גם את זה וגו'. גם את זה לעומת זה עשה האלהים, רבי מאיר אומר, כל מה שברא הקב"ה ברא כנגדו, ברא הרים ברא גבעות, ברא ימים ברא נהרות, ור' עקיבא אומר, ברא צדיקים ברא רשעים, ברא גן עדן ברא גיהנם, כל אחד ואחד יש לו ב' חלקים, אחד בגן עדן ואחד בגיהנם <סא>, וזה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן <סב> נתחייב רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם <סג> וחגיגה ט"ו א:

גם את זה וגו'. גם את זה לעומת זה, זה גיהנם וגן עדן, וכמה ביניהם – טפה, ר' יוחנן אמר כותל, ורבנן אמרי שתיהן שוות כדי שיהיו מציצות זה מזה <סד> ומ"ר:

תהילים פרק סח (לא) גער חית קנה עדת אבירים בעגלי עמים מתרפס ברצי כסף בור עמים קרבות יחפצו:

רש"י (לא) גער חית קנה – זה עמלק שנמשל כחית יער הדר בין הקנים. עדת אבירים בעגלי עמים – עם ששמנו ועשתו כפרים אבירים בתוך שאר האומות שאינם אלא כעגלים לנגדם. מתרפס ברצי כסף – אינם מתרצין לכל אדם אלא א"כ מרצה להם מעות. בור עמים – פורו את השבטים כד"א (דברים לג) אף חובב עמים ותמיד קרבות יחפצו, הפצים להלחם בנו:

עין פסחים קיח: נשאה מלכות (ורומי) הרשעה קל וחומר בעצמה ומה הללו שאין אחיהן כך אנו שאנו אחיהן לא כל שכן (שמיח יסכים לקבל דורון מהם) אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריאלי גער חית קנה געור חיה וקנה לך עדה. דבר אחר געור חית קנה שדרה בין הקנים **דכתיב יכרסמנה חזיר מיער וזיו שדי ירענה.**

ועי"ש מהרש"א – שדרה בין הקנים כו'. וכתיב לפי דרש זה קנה בלשון יחיד לרמוז על הקנה אחד שנעץ גבריאלי בים ועליו נבנה כרך גדול של רומי כדאמרין בפרק כ"ג ולזה נקט נמי הכא גבריאלי שהוא היה גורם לתחלת בנינה והוא יהיה תחלת חורבנה של רומי דהיינו גערה ע"י גבריאלי שהוא שלוחו של מקום בכ"מ לעשות דין:

רש"י פירש על עמלק והמתוק מדבש פירש על עשו עפ"י זוהר פנחס דף רנא: רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים סח) גער חית קנה עדת אבירים בעגלי עמים. גער חית, דא חיה דאתאחד בה עשו (שהיא לילית). קנה (הוא הס"מ בעלה): תניין, דביומא דנסיב שלמה מלכא בת פרעה, בא גבריאלי, נעץ קנה בימא רבא, ועליה אתבני קרמא דרומי. מאי קנה? דא דבוקא דהאי חיה (דף רנב). בישא (הס"מ בעלה של החיה הרעה לילית שחיותה ממנו), דאית ליה סטרא זעירא באחדותא דקדושה (שיש לו אחיה קטנה בקדושה). ודא איהו קנה, דנעץ בימא רבא (במלכות דקדושה). ובגין כף איחי שלטא על עלמא, ועל שולטנו דא בתיב, (ישעיה יט) קנה וסוף קמלו. (קנה הוא הס"מ וסוף היא לילית עדיה הקב"ה לשברם) קנה, שולטנותא וראש לכל מלכותו. תו קנה, דזמין קודשא ברין הוא לתברא ליה בקנה דא.

² * דברים ו', יד, כו, כח.

דברים פרק ז (ו) כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך בך בחר יהוה אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה:

דברים פרק יד (ב) כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך ובה בחר יהוה להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה:

דברים פרק כו (ט) ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש ליהוה אלהיך כאשר דבר:

עין תורה פ' ומה הוא קדושה? חכמה, כי חכמה נקרא קדושה. ועין זוהר אחרי סא. – מאי קדש שלימותא דכלא דאיקרי חכמה עילאה.

³ איוב לא ב'

קד איוב פרק לא (ב) ומה חלק אלוה ממעל ונחלת שדי ממרמים:

עשית. נראה שרוצה לומר שתחילת הווייתו של אדם היא מנשמתו^{ק"ו} שבביכול חלק מהאלוק' נחלק להיות נשמה, ומלבישה בגוף להורידה לעולם הזה **ועש"ז** על שם שהם אחוזים בחכמה שהיא ראשית הכל לכן הם **נקראים ראשית, כמ"ש (ירמ' ב')/ק"ו קדש ישראל לה' ראשית וכו'** כי השם מלמד על המהות. **אבל בשעת הולדה/ק"ט השכל מצומצם אצל כ"א ואחד, וכשמתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת/ק"ו הש"י, שקונה חכמה ומתבונן בה להבין כיצד לעשות רצון ה' בכל רגע אזי שכלו הולך וגדול [ק"א]/ק"ב, דהיינו שזוכה לקנות/ק"ג עוד חכמה כמ"ש (מלכים א ה')/ק"ד ותרב חכמת שלמה פשוטו של מקרא**

מצודות דוד (ב) ומה חלק – קובל ומתרעם לומר ראו נא מהו החלק הניתן לי מן אלוה ממעל לתשלום גמול מעשי. ונחלת וגו' – כפל הדבר במ"ש:

ק"ה **תהילים פרק קד (כד) מזה רבו מעשיך יהוה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינה:**

ק"ו **צ"ע אם כולם בחכמה עשית למה חלק אלוך ממעל יש רק לעם ישראל ולא לכל העמים.**

ק"ו **חלק אלוך** הכוונה שהנשמה היא היכן שמתחיל החלק להפרד מהאלוק' וזהו כולם בחכמה עשיתה כי החכמה היא תחילת היציאה של היש מאין. לכן הנשמה היא החכמה. ולכן ישראל נקראים ראשית. ונקראים קדש כי חכמה איקרי קדש (תורה פ עפ"י הוזהר) **את הפסוק הזה כבר הביא רבינו למעלה לבאר למה האתר שאליו צריך להחזיר את הדבר שניטל ממנו הוא חכמה ונראה כאן מסיים את ביאור הדבר. נמצא לפ"ז שתשובה היא להחזיר את המלכות אל הנשמה והחלק אלוך.**

ק"ח **ירמיה פרק ב (ב) הלא יקראת באוני ירושלים לאמר כה אמר יהוה יבדתי לך חסד נעורתי אהבת פלולתיך לכתף אחרי במדבר בארץ לא זרועה: (ג) קדש ישראל ליהוה ראשית תבואתה כל אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם יהוה:**

הגרי"ז הלוי – [ג] קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כל אכליו יאשמו רעה תבוא אליהם. והוא תמוה וכי מה ענין של קודש ותרומה עם מצבן של ישראל בגולה: ופירש הגר"ח שהנביא התכוון לתאר את ישראל כי הם הוכתרו בשתי המעלות, א' קודש לה', ב' ראשית תבואתה, כמו שאמרו חז"ל (שה"ש ט"ו) ישראל הן תרומתו של הקב"ה ובא להזהיר הרשעים אוכלי עמו שהקב"ה עתיד להפרע מהם פעמיים, א' "כל אכליו יאשמו", ב' "רעה תבא עליהם":

וביאור הענין דהנה בפ"ו מתרומות ה"ו פסק הר"מ שזר האוכל תרומה במזיד לוקה ואינו משלם דקלב"מ. ובפ"א ממעילה ה"ג פסק דהאוכל קודש בין של מובח בין של בדק הבית לוקה ומשלם. וזהו שאומר הנביא דחביבים ישראל לפני הקב"ה שעשאים כמו "קודש לה" וגם הרים אותם מכל העמים ועשה אותם כמו תרומה – "ראשית תבואתה". לכן הדין נותן שבחזיהם וחומסיהם ילקו הן בממונם והן בגופם. וז"ש, "כל אכליו יאשמו" היינו לשלם בממונם. "רעה תבוא עליהם" היינו ללקות גם בגופם, ויקבלו עונשם כמו זר האוכל תרומה שהיא גם קודש (בקדושת בדה"ב) דאז הוא לוקה ומשלם:

ק"ט **דהיינו משעת ההולדה עד שמתחיל להתבונן בעבודת ה', אבל מי שלא מתחיל להתבונן, הוא תמיד נשאר עם שכל מצומצם.**

ק"י **עבודת ה' דייקא ולא התבוננות בגדולת ה'. רוצה לומר שהמחברים והפילוסופים שכל היום מתבוננים וחוקרים בשכלם, אעפ"כ כיון שאין כוונתם להבין כיצד לעבוד את ה' שכלם נשאר מצומצם. וכן כל מי שלומד בלא כוונה להבין כיצד לעשות, שכלו נשאר מצומצם. כי עדיין לא התחילו**

ק"י עין טל חרות ח"א פ"א חות ט ופתיח עשנים נתיב פלוג' ז"א פתח ט שכל חלקו בחסיה עגלד נמלא בחכמה ששם הולדת הנשמה ורק לזולתו בחסיה לגויי עירש כול

ק"ב **עומק הענין עפ"י הסוד נ"ל מטל אורות ח"א פ"א אות ט' ובפתחי שערים נתיב פרצוף ז"א פתח ט' – שהארת הנשמה היא בחכמה שבמה. ובחכמה נמצא כל חלקו בתורה שיכול להשיג כפי שהשיג בהיותו עובר. כי שכחת הוולד היא שהכל נעלם בחכמה. וע"י התבוננות דהיינו זיווג בינה וחכמה מוציאה הבינה תעלמות החכמה. והדעת הוא המחבר את חו"ב, לכן כל קושי בהבנה הוא מחולשת הדעת. אבל שרש הקישור נמצא ברצון שבכתר, כי כל רצון מביא לתשוקת הדבר שרוצה, לכן צריך להמשיך תוספת רצון לחיזוק הדעת, כדי שיהיה בכוחו לקשר את חו"ב, ויוכל לבוא לעומק השכל.**

אמנם כשהשכל הוא עמוק מאד והחב"ד שלו קטן מהכיל האור הזה צריך שיעלה החב"ד בעצמו למין לחב"ד שבכתר ומשם נשפיע לו מוחין יותר גדולים שיקלוט השכל הזה ולכן בא לו השכל הזה אח"כ פתאם ע"י השפעת האור שלמעלה מן המוחין.

והנה ראה והבין איך שהח"ב מוציא המושכל ע"י זיווג חו"ב או"א ועדין אינו בשלימות עד שחזור המושכל לעלות לחו"ב בסוד מין וגם החו"ב עולין למין אל הכתר שהוא למעלה מהגבלת המוחין ובא משם מוחין יותר גדולים ונעשה פעם שנית זיווג חו"ב ע"י הדעת ונמשך המושכל בשלימות כמ"ש לקמן פ"ד ובאן רק נרמו.

ק"ג **צ"ע שדיבר מחכמה וכאן מהתבוננות וצ"ל שהכוונה שע"י שמתבונן מקבל מבחוץ עוד הקדמות וזהו ותרב חכמת שלמה ולא הכח לעיין ולהבין.**

ק"ד **מלכים א פרק ה (ט) ויתן אלהים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורחב לב כחול אשר על שפת היים: (י) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני ידם ומכל חכמת מצרים: (יא) ויתחכם מכל האדם מאיתן האנחה ויהימן וכלכל ודרדע בני מחול ויהי שמו בכל הגוים סביב:**

רש"י (י) מחכמת כל בני קדם – מה היא חכמת בני קדם, יודעים במזלות וכו' כדאיתא בפסיקתא דפרה אדומה, וכל הפרשה הזאת נדרשת שם לפי משמעה:

מצודות דוד (י) ומכל חכמת בני קדם – שהיו יודעים במזלות, וערומים בטייר, והוא לשון העופות. ומכל חכמת מצרים – שהיו בקיאים בחכמת הטבע, והתמוזגות היסודות:

מלבי"ם (י) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם – שהיו מחוכמים בחכמת התכונה ודומיה וחכמת מצרים שהיו חכמים בחכמת הטבע ומוגי הדברים עד שהיו יכולים להפך הדברים בלהטיהם:

פסיקתא רבתי – פרשה יד – ד"א מהו כחול א"ר לוי אילולי שהחול הזה מקיף את אוקיינוס ועשוי (לה) ולו) סייג היה עולה אוקיינוס (והציף) (ומציף) את כל העולם ומחריבו אלא שהחול עומד לפניו כטיכוס וכחומה ואינו מניח ולו) לעלות על העולם כך היתה חכמתו של שלמה מקפת אותו כטיכוס וכחומה וכחול שמקיף את הים למה אלא בשעה שהיה אדם מבקש לעשות דבר שלא כהוגן ואין חכמתו מקפת יצרו ועומדת בפניו כחומה הזו כל רע מצוי בתוכו אמר שלמה למה"ד לעיר שהיא עשויה פירצות ואין לה חומה עיר פרוצה ואין

שחכמת שלמה בחכמות חיצוניות היתה רבה יותר מגדולי החכמים שבדורו, ורבנו מפרש על החכמה הקדושה ותרב לשון שהולך וגדל ורבה. **וכשאדם מכניס בתוך שכלו הקודש מחשבות חיצוניות, הם חכמות חיצוניות,** כל מחשבה שאינה קשורה להקב"ה היא חיצונית, אלא שעל פי רוב האדם אנוס, אבל כשעוסק בחכמות חיצוניות עושה זאת ברצון **אזי נתמעט קדושת שכלו, כפי תפיסת המקום/קט** של חכמה חיצונית **שכל חיצוני בתוך שכל הקודש** נראה כוונת רבנו שהחכמה חיצונה פוגמת בקדושת השכל דהיינו מערב חול בקודש, ישות בשפלות, כפי תפיסת המקום/קט, דהיינו כפי החשיבות שנותן לה ביחס לשכל הקודש. **והחכמה חיצוני היא נעוץ בתוך השכל הקודש כקנה בים/קט, ומחסר מקום/קט הקדושה. ועל זה הקנה, היינו זה השכל, מתלקטים ומתחברי' כל המדות רעות ומגונות** כי חכמות חיצוניות הן חכמת הטבע שאדם

חומה איש אשר אין מעצור לרוחו (משלי כ"ה כ"ח) והעיר אשר היא פרוצה כל דבר רע יש (לה) בתוכה הליטין נכנסים בתוכה חיה רעה נכנסת לתוכה כך (וכל) מי שאין חכמתו מקפת את יצרו כמה דברים הוא עושה שלא כהוגן כמה מריבות הוא עושה עיר פרוצה איש אשר אין מעצור לרוחו אבל שלמה כשהיה מבקש לעשות שלא כהוגן מה היה עושה היתה חכמתו עומדת בפני יצרו כשם שהחול עומד בפני אוקיינוס ורוחב לב כחול אשר על שפת הים:

ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם (מלכים שם) מהו חכמת בני קדם אלא שכל בני קדם בקיאים במזל וחכמים בכל דיעה באיסטרוגילא בא וראה מה הייתה חכמתו של שלמה שנצחה דעתו וחכמתו חכמתם של בני קדם הוי מחכמת כל בני קדם:

ומכל חכמת מצרים (מלכים שם) מה חכמה נמצא במצרים אלא בשעה שהיה שלמה עסוק ובנה בית המקדש שלח אצל פרעה מלך מצרים ואמר לו שלח לי אומנים חרשים ובנאים לבית המקדש מה עשה פרעה מלך מצרים כיון שקיבל כתביו שלח וקרא לכל חרטומיו ומכשפיו אמר להם ראו לי בכשפים מי עתיד למות בשנה זו מן האומנים האלו ואני בא עליו בתרעומת ואומר לו תן לי דמיהם מן האומנים שהרגת מיד הביאו לפני בני אדם שהיו להם למות באותה שנה עמד פרעה ושילחם לשלמה כיון שבאו אצל שלמה נסתכל בהם וראה אותם שהן עתידים למות והוא עומד ומחזירם לו וכותב לו בידם אם לתכריכן היתה צריך לא היה צריך לך הרי תכריכים וארונות לך קבור את מתוך ונתן להם תכריכים ושלוחם הוי מכל חכמת מצרים:

ויחכם מכל האדם (מלכים שם) זה אדם הראשון ומה הייתה חכמתו של אדם הראשון אלא בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא לבראות אדם הראשון נמלך במלאכי השרת אמר להם נעשה אדם. אמרו לפניו רבון העולמים מה אנוש כי תזכרנו וגו' (תהלים ח' ה') אמר להם אדם זה שאני מבקש לבראות בעולמי חכמתו מרובה משלכם מה עשה כינס כל בהמה חיה ועוף והעבירם לפניו אמר להם מה שמותם של אילו ולא היו יודעים וכיון שברא אדם הראשון כינס כל בהמה חיה ועוף והעבירם לפניו אמר מה שמותם של אילו אמר לזה נאה לקרותו שור ולזה נאה לקרותו סוס ולזה גמל ולזה נשר ולזה אריה וה"ו יקרא האדם שמות לכל [וגו'] (בראשית ב' כ') אמר לו ואתה מה שמך אמר אדם אמר לו למה אמר לו מפני שנבראתי מן האדמה אמר לו ואני מה שמי ה' אמר לו ולמה שאתה אדון על כל מעשיך א"ר אחי אמר הקב"ה אני ה' הוא שמי (ישעיה מ"ב ח') הוא שמי שקרא לי אדם הראשון הוא שמי שהתניתי ביני ובין עצמי הוא שמי שהתניתי ביני למלאכי השרת:

ומאיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול (מלכים שם) איתן זה אברהם אבינו משכיל לאיתן האזרחי (תהלים פ"ט א') הימן זה משה בכל ביתי נאמן הוא (במדבר י"ב ז') וכלכל זה יוסף ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו (בראשית מ"ז י"ב) אמרו המצריים כלום מלך העבד עלינו אלא בחכמתו מה עשו נטלו שבעים פיתקין וכתבו עליהם שבעים לשונות והיו משליכים אותם לפניו והיה קורא כל אחד ואחד בלשונו ולא עוד אלא שהיה מדבר בלשון שלא היו יודעים לשמוע אותו וה"ד עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע (תהלים פ"א ה') ודרדע זה דור המדבר ולמה היו קורא אותו דרדע דור שהיו כולם מלאים דיעה בני מחול בני ישראל שמחלה להם שכינה על מעשה העגל:

קט **לעיל קרא לתן שכליות חיצוניות.**

צ"ע כי מחשבה חיצונית זה לא דבר רצוני שהרי המחשבה רצה במחשבתו וכשנופל במחשבתו מחשבה שאינה בהקב"ה הרי זו מחשבה חיצונית ואין אפשר להשוותה לחכמה חיצונית שהיא דבר שאדם לומד ומכניס במוחו בבחירה.

עוד צ"ע דמשמע כאן שמחשבה היא חכמה. ונראה הכוונה שכשחושב בחכמה חיצונית זו מחשבה חיצונית ובאמת בכל רגע שחושב לא בהקב"ה אזי הוא נמצא בחוץ.

קט **צ"ע פתח במיעוט קדושה והמשיך שתפיסת מקום. וצ"ע לכאורה תפיסת מקום שייך רק בדבר מלא ואילו המח תמיד אפשר להוסיף בו. אבל הכוונה שיש תפיסת מקום בבחי' איכות ולא בכמות והיינו קדושת שכלו. עיין תורה פ' חכמה איקרי קדש והביאור נ"ל כי חכמה דקדושה היינו שכל דקדושה השגת אלוקות היא קדש ומבואר בתורה בה שההשגה בזה היא רק עד כמה שיוצא ממדמה ואילו חכמה חיצונית היא רק ע"י מדמה כי עוסק בדברי עוה"ז הרי שע"י חכמה חיצונית מגביר את המדמה וממעט וקדושת שכלו לתפוס שכל אלוקי.**

קט **כמו שאומרים יש מקום לסברא זו. כי רק בשכל זך יש בחי' מקום לחכמה, אבל במדמה פגום אין.**

קט **צ"ע שהחכמה נקראת קנה, ונקראת ים, כדלקמן שקנה שהיא חכמות חיצוניות בחי' בת פרעה נתקע בים החכמה של שלמה. ונ"ל שנקרא קנה בשעת הקניין ואח"כ כשמתיישב בלבו נקרא ים. אבל זה דווקא חכמה דקדושה שהיא בחי' תורה שנמשלה למים כיון שמניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך דהיינו שמתקיימין רק במי שדעתו שפלה כמבואר בתענית ז. אבל חכמה חיצונית היא ישות ונשארת תמיד קנה.**

ואע"פ שגם קנה הוא רך ואינו קשה כעץ כמבואר בילקוט שמעוני מלכים א- פרק יד רמז רג - דרש רשב"א לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהי קשה כארו לפיכך זכה קנה לקולמוס. כי באמת גם חכמה חיצונית היא שמתבטל לחכמי הגויים והטבע אלא שסוף כוונתו היא לטובת עצמו, דהיינו ישות הפך השפלות.

קט **ומחסר מקום הקדושה - צ"ע לכאורה צ"ל מחסר הקדושה. ונראה שגם המשל לקנה בים אין הכוונה שמחסר כמות המים שהרי ים פירושו מקום שבו מתכנסים המים. אלא שחיסר רק את המקום בים למים.**

ונראה כי חכמה דקדושה נתפסת בשכל עד כמה שזוכים לברר את המדמה וחכמה חיצונית היא פגם המדמה. נמצא הקנה מחסר את המקום במח דהיינו את הכלי להכיל מים כאלה וממילא נחסר החכמה.

עוסק בהן לצורך עוה"ז, וסוף כוונתו לעצמו, כי יסודן חיצוניות ומדמה מגושם וניתוק מהקב"ה והכמת התורה/ק"י שצריך לזה מדמה זך ומבורר, ולכן הן מביאות לישות שהיא יסוד כל המדות הרעות:

עתה יבאר כיצד עניין הנ"ל הוא ביאור מעשה שנשא שלמה המלך את בת פרעה ונראה להקדים – שלמה נשא את בת פרעה בגיל שש עשרה, ד' שנים למלכותו, כשהתחיל לבנות את הבית. וצריך לדעת שלמה נקרא (מלכים-א ה' יא) חכם מכל אדם, הכוונה לחכמה דקדושה הנ"ל שאליה צריך כל אחד להחזיר את מלכות שלו. דהיינו שלמה זכה לחכמה בשלימות. דהיינו לאור הפנים בשלימות. וחכם מכל אדם הכוונה אפילו יותר ממשוה רבנו (רד"ק שם). וחכם כזה הפירוש שהוא מרכבה שלימה להקב"ה, עד שכל דבר שרצה או אהב או שעשה הכל מתייחס להקב"ה, ושלמה המלך רק מרכבה לזה (כמסארי בר צדוק דובר צדק עמ' 174), כי שלימות החכמה הכוונה תכלית הביטול להקב"ה, שהוא עצם החכמה. ממילא מה שאמרו בגמ' כל האומר ששלמה חטא אינו אלא טועה, הפירוש שזו טעות יסודית בהבנה שלו בחכמת שלמה המלך, ולא סתם טעות במציאות.

ודייקא גודל מעלתו בהחכמה, שעליו עומד העולם, כי הוא המרכבה למנהיג הבירה/ק"י, כך לעומת זה היא הגורם ממילא, שכל טעות שלו היא חורבן העולם, ואע"פ שכל כוונתו היתה לתקן את העולם להביאו לתיקון השלם, ולא היה שום פגם בלשם שמים שלו/ק"י, אלא רק באופן כיצד לתקן. וכיון שטעה בלקיחת בת פרעה, ע"ז נבנה כרך גדול של רומי היא איטליה של יון, מרכז הכפירה הגדול בעולם, שהפיל רבים מישראל לחכמות חיצוניות ולגזרות ושמדות בבית השני עד שניתן להם הכח להחריב את הבית השני ע"י מלכות רומי. וכן טעות שלו עם מלכת שבא הולידה את נבוכדנצר שהחריב את הבית הראשון/ק"י.

התיקון שהיה בכוחו לעשות היה תיקון השלם ממש, שכיון שתיקון מלכות דקדושה בשלמות הוא שיתקן גם את בחי' אשת זנונים, לכן סבר להמתיק את קליפת החשק לניאוף ע"י שיאיר בה מהטוב שלו, (ר' צדוק דובר צדק 172) והטעות שלו היתה קטנה לפי גודל חכמתו אלא שהנזק היה עצום לפי גודל מעלתו. ומבאר ר' צדוק מלובלין (דובר צדק 171) שטעה שהגביר מדת אהבת ה' על יראת ה'. ומרוב אהבת ה' שבערה בו שהיה מרכבה למדותיו של הקב"ה רצה להעלות את בת פרעה שהיא הרע בעצמו לשרש שלה בבחי' האין, ע"י ששם אחיזתו של שלמה בעצמו. וכיון שלא נעשה עם מספיק יראה לא נזהר והרס עבר המידה ונתהפך ללהפך שהתגבר הרע שלה מאד. וביאר ר' צדוק (דובר צדק עמ' 172) מה שירד גבריאל ונעץ קנה בים, הכוונה שאת התיקון שרצה שלמה לעשות, טעותו גרמה שיתקן רק ע"י שיבנה כרך גדול של רומי, וע"י שנתגבר עליו, יתקן התיקון שרצה שלמה לעשות.

דהיינו שבשנת ב"א תתקבץ נבנה בית ראשון ושלמה המלך נשא את בת פרעה, ונתקע קנה בים ועלה עליו שרטון, ואחרי ל"ו שנים מלך ירבעם ונעשה שני עגלים ונעשה צריף על השרטון, ובשנת ג"א של"ח נחרב בית ראשון. ובשנת ג"א תמ"ב, עלתה מלכות יון ועדיין עשרים שנה חכמתם נכנע קצת ע"י שמעון הצדיק, עד ג"א תס"ב, שתלמידי אנטיגנוס איש סוכו, צדוק ובייטוס שעסקו גם בחוכמות חיצוניות, חכמת אריסטו היוני, מצאו פתח בדבריו של רבם אנטיגנוס/ק"י שאמר שצריך

ק"י אע"פ שכל דבר יש לו שרש בקדושה, וכל מה שאינו רע גמור אפשר להעלות לקדושה אבל רבנו ועוד הרבה צדיקים הזהירו מאד שחכמה חיצונה היא סכנה גדולה ליפול מהאמונה הקדושה והבטחון בהקב"ה. ועיין תורה יט תנינא.

קכ"א מרכבה הכוונה כי כל אדם כפי הצלחתו לקיים מצוות והלכתה בדרכיו, והיו דומה לו נעשה דומה המעשיו להקב"ה נמצא ידבעוה"ז גשמיות הדומה לרוחניות של מעלה והכלל שכל רוחניות שואפת להתלבש בגשמיות הדומה לה. וזה הכוונה שאמרו חז"ל צדיקים מרכבתו של מקום.

קכ"ב והאריז"ל משווה טעות זו עם הטעות של אדה"ר שאכל מעץ הדעת טוב ורע, ומשה רבנו שקרב את הערב רב עיין ספר הליקוטים – תהלים – פרק סח – גער חית קנה עדת אבירים. ארז"ל. גער בחיה זו, שכל מעשיה נכתבים בקנה. וזה הפסוק יובן, במ"ש רז"ל כי בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה עליה שרטון ועליו נבנה כרך גדול של רומי. זה המאמר ע"ד הפשט כולו מקשה, כי למה היה זה ע"י גבריאל מלאך קדוש, ולמה נעץ קנה ולא ד"א ממיני העצים, ומדו השירטון, והיך נבנית רומי עליו תוך הים על השירטון שהעלה הקנה. אמנם דע, כי ע"י חטא אד"ה"ר תבין זה הענין. והוא, כי עיקר חטא אדה"ר היה, שרצה להקריב אליו כל תערובת חמץ ערב רב ושבעים אומות, ודוגמת זה היה ג"כ חטא מרע"ה בהקריבו ערב רב, והם השחיתו התעיבו עול בעשותם העגל. ועדיין אנו בגלות הארוך הזה, כי לא יבא גואל ויגאלנו עד שנטהר ונתברר מהם. וגם בזה היה חטא שלמה המלך ע"ה, ברצותו להקריב גרים, ואז תבאנה שתים נשים זונות, ולא מקדמת דנא בימי יהושע בשלוח שנים אנשים המרגלים חרש לאמר, ונמתקו להיות זכרים, והנקבות דינם יותר קשה לבא לידי מיתוק, ובאו בימי שלמה. ובהיות שנשא את בת פרעה, ונתבטל התמיד של שחר עד ד' שעות, ובאת אמו ויסרה אותו, אז בזה החטא ירד גבריאל"ל ונעץ זה הקנה בים וכו'.

קכ"ג אעפ"כ היה בו מהטוב של שלמה שגרם לו לומר שירה עד שכמעט שביקש לגנות שירתו של דוד המלך אלא שהמלאכים לא נתנו לו. (ר' צדוק דובר צדק 174)

קכ"ד עכ"פ ממה שמשופר עליו וכן על שמשון הגבור, שהיו במדרגת משיח ורק בטעות קטנה לא הצליחו להשלים את התיקון שהיה בכוחם לעשות. משמע מזה שכשיבוא משיח יהיו הרבה תמיהות עליו, וההתנהגות שלו בנושא זה דייקא מגודל מעלתו בתיקון הברית (עיין תורה לב תנינא), לא תיהיה נתפסת, ולפי זה מאד תמוה כיצד יתכן ששלמה בזמנו לא רעשה הארץ על מעשיו ולא סקלו אותו הקנאים. והכי נמי שמשון שהיה שופט ולא מלך כיצד שפט את ישראל ומי הוא זה שהיה מוכן ללכת לקבל ממנו עיצה.

קכ"ה אבות פרק א (ג) אנטיגנוס איש סוכו קבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר, אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס, והיי מורא שמים עליכם:

עייש פירוש מן אבות לרשב"ץ – וכתוב בספר הערוך וכן הוא באבות דרבי נתן, כי צדוק וביתוס היו תלמידיו של אנטיגנוס וטעו בדבריו שאין שבר ועונש בעוה"ב וכפרו בתחיית המתים ובעוה"ב. ועל אלו אמרו במשנה פרק הרואה, משקלקלו המינים ואמרו שאין שם אלא עולם אחד, התקינו שיאמרו מן העולם ועד העולם. והיה סיבת קלקולם מה שטעו בדברי אנטיגנוס רבם, ולא היתה כוונת אנטיגנוס זאת. כי ידוע הוא כי יש גמול ועונש בעולם הבא. וכבר אמרו בא' מע"ז ובשני מעירובין, היום לעשותם, ולמחר ליטול שכרם, אבל היה מזהיר שלא יכוין העובד לזה וסוף השכר לבוא, שאין הקב"ה מקפח שכר עבדיו וכל שכן שאם העבד לא יקוה גמול שהרב מרבה שכרו, אבל

לעבוד את ה' שלא על מנת לקבל פרס, לכפור באמונה וללכת אחרי חכמת היונים, שכיון שהיו נגועים החכמות חיצוניות הנ"ל כפרו בעוה"ב הסיקו מדבריו שאין שכר כלל על התורה ומצוות. ורבים הלכו אחריהם, ובנס חנוכה שנת ג"א תרכב, התגברו החשמונאים והכניעו אותם.

אעפ"כ עדיין החכמות האלו בינינו, והבחירה באמונה הקדושה היא הבחירה על העסק בהן. נמצא שאותו שרטון שנולד ע"י שלמה המלך ואחרי ל"ו שנה נעשה צריף, הוא נעשה כרך גדול של רומי היא מדינת איטליה של יון אחרי תקי שנים משנשא שלמה המלך את בת פרעה. ואז התגברו בעולם החכמות חיצוניות והכפירה בחידוש העולם ביותר.

זדהוקבו מה שביאר לעיל רמוז בדברי בגמ' (סנהדרין כא ע"ב) **כשנשא שלמה את בת פרעה**

[קכח] /קכט] אזי מעשה רע זה ששלמה שהיה מלך כל ישראל וחכם מכל אדם, לקח אשה רעה שכל מהותה חכמה חיצונית ועבודה זרה, זה היה כמו קנה שננעץ בים החכמה של שלמה, ופגם בקדושת חכמתו, ועי"ז ירד גם ברוחניות מלאך גבריאל ונעץ קנה בים. היינו שגם למעל' מהשתלשלות הגבורות, שזהקל בחי' ירד גבריאל, כי גבריאל המלאך הוא שרש הגבורות הקדושות, וכשהגבורות יורדות לעוה"ז שלא בקדושה/קלא] אזי נעשה סוספיתא דדהבא [קלב] כמו זוהמת סיגי הזהב (כי זהב רומז לדין), היינו בחי' קליפות, שהם חכמות חיצוניות, הנקרא ג"כ קנה, קנה דסט"א שהוא בחי' זוהמת ופסולת וסיגי הקנה דקדושה. ונעץ בים החכמה [קלג] /קלד], שמחסר מקום הקדושה שכיון ששלמה המלך היה נשמה כוללת ומלך על כל העולם, כל פגם שלו

הם טעו בדבריו. וכתב רבינו משה ז"ל כי דעתם היה לחלוק על התורה כיון שאין שם עולם אחר, אבל ראו שאם יפרסמו דעתם זאת הרעה לא יקבלו מהם לרוב פרסום התורה. והתחילו לחלוק על הקבלה כדי להקל מעליהם הגדרים והסייגים ולפרש הכתוב כרצונם, דומה למי שרוצה להרוג את שונאו ולא יכול, השחית אבריו. ונתחברה לכל אחד מהם כת אחת נקראים בלשון חכמים צדוקים ביתוסים, ויש כת אחרת מאמינים בתחיית המתים ואינם מאמינים במדרשי החכמים והם נקראים היום קראים, והם במזרח מחזיקים בפשוטי הכתובים וחולקים על מדרשי החכמים המקובלים:

^{קכ} בתקפא נראה כתוב זוהי, ובדפדפוי - זוהי, בתולד - זוהי

קכו סנהדרין כא: - אמר רבי יצחק בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים והעלה שרטון ועליו נבנה כרך גדול שברומי.

ועין שבת נו: - והכתיב (מלכים א יא-ו) ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא אמר רב יהודה אמר שמואל נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לדבר אחר ואל יכתב בו ויעש הרע בעיני ה'. אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו כך עושין לעבודה זרה פלונית וכך עושים לע"ז פלונית, ולא מיחה בה. אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול [של רומי] במתניתא תנא אותו היום שהכניס ירבעם שני עגלי זהב אחד בבית אל ואחד בדרך נבנה צריף אחד וזהו איטליאה של יון:

פרש"י - נעץ קנה. ושרטון מדבק בו עד שנוסף והולך וגדל שרטון חול ורפש וטיט שהים גורש: כרך גדול של רומי. שהוא מיצר לישראל והוא (איטליא) של יון במסכת מגילה (דף ו:): **ביום שהעמיד ירבעם את העגלים נבנה צריף אחד.** באותו שרטון שגדל שם בימי שלמה צריף כוך קטן מציידין שעושין מן קנים ומן ערבה ומאז נתוספו בתים על בתים: איטליאה. שם העיר והיא ממדינת יון וכשנטלה רומי מלכות יוונים לכדוהו ונהפך להם:

^{קכ} מלכים-א ג' א'

קכט מלכים א פרק ג (א) ויתחתן שלמה את פרעה מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד פלתו לבנות את ביתו ואת בית ידוהו ואת חומת ירושלים סביב:

רד"ק (א) ויתחתן שלמה - דרשו בו כי לפיכך נסמך ענין זה למיתת שמעי שכל זמן ששמעי קיים לא נשא שלמה את בת פרעה שהיה ירא ממנו והיה מוכיחו על זה כי רבו היה ובשנה הרביעית נשא את בת פרעה שהרי שמעי ישב בירושלים שלש שנים ומה שכתוב לא תחתן בם יש מארז"ל שאומרים כי בגיותן נאמר אבל אם נתגייירו מותרין ויש אומרים כי בגיותן לא היו להם חתנות ולא שיכא בהן חתנות וכן כתוב לא תחתן בם כי מגיירי הווי ושלמה גייר את בת פרעה ועבר על לא תחתן בם ולמי שאמר שלא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה מתוך אהבה יתירה שאהבה מעלה עליו הכתוב כאילו נתחתן וקרי ליה בלשון חתון ואמר ויתחתן:

אל עיר דוד - ר"ל אל ציון שהיה שם בית דוד וציון נקרא עיר דוד: עד כלותו - אבל אחר שכלה לבנות לה בית העלה אותה מבית דוד כמו שאומר הטעם בדברי הימים כי אמר לא תשב לי אשה בבית דוד כי קדש המה אשר באה אליהם ארון ה':

את ביתו ואת בית ה' - את ביתו אחר בית ה' כי בית ה' נבנה מתחלה בשבע שנים ואחר כך בנה ביתו בשלש עשרה שנה:

^{קל} גם בדפדפוי ותולד - שוה, ומתולד - שוה

קלא נראה שזה היה הטעות של שלמה המלך. שהמשגיח גבורות ולא ירדו בקדושה כראוי, (כנ"ל בבאיור ר' צדוק בדובר צדק) ועיין תורה עב שיצה"ר של צדיקים הוא מלאך קדוש והוא בחי' גבורות ודינים והצדיק ממתיק אותם ע"י שנכלל בא"ס.

^{קלב} פ"י פסולת וסיגי הזהב

^{קלג} זוהר שמות דף יט:

קלד זוהר שמות דף יט: - אמר רבי אלעזר, לאו בתר אובא טמיא אזלינן (אין אנוהו חולקים אחרי דברי בעל האוב ולא ממנו למדנו דבר זה), דברירא דמלה הוא, דתנן בעשרה כתרי מלכא, (בין העשר ספירות של עולם אצילות) אית תרינ דמעין לקודשא בריך הוא (יש שתי ספירות הנקראות דמעות, והן שתי מדות דין נצח הוד) שהדין בא משתיקה, כמה דאת אמר (ישעיה נא יט) שתיים הנה קוראותיך, (פ"י משתי מדות אלה באים כל קורותיך, דהינו מדת הדין שכשהוא באה אוי מורידים דמעות) וכשהקדוש ברוך הוא (שהוא בינה) זוכר את בניו (את הדמעות הקדושות שבגלות), הוא מוריד אותם (לשון יורדי המרכבה והפירוש שמעלה אותן) לים הגדול שהוא ים החכמה (דהיינו לבינה שמקבלת רחמים מהחכמה) להמתיקן, והופך מדת הדין למדת רחמים, ומרחם עליהו (אעפ"י שאין להם זכויות), אמר רבי יהודה, שתי דמעות (סוד נצח הוד), שמהם באים הדמעות, מהם בא הדין (על ידן נעשה דין ואי בני אדם בוכים ומורידים דמעות).

השפיע על כל העולם, וטעות/קלי' זו שלקח את בת פרעה שגרמה לפגום בקדושת חכמתו, וגם גרמה לראשית צמיחת מדינת איטליה של יוון מדינה שלימה של כפירה וחכמות חיצוניות של אריסטו היווני וסבי דבי אתונא :

ורבנו מבאר מה שככתוב **והעלה עליו שרטון**, פשוטו שכך דרכו של ים לגרוף חול ואבנים לחוף/קלי' וכשיש קנה בתוך הים נתפס ומתאסף עליו עצים ואבנים טיט עד שנעשה אי בתוכו, ורבנו דורש שהחכמות חיצוניות הן כמו קנה בים ומעבירות את הים ומעלה רפש וטיט על הקנה כמו שרטון בים **היינו בחי' מדות מגונות** כח חכמות חיצוניות מפילות מהאמונה ובלא אמונה אין יראה וכשאיין יראה אזי כל כוונת האדם במעשיו היא לצורך עצמו וכבודו ושאר מדות רעות:

ועליו נבנה כרך גדול של רומי, כשאדם שוקע בחכמות חיצוניות מאד אזי נופל לכפירה ממש, עד שנעשה שונא חכמים וצדיקים **היינו נחש הקדמוני הכרוך אחרי קדושה**.

ועש"ז ועל שם זה **נקרא** נחש הקדמוני **כרך גדול**, כי הוא כרוך אחר גדולי ישראל יותר מכולם **כשחז"ל (סוכה נב.)**/קלי' על הפסוק בבבאי יואל "ואת הצפוני ארחיק וכו' **כי הגדיל לעשות** [קליח/קלט] פשוטו מדבר על מכת הארבה שהיה בימי יואל, וחז"ל דרשו על היצר הרע **קמ' (כמבואר שם בגמ' סוכה נב.) קמא' שדרשו שם שהיצה"ר הגדיל לעשות**, פירוש שהוא **מתגרה בישראל דייקא ובגדולים קמב דייקא כ"ש** כמו שאמרו **שם** בגמרא על יצר

קלי' בגמ' מבואר שלקח נשים גויות רבות והגרועה שבהם היתה בת פרעה. ביבמות עו. מבואר שגייר אותה אבל חי עמה בלא קדושין. ואעפ"כ הגמ' שבת נו: אומרת כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה.

ועיין יין המשומר (לרבי נתן שפירא) – מצינו בשלמה המלך שארז"ל במד"ר שמיני פ' י"ב "א"ר יודן כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שטה בהן יין. כיון שבנאו ונשא בתיה בת פרעה אותו הלילה שטה יין. והיה שם שתי שמחות, אחד שמחה לבנין בית המקדש ואחד שמחה לבת פרעה. אמר הקב"ה של מי אקבל, של אלו או של אלו, באותה שעה עלה על דעתו להחריב את ירושלים הה"ד כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת". והכוונ' היא ששלמה המלך היה רוצה לתקן כל הנקבות שהם הגבורות דקדושה וז"ש **הרב זלה"ה בס' הגלגולים פרק ל"ו** וז"ל החטא של אדם הראשון היה שרצה להקריב כל האומות תחת כנפי השכינה וגרם לו הרעה הבאה עליו ועלינו בזה הגלות. וכן משה רבנו נכשל בזה שהקריב הערב רב תחת כנפי השכינה, לכן מת במדבר (וגרם לנו הגלות שעל ידי שערב רב עשו עגל מסכה נאמר למשה "לך רד" בארבע גליות שגי' ר"ד שהם בב"ל יו"ן מד"י אדו"ם כמ"ש בזהר ברעיא מהימנא פרשת משפטים קי"ד ע"ש) וגם שלמה חטא באשה זרה ובשתיית השמרים שהם הגוים שנדבקו בו עכ"ל.

פ' הענין שאדם הראשון רצה לברר כל הבירורים שנפלו בזמן שבירת הכלים ורצה להכניסם פעם אחרת תחת כנפי השכינה. וז"ש רז"ל חוה סחטה ענבים שרצתה להוציא השמרים והפסולת מתוך הקדושה כדי שתשאר הקדושה לבדה והקליפה לבדה. וגברו עליה החיצונים ועשו הערב רב העגל, ונאמר לו לך רד כי שחת עמך.

אבל שלמה כשראה את עצמו יושב על כסא ה' והוא הכניע כל הקליפות תחת הקדושה ואפילו הנקבות כמ"ש בספרא דציניעותא אז תבאנה שתיים נשים זונות, אלו מקדמת דנא שהם לילית ומחלית, והכניעו עצמם תחת שלמה המלך. ולכן הלך ולקח אלף נשים. ג' מאות בקדושין וז' מאות פילגשים ורצה לברר כל הבירורים של הנקבות מתוך החיצונים. וז"ש רז"ל "אין כסף נחשב למאומה בימי שלמה" שהם הזכרים שהם החסדים הנק' כסף, אלא העיקר שהיה נחשב הוא הזהב שהן הנקבות. וכל תיקונו של שלמה המלך עליו השלום היה בגבורות.

אבל באותו הלילה שנשא בת פרעה נשתכר ביין וגברו עליו החיצונים כמ"ש **שבת פרק ה'** אמר רב יהודה אמר שמואל בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני כלי זמר ואמרה לו כך עושין לע"ז פלוני וכך עושין לע"ז פלוני, ולא מיחה בה.

וכן ארז"ל במד"ר פ' שמיני אמר ר' נחוניא שמונים מיני רקודין רקדה בת פרעה באותו הלילה והי' שלמה ישן עד ד' שעות ביום, ומפתחות של בית המקדש נתונות תחת ראשו.

קלי' **פרש"י ערובין ח.** – ויעלה הים שרטון – של חול ואבנים אצל שפתו, כי כן דרכו.

קלי' **סוכה נב.** – ת"ר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צחנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל **כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם** כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

קלי' יואל ב' כ'

קלט **יואל פרק ב (ב)** ואת הצפוני ארחיק מעליכם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה את פניו אל הים הקדמוני וספו אל הים האחרון ועלה באשו ותעל צחנתו כי הגדיל לעשות:

קפ' הסוגרים הם תוספת של מוהר"ת בתקפא

קמא **גם עי"ש דף נא:** שהפרדה בין הנשים לגברים בבית המקדש נקרא תיקון גדול. ולמדו שם נב. ק"ו מלעתיד לבוא שגם אז אע"פ שלא יהיה יצה"ר תהיה הפרדה בין נשים לגברים, קל וחומר היום כשיש יצה"ר.

קפ' בתולד- בגזלים, ובלוח"ת שם- ובגזלים

התאווה הידועה ו**בת"ח קמ"ג יותר מכולם** הלשון שם כל הגדול מחבירו יצרו גדול. **ועש"ז נקרא הנחש והיצה"ר כרך גדול**, שהוא כרוך תמיד אחר גדולי הדור ביותר משאר אנשים, שהוא בונה בניינו על זה השכל החיצוני פירוש שזו דרכו של היצה"ר להפיל גדולי ישראל שאוהבים חכמה לחכמה חיצונית ועש"ז בונה בניינו שרטון של מדות רעות בלבם על קנה החכמה חיצונית שהכניס בחכמתם :

אות ב

אחרי שביאר סוד התשובה והטור מרע שהן החכמות חיצוניות, עתה יבאר שהחכמה שאליה צריך להשיב את המלכות, צריכה חידוש. ובאמת זה היינו הך, התשובה הנ"ל וחידוש החכמה, כי את מקור החכמה לא צריך לחדש, כי היא חלק אלוך ממעל, הנשמה, אור החכמה בה קבוע מעל הזמן והמקום, ולא שייך בו התיישנות. אבל צריך לחדש את ההארה של הנשמה בנפש. וזה נעשה ע"י הרוח, שמאיר הארת הנשמה, בנפש שהיא חלק הרוחניות הנופש בגוף, הן וממלא אותו בחיות שמקבל מהנשמה ע"י הרוח.

מה שרבנו אומר כאן שצריך לחדש את השכל, פשוט שאין הכוונה לשכל בלשון המדוברת שהכוונה לכשרון הבנת דברים, כי זו הבינה שעל ידה מבין דבר מתוך דבר דהיינו שבה מברר את ההקדמות של חכמה שקיבל מבחוץ. וגם חכמה פשוט שלא מדובר בעניני עוה"ז שהם חכמות חיצוניות כנ"ל. אלא מדובר בהארת מציאות ה' וידיעת השגחתו עלינו בכל רגע, דהיינו שכל שמכוחו אדם מקיים שויתי ה' לנגדי תמיד.

טעם שהשכל צריך חידוש בפשטות נראה כיון שהארת החכמה כשבאה לתחת הזמן הולכת ונחלשת/קמ"ד אבל אפשר גם לומר שהכח לצמצם את החכמה הוא שנחלש והעייפות היא לא חולשת השכל אלא רבוי אור/קמ"ה.

ואח"כ כשאדם שומר א"ע את עצמו **משכליות חיצוניים, לא רק זו אלא אף זו [קמ"ו], שצריך**

לחדש השכל בכל עת להבדיל מחכמות חיצוניות שאחרי שלמד אותן לא צריך שום חידוש, אלא רק זיכרון, כי הן חקר הטבע, החכמה הקדושה שהיא השגה בגדלות ה' מציאותו והשגחתו עלינו, ואינה חכמה כתובה שע"י זיכרון לא נאבדת, אלא השגה והתפעלות הלב לכן בלא חידוש היא נחלשת.

וזה בחי' לשון ברכת יוצר אור של שחרית ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית [קמ"ז]/קמ"ח פי' שהקב"ה בכל יום מאיר חיות חדשה למעשה בראשית, אע"פ שנרמה שהעולם כמנהגו נוהג האמת שכל כח החיות

והצמיחה והקיום והתנועה שבו הם מכח חיות רוחנית חדשה שמשפיע הקב"ה לבריאה בכל יום מחדש, **כי חידוש בראשית קמ"ט הוא הידועקי החכמה {נ"א חידוש החכמה כת"י}** (לשון רבנו כאן לא מובן, אבל כיון שהוא לשון רבנו חששו לגעת בו, כי אולי יש כאן איזה סוד שנעלם מאינתו, ורק הוסיפו שיש גרסה נוספת שנראית יותר נכונה), כי החיות הרוחנית המחיה את הבריאה בכל יום מחדש, דהיינו חידוש בראשית/קמ"א היא החכמה **כמ"ש** שם

^{קמ"ב} בתקפא - ובת"ח, בתולדו ומתולדו - ובת"ח (כלשון הגמ' שם)

^{קמ"ג} והריצ"ח שיעור 4 ביאר שחדוש המוחין נצרך כי סטיה קלה מצטברת לסטיה גדולה לכן צריך בכל פעם להתחיל מחדש מהשרש.

^{קמ"ד} בלק"ה מו"מ הלכה ב' מבאר שכל הנייחא היא בגלל רבוי אור ועיין גם תורה טז משמע כן.

עיינו לק"ה או"ח הלכות משא ומתן הלכה ב - כי צריך לעשות משא ומתן אחר הלמוד כדי לתת ניקח להמחין שלא יהיו מתנגעין, כמו שאמר רבנו בפרוש (בסימן לה) שמשא ומתן הוא בחינת שנה שהוא ניקח להמחין כי צריך לתת דוקא ניקח להמחין בשמתינגעין כדי שלא יהיה בחינת רבוי אור גורם שבירת פלים. כי פשוט הרבה בשכלו ואינו נותן להם ניקח אפי' אין המח' שהוא פלי השכל יכול לקבל רב אור השכל. ואז נתקלקל מחו' לגמרי ויכול לצאת משכלו וזה בחינת כל תורה שאין בו, סופה בטלה. כי בא לבחינת בטול, כי אין הפלים יכולים לקבל רב עסק התורה. והרבוני אור גורם שבירת פלים. ואפי' יוצא השכל מן הצמצום ואפי' נתבטל לגמרי. ואפי' נתקלקל ונפול מחו' לגמרי, כי עקר קיום המחין פשוטו ליקבל השכל ולצמצמו בתוכו. וזהו, סופה בטלה וגוררת עון. כי פשוט השכל נסתלק לבחינת בטול מחמת שבירת הפלי על ידי רבוי אור. אפי' מזה נהנה הקלפות, כמוכא וזהו, וגוררת עון. וכנראה בחי' כי פשוטו נתיגע מאד ואינו נותן לו שום ניקח אפי' יוכל להתעבר ולהתקלקל לגמרי. ועל ידי הבלבול הדעת יכול חס ושלום, לגרר עון על ידי זה.

^{קמ"ה} הוא לשון הגמ' בח' מקומות ועיין ערוכין עה.

^{קמ"ו} לשון ברכת יוצר אור בתפילת שחרית

^{קמ"ז} **סוד תפלה נוסח ספרד - סדר יוצר דשחרית: - ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם. יוצר אור ובורא חשך. עשה שלום ובורא את הכל: המאיר לארץ ולדברים עליה ברחמים. ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: מה רבו מעשיך יי' דוד. כלם בחכמה עשית. מלאה הארץ קנייך:**

^{קמ"ח} גם בדפוס - הוא, בתולדו - היא

^{קמ"ט} בדפוס - הידוע החכמה (ובלשון השסות לא יי' כלום אע"פ שחיות ראשית שלפני כן ציין בה לתקן בראשית) וכן בתקפא ותולדו - הידוע החכמה, בתולדו ותוצרו - הידוע החכמה (נ"א חידוש החכמה כת"י) בתשכט - חידוש החכמה

^{קנ"א} **צ"ע שרבנו נקט חידוש בראשית ולא חידוש מעשה בראשית.** נראה הכוונה שחדוש מעשה בראשית היא הבריאה שנבראה בששת ימי בראשית, והחדוש הוא לחדש את הבראשית דהיינו להאיר בה מאור בראשית שהוא חכמה כי חכמה נקראת ראשית. ונראה לבאר כי הבריאה מטבעה המגושם גורם להתרחקות מהכוונה תחילה שהיה בתחילת הבריאה לכן צריך בכל יום להמשיך לה אור של ההתחלה מהראשית חכמה. והחיות היא אור אמת ואמונה שהיא הארת החכמה. ולכאורה צ"ע הרי גם באלפים שנתו תודה היה מחדש בכל יום מעשה בראשית, ואע"פ העולם התרחק מהקב"ה. צ"ל שכוין שהואיל ליחידים בדור זה הספיק לקיים את התורה.

בהמשך ברכת יוצר אור הפסוק בתהלים קד **כולם בחכמה עשית** /^{קכ"א} וע"פ שבפסוק הוא לשון עבר, רבנו מפרש שכשם שהבריאה היתה בחכמה, כך גם הקיום של הבריאה הוא בחכמה. וכמבואר בכהאריז"ל/^{קכ"ב} שקיום העולם ע"י יחוד חכמה ובינה, דהיינו הארת החכמה בבינה, וממנה לעולם.

וכמו שחדוש מעשה בראשית הוא שצריך בכל יום שהקב"ה יחדש בו הארת חכמה, כך גם באדם אין קיום לחכמה, אלא ע"י שבכל יום מחדש את הארת נשמתו בנפשו וגופו **כי חידוש השכל היא חידוש הנשמה**, כי הנשמה שהיא חלק אלוהי היא בחי' ראשית חכמה וצריך שהיא תאיר בנפש ובגוף בכל יום הארה חדשה **כי השכל הוא הנשמה** [קכ"ג], **כמ"ש (איוב לב)** /^{קכ"ד} שאליהו בן ברכאל הבוזי הצעיר אמר לחבריו המבוגרים ממנו, עד עתה החרשתי בי חשבתי שאת החכמה רוכשים ע"י ניסיון ולימוד וחקירה במשך השנים ולכן בוודאי אתם חכמים ממני, ואין לי זכות דבור, ועתה נוכחתי שאין חילוק בין צעיר למבוגר. כי החכמה לא תקח התחלותיה מן החוש והניסיון, רק דעי התבונה צפונים ברוח האדם, ונמצא ברוח האדם אמתיות טבועות בקרבו ברוח אלהים, נחלה הם לו מצד שורש נפשו, וגם הצעיר לימים ישאב מים ממקור רוחו ברוח ה' עליו, כי החכמה היא רוח באנוש – הוא רוח נאצל ממרום נטוע בו ממקור נשמתו, **נשמת שדי תבינם** – הנשמה שהיא חלק אלהי ממעל היא תשפיע את הבינה על האדם, שבה יבינו את האמתיות ויוציאו דבר מדבר (מלבי"ם). **כמ"ש רז"ל (ברכות י.)** /^{קכ"ה} **מה הקב"ה זן את העולם** /^{קכ"ו} בהארת חכמה ובכל יום מחדש

^{קכ"ז} הפסוק הזה מובא כאן פעם שלישית לראשונה לראיה שהמקום שאליו חוזרים הדברים הוא חכמה. ובשניה לראיה שישראל עם קדש שלכל אחד חלק אלוהי דהיינו חכמה וע"ש זה ישראל נקראים ראשית. וכאן פעם ג' לראיה שכמו שראשית הבריאה צריך חידוש כך ראשית הפרטי של כל אחד צריך חידוש.

^{קכ"ח} **כמבואר בלק"ה** ערובי תחומין הלכה ה' אות ג' – שמבאר קטע בפרי עץ חיים על כוונת קריאת שמע – דע פי הלא בְּזוּגִים יֵשׁ לְמַעַלָּה בְּאָבָא וְאָמָא בְּחִינַת הָא' לְהַחֲיוֹת הָעוֹלָמוֹת וְלִקְיָם קִיּוֹם הַכְּרַחוּ וְזוּג זֶה תְּדִירֵי וְאִינוּ נִפְסָק לְעוֹלָם, פִּי אִם יִתְבַּטֵּל רָגַע אַחַד יִתְבַּטְּלוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת. עכ"ל. אמנם חיות זו היא רק ההכרח לקיום העולם בבחי' עולם התוהו, בחי' שפע של בהמה. אבל ע"י ישראל מתעוררים מכח החיות הזו לתורה ומצוות ועולים מעשיהם מייין נוקבין נשפע לעולם חיות גדולה יותר לעולם. כמבואר שם.

וממתן תורה נתחדש שבלא זה אזי הקב"ה גם את ההכרחי לא ישפיע כמ"ש "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי, ודרשו חז"ל בריתי היא הברית מילה (שבת קלז:); והתורה (פסחים סח:); ובלק"ה מילה ג' ד' מבאר שזו התורה שתלויה בתיקון הברית.

^{קכ"ט} הנשמה היא השכל עיני תורה ס' סוף אות ג', ותורה סא אות ג', ותורה קכב ותורה ח' תנינא אות יב.

^{קכ"י} **איוב פרק לב (ו)** וַיֵּצֵן אֱלֹהֵי־הָאֵלֹהִים בֶּן בְּרַכְאֵל הַבּוֹזֵי וַיֹּאמֶר צְעִיר אֲנִי לְיָמַי וְאַתָּם יוֹשִׁיעִים עַל פִּי וְחַלְתִּי וְאֵיךָ מַחֲוִית דְּעֵי אֶתְכֶם: (ז) אֲמַרְתִּי יָמִים יִדְרֹרוּ וְרַב שָׁנִים יִדְיעוּ חֻכְמָה: (ח) אָכֵן רוּחַ הָיָא בְּאָנוּשׁ וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינָם:

רש"י (ח) אכן רוח היא באנוש – החכמה ולא ע"י ימים חקנה אלא רוח המקום הוא:

מצודות דוד (ז) אמרתי – כי אמרתי כמו שמרבית הימים ילמדו הדבור להילד היולד כן רוב השנים יודיעו חכמה לבעליהן כי לפי רוב השנים ירבו בחקירה והשתדלות העיון ולזה אמרתי מה ידעתי אשר לא ידעו המה ובעבור זה חדלתי אמרי כי יראתי פן אהיה לבוה: (ח) אכן – באמת רואה אני עתה כי רוח השכלי אשר היא באנוש היא המלמדת חכמה הנער יהיה או זקן. ונשמת – הנשמה הבאה משדי היא המבינה את כולם כנער כזקן והוא כפל ענין במ"ש:

מלבי"ם – חלק באור הענין (ח) אכן – עתה ראיתי שלא כן הוא, שהחכמה לא תקח התחלותיה מן החוש והניסיון, רק דעי התבונה צפונים ברוח האדם, ונמצא ברוח האדם אמתיות טבועות בקרבו ברוח אלהים, נחלה הם לו מצד שורש נפשו, וגם הצעיר לימים ישאב מים ממקור רוחו ברוח ה' עליו, ראיתי שהחכמה היא רוח באנוש – הוא רוח נאצל ממרום נטוע בו ממקור נשמתו, ונשמת שדי תבינם – הנשמה שהיא חלק אלהי ממעל היא תשפיע את הבינה על האדם, שבה יבינו את האמתיות ויוציאו דבר מדבר, ולכן החלטתי עתה, כי.

מלבי"ם – חלק באור המלים (ח) רוח, ונשמת שדי – לפעמים יבא שם נשמה על הנשמה העליונה שהיתה חיה ומשכלת גם טרם רדתה בגויה ונפרדת מן הגוף, והיא תופיע על הרוח אשר בגוף שהוא ג"כ ממרומים, לכן אמר רוח באנוש ונשמת שדי, וכן לדברי המקובלים נשמה גדולה מרוח:

חומת אנך להרב חיד"א – אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם. מדוקדק הכתוב על פי דברי רבינו האר"י ז"ל דנפש ורוח נכנסים באדם ממש והנשמה עומדת עליהם ואינה נכנסת באדם וז"ש רוח היא באנוש כי היא נכנסת באנוש ממש ונשמת שדי שהיא מרחפת תבינם:

^{קכ"י} **ברכות י.** – רב שימי בר עוקבא ואמרי לה מר עוקבא הוה שכיח קמיה דר' שמעון בן פזי והוה מסדר אגדתא קמיה דר' יהושע בן לוי אמר ליה מאי דכתיב (ותהלים קג–א) "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו". אמר ליה ....

א"ל אנא הכי קא אמינא לך, הני חמשה ברכי נפשי (שאמר דוד בשני המזמורים קג קד), כנגד מי אמרן דוד, לא אמרן אלא כנגד הקב"ה וכנגד נשמה, מה הקב"ה מלא כל העולם, אף נשמה מלאה את כל הגוף, מה הקדוש ברוך הוא רואה ואינו נראה, אף נשמה רואה ואינה נראית, מה הקב"ה זן את כל העולם כולו, אף נשמה זנה את כל הגוף, מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה, מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים, אף נשמה יושבת בחדרי חדרים, יבא מי שיש בו חמשה דברים הללו, וישב למי שיש בו חמשה דברים הללו:

מהרש"א – הני ה' ברכי נפשי וכו'. כבר ידוע בספרי המחקר כי האדם נקרא עולם קטן בכל עניניו והיינו גופו של אדם וקאמר הכא דהנשמה שבגוף והיא רוחנית כנגד הקב"ה בדמיון הא' דמה הקב"ה מלא כל העולם כמ"ש מכה"כ אף הנשמה מלאה כל הגוף שהוא כנגד עולם וז"ש ברכו ה' מלאכי וגו' ברכו ה' כל צבאיו וגו' ברכו ה' כל מעשיו וגו' שהם כלל ג' עולמות ומסיים בכל מקומות ממשלתו דהיינו בכלל כל שלשה עולמות ברכי נפשי את ה' דהיינו שהיא מלאה ומשלה נמי בכל הגוף שהוא עולם קטן. השני מה הקב"ה רואה כו' וז"ש ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו' דהיינו שהנשמה היא בקרב אדם רואה ואינה נראית דהקב"ה הם בסתר כדלעיל שהם צורה בתוך צורה כו'. הג' מה הקב"ה זן כו' וז"ש ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי וגו' ומסיים ביה המשביע בטוב עדיך וגו'. הד' מה הקב"ה טהור אף נשמה טהורה דהיינו בתחלת נתינתה באדם כמ"ש אלהי נשמה שנתת בי טהורה תברך את ה'. הו' מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים כו' וז"ש הוד והדר לבשת וגו' עוטה אור כשלמה נוטה שמים וגו' שהן חדרי חדריו ברכי נפשי שהיא הנשמה שהיא יושבת כן באדם בחדרי חדרים ודו"ק:

ומקיים בה את כל מעשה בראשית בכל יום כנ"ל **אף הנשמה זנה את גופה** ועי"ז הוא חי ונע ופועל בחמשת חושי ובלא זה אין לו קיום אפילו לרגע/קיי"ז.

נמצא שהנשמה היא מחי' את הגוף/קיי"ט, והיא בעצמה השכל, כמ"ש (קהלת ז')/ק"ס החכמה תחיה וכו' דהיינו שאין קיום לשום דבר גשמי אלא רק מכח החכמה המחיה אותו, ואפילו כשמאירה אבל לא כראוי נעשה האדם חולה כמבואר בשער הפסוקים להאריז"ל/ק"סא :

אות ג

עתה יבאר עניין חרוש המוחין, והביאור כי עיקר יגיעת המוחין היא מה שהאדם מתאמץ לתפוס את מחשבתו לכוון אותה כרצונו, ובדביקות אזי כשהמוחין עייפים המחשבה פונה ממנו ית', ונעשה בחי' אחר באחור עם הקב"ה. וחידוש המוחין נעשה בסוד הניסור, המבואר בכוונות סוד בריאת חוה, שנבראה בקטנות מאד/ק"סב ונקראת צלע/ק"סג, ודבוקה באחורי האדם, וכדי להחזירה לפניו, הפיל הקב"ה תרדמה על האדם, וחתך אותה ממנו, ובנה אותה והביאה לפניו.

^{ק"ו} עיין מלבי"ם (בראשית ב' ז') עה"פ ויהי האדם לנפש חיה – שחז"ל נקטו ג' לשונות – מה הקב"ה זן את העולם. מה הקב"ה ממלא את העולם. מה הקב"ה רואה ואינו נראה. והם כנגד ג' כוחות הנשמה שמתגלית לפי זכות הכלי שמאירה בו, דהיינו נפש הצומחת, והחיונית, והשכלית. וכנגד כבוד לב מה. אבל רבנו נקט לשון זן את הגוף מע"פ שמדבר מהנשמה והשכל. עוד הקשה הריצ"ח שבכל יום אנו מברכים הנותן ליעף כח, והכוונה לעייפות הגוף, ורבנו מדבר רק מעייפות השכל, יגיעת המוחין.

ועיין ביאור המאמר הזה בטל אורות פ"א – מבאר שם שאע"פ שהגמ' לומדת מהקב"ה על האדם, אבל באמת אפשר ללמוד רק להפך מהאדם על הקב"ה, שהרי בהקב"ה אין לנו השגה. ומבאר שהכתר מאיר בכל הקומה בשווה והחכמה מאיר ביותר בבינה ויורד ומצטמצם דרך כל הספירות. דהיינו שהנשמה מאירה בחב"ד בבחי' שכל ומתפשט בכל הקומה בכל איבר לפי הכלי שלו.

ועי"ש בפרט אותיות ג' ד' ה' שהנשמה שולחת הארותיה וכוחותיה בלבד. וגם זה בכל איבר מצטייר לפי הכלי שלו. וזה מכח שיש בה תריג כוחות נעלמים. וכל כח יוצא לפועל ע"י אותו איבר ע"י שהנשמה מעלימה בתוכה את האור באופן הזה של אותו האיבר, כי במח הוא באופן של כח השכלה, ובלב הרגשה והתפעלות, ובכבוד גידול וצמיחה.

והארת הנשמה בגוף היא בבחי' קו פנימי שראשיתו רחב וסופו צר, כמו משולש שתחילת הארתו במח באור גדול, וככל שיורד ומתפשט לאיברים היותר גשמיים הולך וצר ומתמעט האור. וכן רואים בחוש שהמח איבר קטן עם הרבה שכל והרגלים איבר גדול עם מעט שכל.

והנשמה היא עצם פשוט רוחני ומופשט מכל ציור ודמות, ואינה בגדר מקום גשמי כלל מצד מהותה, לומר עליה שהיא שורה במוחין יותר מברגלים. רק שתר"ג מיני כוחות כלולים בהעלם בנשמה, באחדות פשוט, ואלו הכוחות יוצאים אל הפועל והגילוי להחיות רמ"ח איברים ושסה גידים וכו', ויורדים ממדרגה למדרגה מיחידה עד לנפש, ובכל פעם מתגלים יותר ע"י העלמת האור, כי ההעלם מביא לגילוי.

נמצא שהנשמה מלאה את הגוף לא בעצמה אלא בהארותיה וכוחותיה בלבד.

ועי"ש באות ח' שלפעמים שכל עמוק א"א להבין אלא שבא פתאם להבנה ובעיקר אחרי השינה.

^{ק"ח} ואפילו הגוף של מת ועצמותיו כל הקיום שלהם הוא ע"י הארה של נפש בהם מה שנקרא הבלא דגרמי, ששומר על העצמות עד תחית המתים, ויש עבירות כגון מלווה בריבית ומי שלא מאמין בתחית המתים שגורם להסתלקות ההבלא דגרמי לאזי אין ממנו שום שארית ולא קם בתחית המתים.

^{ק"ט} עיין תורה ח' ע"י הראשית חכמה שנשמה לשון נשימה, שבכל נשימה ממשוך חיות מאין סוף דהיינו תת"ף פעמים בשעה חוזר וממשוך חיות חדשה להחיות את הגוף.

^{ק"ס} קהלת פרק ז' (יב) פי בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

רש"י (יב) כי בצל החכמה בצל הכסף – כל מי שישנו בצל החכמה ישנו בצל הכסף שהחכמה גורמת לעושר שיבא. ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה – ועוד החכמה יתירה על הכסף שהחכמה תחיה בעליה:

אבן עזרא (יב) כי בצל – אז יהיה החכם חוסה בצל החכמה ובצל הכסף אכן יש הפרש בין צל חכמה וצל הכסף שהחכמה תחיה בעליה כי החכמה היא צורת הנשמה העליונה שאינה מתה במות הגוף:

^{ק"א} **שער הפסוקים** – תהילים סימן מ"א: ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו: – הנה ענין החולה, הוא לסבת שאור החכמה הנקרא חיים, כמשה' והחכמה תחיה בעליה, נסתלקה ממנו. והנה החכמה היא יו"ד שבשם כנודע, וכשהוא מסתלק מן האדם, נעשת לו דו"י, שהוא הפוך יו"ד, כי נהפכה מרחמים לדין, וע"כ נפל בחוליו. גם יו"ד במספרה עשר, וגם היא נהפכה ונעשת ערו, להורות על המטה ששוכב עליה בחליו. ולכן כדי שיתרפא, צריך שהקב"ה יסעדנו על ערש דו"י שלו, שבא לו מחמת חסרון שפע החכמה. וכאשר יסעדנו, וימשוך לו מזון מן החכמה, כנוצר בוהר בפרשת בשלח, כי מזון החולה נמשך מן החכמה, ואז כל משכבו שהם הערש והדוי הנוצר, נהפכים לו בחליו לטוב, ונעשית עשר ויו"ד, ועל ידי כך מתרפא:

^{ק"ב} **עיין פע"ח שער ר"ה פ"ד** – והענין, כי הלא ראשית הכל דע, כי הת"ת היה כלול מו"ק, ומלכות שביעית אליו בסוד נקודה א' כלולה מ', אך לא היה פרצוף שלם, אמנם זו הנקודה יכולה להיות עמו פב"פ, כי נקודה זו הוא סוד ומאיר לאישון בת עין שאנו אומרים בלילה, והנה מזאת הנקודה מתחלת הבנין שלה אחר השינה, ונעשין בה פרצוף שלם גמור של י"ס בסוד אב"א, ואח"ז בא ענין הנסירה:

^{ק"ג} **אע"פ שבחומש מבואר שחתך הצלע ובנה אותה צ"ל לפי הנ"ל בפע"ח חסורי מחסרה והכי קטני**, שהגדיל אותה עוד לפני שחתך ואז ניסר ושוב בנה והביאה פב"פ. עיין עץ חיים שער לד פ"ג מבאר האריז"ל – שבריאת הנוקבא נעשית בכמה שלבים, תחילה היא נקודה, ובעיבור נקראת פסיעה לבר, וביניקה נקראת ה' תאדה וצלע, ואח"כ עד גיל יב נקראת נער, ובעת הנסירה נקראת נערה, וכשחוזרת עמו פנים בפנים נקראת בוגרת. מבואר שהניסור הוא אחרי שהיא כבר נקראת נער דהיינו קומה שלימה ורק חסרה ה' ההולדה כמבואר בתורה לב.

הכי נמי כל אחד לפי מדרגתו שזוכה לקיים שויתי ה' לנגדי, אם בתפילה או גם בשאר זמנים, כשהמוחין יגיעים ופונה ממנו ית' במחשבות זרות, אזי גם הקב"ה פונה ממנו, וזה בחי' אחר באחור/קס"ו, אזי לחזור לחזק את המחשבות לשוב לקשור מחשבתו אליו ית', צריך לסלק את המוחין בבחי' שינה. ואזי המוחין מתעברים באמונה ועולים ומתחדשים וחוזרים חזקים. ועפי' הסוד מבאר ההאריך ל' שבהיותם דבוקים החיות שלה היה מהאדם דרך נקב שבגבו, והמוחין שלו היו בקטנות מחיצוניות הבינה. נמצא שיש שתי חסרונות אחת שהמוחין שלו בקטנות והשניה שהם אחור באחור. ואזי הפיל הקב"ה תרדמה על האדם ונסתלקו ועלו המוחין שלו לאמונה דהיינו בינה עילאה/קס"ח, ואזי הנוקבא קבלה מוחין מחכמה ובינה וזהו הניסור דהיינו מה שבזמן התרדמה אינה נצרכת לאדם כי מקבלת חיות מאבא ואמא. והמוחין הנ"ל של האדם שעלו לבינה עוררו שם יחוד חכמה ובינה, ואזי האדם קיבל הארת החכמה דהיינו מוחין מפנימיות הבינה. ואזי כשמתעורר וחוזר להאיר לנוקבא פנים בפנים מאיר בה מוחין מחודשים וגדולים.

ולענין שלנו האדם שמתייגע בדביקות ונעשה עם הקב"ה בחי' אחור באחור, אזי העצה שירד לבחי' שינה, דהיינו שמכניס את המוחין שלו לבחי' אמונה, שזה בחי' ניסור כנ"ל, והמוחין של עולים ומעוררים יחוד חכמה ובינה ומתחדשים בהארת החכמה דהיינו אור הפנים, וכשמתעורר אזי יש לו מוחין מחודשים ויכול לחזור לדביקות פנים בפנים עם הקב"ה. ולקמן אות ד' יבאר שיש בחינות של שינה, כי כל עסק שצריך לו פחות כוונה, נחשב שינה ביחס לדבר שצריך לו יותר כוונה.

והידוש השכל היינו חידוש הנשמה דהיינו חידוש הארת הנשמה בגוף כנ"ל, הוא ע"י שינה, וכל

שינה הוא בחי' השינה שהפיל הקב"ה על אדם הראשון, בסוד הניסור של חוה מאדם/קס"ו, דהיינו שהמוחין עולים ומתעברים במלכות ושם מקבלים הארת החכמה וחוזרים ויורדים מחוזקים כמובא בזה"ק (בראשית דף יט ע"א/קס"ו) ויקהל דף ריג ע"ב/קס"ח/קס"ט]קס"ט, חדשים לבקרים רבה אמונתך קעא [קעב]/קעג]. בזהרה

קס"ד עיין תורה קח אלא ששם העצה לניסור היא אנחה. ולא שינה כמו כאן.

קס"ה פרי עין חיים שער ראש השנה פרק ד - והענין כי הלא ענין הנסירה, הנה הוא בלילה אחר השינה, וסוד כל הענינים האלו ביאורם הוא זה, דע, כי הלא בתחילה היה המלכות מקבלת מז"א, לכן היתה גרועה ממנו, ולא היתה יכולה להתתקן, עד דאפיל דורמיטא לז"א. וסוד הענין הוא, שהז"א לבדו יעלה למעלה בסוד מ"נ אל הבינה, כענין השינה, שאדם מפקיד נשמתו למלכות בסוד מ"נ. והנה אע"פ שכל העלאת מ"נ צריכה לב', זכר ונקבה שהם ז"ו, עכ"ז הכא שהכוונה הוא לצורך המלכות, די בהעלאת מ"נ של ז"א לבדו, וזה לצורך, שע"י זווג זה דא"א, הם עצמן יתקנו את המלכות שלא ע"י ז"א, ובוה יחזור בסוד פב"פ.

קס"ו שער הכוונות - דרושי תפילת ערבית דרוש ב - והואיל ואתא לידן נבאר ענין התרדמה והנסירה של הנקבה כי הכל ענין א' בנסירת לאה ורחל כי שניהם עומדי באחוריו כנודע. הנה הכתוב אומר ויפל ה' אלהים תרדמה כו' והענין הוא שאחר שבאו המוחין ונכנסו תוך ז"א בהיותם מלוכש"י תוך נה"י דתבונה ועי"כ נגדל ז"א הנקרא אדם וכאשר רצה להגדיל גם את נוקב' שהיתה בסוד נקודה קטנה מאחורי צלעותיו, אז מה עשה, הפיל תרדמה על ז"א, וענין התרדמה הוא שהמוחין שנכנסו בו חזרו להסתלק ממנו, כי הם חיות, ונשאר ישן ונרדם. ואח"כ נכנסו מאחוריו אל תוך הנקבות. ובתחילה יורדין תוך לאה ואח"כ מתפשטין עד תוך רחל. וכל זה שלא ע"י ז"א, ועי"כ נכללות יחד לאה ורחל ונעשות פרצוף אחד בכל אחוריו ז"א, ונסרה מאחוריו. וזה שאמר הכתוב ויקח אחת מצלעותיו פ"י שנסרה ואח"כ ויביאה אל האדם.

כי בתחילה בהיותה דבוקה באחוריו קודם הנסירה היה חלק אור המוחין שבתוך ז"א הראוי להגדיל הנקבה נכנס תחילה תוך ז"א ואח"כ יוצא האור מתוכו דרך נקב אחורי החוה לחוץ ובונה הכלים של הנוק' והיתה היא צריכה לקבל ולניק ממנו, ולכן לא יכלה להגדיל לגמרי. ולכן באה הנסירה והוא שהמוחין ההם נתנם ה' אלהים שהם אבא ואמא אל הנקבה עצמה שלא ע"י ז"א כנו, ועי"כ נגדלו עוד הכלים שלה ונעשית פרצוף שלם, שלא ע"י ז"א. ואחר שנגדלה ויביאה אל האדם פב"פ ונזדווגו יחד.

ואת"ו והרי כיון שנסתלקו המוחין ממנו ונתנו לנוק', איך מזדווג עמה? אך הענין הוא כי אותם המוחין הראשונים שהיו לו ע"י הנה"י דתבונה, הם הם שנסתלקו ממנו, ונתנו לנוק', ואמנם אז עלה הוא יותר למעלה ונכנסו בו מוחין אחרים חדשים יותר מעולים, והם מן הנה"י דאבא ואמא עלאין הנקרא חכמה בינה. ונמצא שע"י הדורמיטא (דהיינו השינה) משיג מעלה יתירה, וכאשר מזדווג אח"כ עמה, הוא בכח המוחין החדש"י היותר מעולים כנזכר. וזכור ואל תשכח זה. ולא תחשוב שבעת הדורמיטא נשאר ז"א בלי מוחין. ומצאתי בקונטרס אדם א' כי אז בעת הנסיר' המשיכ' אימא אל הנוק' דז"א עשרה חסדים שהם הויות דע"ב דירדין כי חסד בגי' ע"ב:

קס"ז וזהו בראשית דף יט. - (ס"ג הכמ"ה) תא חוי בר נש לתתא אית ליה דיקנא וצירא אדם התחתון יש לו צלם ודמות בסוד חלוקא דרבנן המלביש על הנשמה שהיא הצורה, ולא איהו בקיימא כגוונא דהני דלעילא ועם כל זה אין אדם התחתון חי לעולם כמו המלאכים הקיימים, כי צירא ודיקנא דלעילא הצורה והדמות של המלאכים הנקראים עשב, מצטיירין בציריהון קמה דהויין בלא מלבושא אחרא לאצטיירא הצורה שלהם מתלבשת בגוף שהוא גם כן רוחני בלא שום לבוש גשמי, ובגין כך אגון בקיימא תדיך לכן הם חיים לעולם, אבל צירא דאדם לתתא מצטיירין בציריהו במלבושא נשמת אדם התחתון מלבד לבוש הצלם והדמות מתלבשת הנשמה עוד בלבוש גוף גשמי, ולא כגוונא אחרא ואינו כדוגמת גוף המלאכים, ובגין כך קיימין בקיימא זמן ועדן לכן חיים רק זמן קצוב ואחר כך הגוף כלה בעפר, וגם יש להם קצת דמיון עם המלאכים המתבטלים, כי ובכל יליא ולילא מתפשט רוחא מהאי מלבושא, וסלקא וכל לילה מתפשט רוח האדם מגופו ועולה בסוד מ"ן לתוך המלכות, ותהוא אשא דאכלא אכיל ליה והמלכות קולטתו בסוד בידך אפקיד רוחי, ובתר אתהדר פמלקדמין ומצטיירין בלבושיהו ואחר כך בבקר הרוחות מתחדשים וחוזרים לעולם הזה ומתלבשים בגופם שהוא לבוש שנשמתם, ובגין כך לית לון קיימא כאנון דיקנין דלעיל ולכן אינם חיים לעולם כהמלאכים, ועל דא כתיב חדשים לבקרים פירוש בני נשא דאנון חדשים בכל יומא ויומא הם בני אדם המתחדשים כל יום ויום בבקר, (דף יט ע"ב) וממשיך לפרש הפסוק ואמר מאי טעמא רבה אמיתך רצה לומר מאי טעמא רבה איהו ולא צירא פירוש המלכות שהיא נקראת אמונה מה הטעם שהיא נקראת גדולה ולא קטנה, ומתוך רבה אמיתך רצה לומר מאי טעמא לון בגוה לפי שיכולה להכיל בקרבה כל רוחות בני אדם, עלאה ותתאה וגם היא מקבלת בתוכה שפע המ"ד מלמעלה, ורוחות התחתונים בסוד המ"ן מלמטה, הרי אטר רב וסג' איהו דקליל בלא ולא אתמלייא יתיר הרי יש בה מקום גדול לכלול בקרבה כל אלו הבחינות ואינה מתמלאית ביותר, ור"א דא וסוד זה מרומז במה שכתוב כל הנהלים הולכים אל הים היינו השפעות ה"ק הולכים אל המלכות הנקראת ים בסוד מ"ד, והים אינו מלא וגומר פירוש אזלי לגבי ימא ימא נטיל לון ואכיל לון בגויה וגם כל רוחות בני אדם עולים בה בסוד מ"ן והיא מקבלתם, ובכל זאת ולא אתמלייא ולא מתמלאית מכל אלו הרוחות, ובתר אפיק לון פמלקדמין ואזלי ואחר כך מוציאתם כבתחילה והולכים למקומם, ובגין כך דא רבה אמיתך לכן מובן מדוע המלכות נקראת גדולה. (מ"מ ומפסיס)

בראשית מבאר שבכל לילה מתפשט רוח האדם מגופו ועולה בסוד מ"ן לתוך המלכות והמלכות קולטתו בסוד בידך אפקיד רוחי ואחר כך בבקר הרוחות מתחדשים וחוזרים לעולם הזה ומתלבשים בגופם שהוא לבוש לנשמתם, וזהו חדשים לבקרים הם בני אדם המתחדשים כל יום ויום בבקר. ובזוהר ויקהל מלאך מלאך עלית הנשמות בעיבור בלילה שמלאך ששמו סורי"א/קע"ו בודק אותן ממום העבירות ונשמות הצדיקים/קע"ז נשפרים על המזבח, ועולים קרבן למלכות שמתעברת בהם, ואז נשפע בה שכר המצוות ע"י התפארת ומתחדשות שם ואז היא יולדת אותן בחזרה לגוף והן חרשות ע"י שהיו במקום הוויתן. כדרכו הזוהר מדבר במשלים והביאור עפ"י האריז"ל שבשעת השינה המוחין של האדם עולים למלכות העליונה

קסח וזהו ויקהל דף ריג: – בליליא כלא תב לאתריה, ונשמתהון דצדיקיא סלקין ואתהדרן לאתריהו, ואתעטרת (בהו) מאי דאתעטרת, ואתכלילת מכל סטרין, כדני סלקא יקרא דקודשא בריך הוא ואתעטר מכלא. בליליא שלטאן ממנו, דאתפקדו על אינון נשמתין דצדיקיא לסלקא לון לעילא, ולקרבא לון קרבן ניחא לגבי מאריהון, ההוא ממנא דאתפקד על כל אינון משריין, סורי"א שמה, רב ממנא, כיון דנשמתא סלקא בכל אינון רקיעין, כדני מקרבין לה לגביה, וארז בה, כמה דאת אמר (ישעיה יא ג) והריחו ביראת יהו"ה, כמה דומין מלאך משיחא למעבד בעלמא, ועל ידיה אעברו כלהו בפקדונא, על ידיה לאתקרבא להלאה. ואמר עוד כי וכלהו נשמתין פד אתקריבו לתהוא אתר דאתקריבו כל הנשמות כשנתקרבו לאותו המקום שנתקרבו דהיינו אל המלכות, ואתחזון תמן והם נראות שם, והם ראיות שתתקטט המלכות על ידם, הנה דא איהו רזא זה הוא סוד הענין שאמרנו לעיל כי פלהו נשמתין אתפלילו בתהיא נקודה כל הנשמות נכללות בנקודת היסוד של המלכות, ונטלא לון זמנא תדא והיא לוקחת ושואבת אותן בקרבה בפעם אחת כסוד מ"ן, כמאן דבלע דמלע בליעו דמלע דבר הנבלע, ואתעברא פאתתא דמתעברא והיא מתעברת מהנשמות כאשר המתעברת מולדה. רזא דא למארי מדין וזהו הסוד להיושבים על המדון לרדן כדיני עליית הנשמות, כי פד האי נקודה אתעברת פאתתא דמתעברא כשנקודת היסוד דמלכות מתעברת מהנשמות העולות בה כאשר שנתעברה מולדה, אתהני מההיא הנאותא דאתכלילת נשמתא מהאי עלמא היא נהנית מאותה הנאה שנכללה בה הנשמה מעולם הזה, והיינו באינון עובדין ובההיא אורייתא דאשתדלת בה ביממא היא נהנית מאור המעשים טובים ואור התורה שהשתוללה בהם הנשמה בשתופה עם הגוף ביום ההוא, ונטלא תהוא רעו דהאי עלמא והיא לוקחת את רצון והכונה של מעשה המצוות של זה העולם, וביה אתהני בחדוה ובוה היא נהנית בשמחה ולא ממעשה הגשמי, ואתכלילת מכל סטרין ובוה היא נכללת מכל הצדדים מלמעלה מהמ"ד שמקבלת בשעת יחודה עם ז"ל, ומלמעלה ממונת המלכות העולות כה למ"ן.

לבתר אפיקת לון לבר אח"כ בזמן חצות הלילה המלכות מוציאה את הנשמות לחוץ ושולחת אותן למטה שיתלבשו בגופן ויתעסקו בתורה, ואוליידת לון כמלקדמין ומולידה אותן עתה כמו שהולידה אותן בראשונה, לכן ונשמתא איהי תדתא השתא כמלקדמין הנשמה היא עתה חרשה כבתחילת לידתה, כי נתחדשה מפני שנכנסה למקום שורשה והוייתה, ורזא דא וזהו הסוד מש"כ חרשים לבקרים שפירושו חרשים ודאי כמה דאתמר הנשמות מתחדשות בכל בקר ודאי כמו שלמדנו, מה שעם (דף ריד ע"א) אינון חרשים מה הטעם שהנשמות הן חרשות, ואמר הוא בגין רזא דכתיב משום הסוד שכתוב רבה אמונתך שפירושו רבה ונדאי המלכות הנקראת אמונה היא נעשית גדולה ודאי, דכילא לאכללא לון ולאעלא לון לגוה לפי שהיא יכולה לכלול ולהכניס ולהחזיק בקרבה את כל הנשמות, והיא מחזקת ומחדשת כל נשמה ונשמה בבחינה הראוי לה לפי מעשיה, ואפיקת לון ואינון תדתין ואח"כ מוציאתן מקרבה כשהן חרשות, ולכן היא נקראת אמונה לפי שהיא נאמנת בפקדונה ומחזרת את הנשמות למקומן, ועל דא נקשא אתרנין מלעילא ביממא ועל כן היא מקבלת נשמות אחרות מלמעלה ביום, על יד עולות הנשמות כה כלילה כסוד מ"ן, היא מחזקת עם ז"ל ומקבלת ממנו נשמות חדשות, ואמר ופאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

כמוכא בשעה"כ דף נע רע"ב, ח"ל והנה זה סוד חרשים לבקרים רבה אמונתך, כי המלכות הנקראת אמונה נעשית גדולה וככה בכל לילה, על ידי כל הנשמות התחתונות העולות ככל לילה להכלל ולהתענג בטובה, כדי להתחשק עם נהייתם בטובה, ואחר כך צדיק יוצאות משם מחודשות, וזה מש"כ חרשים לבקרים עכ"ל.

קע עין פע"ח שער ראש השנה פ"ד ד"ה ונחזור לבאר לך. שער מארי רשב"י פירוש האורא וזאת קדישא (בדעת ותבונה פ"ד דף נו) וע"ה שער כט פ"ג מ"ב

קע עין חיים שער כט פרק ג מ"ב – אמנם העלאת מ"ן הם הנקרא עיבור ב' וע"י העלאת מ"ן דווי"ן (נ"א מ"ן זו) נמשכים להם המוחין כמ"ש ולכן צריך שנבאר תחלה ענין מ"ן מה ענינם. הנה נודע כי תמיד הבנים צריכין לעלות למ"ן אל אביהם ואל אמם בסוד התעוררות תחתון והנה הצדיקים מעלים בנשמותיהן מ"ן אל המלכות והם בניה. והטעם כי סתם נשמה הוא מהבריאה והנה עולם הבריאה הם בני מלכים דאצילות לכן נשמת הצדיקים הבאים מבריאה הם מעלין מ"ן אל המלכות דאצילות אמנם זו"ן שהם בני אר"א הם מעלין מ"ן ז"א לאבא ונקבה לאמא כנודע. וכמו שנשמת הצדיקים מעלין מ"ן בכל לילה בעת השינה אל המל' והיא מחדשת אותן בסוד חרשים לבקרים.

וביאור הענין חידוש הזה הוא שמאירה בהם בחי' מוחין דגדלות שהם הנקרא נשמות (שמות) בני אדם, כן הז"א בעלותו בסוד מ"ן מתחדש ג"כ ע"י אר"א. וחידוש זה הוא ע"י לקיחת המוחין אלו דגדלות. והרי ידעת ענין עיבור זה הב' בז"א איך נמצא באדם התחתון. כי בצלם אלהים עשה את האדם. כי נשמת האדם היושבת במוח שלו, עולה בכל לילה בסוד מ"ן ומתעברת בתוך מלכות, עיבור גמור, ומחדש לו נשמתו היושבת במוח שלו כן הענין בז"א ג"כ.

אמנם יש ב' פרטיות נחלקות בין זה לזה הא' הוא כי הנה נשמות הצדיקים אינם מעלין מ"ן אל המלכות אלא בלילה לפי שאין שליטת המלכות אלא בלילה כמ"ש ותקם בעוד לילה וגו'. אמנם אמא עלאה שולטת ביום ובלילה שהרי זוגייהו תדיר דלא פסיק ביום ובלילה לכן העלאת מ"ן דווי"ן הוא (בין) ביום (ובין) בלילה ובכל פעם מהם נעשו להם מוחין חדשים

וז"ס ק"ש דשחרית וערבית שהוא סוד העלאת מ"ן לזווג או"א ולהמשיך מוחין להם כנודע במקומו והבן זה.

קע בתולד - אמונותיך

קע איכה ג' כג

קע איכה פרק ג (כג) חרשים לבקרים רבה אמונתך: תרגום יונתן (כג) ניסין חרתין מרחיש בצפריא סגיאה היא הימנותך:

תורה תמימה – חרשים לבקרים וגו'. א"ר אלכסנדר, מהו חרשים לבקרים רבה אמונתך, על שאתה מחדשנו בכל בקר ובקר >כמ"ש המוזכר נשמות לפגרים מותים < אנו יודעין שאמונתך רבה לתחיית המתים, ור' שמעון בר אבא אמר, על שאתה מחדשנו בבקרן של מלכיות אנו יודעין שאמונתך רבה לגאלנו ומ"ר:

קע הריצ"ח בשיטור 6 דק 26 דיבר מענין הממונה על הנשמות הנזכר כאן ששמו סורי"א שבודק את הנשמות מעבירות ע"י בחי' והריחו ביראת ה'. רמז שרבינו אמר על עצמו אני "סור מרע" ובמשלי כתוב "ביראת אלקים סור מרע" ויראה היא בחי' מלכות. ועיין פרקי היכלות פ"ח אותיות א' ב' ג' מה שמלאך סוריה שר הפנים אמר לרבי ישמעאל.

קע וצ"ע א"כ שאר הנשמות מה מועיל להן השינה, ואולי כי שם מדובר במלכות דאצילות, אבל יש בעין זה גם בעולמות נמוכים יותר. ואולי ישראל כולם צדיקים ואפילו הקטנים מלאים מצוות רימון ומשהו טוב יש תמיד והוא העולה לעורר את היחוד.

בינה קט"ו, ומעוררים זיווג חכמה ובינה ואזי המוחין שעלו מקבלים הארת החכמה דהיינו אור הפנים, וחוזרים מחודשים לאדם ומתעורר.

כי כשהמוחין מתייגעים, נראה שעיקר יגיעת המוחין כשמכריחים אותם למחשבה מסוימת קט"ו, וכ"ש ע"י מאמץ לכוון להחזיק ולשמור מחשבתו בחי' שוית' ה' לנגד, **אז ע"י השינה הם מתחדשים** קט"ו, **כנראה בחוש**. וזהו שאנו מברכין הנותן ליעף כח קט"ו, יעף פירושו יגע, דהיינו יגיעת המוחין, שע"ז פונה מחשבתו ממנו ית', ובשינה מתחזקים המוחין וחוזר בתשובה להיות פונה אליו, ועל זה אנו מברכים הנותן ליעף כח, **כי היו מתחלה עייפים ועכשיו נתחזקו** קט"ו, ובכוונות מבואר שהעייפות גורמת לפניה ממנו ית', שנחשבת לחטא, וע"ז לחולשת הבגד הקדוש המלביש את הנשמה, ומתחלף בבגד צואה, ובשעת השינה ע"י שעולים המוחין לבינה מקבלים שם הארת החכמה ומתחזק הבגד:

ובשעת השינה, המוחין, היינו הנשמה, באה בתוך אמונה קט"ו/א, הכוונה למלכות העליונה בינה, וכשהמוחין בה מאיר בה החכמה ומתחדשים המוחין, **בחי' חדשים לבקרים וכו'** כנ"ל, דהיינו שבליה המוחין

קט"ו ועפ"י הסוד בזמן שהיה ישן אזי רגלי הבינה שהם המוחין שלו, עלו מהמח שלו, ונכנסו בנוקבא וע"ז נעשה הניסור ונפרדה ממנו, וכשהוא מתעורר נעשה יחוד, שמאיר בה גבורות ממותקות, ובונה אותה בסוד ויבן את הצלע. וכבר ביארנו לעיל שעפ"י הפשט כל הבניין אחרי הניסור אבל עפ"י הסוד עיקר הבניין הוא לפני הניסור.

קט"ו וצ"ע לפ"ז מי שאין בו דעת שמוחשבתו כמעט חפשיית לגמרי לא צריך שינה. ובחוש רואים שגם חיה צריכה שינה. ואדרבה רבנו אומר שהמקודש ביותר צריך פחות שינה.

קט"ו חרוש המוחין דהיינו כנ"ל באות א' לחזור אל החכמה, וכן אנו אומרים לפני התרדמה, המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי, דיינו הסתלקות החכמה לאמונה, ושוב בבקר אומרים המעביר שינה מעיני ותנומה מעפעפי. כי עינים על שם החכמה כמבואר בפרש"י בראשית ג' ז' עה"פ ותפקנה עיני שניהם. נמצא השינה היא כמו עננין על העינים והעברת השינה מהעינים היא שמתעורר מהשינה עם הארת חכמה חרשה.

קט"ו **שער הכוונות** ברכות השחר – הטעם שהשתי ברכות אלו שהם מלביש ערומים. וברכת הנותן ליעף כח נתקנו לסוד מה שנבאר עתה בע"ה והוא כי הנה אין אדם בארץ אשר לא יחטא וע"י כך מפשיטין מעליו לבוש הקדושה ומלבישין לנשמתו לבוש הקלי' בגדים צואים כדמיון מש"ה ויתבצלו בני" את עדים ונמשך עליהם זוהמת הנחש וכדמיון אדה"ר שנאמר בהם וידעו כי ערומים הם ואח"כ כתיב וילבישם כתנות עור משכא דחויא. והנה הכל הוא כפי ערך החטא כי אם החטא הוא קל מתחלש כח הלבוש שהוא בסוד צור ילדך תשי' כו' אבל איננו מסתלק מעליו. ואם החטא הוא חמור מסתלק הלבוש לגמרי מעליו וכנגד ב' בחי' אלו נתקנו ב' ברכות אלו.

ועינים הוא כי הנה בכל לילה כאשר האדם מפקיד נשמתו ביד המלכות העליונה בסוד בידך אפקיד רוחי הנה היא מחדשת אותה בסוד חדשים לבקרים כו'. ומי שנסתלק ממנו לבושו נותנת אליו בבקר בחי' לבוש ומי שיש לו לבוש אלא שנחלש היא נותנת כח בלבוש ההוא ושני בחי' אלו נעשו בעת הבקר בסוד חדשי' לבקרים והבן זה.

והידוש זה נעשה ע"י השם אל המתעורר בבקר בסוד החסד כמ"ש חסד אל כל היום ובסוד וישכם אברהם בבקר ובסוד מה שביארנו על מה שתיקנו בברכת יוצר אור המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ע"ש.

והנה ז"ס ענין המלבוש כי מלבוש בגימ' אור פניא"ל שה"ס שם אל וה"ס שע"ח נהורין אשר בפנים העליונים כמשי"ת לקמן בע"ה והוא בגימ' חשמ"ל לבוש הבינה המלבשת את ז"ן ולזה תכוין באומרו מלביש ערומים אל מלבוש הנו' והכל נמשך משם א"ל והוא כי ב' שמות א"ל במילואם עולים בגי' ש"ע ועם ח' אותיו"א א"ל אל"ף למ"ד הרי שע"ח גימטריא מלבוש.

והרי נת' ברכת מלביש ערומים שנתקנה כנגד מי שנתפשט מעליו לגמרי מלבוש הקדושה והנה הוא מתחדש עתה בבקר לגמרי. וכנגד הבחי' השני' שנחלש מלבושו אך לא נפשט לגמרי תקנו ברכת הנותן ליעף כח והדרבן מבואר.

⁸⁰ עיין שער הכוונות ברכות השחר ד"ה ברכת הנותן ליעף כח

⁸¹ שער הכוונות – דרושי הלילה דרוש ד'

קט"ו **שער הכוונות** – דרושי הלילה דרוש ד' – והנה ענין כוונת השינה עניינה הוא שצריך האדם לכוין כי גם בעת השינה עובד את בוראו בסוד בכל דרכיך דעהו. והוא שיכוין האדם שהוא עצמו הוא בחי' ז"א דבורא, אשר הפיל עליו המאציל תרדמה, וישן. וסוד השינה היא סוד הסתלקו המוחין ממנו, ונדע שהמוחין שלו מלובשים תוך נה"י דאימא, וכל זה מסתלק ממנו ויוצא ונכנס ברישא דנוק' דז"א, ועי"כ נבנית בסוד ויבן ה' את הצלע.

ועיין בדרוש השופר ובדרוש הנסירה הנעשית ב' ימי תשובה כי שם נתבאר אמיתו ענין זה. וזה הענין נמשך עד חצות לילה, ואז כבר נבנית הנוק' ונתקנה. ואז חוזרין המוחין למקומן ברישא דז"א בחצות הלילה, ומזדווג בנוק'. וז"ס חיוב האדם לקום בחצו' הלילה להורות ענין חזרת המוחין ברישא דז"א להזדווג בנוק' כמשי"ת עניינו. והבן היטב ענין קימת חצות לילה בסוד חצות לילה אקום להודות לך כו' ולגרום זיווג העליון.

והנה כונת השינה בעצמה הענין הוא למעלה בענין הדורמיטא והתרדמה של ז"א, כי הנה נפלה עליו תרדמה וישן, ואז המוחין שלו מסתלקין ממנו. ונדע שהמוחין שלו הם בחי' נשמתו ורוחניותו, ועולה נשמתו למעל' עד או"א, ושם הוא מעלה מ"ן באימא עלאה, וגורם זיווג עליון דאו"א, ועי"כ חוזרין להמשיך אליו מוחין חדשים, כדי שיוכל להזדווג עם נוק' אחר חצות לילה. ואעפ"י שבכל הזווגים דאו"א צריך שיעלו שניהם ז"ן בסוד מ"ן, אין זה אלא כשהזווג הוא לצורך שניהם, אבל הזווג הזה דאו"א, איננו אלא לצורך תיקון הנקבה, בסוד ויבן ה' אלקים את הצלע, ולכן מספיק שז"א לבדו יעלה מ"ן לצורך נוק'.

והנה כמו כן ממש צריך האדם התחתון לכוין בעצמו, כי רוחניותו ונשמתו מסתלקת ממנו, והוא מעלה אותם בתחי' הלילה בסוד מ"ן לגבי נוק' דז"א, לצורך שלה כדי שתוכל אח"כ, היא באותו רגע ממש של חצות לילה להעלות מ"ן לגבי בעלה, שהוא ז"א המתחיל להזדווג עמה בחצות הלילה, ואעפ"י שהזווג הזה מתמיד והולך כל חצו' אחרונה של לילה עד אור הבקר אין בכך כלום כיון שכבר העלתה מ"ן לגבי בעלה בתחילת הזווג ברגע חצות לילה.

עולין לעיבור בבניה ובבקר חוזרים מחודשים בהארט החכמה בהם. ועי"ז בבקר האדם מתעורר עם מוחין חדשים ועי"ז מתחזקת אמונתו **כמובא בזה"ק (שם)** :

אות ד

עתה יבאר שיש כמה בחינות שינה. כי הדביקות והעיון צריך לזה את כל המוח, אבל יש דברים שלעסוק בהם אפשר בחלק מהמוח, והם בחי' שינה ביחס לדבר שצריך לו את כל המוחין. וכגון מי שעוסק בדביקות ועיון, ומתייגע, דהיינו שמתחיל להיות לו פניות ולא מצליח לרכוז את המחשבה, ^{קפ}אזי יכול ללמוד תורה בבקיאות הנקרא פשטא אורייתא/ ^{קפ}בלבד, ואזי הוא כמו מכניס את אותו חלק מוחין שמשמש בו לתוך התורה שהיא בחי' שינה אמונה, ביחס לדביקות. כגון שלדביקות צריך מאה אחוז מוחין וכשמתייגע עד שיש בכוחו לעסוק רק בדבר המצריך שמונים אחוז, אזי עוסק בפשטא אורייתא בשמונים אחוז מהמוח שלו, זה בחי' שמכניס את השמונים אחוז לבחי' אמונה, כדי לחדש את המוחין דהיינו שיתווסף להם העשרים אחוז החסרים. ודווקא לעסק שהוא בחי' אמונה, אבל לעסק שאינו בחי' אמונה, אע"פ שהוא בחי' שינה מצד שמספיק לזה רק חלק מהמוח, אבל כיון שאינו בחי' אמונה, לא יועיל לחדש את המוחין. פירוש שהגדרת בחי' שינה שמחדש את המוחין היא לא רק מה שצריך לאמץ רק חלק מהמוח אלא גם שהעסק שעוסק בו יש בו בחי' אמת ותורה דהיינו קשר לקדושה, כדי שהמוחין יתעברו בתוך אמונה. רבנו לא מזכיר לימוד בעיון היכן מקומו אבל נ"ל שאע"פ שמצד מאמץ המוחין הוא כמו דביקות, אבל כיון שמצד הדביקות שבו הוא פחות כי הוא הדרך לדביקות/ ^{קפ}הי, לכן אפשר שיתחשב בחי' שינה ביחס לדביקות, כי לא רק המאמץ מוחין גורם עיפות אלא גם הקליפות שנלחמות ברוחניות ודביקות הן נלחמות יותר. והעיון בתורה בהכרח שיהיה בו בחי' סילוק הדביקות כדי שיוכל לעיין. כי ביחס לדביקות שהיא הרגשת הלב במציאות הקב"ה, אזי הלימוד הוא בחי' שאני מאמין שהוא נמצא אבל בלא הרגשה, לכן הדביקות נחשב כידעיה ביחס ללימוד שהוא בחי' אמונה. וכן בלימוד הבקיאות ביחס לעיון נחשב אמונה כיון שבעיון אני מברר את ההלכה עד שאני יודע מדוע נפסק כך, אבל בבקיאות אני מבין את המהלך שהביא לפסק, אבל לא כיצד לפסוק, ואני מאמין לפוסק שהכריע. ולקמן יתבאר שגם לפשטא אורייתא יש בחי' שינה והיא משא ומתן באמונה. ונראה כי בלימוד אני יודע מהיכן הדברים יוצאים אע"פ שאני לא זוכה לברר את ההלכה על בוריה, אבל במשא ומתן אני יודע רק פסקי הלכה לכן זה נחשב אמונה ביחס ללימוד. ולקמן יתבאר שעיקר מהלך התורה הזו עוסק בשינה שע"י משא ומתן, וששמנה חזר לדביקות. ולפעמים טוב לפקח את המוחין קצת ע"י שיחת חברים שמדברים מהתכלית וגדולת רבנו וכיו"ב/ ^{קפ}כמבואר בחי' מוהר"ן/ ^{קפ}א.

וכל זמן שעדיין המוח לא כל כך יגע עד שמוכרח לישון ממש בגשמיות, אזי טוב שרק ינח מעט ע"י בחי' שינה כנ"ל, ויחזור לדביקות או ללימוד תלוי כמה זכה לחדוש המוחין. דהיינו מסתמא כשעסק בפשטא אורייתא אחרי דביקות אזי חוזר

^{קפ} **כך נראה לפרש אע"פ שמחיי מוהר"ן תלה לקמן משמע שלא תמיד מרגיש את העייפות לכן רבנו הוזהיר את מוהר"ן שיפסיק מדי פעם, וכן משמע בתורה טז שלפעמים מרוב יגיעת המוחין בדביקות אפשר יתגברו קליפת עשו וישמעאל, לכן ביטולה של תורה היא קיומה. משמע שצריך להזהיר על זה כי לא מרגיש בזה.**

^{קפ} **פשטא אורייתא** צ"ע מה הכוונה האם ללמוד בע"פ בלא הבנה, או עם הבנה אבל לא לחפש קושיות ותירוצים. וצ"ע מסתמא קושיא שעולה בלא שאחפש אותה היא בוודאי לא מיגעת את המוחין וגם תירוץ שעולה עם הקושיא אין בו יגיעת המוחין. וא"כ רק כשמחפש להקשות ממקום אחר או מניה וביה, וכ"ש שמנסה לתרץ. ונ"ל עיקר היגיעה היא שיש לו קושיא ולא מוצא לה תירוץ ואזי מנסה מכל הצדדים וצידי צדדים להגדיר את הקושיא שתייה ברורה ולהמתין שהקב"ה יבריק לי תירוץ. ולפעמים נמצא תירוץ וצריך עיון גדול כדי למצא את החילוק בינו למה שאני מחפש לברר האם הוא באמת מתרץ את הקושיא. ולפי האריז"ל העיון להבין את ההלכה על בוריה הוא מלחמה בקליפות והסט"א המסתירות ממנו את הפשט האמיתי.

ונראה מלשון רבינו כאן ממה שמדמה פשטא אורייתא לתלמוד בבלי ואת הדביקות לתלמוד ירושלמי, שעיקר החילוק הוא כמה דביקות יש בלימוד ולכן ירושלמי נחשב לדביקות ביחס לבבלי כיון שבארץ ישראל אורא מחכים ללמוד בדביקות יותר ולכן היו גם נוחים זה לזה בהלכה אבל בכל חסר הדביקות לכן גם הלימוד יותר בבחי' מלחמה והפלפול בבחי' חובלים זה לזה בהלכה כמבואר שם.

^{קפ} **כי הדבקות** היא שוית' ה' לנגדי תמיד לעשות רצונו בכל תנועה וכדי לעשות רצונו צריך לדעת מה רצונו וזה ע"י למוד בעיון בהלכה. ^{קפ} **עלים לתרופה** – מכתב תלה – באמצע היום תוכל לשוץ ולדבר ברצונך לפקח דעתך, ותרגיל עצמך לדבר בכל יום ויום עם אנשי שלומנו ומן הסתם תשיחו ותדברו מעסק התכלית ומגדלת אדונינו מורנו ורבנו זכרונם ומגדלת תורתו ומעשיותיו ושיחותיו הנוראות וכו', שכל זה הוא גדלת הבו"א יתברך.

^{קפ} **עיון חיי מוהר"ן** – אות תלה – (ו) בשיהכניס אותי בהתמדת הלמוד, וצוה עלי וקבע לי שעורים גדולים בכל יום, והזהיר אותי שבכל יום אראה לדבר עם בני אדם איזה שיחות וספורים כדי לפקח דעתי. ואף על פי שלא היה היום מספיק לי לגמר השעורים שצוה עלי, אף על פי כן אמר שזה מכרח לפקח דעתי בכל יום על ידי שיחה עם בני אדם איזה שעה ביום. וכבר מבאר במקום אחר שהשיחה עם בני אדם היא כמו שנה שהיא ניקח למוחין:

גם אחר כך אמר לי שגם בתוך הלמוד בעצמו צריכין לפעמים לעמד לפוש ולנוח לפקח דעתו ולהניח דעתו לחרות איזה שעה קלה, ובלבד שלא תצא מחשבתו לחוץ לגמרי חס ושלום לחשב מחשבות רעות או הרהורים רעים חס ושלום. ואז היה רצונו הקדוש שאגמר כל הארבעה שלחן ערוך הגדולים בשנה אחת. וקבע לי שיעור ללמד חמשה דפין בכל יום, וכן קימתי כמו חצי שנה וגמרתני כל הארבע חיים עם המגן אברהם וטורי יתב והיורה דעה עד סמוך לסופו. אחר כך התגברו עלי מאד המניעות והבלבולים ולא יכולתי ללמוד בכל יום שיעור הנ"ל. ואז צוה עלי ללמוד קבלה וכו', ואז נמשך גמר הלמוד של הארבעה שלחן ערוך עוד איזה שנים והיה לי צער מזה:

לדביקות אבל כשעסק במו"מ אחרי פשטא אורייתא אזי חוזר לפשטא אורייתא. וכששוב יגע מסתמא כבר לא יועיל לרדת מדרגה אחת אלא שתי אם או יותר. ולמעשה צ"ע גדול בכל זה. ונראה שזה בחי' ביטולה של תורה היא קיומה (מנחות צט.), כמבואר בתורה טז. ותורה עו ותורה עח תנינא.

ויש כמה בחי' שינה, כי יש שינה בגשמיות, שהיא נייחא למוחין כנ"ל בבחי' חדשים לבקרים:

גם יש בחי' לימוד שהוא נקרא ג"כ שינה, לגבי דביקות הבורא, והוא לימוד פשטא קפח אורייתא, דהיינו שלומד פשט בתורה, שלא מעיין רק לומד להבין פשט, **שהוא בחי' שינה (זוהר פנחס רמד: קצ"ו) ע' ב"ר ויצא פ' סט/קצ"א}** בוזהר ובמדרש דרשו משנה לשון שינה/קצ"ב, ובגמ' דרשו שהתלמוד הבבלי הוא בחי' חושך ביחס לתלמוד הירושלמי, רמו שלימוד פשט הגמרא הוא בחי' לילה בחי' אמונה. **כמ"ש חז"ל (סנהדרין כד/קצ"ג) על הפסוק באיכה שהנביא ירמיה מקונן על גלות ישראל בבבל, במחשכים הושיבני (קצ"ד/קצ"ה) דרשו שם בגמרא זה תלמוד בבלי כי אע"פ שהיו ישיבות בבבל אבל ביחס לתלמוד שבארץ ישראל הלימוד שם נחשב לחושך, נראה הכוונה שתורת א"י למדו יותר בדביקות/קצ"ו, דהיינו שכל כוונתם בלימוד להבין רצון ה', אבל בבבל למדו יותר בדרך פלפול, ופחות בחיבור להקב"ה, ולכן הוא לימוד שמייגע פחות את המוחין/קצ"ו. נמצא שלימוד פשט גמרא הוא בחי' חושך בחי' לילה, וזה בחי' אמונה, כמ"ש (תהלים צב)/קצ"ח ואמונתך בלילות, כי חושך בחי' לילה כמ"ש ולחשך קרא לילה (בראשית א)/קצ"ט.**

^{קפ} בתולדו פשטי, בתרצו-פשטא(א), בתשכס-פשטא

^{קפט} פשטא אורייתא משמע שלומד רק פשט ולא מעיין להבין ולחדש, ולפ"ז נראה שגם זה מיגע את המח כמו דביקות. וצ"ע א"כ מדוע נקט לדוגמא דביקות ולא עיון התורה. ואולי דביקות הבורא הכוונה ללימוד בעיון אלא שאם לומד בלא דביקות זה בחי' חכמה חיצונית.

^{קצ} **קם זמנא תנינא** קם הרעיא מהימנא פעם שנית, **נאמר** ודיבר אל נשמות התנאים שעל ידם נתגלה פשט המשנה, **מארי מתניתי** חכמי המשנה, **נשמתי** ורוחתי **ונפשי** **דלכון אתעריו** פען כוליהו הנשמות והרוחות והנפשות שלכם יתעוררו עתה כולם, **ואעפרו שינתא מנכון** והעבירו את השינה מכם, ומפרש מהו השינה, ואמר **דאידי ודאי משנה ארץ פשט דהאי עקמא** שהיא ודאי המשנה שלומדים דרך הפשט של עולם הזה, **דאנא לא אתערנא** ככו **אלא ברזין עקאין דעלמא דאתי** כי אני לא עוררתי אתכם אלא בשביל סודות העליונים של עולם הבא, **דאתון בהון** שאתם נמצאים בהם, והסודות נקראים אור שנהנים ממנו בעינים פקוחות, ועל זה נאמר **הנה לא יגום ולא יישן**. (הגר"א ומפסקי)

^{קצא} **מדרש רבה בראשית** (פרשה טט פסקה ז) ויקץ יעקב משנתו ר' יוחנן אמר ממשנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה אכן השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע.

^{קצב} **כי המשנה היא פסקי הלכות בלא קושיות ותירוצים לכן ההלכה לא מבוררת שם אלא בגמרא שהיא העיון במשנה.** נמצא את המשנה אפשר ללמוד בלא עיון לכן היא בחי' שינה ביחס ללמוד הגמרא שצריך לה עיון גדול. ובאמת מי שלומד את המשנה בעיון הרי זה כמו גמרא. אלא שכדי לברר היטב מסתמא יצטרך לזה את הגמרא וא"כ הרי זה גמרא.

^{קצג} **סנהדרין כד** - מאי בבל א"ר יוחנן בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד. ואיכה ג-ו) במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר ר' ירמיה זה תלמודה של בבלי:

פרש"י - במחשכים הושיבני, שאין נוחין זה עם זה ותלמודם ספק בידם:

הערת הגמ' המבואר חברותא - הרמב"ם בתשובותיו (מובא בריטב"א יומר נו א) כתב "שלא בכל הדורות היה כן "במחשכים". אלא בימי רבה ורב יוסף אביי ורבה, משום שהיה להם גזירות ושמות, אבל אחר כך נתגברה התורה, וכל שכן בימי רב אשי, כמו שאמרו חז"ל: מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד". היינו שרש"י והרמב"ם מפרשים שהגמרא אמרה "מחשכים" לגריעותא של בבלי. אבל רבינו חננאל כתב "בלומר טעמים שלו ושל תלמוד בבלי צפונים ועלומים כמים עמוקים", וכן כתב רש"י במסכת חגיגה (י' א).

^{קצד} איכה ג' ו'

^{קצה} **איכה פרק ג'** (ו) **במחשכים הושיבני כמתי עולם:** **תרגום יונתן** (ו) בבית ייסורין דחשוכא אותבני כמיתין דאולין לעלמא אוחרין:

^{קצו} **כי אוריא דא"י** מחכים והחכמה היא הדביקות המביאה לשפלות, והשפלות המביאה לדביקות.

^{קצז} **דהיינו שהחילוק הוא לא בעצם הגמ' ירושלמי או בבלי אלא בכמה דביקות היו הלומדים בבלי ביחס ללומדים בא"י.** ונראה שזה כוונת רש"י שבבלי לא היו נוחים זה לזה בהלכה. שהיו חובלים זה בזה בהלכה (סנהדרין כד). וכמובאר בתורה עא תנינא.

^{קצח} **תהלים פרק צב** (ג) **להגיד בבקר חסדך ונאמנתך בלילות:**

פרש"י - להגיד בבקר חסדך. בעת הגאולה: **ואמונתך בלילות.** ובעוד צרת הגלות להאמין בך שתשמור הבטחתך כל זה נאה וטוב:

^{קצט} **בראשית פרק א** (ה) **ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד:**

רד"ק (ה) ולחשך קרא לילה, לזמן העדר האור קרא לילה, ואף שאינו דבר יפול עליו השם, כי העדר הדברים יפול עליהם השם, כמו מות עורן כסילות, והדומים להם. ערב, העת אחר ביאת שמש נקרא ערב, לשון ערבוב והתחברות הדברים, מפני שהוא עת החשך ויתערבו הדברים שלא יכיר אדם ולא יפריד בין דבר לדבר, ולפי שהערב יחלק הלילה מן היום נקראת הלילה ערב. בקר, תחלת היום יקרא בקר, לשון דרישה ובקור, כי בבקר יתבקר כל דבר לאור היום. יום אחד, ולא אמר יום ראשון, לפי שאין ראשון בלי שני, ועדיין לא נעשה השני, או כמו שכתב רבי משה ן' עזרא, לפי שהאחד הוא סימן להתחלה אשר אין תחלה קודמת לה, וכן כתב רבינו בחי' הדיין בספר חובת הלבבות בשער היחוד פרק ח':

ואדם הדבוק תמיד^ר בעבודת הבורא שמחשבתו קשורה בו ית' בריכוז גדול, לעשות רק רצונו ית', ונתייגעים ומתעייפים המוחין שלו מחמת גודל הדביקות, ^{רא} וריכוז המחשבה בעשיית רצונו ית' ולכוין לדעתו ית' ^{רב} גם כי ההתבוננות היא מלחמה במחשבות זרות ובקליפות המכסות ומסתירות את הבנת הדברים ^{רי} אזי ילמוד פֶּשְׁטָא^{רי} אורייתא, דהיינו להבין פשט הדברים בלא עיון גדול להקשות ולתרוץ, או בעיון אבל בפחות דביקות. וכשלומד פשטא^{רי} אורייתא, אזי המוחין שלו, היינו נשמתו, באה בתוך אמונה, ^{רו} דהיינו בחי' שינה ואזי מקבלים מאור החכמה בבחי' חדשים לבקרים, ומתחדשים ומתחזקים מעיפתם^{רי} ע"י שעולים לבינה מעוררים^{רי} יחוד חכמה ובינה והארת החכמה בהם מחזקת אותם מעיפתם :

וזה בחי' שלשת הטעמים לפי סדר קריאתם פֶּשְׁטָא מוֹנַח זְרָקָא, שפֶּשְׁטָא^{רי} אורייתא, שהם בחי' ואמונתך בלילות, הם נִיחָא למוחין, והמוחין נתחדשו כבראשונה. וזהו זְרָקָא^{רי} דְאִיזְדְרִיקַת לְאֵתֵר דְאִיתְנַטְלִית^{ריא} מתמן דהיינו תשובה כנ"ל. נמצא שכל תשובה היא בחי' חיזוק המוחין מעיפתם, וכל שינה שמתכווין לחזק המוחין כדי לחזור לדביקות היא בחי' תשובה כנ"ל :

לסיכום נראה שגיעת המוחין גורם לאבד אחוז מסויים מהמוחין, כגון עשרים אחוז, ואזי לא מצליח לכווין לשמה כראוי, ואזי צריך לעסוק בעניין אחר של קדושה שמספיק לו שמונים אחוז מהמוח כדי לעסוק בו, כגון לימוד פשט בתורה, שעיקרו להבין את הדברים עצמם ופחות עסוק בחיבור עם הקב"ה שזה מצריך מלחמה קשה יותר למוחין. וגם פחות מאמץ את המוחין להבין אלא מאמין.

ורבנו מחדש שהשמונים אחוז האלה מתעברים באמונה, ומסתלקים למלכות עליונה בבינה והיא מעלה אותם לחכמה ונעשה יחוד חכמה ובינה ואזי הארת החכמה בבינה מאיר למוחין ומחזיר להם את העשרים אחוז שנאבד להם ואזי האדם יכול לחזור לדביקות.

אות ה

^ר צ"ע מה הכוונה תמיד הרי מיד מבאר שא"א תמיד כי המוחין יגיעים.

^{רא} רבנו נקט דביקות שהיא הגורם יגיעת המוחין. אבל לכאורה עיון ההלכה גם מיגע את המוחין, לא פחות, ואפילו חכמה חיצונית כשאני מאמץ את המחשבה לרכז אותה להבין איזה עניין זה מיגע את המוחין. אלא שבדביקות, אני קשור לחכמה והיגיעה היא פניות ממנו ית' ואילו בעיון ההלכה הפניות הן מההלכה, כי מלכתחילה אני לא אחוז בחכמה אלא בדרך אליה, להבין מה רצונו ית' כדי שאוכל לעשות ולהיות דבוק בו. ובחכמה חיצונית מכתחילה היא פניה ממנו. והפניה היא ממנה בעצמה.

יגיעת המוחין נראה שנוסף לעצם יגיעת כח הריכוז המחשבה יש גם מניעות מצד הקליפות מה שיש פחות בעיון ההלכה ואין בחכמות חיצוניות.

^{רב} עיין תורה ט"ז שא"א להיות דבוק תמיד כי ע"ז מתגברים קליפת עשו וישמעאל. וצ"ע כי צדיקים גדולים שזכו להכניע את היצה"ר כבר ממילא בטלים לרצונו כמבואר בתורה עו שיש להם שכל צח עד שהדביקות היא חלק מהם. וצ"ע לאיזה מדרגה רבנו מתכווין כאן, ועיין תורה רפ שקשורה מאד לאות ח' שבתורה שלנו, ושם מבואר שיש מדרגה גבוהה יותר מהדביקות שהדביקות נחשבת עבודה חיצונית ביחס אליה ונראה כוונתו למבואר בתורה יא ותורה לא ליחוד תתא הועילאה שהדביקות היא בחי' יחוד תתאה כי יחוד עילאה הוא התכללות גמורה בו ית'.

^{רג} עיין חומת אנך להרחי"ד על איכה ג' הנ"ל במחשכים הושיבני – בסנהדרין דף כ"ד אמרו במחשכים הושיבני זה ת"ב. פי' דבו בפרק היה הביטור למטה בקליפות וצריך טורח להקשות ולתרוץ כדי לשבר הקליפו'. וכמו שהיה רבינו האר"י זצ"ל עושה כשלומד גמרא שהיה טורח להקשות בכח גדול ולתרוץ עד שהיה מויע כי ע"י זה יחלש כח הקליפה העומד' על ההלכה ויתגלה אור ההלכה.

^{רי} בתולדו פשטי, בתורדו פשטי(א), בתשכט- פשטא

^{רי} בתולדו פשטי, בתורדו פשטי(א), בתשכט- פשטא

^{רי} כי בלימוד העיון אני מביין מדוע כך היא ההלכה בין שאני מביין טעמי המצוות ובין שלמדתי בעיון כיצד נפסקה ההלכה דווקא כך אבל בפשטא אורייתא הכוונה שאני לומד רק פשוטי הדברים דהיינו הפסקי הלכה ואני מאמין לפוסק שפסק אותה שכך ההלכה.

^{רי} גם בדפוד מעיפתם כאן ובנומד הבא גם בקיצור לקיט מעיפתם בלא ו' אחרי הפ' לכן אע"פ שכוון בלשה"ק לומר ייפוחם כדמוכח בהרבה ספרי קודם נראה שלשון רבינו אינו כן אלא מעיפתם. (ואולי כמו תואר חב"ב אפשר לומר שכוון מחברותם ואפשר שחברתם) בלקוטי תפילות שנת תרלו על תורה לה כתוב מעיפתם וצריך לזכור במקור. משך הנחל ניקד עיפוחם והקורן הורביץ החדש תיקן עיפוחם. עוד עיין איוב י"ב ארץ עיפחה - לשון חושך ותנופה. ואולי גם לזה דחו רבינו.

^{רי} עיין לקמן באות ח' טוד קרבן התמיד והקטורת, שם מבואר שעולים ניצוצות קדושים לעורר היחוד. וכאן בסמוך מבאר שהשינה היא טוד זרקא, דהיינו כח הזריקה שבכוחה זורק הוא מיין נוקבים לעורר את היחוד. ובשער הכוונות דרושי הלילה ד' מבואר כי כאשר נפלה עליו תרדמה וישן, ואז המוחין שלו מסתלקין ממנו. ונודע שהמוחין שלו הם בחי' נשמתו ורוחניותו, ועולה נשמתו למעלה עד או"א, ושם הוא מעלה מ"ן באימא עלאה, וגורם זווג עליון דאו"א, ועי"כ חוזרין להמשיך אליו מוחין חדשים,

^{רי} בתולדו פשטי

^{רי} זרקא – הכלל שתמיד אחרי טעם זרקא יש מונח סגול. ועיין תורה פב תנינא שיש סגול שהוא בחי' "סכותי כפי עליך" שמציל מהרובי אור, ואולי אפשר לומר כי זרקא היא שעולה למקום שניטל ממנו, אבל אז יש חשש של רבוי אור, לכן תמיד מיד אחר הזרקא יש מונח סגול, כדי להציל מזה. והביאור כי בעל תשובה מעלים אותו לעולם הבינה, עולם התשובה, וזה ע"י בחי' זרקא, אבל אור הבינה גבוה מאד, ואיך לא נעשה אצלו כהו עיניו מראות, אלא שמיד מאירים לו מבחי' סגול, בחי' וסכותי ידי עליך. (אע"פ שהכלל שכל ללמוד מתורה לתורה הנותן לכאן תורה ע"י מחלקן של תורה אחרת. אבל לומר וורט שלא משנה למחלק התורה הוא ע"י מחלקן של תורה אחרת זה לא נוגע לכלל הוה. וגם בכלל עצמו כשמוכר בהקדמה שהיא יסוד בכל התורות מותר ללמוד מתורה אחרת בבחי' דברי תורה עינים במקום אחד ועשירים במקום אחד וכלשון רבנו ממוחק הביא לחמה. אלא שבה צריך זהירות).

^{רי} בתשכט- דאיתגטילת

לעיל נתבאר שלימוד פשט התורה פחות מיגע את המוחין מדביקות הבורא דהיינו שמתבונן בגדולתו ית', לכן לימוד הפשט נחשב שינה ואמונה ביחס לדביקות, והכלל למדנו באות ב' ששינה היא סילוק המוחין לאמונה שמעורר יחוד חכמה ובינה, ואזי מאיר אור החכמה במוחין המעוברים בבינה ומתחזקים. בבחי' שחוזר לאתר שניטל ממנו. ועתה יבאר שהחכמה הזו היא אור הפנים. הביאור כי יגיעת מוחין גורם לבחי' של אחר באחר, כי כשאני פונה במחשבתי ממנו ית' גם הוא פונה ממני^{ר"ב}. נמצא שאנו בבחי' אחר באחר, והתיקון והתשובה על זה הוא להעלות בזריקה את המוחין מייין נוקבין לבינה, שם הם יקבלו הארת החכמה, שהיא אור הפנים, ויתחדשו, ואז נוכל לחזור להיות פנים בפנים עם הקב"ה. וזה נעשה ע"י שינה שהיא בחי' המוחין מסתלקים לתוך האמונה ועולים לבינה. לבד ממה שרבנו מחדש כאן שהחכמה היא אור הפנים. חוזר כאן רבנו שוב על כל בחינות האמונה. ונראה שרוצה להוסיף כאן בעניין זה שגם ירושלים בחי' אמונה, וזה הכנה למה שיבאר לקמן ירושלים שמתיה בין הגויים. ועוד לבאר שאמונה בחי' מאור הקטן, וזה הכנה למה שיבאר לקמן אות ז' שם חוזר על כל הבחי' שכאן ומבאר שהיא בחי' בן ננס.

ועיקר המוחין שמקבלין ע"י השינה שהיא בחי' סילוק השכל לתוך האמונה, אין מקבלין אלא

מאור הפנים^{ר"ב} שמאיר במוחין בהעלם בזמן השינה, והרושם שנשאר בהם מחוק את המוחין כשמתעורר. אור הפנים דהיינו פני ה', הם תיקון "ואמת" שבפנים העליונים של אריך אנפין^{ר"ג}, כי היג מדות של רחמים המתלבשים ביג תיקוני דיקנא של אריך אנפין, ומדת "ואמת" מתלבש בתרין תפוחין, שהם המקום שתחת העינים הפנוי משיער, והוא נקרא פני ה'. והארת פני ה' היא הארת החכמה והחיים **כמ"ש (משלי יו)**^{ר"ד} **באור פני מלך חיים** מי שהקב"ה מאיר לו פנים, חיים הוא לו. **חיים, הם המוחין, כמ"ש החכמה תחיה.**

מקבלין מאור הפנים העליונים של אריך אנפין, דרך האמונה, הנקראת מלכות בבחי' ירידה צורך עליה. **שהוא בחי' ירושלים**^{ר"ה} שהיא בחי' מלכות אמונה ובה נמצא בית המקדש שעל ידו מאיר בה אור פני מלך חיים, **כמ"ש (בראשית יד)**^{ר"ו} **ומלכי צדק מלך שלם ותרגומו מלכא דירושלם** [ר"ט] פירוש ששם בן

^{ר"ב} כמבואר בתורה קח

^{ר"ג} הכוונה לפנים עליונים שהם פני אריך אנפין. ומאירים בשלש מאות שבעים אורות, כמבואר בעץ חיים.

ע"ש שער יג פרק ד – ובענין הש"ע נהורין הנזכר באדרא קב"ח ומהאי אתפשט אורכא דאנפוי לש"ע רבוא עלמין שמעתי ממורי זלה"ה כמה בחי' (הם) וכולם הם ג"כ ש"ע נהורין

1-א' הוא ע"ד הנ"ל כי הנה יש ש"ע נהורין מצד החכמה וש"ע נהורין מצד הבינה ואתן ש"ע דאבא הם טמירין אמנם ש"ע של הבינה הם מתגלים בפנים העליונים מצד הבינה שהיא אהי"ה אשר יש בפשוט ומילוי ומילוי דמילוי א"ם אותיות והט"ס שהם בפנים העליונים המתגלים מצד הבינה כל ספי" שבה שם אהי"ה בסוד א"ם אותיות וכולם גימטריא ש"ע נהורין רק כי של אבא הם טמירין ולכן ש"ע אחרים אינן נזכרים.

2- גם יש ש"ע באופן אחר והוא מן י"פ מילוי ס"ג שהוא גימטריא ל"ז וי"פ ל"ז גימטריא ש"ע

3- גם יש ש"ע באופן אחר כי הנה בחי' פנים העליונים הוא תיקון ז' של י"ג ת"ד ובמקומו ביארנו כי הם מתחילין ממטה למעלה תיקון א' הוא א"ל והוא המלכות כו' תיקון ז' שהוא אמת הוא בחדש הנקרא א"ל וא"כ בב' פנים הללו יש ב' שמות א"ל וכשהיה במילוי אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד הם גימטריא ש"ע.

4- גם באופן אחר כי הפנים הם תיקון ז' הנקרא ואמת והנה הוא כללות פרוצוף פנים עם החוטם כי ג' שמות ס"ג יש בפן אחד וג' שמות ס"ג יש בפן ב' והרי הם גימטריא ש"ע וס"ג א' בחוטם עצמו כי כן חוטם גימטריא ס"ג וז"פ ס"ג גימטריא אמת. אמנם הששה ס"ג לבד אשר הם בב' הפנים הם גימטריא ש"ע והס"ח ח' חוותא דרישא המתפשטין בפנים לש"ע נהורין כנ"ל והרי הם ש"ע ועם ח' חוותא הם ש"ע ח' כנ"ל.

והנה דע כי אלו הש"ע נהורין דאנפין עלאין נמשכין עד היכל הו' דהוד הנקרא היכל עצם השמים ושם האי רוחא דביה הנקרא אור פניאל ואותו הרוח של ההיכל נקרא כך כנזכר פ' פקודי רמ"ו לפי שאלו הש"ע נהורין נמשכין שם והם גימטריא אור פניאל וגם ההבנה (נ"א ההכנות) שלו הם אותיות נחלקות אור פניאל ר"ל אור הפנים העליונים הנמשכין מא"ל שהוא ב' א"ל במילוי וב' ס"ג עם י' אותיות בכל אחד הם גימטריא פניו והם לשון רבים ב' ס"ג ב' א"ל כנ"ל גם נקרא חשמו"ל כנזכר שם שגם הוא גימטריא ש"ע ח.

^{ר"ד} **לקמן באות ט'** יתבאר שהכוונה לש"ע נהורין של פנים עליונים הנמשכים מתיקון ואמת כידוע ובכתבי האר"ז ל מבואר שש"ע נהורין הם של אריך אנפין

^{ר"ה} **משלי פרק טז (יד) חמת מלך מלך מלך מלך מלך מלך חיים ורצונו כעב מלקוש: (טז) קנה חכמה מה טוב** מחרוץ וקנות בינה נבחר מלך:

רש"י (טו) באור פני מלך חיים – מי שהקב"ה מסבי' לו פני' חיים הוא לו לכך צריך אדם ליישר דרכו לפניו. ורצונו כעב מלקוש – מי שהוא מרוצה לו רצונו טוב לו כעב המביא את המטר:

^{ר"ו} בתורה - ירושלים

^{ר"ז} **"ומלכי צדק מלך שלם"** והתרגום מלכא דירושלם, והיא אמונה כמ"ש עיר הצדק קריה נאמנה. – לקמן אות ז' מביא לזה ראייה מ'קריה נאמנה" בלבד. וצ"ע מדוע כאן מאריך בראיה וצ"ע מה רוצה ללמד מ"עיר הצדק" "ומלכי צדק". ואולי רוצה לומר שירושלים היא קריה נאמנה בסמוך לבית המקדש, והיא עיר הצדק בריחוק מבית המקדש. ובוה מקדים לאות ז' עיר קטנה, כי כשהיא צדק היא עיר קטנה, וכשהיא קריה נאמנה היא אמונה דהיינו צדק שהאמת מאיר בה. נמצא שירושלים היא גם אמונה וגם עיר קטנה.

^{ר"ח} **בראשית פרק יד (יח) וימלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון:**

תרגום יונתן (יח) ומלכא צדיקא הוא שם בר נח מלכא דירושלם נפק לקדמות אברם ואפיק ליה לחם וחמר בההוא זימנא הוה משמש קדם אלהא עילאה:

אבן עזרא (יח) ומלכי צדק – נקרא כן בעבור שהוא מלך על מקום צדק וי"א כי הוא שם:

נח/כ"ו) היה מלך של עיר הצדק (רמב"ן ורד"ק שם) שנקראה שלם, ומאוחר יותר בעקדה קראה לה אברהם יראה/רביא, והקב"ה קרא לה בשני השמות יחד ירושלם. ובתרגום מלכא דירושלם יש רמז לקשר בין ירושלים למלכות מכאן שירושלים בחי' מלכות/רביא. **והוא רבי בחי' אמונה, כמ"ש (ישעי' א')/רבי** **עיר הצדק קריה נאמנה** /רביא/נראה לפרש שמצד הכתוב צדק ילין בה היא בחי' "עיר הצדק" צדק מלכותא קדישא, כמו שדרשו בגמ' שבזכות קרבן התמיד של בין הערבים מתכפרים כל העוונות קודם שלן בה, אבל מצד אנשי אמנה שבה היא קריה נאמנה, כי להם מאיר האמת ואור הפנים ולא באים לידי עבירה. **והוא רבי ירושלים ואמונה הן בחי' לילה** כי אמונה היא היכן שלא משיג בשכל, **כמ"ש ואמונתך בלילות. והיא ירושלים ואמונה ולילה הן בחי' פשטא רבי אורייתא**, שביחס לדיביקות שהיא התבוננות בעבודת ה' (שבה האמת מאירה לו ומרגיש מציאות ה'), פשטא אורייתא היא בחי' חושך (כי עסוק בהבנת פרטי הסוגיה למעשה/רביא) **כמ"ש כנ"ל בגמ' שדרשו את הפסוק במחשכים הושיבני וכו'** על תלמוד הבבלי, **וכתיב (בראשית א')/רביא**

רמב"ן (יח) ומלכי צדק מלך שלם היא ירושלים, כענין שנאמר (תהלים עו ג) ויהי בשלם סוכו ומלכה יקרא גם בימי יהושע "אדני צדק" (יהושע י א), כי מאז ידעו הגוים כי המקום ההוא מבחר המקומות באמצע הישוב, או שידעו מעלתו בקבלה שהוא מכוון כנגד בית המקדש של מעלה ששם שכינתו של הקב"ה שנקרא "צדק" ובבראשית רבה (מג ו) המקום הזה מצדיק את יושביו, ומלכי צדק אדוני צדק, נקראת ירושלם צדק, שנאמר (ישעיה א כא) צדק ילין בה:

רד"ק (יח) ומלכי צדק מלך שלם, הוא ירושלים, וכן כתוב ויהי בשלם סכו (תהלים עו, ג), ונקראו מלכי ירושלים מלכי צדק מן אדני צדק וכן כתוב בספר יהושע (י, א) אדני צדק מלך ירושלים, כי ירושלים הוא מקום הצדק והשלום לא יסבול עול וחמס ומעשה תועבה זמן ארוך. לפיכך מקיא החטאים היושבים בה, כמו שאמר ולא תקיא הארץ אתכם בטמאם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם (ויקרא יח, כח), ואמר אלהי נכר הארץ (דברים לא, טז), כי היא כנגד קו השווה ואוירה מווג, וכן אמר יפה נוף משוש כל הארץ (תהלים מת, ג).

^{ר"ב} גם עיין ב"ד מג' ו' שצדק קאי אירושלים אבל עיין שם נו' י' ששלם היא ירושלים שהקב"ה קרא לה על שם יראה שלם שקראו לה שם ואברהם

^{ר"ב} **כמבואר בנדרים לב:** שמלכי צדק מלך שלם הוא שם בן נח

^{ר"ב} **כמ"ש בהר ה' יראה.** וצ"ע שאברהם קרא לה בלשון ראייה, כשראה השכינה ענין קשור להר. והקב"ה קרא לה בגלל אברהם ירושלם מלשון יראה יוד בחיריק.

^{ר"ב} **כך נראה.** וצ"ע לכאורה יותר ראייה לזה יש ממה שנקראת צדק שהיא בחי' מלכות כמבואר בפתח אליהו צדק מלכותא קדישא. אלא שא"כ היה לו לבאר גם זאת. וצ"ע.

^{ר"ב} גם בדפוס ותולדו והוא, ונתולדו והיא

^{ר"ב} **ישעיה פרק א (א) חֲזֹן יִשְׁעִיהוּ בֶן אַמּוּץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וּירוּשָׁלַם בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתָם אָחֻז יַחְזִקֵיהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: ... (כו) וְאֲשִׁיבָה שְׁפִטָּה בְּבָרָא שְׁנָה וְיַעֲצִיף בְּתַחֲלָה אַחֲרֵי כֵן יִקְרָא לָךְ עִיר הַצִּדֵק קְרִיָה נְאֻמְנָה:**

אדרת אליהו – ואחרי כן יקרא לך עיר הצדק. היינו על ידי השופטים שיחזרו את הצדק לכמו שהיה. קריה נאמנה. על ידי היועצים כמשה ואהרן, שיחזרו תורה הנאמנה:

מלבי"ם – אחרי כן – הוא מאמר מגביל ע"י שאשיב שפטיך כבראשנה, יקרא לך עיר הצדק – בין אדם אדם לחבירו, וע"י שאשיב יועצין ככתחלה, יקרא לך קריה נאמנה – בדברים שבין אדם למקום:

^{ר"ב} **צ"ע מדוע צטט גם את הרישא עיר הצדק? ועיין תורה ז' בשם הזוהר היינו צדק היינו אמונה אלא כד אתחבר אמת בצדק נעשית אמונה.** ואולי בדרך צחות אפ"ל שבכל עיר רובא דעלמא האמונה שלהם בחי' צדק ורק קריה בתוך העיר הם בעלי אמונה חזקה. וצ"ע האם קריה היא חלק מעיר כמו בלשון שלנו או להפך שהיא קבוצת ערים. או שהיא שם נרדף לעיר.

^{ר"ב} בתולדו והוא

^{ר"ב} בתולדו פשטי, בתרצו פשטא(א), בתשכט- פשטא

^{ר"ב} **כעין המבואר** בתורה יח כשבונה בית אזי התכלית היא שיהיה לו מקום לעבודת ה', אבל עד שזוכה לזה אזי עסוק בעצים אבנים ועפר.

^{ר"ב} **בראשית פרק א (ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר: (ד) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: (ה) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ לְלַיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד:**

רמב"ן – (ה) ויקרא אלהים לאור יום יאמר כי נברא הזמן ועשה מדת יום ומדת לילה וענין "ויקרא", מפני שהאדם קרא השמות, אמר באלו שנעשו קודם היותו, כי האלהים קרא להם שמות וזה דעת רבי אברהם:

והנכון, שענין "קריאה" באלו בכאן היא ההבדלה המוגבלת בהם כשלבשו צורתם – וכך אמרו (ב"ר ג ו) יום יהא תחומך, ולילה יהא תחומך:

ויהי ערב ויהי בקר יום אחד – היה ערב והיה בקר של יום אחד ויקרא תחילת הלילה "ערב" בעבור שיתערבו בו הצורות, ותחלת היום "בקר" שיבקר אדם בינותם כך פירש רבי אברהם ועל דרך הפשט לא יתכן לומר "יום ראשון", בעבור שעדיין לא נעשה השני, כי הראשון קודם לשני במנין או במעלה, אבל שניהם נמצאים, וה"אחד" לא יורה על שני:

ויש מפרשים (מורה נבוכים ב ל) כי זה רמז לתנועת הגלגל על פני כל הארץ בעשרים וארבע שעות, שכל רגע מהם בקר במקומות משתנים, וערב במקומות שכנגדם ואם כן ירמוז לאשר יהיה ברקיע אחרי הנתן המאורות ברקיע השמיים:

ולחשך קרא לילה, נמצא שירושלים ואמונה ולילה הן בחי' פשטא אורייתא **והוא** כל הנ"ל הם **בחי' מאור הקטן** [א']/ב' דהיינו הלבנה שתחילה נבראו שני מאורות גדולים וקטרגה הלבנה ואמר לה הקב"ה לכי מעטי עצמך (חולין ס), והקטנות רומזו לבחי' אמונה שהיא היכן שנפסק השכל, **כמ"ש (קהלת ט) ו' עיר קטנה (ד')/ה' וכ"ש (ברא' א')/ו' את המאור הקטן לממשלת הלילה** ולקמן באות ז' מכלה אותה בן ננס/ו'. ונמצא שדייקא בקטנות באמונה שהיא מאור קטן ועיר קטנה מתגלה האור הגדול ביותר של אור הפנים:

ויש כמה בחי' באור הפנים שמאיר דרך האמונה לחדש את המוחין המתעברים בה בשינה, **כי יש מקבלים השכל מאור הפנים של התורה**, דהיינו מי שהשינה שלו היא הפשטא אורייתא **כי שבעים פנים לתורה** [ח], אע"פ שפשט דברי חז"ל הוא שיש שבעים אופנים ללימוד התורה, רבנו מדייק מלשון חז"ל שבעים פנים משמע שהוא אור הפנים, ונראה הכוונה שבכל פן של לימוד מאיר אור הפנים, וזוכה ע"י הלימוד לשכל חדש ונשמה חדשה.

ויש שלא זוכים בלימוד התורה שהתורה תסביר להם פנים, דהיינו שאין להם חיות מהלימוד, אזי אפשר שיזכו ע"י שיהיו **מקבלים מאור פני הצדיקים**, דהיינו מי שזוכה ללימוד מצדיק אמיתי **כשהצדיק מסביר לו פנים (ט) ו' [יא']/יב', אזי מקבל שכל חדש ונשמה חדשה** כנ"ל שהנשמה היא השכל/יג'. וכן רואים

^א פרי עץ חיים שער פורים סוף פ"ו בדרוש המורה"ן לפניית הלבנה ד"ה ונחזור לענין

^ב פרי עץ חיים – שער ר"ח חנוכה ופורים – סוף פרק ו – והענין, כי בבריאת העולם נבראים הב' מאורות שוין, וקטרגה הלבנה וכו', ולפייה אמר הצדיקים יקראו על שמך. והענין – שיש ג"ר וו"ק ונוקבא מתחת היסוד, ובבריאת העולם היו שניהם שוין, דהיינו ברו"ק, כבנים שהם בין דרועי אמא, וקטרגה שהיתה רוצה לעלות בג"ר, ונתמעטה מדה כנגד מדה וירדה למטה, דהיינו לכי ומעטי את עצמך, כי כל הרוצה להתלבש בגאווה נופל, ואם יתקן עצמו כראוי, יעלה. וכן אמר הש"י ללבנה שהצדיקים יקראו על שמך וכו', ר"ל שתעלה לג"ר, לאותו מקום שהיה רצונה בתחלה, ואז יקראו על שם של עכשיו, שהיא נקראת מאור הקטן. וזה סוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, שהיא מתעלה יותר מהשמש. וז"ש והיה אור הלבנה כאור החמה וכו', ר"ל שאור הלבנה שיהיה שבעתים ממה שהוא עתה, ואור הלבנה יהיה כאור החמה, ויהיו שוין בחידושה, וזה לימות המשיח, ואז שניהם שוין כמקודם קטרוגה. אך מה שכתבנו, הוא לע"ל, הוא צדיקים יושבים, ותהיה היא עטרה על ראשם:

^ג **קהלת פרק ט (יג) גם זה ראיתי חכמה תחת השמש וגדולה היא אלי: (יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אתה ובנה עליה מצודים גדלים: (טו) ומצא בה איש מסכן חכם**

חומת אנך – לד. עיר קטנה וכו'. פ"ג דנדרים א"ר אמי בר אבא עיר קטנה זה הגוף ואנשים בה מעט אלו אברים ובא אליה מלך גדול זה יצה"ר וכו' ומצא בה איש מסכן חכם זה יצה"ט וכו' אפשר לרמוז דבשני דברים הצדיק נותן כח ליצה"ט ומכניע יצה"ר. אחת היא העונה בלב באמת דבזה מבטל היצה"ר כמ"ש בכמה מקומות משם המקובלים דאין הפלוני שולט בעניו כן עונה בגימטריא ס"מ דמי שיש לו עונה מבטלו וזאת שנית תלמוד תורה וכמ"ש פ"ק דקדושין אמר הקב"ה בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין. וזה רמז מסכן חכם מסכן רמז לעונה שמחשיב עצמו דל מתורה ומצות ונכנע לכל. חכם רמז ללומד תורה לשמה. ובשתיים עלתה לידבק ביצר הטוב:

^ד **זוהר אחרי סח:**

^ה **זוהר פרשת אחרי דף סח:** דבר אחר, תענו את נפשותיכם, רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ט יד) עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו', עיר קטנה, הא אוקמוה (בגמ' נדרים לב: שנאמר על האדם והיצה"ר), אבל (ענה נפרש באופן אחר) עיר קטנה, כמה דאת אמר (ישעיה כו א) עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחיל וגו', (המלכות נקראת עיר עז מצד הימים שבח) וכתוב (הושע יא ט) ולא אבא בעיר (לא אכנס בירושלים שהיא סוד המלכות); (ומפרש טעם שהמלכות נקראת) עיר קטנה, (כי) זעירא היא (היא קטנה באיכות מאשר פרצופים שלמעלה ממנה), דהיא בתראה מכללא (שהיא דפרצוף האחרון מפרצופי האצילות), תתאה מכללא (כי היא לבדה שתמעטה ונטרדה ממקום וירדה לעולם הבריאה), (ועי"ז) שורוי רברבין תקיפין קדישין (חומותיה הן גדולות וחזקות וקדושות לשמרה מאחיות החיצונים. והנה נטו ג' לשונות נגד חגית ד"א שהארוותיהם מסבכות אותה ושומרות אותה מאחיות החיצונים כחומה), (לכן) עיר הקדש אקרי' (שמקודשת ומובדלת מן החיצונים):

^ו **בראשית פרק א (טז) ויעש אלהים את שני המארות הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים:**

רש"י (טז) המאורות הגדולים – שוים נבראו ונתמעטה הלבנה על שקטרגה ואמרה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד: ואת הכוכבים – ע"י שמייעט את הלבנה (ב"ר מ"ו) הרבה צבאיה להפיס דעתה:

^ז **וכנראה שזה הטעם שמבאר כאן שהמלכות נקראת גם מאור הקטן שזו הקדמה לה שיבאר שם שהיא בחי' ננס.**

^א עין רגנטי עה"ת פרשת יתרו (כ א) עה"פ וידבר אליקים בביאור הפסוק קול גדול ולא יסף, ושם ואתה (ה יח). ועיין לקטן תורה לו, ותורה ס' אות ו', ועיין אוצר מדרשים (איושטין) חנוך עט' 148 ד"ה האלף. ומדרש בתי מדרשות ח"ב מדרש איתות דר"ע גוסס א' ד"ה שבעים שנות, ואוצר מדרשים איושטין חנוך עמוד 148 ד"ה אלף, וזוהר חדש בלק צא. וזוהר בראשית דף מ: רע"ט ויקרא כ. ופנחס רטו.

^ב **תענית ז:** צ"ל דף ה.

^ג **תענית דף ז:** – וא"ר אמי מאי דכתיב (קהלת י"ג) "אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל". אם ראית רקיע שקיהה כברזל מלהוריד טל ומטר בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין, שנא' "והוא לא פנים קלקל". מה תקנתן יתגברו ברחמים שנא' (קהלת י"ג) וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כל שכן אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא. ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד (דף ח.) שלמודו קשה עליו כברזל בשביל משנתו שאינה סדורה עליו שנאמר (קהלת י"ג) והוא לא פנים קלקל. מאי תקנתיה? ירבה בישיבה שנאמר (קהלת י"ג) וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה. כ"ש אם משנתו סדורה לו מעיקרא. כי הא דריש לקיש הוה מסדר מתני' ארבעין זמנין כנגד מ' יום שניתנה תורה, ועייל לקמיה דר' יוחנן. רב אדא בר אבהה מסדר מתני' עשרין וארבע זמנין כנגד תורה נביאים וכתובים ועייל לקמיה דרבא.

רבא אמר אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל, בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים, שנאמר "והוא לא פנים קלקל" (שהראיה לו פנים רעות), מאי תקנתיה ירבה עליו רעים (לפיס הימנו שיסבור לו פנים) שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה כ"ש אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא.

^ד עין תורה עב תנינא.

בחוש אפילו הארת פנים של אדם פשוט מחזקת את חבירו, לעומת החמצת פנים שמחלישה אותו. ק"ו הארת פנים של צדיק שהוא מרכבה לזעיר וכשהוא מאיר פנים היא הארת אריך אנפין בפניו. ואזי שמתעורר הרשימו של אור הפנים מחזק את שכלו **כי עיקר השכל מאור הפנים, כמ"ש (קהלת ח) וי' חכמת אדם תאיר פניו :**

אות ו

לעיל באות ד' אמר שיש כמה בחי' שינה, כי יש שינה בגשמיות, ויש לימוד פשטא אורייתא שהוא גם בחי' שינה. ועתה יבאר עוד בחי' שינה, כי כשייגע מלימוד הפשטא אורייתא, אזי כדי לחדש את המוחין, יכול לעסוק במשא ומתן באמונה, שגם הוא בחי' שינה, כי גם הוא בחי' תורה, כי חייב לדעת את כל דיני התורה השייכים למשא ומתן באמונה.

לפי מה שנתבאר עד כאן ג' בחי' שינה (וכבר אמרנו לעיל שלימוד פשטא אורייתא מסתמא מתחלק לעוד מדרגות), צ"ע כיצד זה נעשה? האם כגון שמתייגע מהדביקות אזי ישן בפשטא אורייתא, ומחזק את המוחין וחוזר לדביקות, ושוב מתייגע מהדביקות ואזי ישן בפשטא אורייתא. או שאז כבר השינה היא במשא ומתן. וממנו חוזר לפשטא אורייתא, וכך עד שמתעייף כל כך שהולך לישון בגשמיות.

או יותר מסתבר שהכוונה למדרגות, וכל אחד לפי מדרגתו שם עיקר עיסוקו, ומי שהוא תמיד בדביקות אזי השינה שלו פשטא אורייתא, וממנה חוזר לדביקות, וחוזר חלילה, עד שמתייגע כל כך שישן בגשמיות. ומי שעיסוקו בפשטא אורייתא, אזי כשמתייגע, עוסק במשא ומתן, וחוזר לפשטא אורייתא, וחוזר חלילה, עד שמתייגע כל כך שישן בגשמיות.

אלא שלפ"ז צ"ע מדוע רבנו אמר למוהרנ"ת כשהכניסו להתמדת הלימוד שלפקח שכלו יעסוק בשיחות חברים, כמבואר בחי"מ סימן תלה. כי לפי המבואר כאן דווקא פשטא אורייתא היא שינה, דהיינו לימוד או מו"מ שגם הוא פשטא אורייתא, אבל שיחת חברים לכאורה אינה פשטא אורייתא. ועיין עלים לתרופה מכתב תלה שם מייעץ מוהרנ"ת עצה זו לבנו ומוסיף שמסתמא כשידברו זה יהיה בתכלית או בגדולת רבנו.

גם צ"ע למעשה כי המציאות היא, שבדרך כלל א"א בזמן שלומד פשטא אורייתא, בדיוק כשמתייגע מהלימוד ימצא קונה כדי לפקח דעתו במשא ומתן. ואולי כגון שיש לו חנות בבעלותו והוא בבית המדרש וכשמתייגע נכנס לעזור וחוזר ללימודו.

כך נראה הפשט עד כאן, אבל עיין בסוף אות ט' שע"י שינה שע"י מו"מ חוזר לדביקות. ולפ"ז שהעיקר הוא מה שיבאר עתה שיש בחי' שינה ע"י שעושה משא ומתן באמונה, וזה עיקר הנושא המבואר בתורה זו.

גם יש כמה בחי' בשינה, חוץ מהשינה בגשמיות, כי יש שינה שהוא ט' בחי' לימוד פשטא ט"ו

אורייתא כפי הדביקות כנ"ל באות ד' דהיינו שביחס לדביקות שצריך לה כוונה בכל מחשבתו בלא שום פניה, אזי לימוד פשט בתורה נחשב שינה כיון שיכול ללמוד גם עם רוב מחשבתו ולא כולה, (כגון שמונים

²¹ עיין תורה עב תנינא - ויש מוח כלי ויש מוחין פריטים, וכל המוחין הפריטים הם מקבלין ממוח הכולל, שהוא חכם הדור. וזהו מעלת המוחה לראות את עצמו עם הצדיק האמת, שהוא חכם הדור, פחינת חכם הכולל כנ"ל. כי על ידי שיהי חכם הכולל רואה אותו ומסתכל בו, על ידי זה מתנוצץ מוחו, ועל ידי שמתנוצץ מוחו, על ידי זה מקבל גדלה, כי עקר הגדלה הוא על ידי התנוצצות המוח כנ"ל. פי עינים על שם החכמה נאמר, כמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני שניהם", ופרש רש"י: "על שם החכמה נאמר". ועל פן על ידי שיהי חכם, שהוא מוח הכולל, מסתכל בו, על ידי זה מאיר בו חכמה ומחיו, ועל ידי זה מקבל גדלה כנ"ל. כי כל אחד ואחד יש לו איזה מוח ודעת לפי מדרגתו. אבל המוח והדעת של כל אחד ואחד הוא מנח בקטנות, ואינו מתנוצץ, ועל ידי שמתכל בו החכם הדור, שהוא מוח הכולל, על ידי זה מתנוצץ מוחו של כל אחד ואחד כפי מדרגת מוחו, ועל ידי התנוצצות המוח מקבל כל אחד גדלה כפי מדרגת מוחו, כי עקר הגדלה היא על ידי התנוצצות המוח כנ"ל: ועל פן משה רבנו, עליו השלום, שהוא היה הדעת הכולל של כל ישראל, על פן על ידי ראיתו לבד, שהיה מסתכל בתוך כל אחד ואחד, על ידי זה היה יכול לחלק הגדלה והשפירה לכל אחד ואחד כראוי לו לפי מדרגת מוחו. וזה בחינת (שמות י"ח): "ואתה תחזה מכל העם, ושמעת עליהם שרי אלפים שרי מאות" וכו'. ואתה תחזה דיקא, כי על ידי הראיה לבד של משה רבנו, שהיה רואה ומסתכל בכל אחד ואחד, היה מתנוצץ מוחו של כל אחד, ועל ידי זה קבל כל אחד ואחד גדלה וישררה כפי ערכו, כפי הראוי לו לפי מדרגת מוחו, דהיינו פחינת 'שרי אלפים ושרי מאות' וכו'.

²² דהיינו הארת הנשמה במח, כי בנשמה נמצא כל חלקי בתורה וכל פעם מאיר עוד חלק, למח שעל ידו אנו צריכים לתקן את הנפש.

²³ קהלת פרק ח (א) מי בהחכם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו ועז פניו ישנא:

תורה תמימה - מי כהחכם וגו'. ד"א מי כהחכם - זה הקב"ה דכתיב ביה (איוב ט') חכם לבב, יודע פשר דבר - שפירש את התורה למשה >ג<. חכמת אדם תאיר פניו - א"ר שמעון, גדול כח הנביאים שהם מדמין את הצורה ליוצרה <ד>, ועוז פניו ישנא - שהיא משתנה ממדת הדין למדת הרחמים על ישראל <מ"ר>:

תורה תמימה <ביאורים> <ד> ר"ל דמפרש חכמת אדם תאיר פניו בכנוי להקב"ה וכמש"כ יאר ה' פניו אליך, ועם זה מוסיף לפרש איך יתואר הקב"ה בשם אדם, ואמר גדול כח הנביאים וכו', ר"ל שניתן רשות לנביאים לכנות כן את הקב"ה, וכמש"כ בריש יחזקאל ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם מלמעלה. ועל כן יכונה כמה פעמים כחו של הקב"ה בצירוי אברים, עין ה', יד ה', והוא כדי לשבר את האוזן ולתת ציור מתקבל לרעיון בני אדם:

²⁴ גם בתורה - שהוא, ומתורה - שהיא

²⁵ בתורה - פשוטי, בתורה - פשוטי (א), בתשכט - פשוטא

אחוז) דהיינו עם קצת פניות, לכן הוא פחות מאמץ את המוחין והמחשבה. **ויש שינה שהוא בחי' משא ומתן באמונה**, שיהיה דבורו אמת/י, ויזהר מגזל וריבית וכל דיני התורה, **שהוא ג"כ פשטא"י אורייתא/ט**, שהרי בכל רגע חושב בדיני התורה מה מותר ומה אסור, אלא שביחס ללימוד פשט בתורה נחשב שינה כי דורש פחות מאמץ כי עוסק בגשמיות עם תורה נמצא מאמץ שכלו רק בכחמישים אחוז/כ, **כי כשעוסק במו"מ באמונה, אזי המוחין היינו נשמתו, באה לתוך אמונה, בבחי' חדשים לבקרים, ונתחדשו/כא** שם ונתחזקו מעיפתם^{כב} :

וזה רמוז במה שאחז"ל (**ב"ב קעה ע"ב/ב**)^{כג} אמר רבי ישמעאל הרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מה/קד (שמחודד את השכל) והן כמעין הנובע, ורבנו מבאר שרומז להנ"ל היינו הרוצה לחדש את שכלו היינו נשמתו, יעסוק בדיני ממונות, היינו מו"מ משא ומתן שעושה באמונה, שמאמין שהקב"ה הוא המפרנס ולא רוב ההשתדלות וממילא יזהר לקיים את ההלכה קלה חמורה ולא לחפש היתרים להקל בהלכה לצורך פרנסה, ומשא ומתן כזה גם הוא נחשב שמכניס עצמו לבחי' פשטא אורייתא **כי העוסק במו"מ באמונה, הוא בוודאי עוסק בדיני ממונות, כי כל דיני ממונות שייך למו"מ, כי א"א לעסוק במו"מ באמונה כ"א בקי בדיני ממונות, כגון רבית והונאה וגזל וכו' שלא יכשל בהם:**

^{כד} בתורה רפ כתב רק שיהיה הדיבור דיבור אמת. וכן לקמן באות ח' רבנו מביא גמרא בשבת קיט: לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה אנשי אמנה ופרש"י דוברי אמת.

^{כה} בתולדו פשטי

^{כו} עיין תחילת תורה רפ – באמת כל המשא ומתן הוא תורה, כי למשל הדין המחליף פרה בחמור הוא תורה ומכל שכן בפעושים הדין בעצמו הוא בודאי תורה, (וכמו שמספרין כל זה בשם הבעל שם טוב זכרוננו לברכה). ועל כן בפעושים משא ומתן, צריך שיקשר מחשבתו רק בתורה והדינים המלבשים שם, ומי שעוקר המשא ומתן מן התורה, ונופל אל המשא ומתן בעצמו, ואינו מקשר מחשבתו אל התורה המלבש שם, אזי ענשו, שאחר כך הוא צריך לדון בדין תורה, ואזי צריך לחזור ולהביא כל הדברים וכל המחשבות וכל העסקים שהיה לו בשעת המשא ומתן מתחלתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה, דהיינו שצריך לחזור ולספר הכל לפני הדינים, והם פוסקים על זה דין תורה:

^{כז} הכוונה מצד המאמץ ביחס לדביקות. אבל מצד החמישים אחוז האלה. עיין תורה רפ שרק חיצוניות המחשבה במשא ומתן וכל פנימיות מחשבתו בדיני התורה הקשורים למו"מ שיהיה באמונה.

^{כח} האופן שמתחדשים יבואר לקמן שע"י שחושב בתורה עולה פנימיות חב"ד שלו לעולם היצירה ואזי עולות הספירות להשלים החלל עד שעולה גם המלכות שהיתה בקליפות עם ניצוצות קדושים שדבוקות בה והניצוצות הקדושים עולים לעורר יחוד חכמה בינה שמחדש את המוחין שבאמונה.

^{כט} גם בדפורי טעיפתם ועיין לעיל אות ד' מה שכתבנו כיצד לקרא תיבה זו

^ל **בבא בתרא דף קעה** – ערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין מעשה ובא לפני ר' ישמעאל ואמר גובה מנכסים בני חורין אמר לו בן ננס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין אמר לו למה אמר לו הרי החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו ואמר לו הנח לו ואני אתן לך פטור שלא על אמונתו הלווה אלא איזה הוא ערב שהוא חייב הלווה ואני נותן לך חייב שכן על אמונתו הלווה ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן והן כמעין הנובע והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס:

רשב"ם – ערב היוצא כו' – שכתב בתוך השטר אחר חתימת העדים אני פלוני בן פלוני ערב: גובה מנכסים בני חורין – מן הערב בערבות שבעל פה דמלוה ע"פ היא כיון דלא חתימי עדים על הערבות וה"ה לערב בלא שטר אחר מתן מעות: אמר ליה בן ננס אינו גובה – דכל ערב שלאחר מתן מעות לא הוי ערב שלא על אמונתו והבטחתו של ערב זה הלווה:

ועיין תפארת ישראל על המשניות משנה אחרונה – [פד] שהן כמעין הנובע – שאין לך שום דבר מדיני התורה מאיסור והיתר, שנתנה בו תורה רשות לשכל האנושי לעוף כפי כחו לחתור ולחקור ולהחליט כפי הנראה בעיניו, כמו בדיני הממונות, שפתחה לו התורה בהם לאדם נחלה בלי מצרים, לשקול ולשפוט ולדקדק כפי שכלו, עד שרוב דיני טוען ונטען שנדברו בהם דברים הרבה כעגלה המלאה לה עמיר, כולם כללה התורה בדברים מועטים בפסוק א', באמרה בצדק תשפט עמיתך, רק מפני ששכל האדם עשוי לטעות באריגה דקה כזאת, לכן רבותינו הקדמונים בעלי המשנה והתלמוד, התאספו יחד לאלפים מגדולי האומה, והניחו לנו יסודות ושרשים בכל אלה, ובכל זה עדיין נשאר מקום להדיין להשמט לימין או לשמאל, לדמות מלתא למלתא, או לחלק ביניהם לפעמים בכחוט השערה, לכן עסק דיני ממונות ישנס שכל האנושי, לדקדק היטב שיכוון מטרת האמת על הנקודה, מלבד שכך מחוייב לו, דבכל דיני איסור והיתר, כשמסתפק בדבר, יחמיר באיסור תורה, מה שאין כן בדיני ממונות, לא יכול להשמט בבית הספק להחמיר, דהרי מה שהוא חומרא לזה הוא קולא לזה, ועל כן צריך להתעמל לכונן רק האמת לאמתתו: [פה] ישמש את שמעון בן ננס – שדקדק כל כך, דמדכתב לו שהוא ערב אחר חתום העדים, להכי לא לבד שלא שעבד לו נכסים משועבדים, אלא לא שעבד את עצמו כלל, דלא על אמונתו הלווה:

^ל **זו גרסת הגמ'** אבל גרסת המשנה – שאין לך מקצוע בתורה גדול מהן, שהן כמעין הנובע. והריצ"ח (לה 10) דייק לשון גדול, בחי' כי הגדיל לעשות הנ"ל שהוא היצה"ר. ורומז לדיני ממונות שהם סמוכים מאד לקליפות ושם ההתגברות הגדולה ביותר של היצה"ר, בכל מיני מורה היתר. ומתלבש במצוות.

וזה בחי' המשל שאמר שלמה המלך על התורה ונדרש גם על המלכות/כה אמונה, המתחיל אשת חיל מי ימצא וכו' **(משלי לא)**/כו' **היתה כאניות סוחר**, דהיינו האמונה, היא בחי' סוחר היוצא למרחקים בחי' שמעלה מייך נוקבין כדי לקנות סחורה במרחקים, **היינו ע"י מו"מ** משא ומתן, **היינו ע"י פשטאבי אורייתא**, שהם בחי' שינה באמונה, שעולים ניצוצות קדושים מהקליפות ומעוררים יחוד חכמה בינה ומאירים במלכות **אזי** המלכות אמונה **ממרחק תביא לחמה** [כח] הסחורה שמביאה ממרחקים היא בחי' מייך דוכרין בחי' חכמה ואור הפנים שיורד מהמרחקים לחדש את המוחין המעוררים באמונה שהיא בחי' התורה שבמשא ומתן, **וממשיך שכל חדש מאור הפנים** שמחדש את המוחין שעלו אליה. **כי השכל** דהיינו החכמה **נקרא רחוק** [כט]/ל' כי את החכמה הזו שהיא אור הפנים שבכתר רחוק מאד מלהשיג, **כמו"ש (קהלת ז')**/לא' **אמרתי אחכמה והיא רחוקה** [לב]/לג'

כה **עיין זוהר ח"א יח.** – נדרש הפסוק שסמוך לזה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה על המלכות שאת השפע שמקבלת (מרחוק) משפיעה לתחתונים לעולמות ב"ע.

כו **משלי פרק לא ... (י) אשת חיל מי ימצא ורחק מפנינים מוכרה: ... (ג) דרשה צמר ופשתים ותעש בפהץ כפיה: (יד) היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה: (טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה:**
רש"י (נוסח אחר) (יד) היתה כאניות סוחר – מביאה היא ללומדי ברכה ומוזן;
מצודות דוד (יד) כאניות סוחר – כספינות הסוחרים ההולכים למרחוק כן היא תביא מאכלה ממרחק כי תשלח שם מסחר להיות ניוזנת מזה אף שעל הבעל לזונה;

¹² בתרלו- פשטי

¹³ סוף הפסוק הנ"ל

¹⁴ ע"ה שער לב פ"א מ"ת ד"ה ושורש ביאור בשם הוהר עה"פ ותצב אחותו מרחוק, ועיין שער הפסוקים פ' תולדות בסוף הביאור עה"פ ויבא לו יין וישת.

ל **עין חיים** – שער לב פרק א מ"ת – ושורש ביאור ענין זה כי הנה אבא עיקר הארתו הוא ליעקב כמו"ש אצלינו על פסוק ויקם עדות ביעקב כי היסוד דאבא אשר בתוכו הדעת של זעיר אנפין הנקרא עדות הנה הוא ליעקב וע"ש. ואמנם מה שמאיר בו"א הוא דרך העברה בעלמא ולכן אין יעקב צריך להדבק עם ז"א בכותל ומחיצה אחד בלבד בין שניהם אלא ברחוק וז"ס מרחוק ה' נראה לי וביארו בזוהר בהרבה מקומונת כי מרחוק הוא חכמה כמו"ש פרשה בהעלתך ובפרשה שמות על פסוק ותצב אחותו מרחוק כי כל אורות אבא הם מרחוק ולא מקרוב אמנם האורות אמא הם לז"א ורחל ביחד כי החסדים ניתנין לז"א וגבורות לנוקבא ושניהם יחד דבוקים ביסוד אמא לכן גם זז"ן שמקבלין הארתם דבוקים יחד.

שער הפסוקים – תולדות – ויבא לו יין וישת – וגם זה הוא ביאור מאמר בס"ה פרשת תולדות, ובפרשת פינחס, שאמרו רמו, מאתר רחיק קריב ליה. פי', כי סיבת היות אלו התרי טעמי במילת לו, לרמוז דמאתר רחיק שהיא אבא, הנקרא מרחוק, כמו"ש בס"ה על פסוק (שמות ב' ד') ותצב אחותו מרחוק, ועל פסוק (ירמיה ל"א ג') מרחוק ה' נראה לי, ואמר כי מיסוד דאבא הנקרא אתר רחיק, קריב והמשיך את המים ההם, למוג ולמתק בהם את היין ההוא, שהיה משקה ליצחק שהוא עיטרא דגבורות, ולכן הם במלת לו:

ותצב אחותו מרחוק – עיין **מכתבי מוהרנ"ת** יום א יוצא תקצו מבאר שם ענין הנסיונות שיש על הצדיקים שמרים השיגה בנבואה שמשא יהיה הגואל ואעפ"כ עכשיו רואה שהושלך ליאור וזהו ותצב אחותו מרחוק שהתיצבה מרחוק לראות ולקוות על הסוף והתקוה טובה הוא רק מרחוק. והיינו שביטלה דעתה והבינה שלא מבינה דרכי ה' והיינו מרחוק בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני והאמינה שבודאי התקיים הכל בסוף.

לא **קהלת פרק ז** (כג) כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אֲחַבְמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי: (כד) רְחוּק מִה שְׁהִיָּה וְעִמָּךְ עִמָּךְ מִי יִמְצָאנוּ:

רש"י (כג) נסיתי בחכמה – בתורה. אמרתי אחכמה – לרעת את החכמה. והיא רחוקה ממני – ומה היא זו. רחוק מה שהיה – את הדברים הרחוקים שהיו ביצירת בראשית:

אבן עזרא (כג) כל זה – כל מה שאמרתי לך הכל נסיתי בחכמה ובקשתי שאחכם יותר ומצאתי שהוא דבר רחוק וזה מענין ואל תתחכם יותר כי עיקר מה שהיה הוא רחוק מאד ששיגנו האדם והבא עמוק מאד, פירוש אחר בקשתי החכמה ומצאתיה רחוקה אעפ"כ השגתיה וחכמתי:

חומת אנך (להרחי"ד א) כח. אמרתי אחכמה וכו'. רז"ל אמרו שלא ידע טעם פרה אדומה ואם תחשוב אחכמה והיא רחוקה עולה גימטריא דיני פרה אדומה הרב המג"ן ז"ל:

תורה תמימה (כג) אמרתי אחכמה וגו'. היה שלמה מתקשה בהלכות פרה אדומה, שהמזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא, והיינו שאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני <פט> <וימא י"ד א'>:

תורה תמימה <ביאורים> <פט> ר"ל שכל טעמי המצות השיג לידעם זולת ענין זה, ועיין נדה ט' א' ובתוס' שם:

¹⁵ כי עיקר החכמה שישכיל שרחוק ממנו החכמה כנבואר בתורה פנ תנינא ד"ה וקדושת שבת, ובתורה ט תנינא

לג **תורה מ' תנינא** – וזה פרוש (ישעיה ל"ג): **מַלְאךְ בְּיַפְיּוֹ תַחְזִינָה עֵינֶיךָ**, הֲיִנּוּ בְּשֵׁתוֹכָה לְרֵאוֹת מַלְאךְ בְּיַפְיּוֹ, דְּהִינּוּ הַצְדִּיק בְּיַפְיּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ, דְּהִינּוּ בַעַת הַקְּבוּץ, שְׂאֵזִי הוּא יַפְיּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ כְּנֹל, עַל יְדֵי זֶה: "עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מִרְחָקִים", בְּחִינַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת 'אֵיזֵרָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחַבִּים'. כִּי הַחֲכָמָה נִקְרָא מִרְחָקִים, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (קְהֵלֶת ז'): "אֲמַרְתִּי אֲחַבְמָה וְהִיא רְחוּקָה", הֲיִנּוּ שְׂעַל יְדֵי זֶה שְׂתַרְאָה אֶת הַצְדִּיק בְּיַפְיּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ כְּנֹל, עַל יְדֵי זֶה כָּל מְקוֹם שְׂתַרְאָה בְּעֵינֶיךָ, יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בְּחִינַת אֵיזֵרָא דְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחַבִּים כְּנֹל. וְזוֹ: 'עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ מִרְחָקִים כְּנֹל'.

ופרש רבנו בתורה פג תנינא/ל^ד ששלמה המלך אמר רציתי להשיג את החכמה, והשגתי שעיקר החכמה היא שאני משיג עד כמה היא רחוקה ממני/ל^ה:

אות ז

כנזכר לעיל התשובה היא לשוב למקום שממנו התרחקנו, דהיינו אל החכמה שנקראת רחוק, כי רחוק להשיגה, לכן התשובה בחי' זריקה, כי כל זריקה הכוונה למרחוק, לכן לשוב אל החכמה א"א אלא בזריקה. וסוד התשובה הוא יתבאר בסוד הניסור ע"י שינה, בחי' ירידה צורך עליה. דהיינו שהמוחין מסתלקים לבחי' אמונה, והאמונה עולה מהקליפות ומעלה עמה ניצוצות קדושים שמעוררים יחוד עליון של חכמה בינה.

אבל כיוון שהאמונה בחי' סילוק המוחין, היא בחי' נוקבא שנבראה בתרדמה בחי' דעת קלה, שהדמיון גובר בה ויש לקליפות אחיזה בה. כמ"ש "ירושלים שמתיה בתוך הגויים" וכתוב (משלי ג' ג') "רגליה יורדות מוות". לכן צריך להמשיך לתוכה מקיף של אמת שהוא חשמל השומר עליה. וזה נראה שא"א לעשות בשינה עצמה אלא קודם השינה. כגון ע"י ק"ש שעל המטה שהוא קבלת עול מלכות שמים והאמונה בה' אחד, אנו מעוררים בחי' מקיף של הארת אמת שישמור עלינו בשינה. כך גם בשינה שהיא בחי' משא ומתן, צריך להמשיך הארת אמת לאמונה שתשמור אותה, וזו לא האמת שבאמונה עצמה, אלא בחי' אור עב הנקרא חשמל, והעביות שלו מתבטא בזה שהוא לא הארת אמת בעצמה שמחזק את האמונה, אלא הארת אמת שרק שומרת על האמונה, ע"י שנהפכת לבחי' של קנאות/ל^ו, שאני מקבל על עצמי בהחלטיות לקיים דובר אמת בלבבו, דהיינו שלא לזוז ממה שהוסכם בלבי, בהחלטיות חזקה ועבה/ל^ז, אזי בשעת הניסיון הקבלה הזו שומרת אותי/ל^ח כי כבר הוחלט אצלי שאפילו במקום הפסד ממון אני הולך עם האמת שלי, כי הפרנסה אינה ברוב חיל אלא רק ברצון ה', זה החשמל/ל^ט. ואע"פ שאנו לא פוסקים כמו רב ספרא בכל מקום שלא זו מהאמת שבלבבו אפילו כשנגרם ע"י חלישות הדעת לחברו, כמבואר בחולין צד:ל^י ואפילו כשנגרם בושה לחברו אמר אם אשנה לא קיימתי דובר

ל^ד תורה פג תנינא – וקדשת שבת זה בחינת תכלית הידיעה, ותכלית הידיעה שלא נדע. ובשביל זה שבת נקרא תכלית שמים וְאָרֶץ, ותכלית זה בחינת (קהלת ז'): "אמרת אֶחָכְמָה, וְהִיא רַחֲקָה מִמֶּנִּי", הִינֵנו זֶה עָקֵר הַחֲכָמָה שֶׁיִּשְׁכַּל שְׂרָחֹק מִמֶּנּוּ הַחֲכָמָה:

ל^ה עיין תורה כד שם מדבר מהשגה גדולה יותר מהחכמה, השגת א"ס, דהיינו השגת הכתר בבחי' מטי ולא מטי, שגם זה מכונה בפי מוהרנ"ת שם תכלית הידיעה שלא נדע. אבל באמת אין הכוונה שם כמו כאן לתפיסה עד כמה איני תופס, אלא שם בכח עשית מצווה בשמחה שזה בחי' קטורת זוכה שהידיעה והלא נדע כלולים זה בזה, בבחי' מטי ולא מטי מסדר ומיישב שע"י זוכה לדעת ולא לדעת. ע"ש.

ל^ו כידוע שקנאות היא לא מתוך חשבון ושכל, אלא מתוך אש ששורף את כל הנוגד למלכות שמים, ורק מצד שהדברים ברורים ומוחלטים, כגון ההלכה שהבא על ארמית קנאים פוגעים בו, היא היתר שהותר רק לקנאים, ולא לחכמים שמתוך פלפול הגיעו למסקנה שדינו הרג, כי באמת מצד השכל אין לו דין להרג, אלא רק מצד הקנאות, שהיא האמת שנמצאת ברגלים, בבחי' ההרגל וההחלטיות (בנצח והוד) ולא במח בחשבון ושכל (חב"ד). ולכן פנחס אע"פ שעשה מעשה נפלא של הצלת ישראל מחרון אף נורא, אבל היה לו דין של רודף, ואם זמרי היה הורג אותו לא היו נענש מדין רוצח (כמבואר בסנהדרין פב:).

ל^ז עבה דייקא כפי שיתבאר לקמן בשער הכוונות דרושי ברכת השחר כוונת לבישת המנעלים. שהחשמל הוא מבינה אבל אינו מקיף אלא אור עבה יותר שהוא בחי' מלוכש ששומר ע"י עביותו וע"י שהוא בחי' אור הבינה שהחיצונים בורחים ממנו. ונ"ל לפרש שהעביות הזו למעשה מתבטאת בהחלטיות שמקבל על עצמו לקיים האמת שבליבו בלי פשרות. וכידוע שההחלטיות היא בחי' רגלין בחי' דבר שנהפך להרגל, וזה בחי' קנאות, שלא פועל מתוך חשבונות של שכל אלא מתוך קנאות שהיא בחי' שכל שברגלים.

ל^ח צ"ע מה מועיל דובר אמת בלבבו לשמור את המו"מ שיהיה ביושר בלא ריבית או הונאה או גנבה. ונראה פשוט שהדובר אמת בלבבו לא שומר מעבירה, כי בוודאי מדובר ברא שמים שלמד את ההלכות ויודע להזהר מריבית והונאה וכל האיסורים, אבל הדובר אמת בלבבו היא הסכמה, שאני בשביל האמת מוכן להפסיד ממון, וזה בעצמו היסוד לאמונה שתוליד אותי בכל המשא ומתן, שאני לא המפרנס אלא רק משתדל והקב"ה הוא המפרנס, ממילא איני עושה שום השתדלות מיותרת, וממילא ע"י לא אפול לשום מורה היתר של נדנדוד עבירה או חוסר אמנה כי העיקר אצלי היא האמת ולא ההשתדלות על פרנסה.

ל^ט וזה בחי' אמא, בחי' אשה שאע"פ שמצד השכל היא חלשה, ויותר נוחה לפיתוי מהאיש מצד התאוה והכבוד, אבל אשה יראת ה' יש לה בטבע הרגשת לב, ששומרת אותה מפתויי היצר, וזה החינוך שקבלה בבית אביה, או דברים שהוסכם אצלה, והם בחי' חשמל ששומר עליה, דייקא בגלל שהם לא מתוך הבנה אלא קבלה ממי שנאמן אצלה, א"א להזיז אותה מהם. כמו שמצינו בחטא העגל שאת האנשים היה אפשר לפתות בדרך של שכלים עמוקים, לעשות עגל שהוא ציור השור שבמרכבה הקדושה העליונה, רק בחי' אלקים אשר ילך לפנינו, אבל את הנשים דייקא כיון שלא מבינות שכלים עמוקים, א"א היה להזיז מהאמונה הפשוטה שעגל זה ע"ז. וזה בחי' השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה.

וזו בחי' אמא מסככת על בניה, אמא דייקא, שהיא סמל הקבלה הפשוטה בלא חוכמות, כמו ששמעתי מעשה מהריצ"ח שהרב גורן בא פעם להרב של ירושלים לשכנע אותו שיותר לשחק כדור רגל בשבת, והוכיח זאת בכשרון גדול מכל התורה כולה, והרב לא נכנס עמו לטוען ונטען אלא אמר לו אני יודע רק דבר אחד שאמא שלי אמרה לי שזה אסור.

מ חולין צד: – דמר זוטרא בריה דרב נחמן הוה קאזיל מסיכרא לבי מחוזא ורבא ורב ספרא הוו קא אתו לסיכרא פגעו אהדדי הוה סבר לאפיה הוה דקאתו אמר להו למה להו לרבנן דטרוח ואתו כולי האי א"ל רב ספרא אנן לא הוה ידעינן דקאתי מר אי הוה ידעינן טפי הוה טרחינן א"ל רבא מ"ט אמרת ליה הכי דאחלישתיה לדעתיה א"ל והא קא מטעינן ליה איהו הוה דקא מטעינן נפשיה. ועיין ש"ע חו"מ סימן רכח שאין הלכה כרב ספרא בזה אלא כרבא שאם חבירו מטעה עצמו אין צריך להודיעו, שלא לגרום לו לחלישות הדעת כי אין בזה גניבת דעת.

אמת בלבבו/מ^א, דהיינו שאצלו זה היה מעל הכל. ואנו צריכים רק ללמוד ממנו על ההחלטיות שלא לשנות מהדין, ולקיים דובר אמת בלבבו על כל פנים במשא ומתן, והעיקר לקבל ולהפנים לפני המו"מ שהפרנסה רק מה' ולא מההשתדלות.

הערה – עיין תורה רפ שם מבאר שהשמירה על האמונה בשעת המשא ומתן הוא ע"י שחושב בדיני התורה הקשורים למשא ומתן ושם מבאר שהיא מלחמה ונראה לומר שע"י העצה של דובר אמת בלבבו כרב ספרא שנעשה חשמל על האמונה המבוארת כאן אזי המלחמה קלה יותר.

הערה – לעיל באות ד' למדנו שפשטא אורייתא היא בחי' שינה ביחס לדביקות וצ"ע לפי היסוד בשעת שינה כיון שהמוחין בבחי' תרדמה אזי האמונה בסכנה, צ"ע מדוע רבנו לא מבאר כיצד נעשה חשמל בשעת הלימוד, כדי לשמור על הלימוד מנצחנות המרחיקה את האמת מהלימוד וממילא נפגמת האמונה. ועיין לעיל בהקדמה שביארנו שע"י שפלות שמקבל על עצמו לפני הלימוד לבחון דברי חבירו באמת נעשה חשמל, ולמעשה זה באופן הפוך מהחשמל של מו"מ, כי במו"מ מחליט לקיים המחיר שעלה בלבו תחילה, ואילו במו"מ להפך מקבל על עצמו שלא להחזיק בסברתו הראשונה, אלא לבחון אותה שוב ביחס לסברת חבירו.

אבל כשאדם מכניס שכלו היינו נשמתו בתוך האמונה, דהיינו ירידה לבחי' סילוק המוחין בחי' קטנות וחושך היינו פשטא אורייתא, היינו מו"מ, בבחי' חדשים לבקרים כדי שתתחדש בהארת אור הפנים אור אמת וחכמה וקדושה. **אזי צריך לשמור האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים, כי היא המשא ומתן בחי' עיר קטנה בחי' ירושלים שוכנת בתוך החיצונים**, בתוך תאוות ממון, ויצר ההשתדלות היתירה בחי' (יחזקאל ה/מב) **זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים וסביבותיה ארצות.** ^{מג} **וירושלים הוא בחי' אמונה, כמ"ש [מ"ד] קריה נאמנה, והוא האמונה היא בחי' לילה, כמ"ש ואמונתך בלילות, כי האמונה היא היכן שנפסק השכל והבנה/מ^ה והוא פשטא מו"מ אורייתא, שלומד פשוטן של דברים בלא הבנה לעומק, דהיינו כיצד לעשות ולא למה לעשות כמ"ש חז"ל במחשכים הושיבני, דהיינו בגלות בבל, ששם השגת ה' חלשה/מ^ו, לעומת ארץ ישראל שבה אירא מחכים ולחשך קרא לילה בחי' אמונה כנ"ל. והיא ירושלים היא בחי' המאור הקטן, כמ"ש ואת המאור הקטן לממשלת הלילה. וכיוון שהמשא ומתן הוא שהאדם מכניס עצמו למצב של שינה בחי' קטנות מוחין שנסתלקו להתחדש ולא מאיר לו האמת, אלא רק מאמין, לכן צריך להתחזק מאד לחזק את אמונתו באור אמת/מ^ז **וצריך להמשיך בחי' חשמ"ל מעולם הבינה [מ"ט] ו' כי בבינה מאיר אור החכמה שהיא הארת****

^{מא} **עיין מעשה הנ"ל בספר מנורת המאור אות מו – שוב מעשה ברב ספרא, שיצא יום אחד חוץ לעיר לטייל עם תלמידיו, פגע בחסיד אחד שהיה בא מן הדרך. אמר ליה לרב ספרא: ולמה טרח מר כל כך? כסבור שיצא לקראתו להקביל פניו. אמר ליה רב ספרא: לא היתה כוונתי להקביל פניך ולא יצאתי אלא לטייל. נתביש אותו חסיד. אמרו לו תלמידיו לרב ספרא: למה אמרת לו כל כך? אמר להם: ולמה הייתי משקר? אמרו לו: היה לך לשתק. אמר להם: אלו שתקתי לא הייתי מקים ודבר אמת בלבבו' (תהלים טו, ב):**

^{מב} **יחזקאל פרק ה (ה) כה אמר אדני יי' וידוד זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות: (ו) ותמר את משפטי לרשעה מן הגוים ואת חקותי מן הארצות אשר סביבותיה כי במשפטי מאסו וחקותי לא הלכו בהם:**

רד"ק – (ה) כה אמר אדני ה' – בתוך הגוים שמתיה – יושביה שמתיה בה לטובתם לפי שהיא נבחרת מכל הארצות יפה נוף משוש כל הארץ שהיא באמצע הישוב לפיכך איררה טוב ומוזג מכל הארצות ויושבי' היה להם ללכת דרך ישרה ולעשות משפטי הטובים והם המירו אותם לרשעה מן הגוים אשר סביבותיהם כמו שאמר ויתעם מנשה לעשות את הרע מן הגוים אשר השמיד ה' מפני בני ישראל והגוי' ההם אשר סביבותיה' לא המירו משפטיה' והם המירו משפטי בלא יועיל:

^{מג} **נראה לפרש עפ"י הנ"ל ירושלים עיר הצדק קריה נאמנה, שביית המקדש שבתוכה היא קריה נאמנה, אבל העיר שסביב הולך ומתרחק מהארת האמת של המקדש היא עיר הצדק, וזהו שנקט שתי בחי' בתוך גויים היינו העכו"ם הם כנגד ירושלים קריה נאמנה, וסביבותיה ארצות לשון ארציות ותאוות, כנגד עיר הצדק.**

^{מד} ישעיהו א'

^{מז} **כמבואר בתורה ח' תנינא אות ז' – כי עקר האמונה תלויה בכח המדמה. כי במוה שהשכל מבין אין שיף אמונה. ועקר אמונה היא רק במקום שהשכל נפסק ואינו מבין הדבר בשכלו, שם צריכין אמונה, וכשאינו מבין הדבר בשכלו, אזי נשאך רק בבחינת כח המדמה, ושם צריכין אמונה:**

^{מח} בתרלו-פשטי

^{מז} **הפך מאמונה היא הבנה, כי היכן שנפסקת ההבנה שם אני מאמין. אבל גם בכל מקום שההשגה חשוכה לי אע"פ שאינה הבנה ממש אלא הרגשה באמת ולא הבנה אבל כלפי היכן שההרגשה הזו מאירה בחוזק זה נקרא בחי' הבנה לעומת כשהיא מאירה חלש שמכונה אמונה.**

^{מח} **צ"ע אם מאיר לו אמת באמונה כיצד עדיין זה נחשב שינה ואמונה. והביאור שיש הבדל גדול בין האמת שמאירה באמונה לאמת שמאירה כשכל. כי האמת שמאירה באמונה היא רק מקיף בחי' הרגשת מציאותו בלא הבנה בשכל. אבל המוחין עצמם הם הבנה והשגה ממש. בבחי' אור פנימי ולא מקיף.**

וגם באמת המאירה לאמונה יש שתי בחי' אחת מקיף שמחיה את האמונה ואחת חשמל עב ששומר עליה. שהמקיף מבינה היא הארת אמת דהיינו הרגשה היכן האמת בבחי' מרחוק נראה לי ה', שכיון שהאמונה היא בחי' ביטול, יש סכנה גדולה שיתבטל לשקר, לכן צריך אז לחזק בה את הארת האמת (בבחי' צדק כד אתחברת בה אמת נעשית אמונה) וזה הארה מבינה ואינה החשמל כמבואר ממה שלבד

אמת מציאותו ית' בבאור גדול, שממנו כל הקליפות בורחות, וצריך להמשיך את האור הזה למלכות בבחי' מקיף/כ¹ דהיינו שישאר אור גדול ויקיף את המלכות וישמור עליה מהחיצונים, **להלביש את המלכות היינו אמונה, שלא יינקו ממנה הקליפות/כ²** שהן בחי' העכו"ם והארצות שסביבותיה סביב ירושלים שהיא בחי' אמונה כנ"ל.

ומבאר כיצד ממישיכים חשמל לשמור את האמונה, **וכשאדם עוסק במו"מ כ"כ באמונה** שהפרנסה רק מהקב"ה ולא ברוב השתדלות **כמו רב ספרא** [ג'¹]יג, פרש"י בגמרא מכות כד. דהכי הוה עובדא, דרב ספרא היה לו חפץ אחד למכור ובא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא ק"ש ואמר לו תן לי החפץ בכך וכך דמים ולא ענהו מפני שהיה קורא ק"ש כסבור זה שלא היה רוצה ליתנו בדמים הללו והוסיף אמר תנהו לי בכך יותר לאחר

ממו"מ באמונה עוד צריך דובר אמת בלבבו שזה החשמל ושניהם מבינה, אבל האמת היא הארת הבינה, וחשמל הוא ההחלטיות שמתחזק באמת שמאירה בלבבו ולא זו ממנה אפילו בהתר ורשות. (זו בחי' קנאות על האמת שהיה לרב ספרא, ובקנאות יש פסולת לכן לא נפסק כמותו בכל מקום, כגון שפוגע בזולתו, אבל הוא שקנאותו טהורה מותר לו)

אבל כשמתעורר ז"א אזי אין אמונה, כי כשמתעורר הדעת ושכל אזי האמונה בטלה לשכל, שזה בחי' יחוד זו"ן, יחוד אמת ואמונה, שכאן כבר מדובר באמת של ז"א (המחודש) שמקבל מהבינה (בבחי' נה"י נעשים חב"ד), וזה כבר אחרי הניסור. לכן בזמן היחוד אע"פ שהאחרים גלויים לא צריך שמירה.

צ"ע מה הכוונה אחר של אמונה ונ"ל האחר הוא עצם תכונת הביטול לפני האמונה הם האמת שיש בה.

²⁰ עיין שער הכוונות דרושי ברכת השחר ענין לבישת המנעלים

¹ **שער הכוונות** – דרושי ברכת השחר – ענין לבישת המנעלים כבר ידעת המחלוקת שיש בסדר נעילתם ומה שתקנו הפוס' לצאת ידי המחלוקת הוא שילבש תחילה של ימין ולא יקשרנו ואח"כ ינעל השמאל ויקשרנו ואח"כ יקשר של ימין ואם אין קשרים במנעל ינעל תחלה של ימין ואח"כ של שמאל והנה מה שצריך לכיין בזה הוא כי הנה אימא עילאה היא המנעלת את זו"ן בניה בסוד כנשר יעיר קינו על גזוליו ירחף ומשים אותם תוך כנפיו והנה מן המלבוש החיצון דאימא עילאה הנק' חשמ"ל כי כן חשמ"ל בגי' מלבוש כנ"ל וזה המלבוש הוא מלביש ומקיף את זו"ן. **ואל תטעה ותחשוב** כי זהו האוה"מ דז"א כי אע"פ שאוה"מ שלו הוא מן הבינה עכ"ז הוא בחינת אור אחר אך זה שאנו עסוקים בו הוא בחי' החיצונית והלבוש דאימא המלביש את ז"א בבחינת לבוש בלבד ולא בבחי' אור מקיף וטעם הלוש הזה הוא לסיבת מה שנודע לך כי אין כח בחיצו' להתאחו אלא בזו"ן בלבד אבל לא באימא שהיא למעלה מזו"ן ולכן כדי שלא יוכלו החיצוני' להתאחו בהם הנה אימא מגינה עליהם ומפסקת בינם לבין החיצונים ע"י זה החשמל המכסה עליהם אשר אורו מועט מאד מן אור זו"ן: **אמנם לסיבת** היותו נמשך מן אימא עילאה אע"פ שאורו ממועט אינם יכולים להתאחו בו החיצונים כנו" ו גם לסיבה אחרת כי עביות זה החשמל מפסיק ואינם יכולים להאחו בהם כי הנה מושב הקליפות הוא בין האוה"פ לאוה"מ..... **ונחזור עתה** אל הדרוש הנז"ל כי הנה אנו יריאים מן החיצוני' פן יתאחו ויקחו מאור פנימי דנוק' דז"א להיותה סמוכה אצלם כנו" ולכן בהכרח אימא עילא' הסתירה בסתור כנפי' היא החשמ"ל הנו" ועניינו הוא במה שנודע כי הנה"י דאימא מתפשטים תוך המוחים דז"א ברישי' ואמנם הלוש היותר חיצוני מכל לבושי נה"י הנו" אינו נכנס תוך רישא דז"א ונשאר מבחוץ דזו"ן ומלביש וסובב אותם וז"ס החשמ"ל דאימא עילאה אשר ע"י אין הקלי' יונקת מן האור פנימי דז"א מפני רוב עביות החשמל הזה המפסיק ביניהם: **באופן** כי רוב הזכות והדקות או רוב העביות והגסות מונע את הקלי' להתאחו כי אינם יכולים לקחת אלא מן האור הבינוני כי הנה מן האוה"מ של הנקבה אינם יכולים לקבל מרוב זכותו ומן החשמל של הבינה ג"כ מרוב עביותו האמנם כאשר ח"ו האם מסתלקת מעל הבנים ומתגלים זו"ן אז החיצונים יכולים לינק מן האוה"פ שלהם שהוא אור בינוני. והנה החשמל הזה הוא מלביש וסובב אותם מבחוץ מכל סביבותיהם ואפי' מתחת רגליהם והבחי' המקפת אותם מצדדיהם נק' מלבושים והבחי' הסובבת מלמטה מתחת רגליהם נק' מנעלים ולכן כאשר תלבש מלבושך תכין אל הבחי' הראשונה וכשתנעול מנעליך תכין אל הבחי' הב':

¹¹ **ע"ש שהאריז"ל** מדגיש שהחשמ"ל אינו מקיף אלא אור עב יותר. ונראה שרבנו לא נכנס לדקות הזו לחלק ביניהם בפירוש. וכן בתורה כא בסוף משמע כך. ולעיל ביארתי שהעביות שבחשמל היא ההחלטיות והקנאות שיש לו על קיום האמת. עד כדי ביטול ההרגשה בצער חבירו.

עיין תורה כא (בהשמטות שבסוף התורה) – ושלמות הדעת הוא, כְּשֶׁנֶעֱשָׂה מִמְקִיפִים פְּנִימִיִּים, וְאֵז נְצוּל מִכָּל צְרוּת. לְמִשְׁל, כְּשֶׁאֶחָד מִצִּפָּה וְאוֹרֵב לְחֶבְרוֹ לְהַרְגוֹ, אֵיז צָרִיף לְשִׁנּוֹת הַמְּלָבוּשִׁים כְּדִי שְׁלֹא יִפְרִיזוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (איוב י"ד): "מִשְׁנֶה פָּנָיו וְתִשְׁלַחֲהוּ", כִּי עַל יְדֵי שְׁמִשְׁנֵי הַפְּנִיִּים עַל יְדֵי לְבוּשֵׁי אַחֲרָיִם, נִפְטָר מִמֶּנּוּ. וְכֵן בְּעֵקֶר הָאָדָם, הֵינּוּ בְּהַשְׁכָּל, יֵשׁ בְּחִינּוֹת לְבוּשֵׁי, הֵינּוּ הַשְׁכָּל הַמְּקִיף, וְצָרִיף לְעֵשׂוֹת מִהַמְּקִיף פְּנִימִי, וְלְעֵשׂוֹת לוֹ מְקִיפֵי אַחֲרָיִם, הֵינּוּ בְּחִינַת מְלָבוּשִׁים אַחֲרָיִם, וְעַל יְדֵי זֶה נְצוּל מִכָּל אוֹרֵב וּמְסֻטֵּי, כִּי 'מְלָבוּשׁ' בְּגִימָטְרִיא 'חֲשֵׁמ"ל', וּמִהַחֲשֵׁמ"ל בּוֹרְחִים כָּל הַמְּשֻׁחִיתִים. וְזֶה (מִשְׁלֵי ל"א): "עֲזוּ וְהָדַר לְבוּשָׁה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן" עַל יְדֵי הַלְּבוּשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַחֲשֵׁמ"ל, שֶׁהוּא לְבוּשׁ עֲזוּ וְהָדַר, לְבוּשׁ חֹזֵק וְנֹאָה, עַל יְדֵי זֶה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן, שְׁאִינוּ יָרָא מִמֶּנּוּ כָּלָל כְּנ"ל. וְעֵקֶר הַזְּמַן לָזֶה הוּא חֲדָשׁ אֱלֹל. וְזֶה לְבוּשָׁה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן רָאשֵׁי תְבוֹת 'אֱלֹל':

¹² **כי אמונה** יסודה מדת הביטול, ומדה זו של ביטול יכול להיות פתי המאמין לכל דבר ואפילו לעכו"ם. לכן צריך שבמדת הביטול יאיר תמיד מקיף של אור האמת, וכשהוא חלש היא נקראת צדק וכשהוא חזק היא נקראת אמונה.

²² ב"ב פח. מכות כד. ועיין גם חולין כד.

¹³ **בשאלות דרב אחא** סימן לו – [א] שאילתא דמחייבין דבית ישראל למישקל ולמיטרא בהימנותא ואילו מאן דאמר ליה לחבריה מזבננא ליך האי מידי לא בעי ליה למיהדר ביה ואע"ג דאי בעי למיהדר מצי הדר דיבורא בעלמא הוא דא"ל אפילו הכי לא מיתבעי ליה למיהדר דיבוריה אלא מיבעי ליה למיקם בהימנותא ועליה איתמר הדין קרייא עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי מלמד שזוכה ויושב במחיצתו של הקב"ה ולא מיבעיא דאמר ליה מזבננא האי מידי אלא אפילו גמר בליביה לזבוני ליה אע"ג דלא אפיק מן פומיה לא מיתבעי ליה למיהדר ביה דכתיב הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו כי הא דרב ספרא הוה ליה ההוא חמרא לזבוני אתא ההוא גברא ובעייה הוה קא קרי ק"ש א"ל מי זבנת לי ניהלי בזווי פלן לא אהדר ליה סבר לא נחא ליה בהכי אטפי ליה וא"ל יהבת לי ניהלי בזווי פלן לא אהדר ליה בטר דאסיק אמר ליה מן כד אמרת בזמן קדמאה גמרי בלבי לזבוני לן הא טופנא לא שקילנא מינך.

שסיים ק"ש אמר לו טול החפץ בדמים שאמרת בראשונה שבאותן דמים היה דעתו/יה¹⁷ ליתנם לך, ומקיים ודובר אמת בלבבו [יג]/י¹⁸ דהיינו שחושב את הסכמת הרהור לבו כאילו הוציאו בדבור פיו (כשארז"ל מכות כד.)¹⁹ זו הבחי' שהוא מתחזק במדת האמת שלו, גם בזמן הנסיון הקשה של משא ומתן, לא מתיר לעצמו להרויח יותר/י²⁰ ממה שהסכים בלבו זה נעשה חשמי"ל, היינו מלבוש [ס]/סא²¹, סביב האמונה

¹⁷ עיין רבנו גרשום ב"ב פח. שגרס - בדמים ראשונים אמרתי בלבי לתנו לך.

¹⁸ * תהילים טו ב'

¹⁹ תהילים פרק טו (א) מזמור לדוד ידוד ידוד מי יגור באהלך מי ישפן פהר קדשך: (ב) הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו:

רד"ק (ב) הולך תמים. אם תמים הוא תאר, רצונו לומר, הולך בדרך תמים, כמו הלך בדרך תמים הוא ישרתני (מזמור קא, ו), ואם הוא שם, כמו אם באמת ובתמים (שופטים ט, טז), רצונו לומר, הולך בתמימות, כמו ואני בתומי אלך (מזמור כו, א), והענין אחד. והתמים הוא מי שיתעסק בעניני העולם הזה בדרך תמימות, שלא יעמיק במחשבתו בתחבולות העולם. ופעל צדק, שכל מעשיו יעשה בצדק. ותורת האדם, עשה ולא תעשה הם על שלשה פנים, האחד במעשה, והאחד בלשון, והאחד בלב. והנה זכר המעשה, ודבר אמת בלבבו, וזהו הלשון והלב. אמר, שהוא דובר אמת, לעולם לא ימצא שקר בדבריו. והאמת שידבר בפיו הוא בלבבו, כי אינו אומר אחד בפה ואחד בלב. וכמו שדברי פיו אמת כן הן מחשבות בלבו. ויכלל גם כן בזה שאמר, ודבר אמת בלבבו, שיקיים מה שמחשב בלבבו לעשות טובה, וזה בענין משא ומתן. כלומר, אין צריך לומר כי מה שמדבר בפיו מקים, אלא אפילו מה שחושב מקים, וישים אמת מחשבתו. ויכלול בו גם כן גודל מציאות האל ויחודו שהוא אמת, ודובר אותו בפיו, וחושב אותו בלבבו להבינו על דרך המופת כמו שתורה אותו החכמה:

²⁰ מכות כד. - בא דוד והעמידן על אחת עשרה דכתיב מזמור לדוד (ה') מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך הולך תמים ופעל צדק ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם הולך תמים זה אברהם דכתיב התהלך לפני והיה תמים ופעל צדק כגון אבא חלקיהו ודובר אמת בלבבו כגון רב ספרא.....

פרש"י - רב ספרא - בשאלות דרב אחא (שאלתא לו) והכי הוה עובדא דרב ספרא היה לו חפץ אחד למכור ובא אדם אחד לפניו בשעה שהיה קורא ק"ש ואמר לו תן לי החפץ בכך וכך דמים ולא ענהו מפני שהיה קורא ק"ש כסבור זה שלא היה רוצה ליתנו בדמים הללו והוסיף אמר תנהו לי בכך יותר לאחר שסיים ק"ש אמר לו טול החפץ בדמים שאמרת בראשונה שבאותן דמים היה דעתו ליתנם לך:

ועיין בבא בתרא דף פח. (עם פרש"י) - ת"ר (חבר) הלוקח (מעם הארץ) ירק מן השוק וביירר והניח (ולא גמר בלבו לקנות) אפילו כל היום כולו לא קנה ולא נתחייב במעשר (דהא אינו מוכרין אלא לברר הפות אבל גמר לקנות נתחייב מיד לעשרו דמאי ואם רוצה לחזור ממקחו) (אבל) גמר בלבו לקנותו, קנה, ונתחייב במעשר, להחזירו אי אפשר (בלא הפרשת מעשר שכבר נתחייב במעשר ואין חבר מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן) שכבר נתחייב במעשר, ולעשרו א"א (ואח"כ יחזירו למוכר שהרי מפורזו בדמים שנתמעט החבילה כדי מעשר) שכבר מפורזות בדמים, הא כיצד מעשרו, ונותן לו (ללוי) דמי מעשר (ומחזיר את המותר בעין) (שאלת הגמרא) אטו משום דגמר בלבו (בלבד) לקנות, קנה ונתחייב במעשר (בתנאי אמאי הא אפילו אי קייצי דמיהו יכול להחזיק ולהחזירנהו וליפטור)? אמר רב הושעיא הכא בירא שמיים עסקינן כגון רב ספרא דקיים בנפשיה ודובר אמת בלבבו.

פרש"י רש"י - רב ספרא - הוה קרי קריאת שמע ואמר ליה ההוא גברא הב לי עסקך בכך וכך מעות וסבר דמשום מיעוט דמים הוה שתיק והעלה לו דמים מרובים ולאחר תפלתו לא רצה לקבל אלא במיעוט מעות הראשונות משום דגמר בלבו להקנותו בכך וה"נ גבי מעשר כיון דירא שמיים הוא כיון שגמר בלבו זכה במקח ונתחייב במכר וכי מחזירו כחזור ומוכר לו דמי:

ועיין רבנו גרשום ב"ב פח. - גמר בלבו ליקח אחת מהן אעפ"י שלא הגביה עדין ושוב נמלך שא"צ להם אעפ"כ קנה.

וצ"ע כיון שאפילו משיכה לא עשה מניין שרב ספרא גם ככה"ג היה מחייב עצמו. ועיין מהרש"א מכות כג: - ואמרו דובר אמת זה רב ספרא. כתב המרדכי פרק קמא דקידושין דהיינו למעליותא דאף להדיטו היה (רב ספרא) מקיים מחשבתו כדן הקדש דקנה במחשבה כדכתיב כל נדיב לב והוא מבואר שהקדיש דבורו כאלו הם לשמים ועשה החול קודש וכענין זה אכלו החסידים חוליהן על טהרת הקדש והיא המתכונה שלמה שכל דיבורו ומאכלו יהיה קדש.

ועיין שיטה מקובצת - משום דגמר בלבו לקנות קנה ונתחייב במעשר. פירוש דלא אמרינן דקנה לוקח אלא לענין אתנוסי בלמוד דהיכא דאיתניס מיהייב ביה אבל לענין מקניא ללוקח כי היכי דלא מצי אהדורי למוכר אכתי לא קנייה ומצי לאהדורי דהא לאו בתורת מיקנא ליה אגבהיה כדאמרינן לעיל. הרא"ם ז"ל:

הא דאמרינן כיצד הוא עושה מעשרו ונותן לו דמי מעשר מסתברא דוקא בשנתרצה לו המוכר לקבלו ממנו הא לאו הכי אסור להחזירו ואף על פי שנותן לו דמי מעשר דכיון דירא שמיים הוא קנייה לגמרי כאלו גמר בלבו והוציא בשפתיו. הרשב"א ז"ל:

עיין יפה עינים שמקשה איך מסיק כאן שמעשר ונותן דמי מעשר ויניח המעושר ביד עם הארץ, הרי הקונה ממנו יעשר שוב ושמא יקח מן הפטור על החיוב כמבואר חשש זה בתוספתא רפ"ד דדמאי.

ועיין שו"ע יו"ד סימן שלא סעיף צה - הרי שלא נתן דמים והיה בורר ומניח, בורר ומניח, אפילו כל היום כולו, ואע"פ שגמר בלבו ליקח, לא נתחייב לעשר. ואם היה ירא שמיים, משגמר בלבו מעשר ואחר כך יחזיר למוכר, אם רצה להחזיר.

וצ"ע כי יש במעשה זה כמה גרסאות וכמה קושיות בסוגיא זו ובעיקר שרב ספרא נהג כן תמיד גם במקום שלא נפסק הלכה כמותו כגון בחולין צד. בגנבת דעת כשהשני מטעה עצמו, משמע ברור שאצל רב ספרא זו היתה מדתו אפילו כשגרם לחבירו חלישות הדעת, ובמנורת המאור אות מו מעשה זה ושם מבואר שחבירו התבייש ורב ספרא סבר שאעפ"כ הוא מוכרח לקיים דובר אמת בלבבו. משמע שכשחברו מטעה עצמו אפילו שגרם להלבין פני חבירו ברבים נהג כן. ואין לנו ללמוד ממנו תמיד אלא בשני מקומות שנפסק כמותו במוכר ובלוקח לענין מעשר. ולא כשגורם איזה חסרון בבין אדם לחבירו. כי זה מותר רק למי שאוחז באמת בקנאות טהורה ותמיד.

²¹ קצת להמחיש את גודל הניסיון, מדובר גם באדם שיש לו חובות ונושים לוחצים ובבית חסר מצרכים יסודיים והאשה לוחצת וכו' והנה בא אדם שרוצה לקנות ממנו איזה דבר או איזה מלאכה שיעשה לו, ולא מבעי כשיש לה מחיר קבוע בשוק והוא נזהר מהונאה, אלא שאין לה מחיר קבוע בשוק ואפשר למכור אותה גם באלף שקל, אלא שהקונה כיון שהמוכר היה עסוק ולא ענה לו העלה את המחיר עד אלף. והוא מתגבר ואומר לו כשאמרת ארבע מאות כבר הסכמתי בלבי רק לא יכולתי לדבר ולא לרמוז. לכן קח אותה במחיר הראשון. והנה בקלות היה יכול להרויח עוד שש מאות שקל ולהחזיר חובות ולפייס את האשה וכו' אבל האמת שבלבו התגברה, וחזקה את

ואזי אמא מסככת על בנהא (כמו סכך הסוכה) [כ"ב/ג] **שלא יינקו** /סד/ הקליפות **ממנה** /סה/ מהאמונה. ומבאר מדוע ע"י דבור אמת בלבבו נעשית בחי' אמא מסככת על בניה, כי **היא** ספירת הבינה נקראת אם כמ"ש **אם לבינה תקרא** [ט"ו/טו], **ובינה לבא** {כמ"ש בפתח אליהו שבהקדמת **תיקונים** [ח"ט]} דהיינו

האמונה שהפרנסה מה' ולא ברוב השתדלות. וכך פוסק השלחן ערוך שאתה לא חייב לוותר על השש מאות שקל, אבל אם אתה ירא שמים תוותר. והיצר טוען איך אהיה ירא שמים על חשבון אשתי ולווה רשע ולא ישלם.

⁹ עיין לעיל סוף תורה כא מלבוש גמט' חשמל שטמנו ברוחם המשוהים

^{טא} **פרי עץ חיים** – שער התפלה – פרק ב – דע, כי מלבוש האדם הוא מן הקדושה, אמנם ע"י העבירות שהאדם עושה, גורם שיתלבש בקליפות, ושיתאחזו הקליפות במלבושיו. והנה בחינת הלבושים, יש בהם בחי' א"מ מבחוץ, כנודע כי יש א"פ מבפנים בתוך הגוף, והמלבוש מלביש וסובב את הגוף, וא"כ הם אורות מקיפים העומדים בחוץ על המלבושים. ואמנם לכל לבוש ולבוש, יש א"מ אחד, ואין דבר שהוא דוחה את הקליפות כמו א"מ כנודע, כי אין הקליפה נאחז שם, כי לכן הוא עומד מבחוץ בבחי' מקיף, ואינו מתיירא מן הקליפות שיינקו ממנו. נמצא כי הלוש ב' לבושים ביחד, אינו נותן מקום אל האור המקיף שיכנסו ויעבור בין כל מלבוש ומלבוש, ועי"כ אין הקליפה נדחה מן הלבושים, ואז השכחה מצויה מצד הקליפות. ועיין בענין הציצית למטה, שגם ענינו שהוא א"מ מן שערות. ועיין בברכת מלביש ערומים לקמן. ועיין בדרוש מעקה בדע"ח, ובדרוש אבי"ע ובדרוש חיבוט הקבר בספר הגלגולים בסופו:

ברכת של מלביש ערומים, וברכת הנותן ליעף כח, צריך לאומרו היפך ממה שפסק בש"ע. הנה האדם בעוה"ז, אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואז אם החטא הוא גדול, גורם שיתפשטו מעליו לבושי הקדושה אשר לו, ונותנין עליו ומלבישין אותו לבוש קליפת הנחש, דוגמת ויתנצלו בני ישראל את עדים, ונמשך עליהם וזהמת הנחש. וכן אירע ג"כ לאדם וחוה כאשר חטאו, וידעו כי ערומים הם וכו'. ואם אין החטא גדול כ"כ, נחלש כח הלבוש אשר בו, ואע"פ שנשאר עמו בסוד צור ילדך תשי (א): (א) הגהה צמח נ"ל, שצ"ל אבי"והיכם ציר ילדך תשי", אותיות שניות הם לבוש:

וכאשר האדם מפקיד נשמתו, בפסוק בידך אפקיד רוחי קודם שישן ביד המלכות אז היא מחדשת אותם. ומי שאין לו לבוש, נותנין לו לבוש מחדש. ומי שיש לו לבוש אלא שנחלש כחו, היא מחזקת אותו, ונותנת בו כח. וכל זה באור הבוקר, כמ"ש חדשים לבקרים רבה אמונתך. והידוש זה נעשה אז בבוקר, ע"י שם אל שהוא חסד המתעורר בבוקר, בסוד וישכם אברהם בבוקר. וזהו מה שאנו אומרים בברכת יוצר, המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית בסוד חדשים לבקרים כנ"ל:

המלבוש יתבאר למטה בענין נעילת המנעלים ע"ש, כי יש במלבוש זה בחי' לבוש אל הגוף, הנקרא לבוש. ולבוש אל הרגלים הנקרא מנעלים. והכל הוא בחי' אחת. והנה מלבוש גימטריא שע"ח, והם סוד שע"ח נהורין עילאין שיש בפנים עליון, כנזכר באדרא דף קל"ג, ושם ביארנו כי יש בכל פ' א' שם א"ל, והוא במילואו קפ"ה. וכן בפ' ה' א"ל שהוא קפ"ה, וב' פעמים קפ"ה גימטריא שע"ח נהורין, וששה אותיות דמילואיהן, ושני אותיות אל פשוטים, הרי שע"ח. וזהו ג"כ סוד שם אור "פניאל, גימטריא מלבוש, כי נמשך מן אור "פניאל כנ"ל:

גם זהו שכתב בסבא דמשפטים דף צ"ו כי לבוש הנשמה הוא אלו"ה, על פסוק בבגדו בה. וביארנו בוזהר פרשת לך לך, כי אלו"ה, ר"ל – א"ל ו"ה. פי' הדבר – כי הלבוש שהוא מן א"ל, הוא נמשך אל הזו"ן, הנקראים ו"ה שבהויה. ופי' זה נתבאר אצלנו, בענין שמות הג' כלים, שיש בספירת החסד של ז"א, ושם ביארנו, כי שם הכלי האמצעי שבו, הוא נקרא שם אלוה, הוא בחי' אל כפול כנ"ל, שהוא במילוי גימטריא שע"ח ע"ו אותיות המילוי. וכן עולה עש"ה עם הכולל. וב' אותיות ו"ה שבשם אלוה, הוא ענין מה שארז"ל ו"ה עם זכרי רמ"ח, הם רמ"ח מ"ע, והבן כל זה היטב:

גם זה ענין חשמ"ל, שהוא גימטריא מלבוש, והוא לבוש הבינה המלכשת לז"ן, כמארז"ל על אלו"ה, שפירשו א"ל ו"ה. וכאשר תברך מלביש ערומים, תכוין אל זה המלבוש הנ"ל, שנעשה למי שנפשט מעליו מלבושו לגמרי. וכנגד מי שיש לו לבוש, אלא שנחלש ומחדשין ומחזיקין אותו, אנו אומרים ברכת הנותן ליעף כח:

²⁰ * הקדמת התיקונים דף ב: ד"ה ועל קן דצפורא [ועיין מאור ושמש רמז יום ב' של סוכות ד"ה ויצחק – מש"כ בשם הבעש"ט

^{סג} **תיקוני זהר דף ב:** – ועל קן דצפורא דא אתמר, וסוכה תהיה לצל יומם וגומר, ואיהו לשון סכך שמסככת בה אימא על בניה, אפרוחים דילה תלת הדסים ותרי בדי ערבות ולולב, או ביצים דא אינון אתרוגיין דכל חד שיעוריה בכביצה, ואלין דרשימין בהון כתיב עלייהו לא תקח האם על הבנים, תלת הדסים רמיזין תלת אבהן, תרי בדי ערבות לתרי נביאי קשוט, לולב צדיק כתמר יפרח, אתרוג רמז לשכינתא, סוכה רמזא לאימא דמסככת עליהו, הא אינון תמניא לקבל יאקדונק", דאיהו חושבן סוכה"כ כ"ו ה"ס, ואלין דלא נטלין אלין סימנין בידיהון כתיב בהון שלח תשלח כת"ר חכמ"ה, דלא שריין אלין באלין תמניא, למהוי כלהו עשר ספירן בכל נענוע ונענוע דנענועי דלולב ומיניו, בכל פקודא ופקודא:

ועיין **ספר מחברת הקודש** (לרבי נתן שפירא) – שער הסוכות – והנה מצינו בוזהר ותיקונים בחי' שונות פ"א אמר כי סוכה אימא עלאה מסככת על בנין ופ"א אמר כי סוכה אימא תתאה מלכות ובמ"א נאמר כי סוכה הוא חיבור זו"ן הוי"ה אדנ"י גי' סוכה וסוד הענין הוא כי לעול' סוד סוכה הוא בחינת אור הבינה המסככת על הבנים אבל מציאת סיכוך זה הוא בא' מג' בחינות והוא כי יש בחינות א"מ למלכות לבדה ובחי' א"מ לז"א לבד ובחי' א"מ לז"ן יחד וכל ג' מקיפים אלו כולם הם מן בינה כי היא הסוככת ומקפת על הבנים אמנם לטעם זה נזכר ג"פ סוכה בפ' זה ב"פ חסר וא' מלא כי ב"פ חסר הם נגד מקיף לז"א לבד ולנוקבא לבד אך המלא הוא נגד מקיף זו"ן יחד. והענין כי סוכה מלא ו' כ"ו ה"ס שהם הוי"ה אדנ"י זו"ן יחד המסובבים ומוקפים מאימא עלאה לכן הוא מלא אך סוכה חסר הוא א"מ לז"א לבד או לנוקבא לבד כי סוכה בלא ו' גי' אלקיים סוד מלכות המוקפת מאימא עלאה או אימא הנקראת אלקים מסככת לז"א לבד אך סוכה מלאה הוא חיבור זו"ן יחד לעול' כל בחינת סוכה אינו אלא א"מ דבינה על הבנים.

^{סד} **מאור ושמש** – רמזי יום ב' של סוכות ד"ה ויצחק – וכמו שאמר הבעש"ט וצוק"ל שלכך נקרא בינה אימא עלאה מפני שהתינוק המתפחד מאיזה דבר הוא נחבא תחת כנף בגד אמו, וכמו כן הכנסת ישראל מסתתרת מפני המקטרגים על ידי עולם התשובה שהוא אימא עלאה.

^{סה} **עומק הענין** נראה לבאר כנ"ל שיגיעת המוחין הוא בחי' אחור באחור, ושינה היא בחי' תשובה, בחי' ניסור, כדי לחזור פנים בפנים, והניסור הוא ע"י שהמוחין שלנו בחי' המוחין של ז"א, מסתלקים לתוך האמונה, להתחדש, ומעוררים יחדו חו"ב שמחדש אותם, ובזמן השינה האמונה מקבלת מאמא שלא ע"י ז"א, וזה הניסור בעצמו, ואז היא צריכה שמירה, ע"י בחי' חשמל מבינה, בחי' דובר אמת בלבבו וזה בחי' שאמא מסככת עליה לשמור אותה. (לקמן יתבאר שמ"ן שמעורר את יחדו חו"ב הוא הניצוצות הקדושים שעולים מהקליפות)

ועיין ע"ח שער טל פ"א, שהפיוס הוא שא"ו נסרו את הגוף' ואז העלו את זו"ן לאמא ושם אין יניקה ונעשה זיווג שנקרא אחור בלאחור כי למטה כן הס. ושם כהאם שהמ"ן של הגוף' אז היה שקבלה רוח מבינה עיי"ש.

שהבינה היא בלב/טו, נמצא שהלב הוא בחי' אמא, והאמונה בלב. וזה שמקיים ודובר אמת בלבבו, הוא ממשיך מקיף של אמת מלבו שהוא בחי' בינה, לאמונה שבלבו אזי אמא מסככת על בנהא, שהלב עושה חשמ"ל היינו מלבוש סביב האמונה שלא יינקו ממנה החיצונים ו':

וזה רמוז במה שאמרו חז"ל (שם בב"ב [ע"א]) (ע"ב) הרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס, פשט הגמ' כיון ששמעון בן ננס היה חכם גדול כמבואר שם שניצח את רבי ישמעאל בהלכה בדיני ערב. ורבנו דורש עפ"י הנ"ל היינו הרוצה לעסוק במו"מ באמונה, היינו ע"פ פשטא אורייתא הנקרא חושך, בחי' גלות בבל כמ"ש במחשכים הושיבני [ע"ד], ונקרא אמונה, כמ"ש ואמונתך בלילות [ע"ה], שכל הבחינות האלה הן בחי' קטנות והסתרת האמת, שעל כן הכניסה למדרגת אמונה ובפרט במשא ומתן, היא סכנה ליפול מהאמונה, לכן כדי לשמור על האמונה אזי צריך להמשיך חשמ"ל מהלב, היינו שיקיים ודובר אמת בלבבו. שיקבל על עצמו בהחלטיות שאפילו במקום הפסד ממון לא יזוז מהאמת שבלבו אע"פ שמצד הדין לא מתחייב אלא בדיבור הוא מקבל על עצמו שלא לעשות השתדלות לפרנסה מעבר להכרח, וזה ע"י שמקבל על עצמו שהסכמה בלב על מחיר תחייב אותו, אפילו אם מציעים לו מחיר גבוה יותר אחר"כ והחשמ"ל הזה הוא מלביש את המאור הקטן הנ"ל באות ה' היינו את האמונה, דהיינו את הקטנות מוחין במשא ומתן בבחי' אמא מסככת על בנהא שזה בעצמו בחי' דובר אמת בלבבו כי אמא היא לבבו והאמת הנמשך ממנה הוא החשמל הסוכך ושומר על האמונה שבלבו. וזהו ישמש את שמעון בן ננס, פירוש ישמש, ימשיך חשמל מבחי' שמעון, בחי' בינה, לשמור על בן ננס/טו שהוא בחי' האמונה. ושמעון בחי' לב בחי' בינה כי כי שמייע' תליא בלבא [ע"ד] כי השמיעה היא רק ע"י ששם לבו ומקשיב/ע"ח לדיבור. ובינה ליבא כנ"ל. ושמעון בחי' חשמל הבא מהלב כי חשמ"ל ע"ט לב

^{טו} משלי פרק ב' (א) פני אם תקח אַמְרֵי וּמִצְוֵי תִצְפֵן אַתָּה: (ב) לְהִקְשִׁיב לְחֻכְמָה אֲנֹכָה תִשָּׂה לְכָף לְתִבְיוֹנָה: (ג) פִּי אִם לִפְיָה תִקְרָא לְתִבְיוֹנָה תִתֵּן קוֹלְךָ:

ביאור הגר"א – כי אם לבינה תקרא – בינה הוא הבנת דבר מתוך דבר ולהבין הדבר מתוך דבר צריך לקרא אותן בפה כי היא נכללת בחכמה בדקדוקיה ופרטיה של החכמה וע"י קריאת החכמה בפה יגלו דקדוקיה ופרטיה לכן ע"י קריאה יבין הדבר מתוך דבר של החכמה וזהו כי אם לבינה תקרא. לתבונה תתן קולך כי כמו שיש תבונה בחכמה כנ"ל דהיינו להבין החכמה על בוריו כן יש תבונה בבינה הוא להבין דבר הבינה על בוריה כלומר איך תלוי זו הבינה בזה הדיקדוק של החכמה כמו ואם מן הצאן למעט את הנוגח מן הו' יתירה זו המיעוט הוא נקרא בינה והיא נכללת בחכמה ותבונה היא לידע מפני מה מן הו' יתירה למעט הנוגח דוקא והיא מתחברת עם תבונה של החכמה (ובזה תבין מה שכתוב באד"ז תבונה כד היא ינקא לבנין אז נקראת תבונה והמשכיל יבין) ומחמת שלזה צריך יגיעה יותר מהתבונה של החכמה כי אם יבין זאת התבונה אז יבין גם התבונה של החכמה כי התבונה של החכמה גנו בתוך התבונה של הבינה לכן בתבונה של החכמה אמר לבך וכאן קולך כי זהו גילוי הלב (ובזה תבין מה שכתוב שאחוריים דאו"א הוא לב דו"א):

^{טז} דף יו. דהינו טאמר פתח אליהו, [ובתיקון ע' דף קכג.]

^{טז} ע"צ הבינה היא במח והיא אחת מג' ראשונות חכמה בינה דעת. ואילו הלב יש בו רק כח התפעלות ולא חשיבה. וצ"ל שההתפעלות מזהבנה מייחסת את הבינה ללב.

^ע ונראה שזה בחי' מה שאומרים ק"ש על המטה לפני השינה, כדי להמשיך אמת לאמונה כי בשעת השנה המוחין מסתלקים ונשאר רק מדמה ומי שהמדמה שלו אינו מבורר אזי הוא בסכנה בזמן השינה מאחיות החיצונים.

^{טז} דף קעה: כנ"ל באות ו'

^{עב} בבא בתרא דף קעה: ערב היוצא לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין מעשה ובא לפני ר' ישמעאל ואמר גובה מנכסים בני חורין אמר לו בן ננס אינו גובה לא מנכסים משועבדים ולא מנכסים בני חורין אמר לו למה אמר לו הרי החונק את אחד בשוק ומצאו חבירו ואמר לו הנח לו [ואני אתן לך] פטור שלא על אמונתו הלווה אלא איזה הוא ערב שהוא חייב הלווה ואני נותן לך חייב שכן על אמונתו הלווה ואמר רבי ישמעאל הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן והן כמעין הנובע והרוצה שיעסוק בדיני ממונות ישמש את שמעון בן ננס:

^{טז} בתולדו פשטי

^{טז} איכה ג' ו'

^{טז} תהלים צב ג'

^{עו} אע"פ שהפשט הוא שננס היה אביו של שמעון, רבנו דורש להפך ששמעון היא בינה היא אמא, וכן ננס הוא בחי' אמונה מלכות בחי' בת.

^{טז} * תיקון יח [טעות וצ"ל נח דף צב, וכן ציין מזהר"ג לעיל בתורה כב ט']

^{עח} השמיעה בחי' בינה ליבא, להבדיל מראייה שהיא בחי' חכמה, כמ"ש ותפקחנה עיניהם, פרש"י עינים על שם החכמה, כי בעינים רואה כאחת על כרחו מה שלנגד עיניו, אבל השמיעה היא קבוץ הברות, וזה לשון שמיעה כמ"ש וישמע שאול את העם הזה שהוא לשון קיבוץ ואסיפה. וכן לשון הרמב"ם בספר המצוות המלך מקבץ כל פרטינו. לכן השמיעה צריכה תשומת לב לקבץ הפרטים כראוי. (הריצ"ח בשיעור

גי' שמוע (חשמל-378+לב-32=שמע-410). והשמיעה תלויה בלב כמ"ש כמו שכתוב ששלמה המלך ביקש מהקב"ה בתחילת מלכותו על ישראל (מלכים א ג) ונתת לעבדך לב שומע. משמע שהשמיעה תלויה בלב. ובן ננס, היא פ"ב בחי' אמונה, שהיא בחי' ננס מצד מיעוט השכל, והאמונה היא בחי' בן פ"ג/ט"ו בחי' בת מצד שהיא נוקבא בחי' דעת קלה ובחי' פ"ה ננס/ט"ו שפירושו גמד, היינו המאור הקטן /ט"ו:

אות ח

עתה יבאר שע"י שאדם מתגבר בשעת משא ומתן שתהיה מחשבתו בהלכות והדינים הקשורים למו"מ כדי להיזהר שיהיה באמונה, אזי המוחין שלו הם בעולם היצירה, וכיון שעלו מהעשיה ליצירה נעשה חלל בעולם העשיה ואזי כל הספירות התחתונות עולות להשלים החלל, עד שגם המלכות אמונה הנמצאת בקליפות עולה וחוזרת לעולם העשיה, ומעלה עימה ניצוצות קדושה הנכללים בה.

לפי המבואר בסוף התורה שתיקון המשא ומתן הוא בחי' יודעי תרועה דהיינו מחברי השברים של הכלים השבורים שבקליפות, משמע שהמבואר כאן אינו רק הלבשה של המבואר לעיל, אלא יש כאן חידוש גדול, שמה שמעורר את היחוד של חכמה בינה שעל ידו מתחדשים המוחין שנתעברו באמונה הם הניצוצות הקדושים שעלו עם המלכות מהקליפות.

עוד יש להעיר שבביאור העניין של קרבן התמיד והקטורת רבנו קיצר ולא ביאר כיצד עולים החב"ד ביצירה ובפרי עץ חיים מדוייק שרק פנימיות חב"ד עולה ליצירה, ובעניין זה נ"ל חשוב מאד לעיין לקמן בתורה רפ/פ"ח,

לכן שמיעה היא דווקא ע"י תשומת לב להבדיל מראיה שנקלטת במח אפילו בלא תשומת לב, וכידוע ממה שהיום עשו מזה שיטת פרסום שמכניסים פרסומת בתוך סרט לפחות משניה והאדם לא שם לב אעפ"כ בתת מודע הוא נמשך לקנות את המוצר. נמצא מבואר שבראיה האדם קולט ונעשה בו רושם אפילו מראייה בלא תשומת לב. אבל בשמיעה אינו כן כי השומע בלא תשומת לב לא ישאר משמיעה כזו שום רושם.

ושמעתי בזה ממגיד שיעור בוף היומי שבתחילת דרכו ללימוד הדף היומי היו ימים שלא הצליח ללמוד את הדף ורק קרא אותו בלא הבנה ואמר לעצמו הרי ראית איסור אפילו בלא עיון והבנה פוגמת מאד, א"כ מדה טובה שקריאת הדף שעושה רושם אע"פ שאיני מבין.

⁹⁷ גם בדפוס חסדיל ומתולד - חשמל

⁹⁸ **מלכים א פרק ג א** (א) בשנה רביעית למלכו משמת שמעי רבו) ויתחתן שלמה את פרעה מלך מצרים ויקח את בת פרעה ויביאה אל עיר דוד עד כלתו לבנות את ביתו ואת בית ידוד ואת חומת ירושלים סביב: (שבע שנים ואח"כ בנה לה בית יג שנים) (ב) רק העם מוזבחים בבמות (לשם שמים, והמלך זוכה בנבעון) כי לא נבנה בית לשם ידוד עד הימים ההם: (ג) ויאהב שלמה את ידוד ללכת בחקות דוד אביו (כארבע שנים ראשונות) רק בבמות הוא מוזבח ומקטיר: (גננו היא ששחה את בנין הבית ד' שנים) (ד) וילך המלך גבענה לזבח שם פי היא הבמה הגדולה אלף עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא: (ה) בגבעון נראה ידוד אל שלמה פחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לה: (ו) ויאמר שלמה אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול פאשר הלך לפניך באמת ובעדקה ובישרת לבב עמך ותשמר לו את חסד הגדול הזה ותתן לו בן ישב על כסאו פייום הזה: (ז) ועתה ידוד אלהי אתה המלכת את עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן (כן שתיים עשרה) לא אדע צאת ובה: (ח) ועבדך בתוך עמך אָשר בָּחַרְתָּ עִמָּךְ רָב אָשֶׁר לֹא יִמְנָה וְלֹא יִסְפָּר מֵרֵב: (ח) ועבדך בתוך עמך אָשר בָּחַרְתָּ עִמָּךְ רָב אָשֶׁר לֹא יִמְנָה וְלֹא יִסְפָּר מֵרֵב: (ט) ונתת לעבדך לב שמע (מכ"ז) לשפט את עמך להביא בין טוב לרע פי מי יוכל לשפט את עמך הכבד הזה: (י) ויטיב הדבר בעיני אדני פי שאל שלמה את הדבר הזה: (יא) ויאמר אלהים אליו יען אָשר שָׁאַלְתָּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא שָׁאַלְתָּ לְךָ יָמִים רַבִּים וְלֹא שָׁאַלְתָּ לְךָ עֵשָׂר וְלֹא שָׁאַלְתָּ נֶפֶשׁ אִיבִיב וְשָׁאַלְתָּ לְךָ הַבֵּן לְשִׁמְעֵי מִשְׁפָּט: (יב) הנה עשיתי כדברך הנה נתתי לך לב חכם ונבון אָשר כְּמוֹךָ לֹא הָיָה לְפָנַי וְאַחֲרָי לֹא יִקֹּם כְּמוֹךָ:

⁹⁹ **לב שומע של שלמה המלך שעליו נאמר לעיל ותרב חכמת שלמה מהלב הזה בחי' בינה נמשך החשמל ונמשך אור הפנים בחי' חכמה לחדש את המוחין שבאמונה.**

¹⁰⁰ בתשכט- וכן ננס בחי' אמונה

¹⁰¹ בתרצו כתב כגון נקודה ונחת את הנקודה שאחרי אמונה ואחרי ננס. דהיינו רוצה לומר שאמונה בחי' בן, וננס בחי' מאור הקטן.

¹⁰² **האמונה היא בחי' בת.** ואולי בן הכוונה לשם ב"ן שהוא גמט' הויה במילוי ההין, שהוא בחי' נוקבא. או אולי הכוונה בן ננס, לאמת שהוא בחי' בן שמאיר בננס מאור הקטן בחי' בת ועי"ז היא אמונה ולא צדק.

¹⁰³ בתשכט- היא בחי' בן ננס

¹⁰⁴ **ננס פירושו אדם נמוך קומה, עיין בכורות מה: ננס לא ישא ננסת שמא יצא מהם אצבעי (שהוא עוד יותר קטן מננס)**

ועיין יחזקאל כז יא – רד"ק שם- וגמדים במגדלותיך – היו אנשים ננסים אנשי מדה קטנה מן גמד ארכה ויונתן תרגם קפוטקאי:

¹⁰⁵ **ובן ננס היא בחי' אמונה היא בחי' בן ובחי' ננס היינו המאור הקטן, – הלשון כאן נראה עם תיבות מיותרות ואמנם בגרסה הנפוצה שינו את הלשון אע"פ שהוא לשון רבנו. ונראה כוונת רבנו לומר שהאמונה היא גם בחי' בן דהיינו בת, בחי' מלכות וגם בחי' ננס מצד הקטנות שבה כי אמונה בחי' קטנות השכל. בחי' אשה שדעת קלה, בחי' אמונה, שיסודה ביטול למי שמאמינה לו, שזו סכנה גדולה ליפול לאמונה בשקר, ומה ששמור עליה כי יש בטבע אשה דייקא מצד החוסר דעת יש כח הרגל בחי' אמת שקבלה בחינוך שהיא מוחלטת בבחי' רגלין בחי' החשמל ששומר עליה כמו האמת של רב ספרא שהוא חשמל ששומר ממורה היתר.**

¹⁰⁶ **תורה רפ – דע מי שצריך לדון לפני דינים בדין תורה, זה לו ענש ונקמה שהתורה נוקמת בו, כי באמת כל המשא ומתן הוא תורה, פי למשל הדין המחליף פרה בחמור הוא תורה ומכל שכן בשעשויין הדבר בעצמו הוא בודאי תורה, (ויכמו שמשפריץ כל זה בשם הבעל שם טוב זכרונו לברכה). ועל כן בשעשויין משא ומתן, צריך שיקשר מחשבתו רק בהתורה והדינים המלבשים שם, ומי שעוקר המשא ומתן מן התורה, ונופל אל המשא ומתן בעצמו, ואינו מקשר מחשבתו אל התורה המלבש שם, אזי ענשו, שאחר כך הוא צריך לדון בדין תורה,**

שם חוזר רבנו על עניין זה, ומבאר אותו ביותר אריכות. ושם מבאר שבאמת כשחושב בשעת המו"מ בפשטא אורייתא, צריך שפנימיות מחשבתו תהיה בתורה ורק חיצוניות מחשבתו תהיה במשא ומתן עצמו. עוד בעניין הניצוצות הקדושים כאן קיצר רבנו מאד כיצד הם עולים מהקליפות, ושם ביאר יותר שהם נדבקים למלכות כשהיא ביניהם וכשהיא עולה הם עולים עימה.

ובאמת בפרי עץ חיים מבואר שקרבן התמיד רק מעלה את פנימיות חב"ד ליצירה, ואזי עולות כל המדרגות ונשאר חלל בתחתית העשייה. וע"י הקטורת שמעלה ניצוצות קדושים נשלם החלל. ולפי ביאור רבנו נראה שע"י ששומר את האמונה ע"י החשמל אזי בחב"ד כשזה נופל נופלות הקליפות והניצוצות עולים לעשייה. נמצא לפי רבנו החשמל הוא בחי' הקטורת וצ"ע. ועיין בתורה רפ שם מבואר שמשא ומתן פירוש שמנשאים ומרימים הדבר ומשיבין אותו למקומו, והכוונה לניצוצות הקדושים, ושם לא נזכר החשמל, אלא רק מו"מ באמונה, שע"י עולה פנימיות מחשבתו ליצירה. ומבאר שזה בחי' מלחמה עם הקליפות שבתוכן האמונה עם הניצוצות הקדושים וכשמנצח במלחמה ומצליח לשמור את האמונה, עולה המלכות עם הניצוצות הדבוקים בה מהקליפות. ואולי אפ"ל שזה ההבדל בין שם לכאן, שכאן ע"י העצה של דובר אמת בלבבו עושה חשמל לשמור את האמונה, אזי מעלה את הניצוצות בלא מלחמה, ושם כיון שלא נזכר העצה של חשמל, לכן צריך לזה מלחמה קשה.

וכשאתם עוסק במו"מ באמונה, הוא עוסק בדיני ממונות השייכים למשא ומתן כגון דיני הונאה ודיני חלות הקנין וגול וריבית וכו', היינו פשטא פ"ט אורייתא, וכשבשעת המשא ומתן חושב בדיני התורה של המשא ומתן כדי להיזהר שיהיה באמונה זהו בחי' הקרבת הקרבן תמיד והקטרת הקטורת. כי ע"י התמיד עולים פנימיות חב"ד רעשיה חכמה בינה ודעת של עולם העשייה, ונעשים חיצוניות דחיצוניות לג' תחתונות ביצירה דהיינו לספירות נצח הוד מלכות שבעולם היצירה [צ"/כ"א] ואזי בעולם

ואזי צריך לחזור ולהביא כל הדברים וכל המחשבות וכל העסקים שהיה לו בשעת המשא ומתן מתחלתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה, דהיינו שצריך לחזור ולספר הכל לפני הדינים, והם פוסקים על זה דין תורה:

נמצא שחזר ונעשה מכל דברי המשא ומתן תורה, והוא לו נקמה, שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים המלכיים בהמשא ומתן מן התורה, ונפל אל המשא ומתן בעצמו, כאלו אין שום תורה בהמשא ומתן, על כן עגשו שצריך לבוא לפני דין תורה, ואזי צריך להביא כל דברי המשא ומתן ולעשות מהם תורה, ואזי מראים לו שכל המשא ומתן הוא תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל, כי בודאי הוא צריך להביא כל הדברים אפלו כל המחשבות לפני הדינים, כי אם חסר איזה דבור או איזה מחשבה יתקלקל הדין תורה, וצריך דוקא להביא הכל כל מה שעבר בשעת המשא ומתן לפני הדינים, והם עושין מזה דין תורה, נמצא שחזר ונעשה מהמשא ומתן תורה, ומראין לו שאין הדבר כמו שהוא סבר מתחלה שאין בהמשא ומתן תורה, כי הלא ראה בעיניו שכל דברי המשא ומתן כלם הם תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה כנ"ל:

והכל לפי הפגם, כי יש אחד שאין עגשו רק שצריך לדון, אבל זוכה בדין, רק שמראין לו שפגם כנ"ל, אבל יש אחד שעקר יותר המשא ומתן מן התורה, אזי עגשו יותר, שגם אינו זוכה בדין. כי באמת כשעושין משא ומתן צריך שיהיה רק חיצונית המחשבה בתוך המשא ומתן. אבל פנימית מחשבתו צריך לקשר אל התורה כנ"ל:

גם צריך אמונה בהמשא ומתן, דהיינו שישא ויתן באמונה, ויהיה הדבור דבור אמת, כמה שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת באמונה, כי משא ומתן הוא בחינות שמנשאים ומרימין הדבר, ונותנין ומשיבין אותו למקומו, כי יש קדשות נפולות, הינו בחינות ניצוצות שנפלו, ועל ידי משא ומתן מנשאים ומרימין אותן, ונותנין אותן למקומן, וזה בחינות משא ומתן כנ"ל: ועקר ברור הניצוצות מן הקלפות הוא על ידי אמונה, כי דרך האמונה לשפן תמיד אצל אלו הקדשות הנפולות, בבחינות (חזקאל ה'): "זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות", ירושלים היא קריה נאמנה, בחינות אמונה, היא שוכנת בתוך הגוים וסביבותיה וכו'. כי היא ביניהם תמיד כנ"ל, ועל כן אלו הניצוצות שנפלו, הם נדבקים ונתאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם, ועל כן צריך לעשות משא ומתן באמונה, שעל ידי האמונה מעלין הניצוצות כנ"ל, שזה עקר בחינות משא ומתן, להעלות הניצוצות כנ"ל:

וזה בחינות פנימיות חב"ד ו' חכמה בינה דעתו דעשייה שעולה אל היצירה, ומלכות דעשייה עולה מן הקלפות, יצירה היא בחינת וא"ו, שהיא בחינת התורה (כמובא בזהר הקדוש), ועל ידי שמקשר פנימיות מחשבתו, בשעת עשיית המשא ומתן אל התורה כנ"ל, זהו בחינת פנימיות המוחין דעשייה, הינו של המשא ומתן, שהוא בחינות עשייה, שעולה אל היצירה, דהיינו התורה כנ"ל, ומלכות דעשייה, הינו בחינות האמונה שבמשא ומתן כנ"ל, עולה מן הקלפות, כי היא מבררת הניצוצות מהם ועולה מהם, ועל ידי שעלה חב"ד דעשייה ליצירה, על ידי זה יש מקום למלכות לעלות לעשייה, גם על ידי זה שעולה חב"ד ליצירה, דהיינו על ידי שמקשר מחשבתו אל התורה, על ידי זה מקבלת האמונה כח לברר הניצוצות מן הקלפות ולעלות מהם, כי בלא זה הכח, היה אפשר שיתאחזו גם הם בעצמן בהאמונה, חס ושלום. אך על ידי שמקשרין פנימיות המחשבה אל התורה, מקבלת כח לעלות כנ"ל, ואזי נעשית מלחמה, כי צריך לחסם עמקם להוציא הניצוצות מהם: וזה פירוש כי תצא למחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שביו..... ע"ש.

⁸⁰ בתורו- פשוטי, בתורו- פשוטי, בתשכס- פשוטא

⁸¹ פרי עץ חיים - שער התפלה פ"ה ד"ה ואח"כ ע"י פרשת קרבן התמיד, ושער עולם העשייה פ"ג ד"ה פרשת התמיד

⁸² פרי עץ חיים - שער התפלה - פרק ה - ואח"כ ע"י פרשת קרבן התמיד, עולין פנימית ג"ר דעשייה למעלה ביצירה, וע"כ נקרא קרבן, כי הוא מקרב העולמות כולם, ומקרב התחתון, ומעלה אותם במקום העליון: ונמצא, כי בעליית פנימיות ג"ר דעשייה ביצירה, הם נעשין בחי' חיצונית, אל החיצונית דג"ת דיצירה, כי ודאי הוא שחיצונית דיצירה, הוא יותר גדול מן הפנימית דעשייה. ואז נשאר חיצונית ג"ת דיצירה בבחי' פנימית, ופנימית ג"ר של עשייה נעשה חיצונית אליהם. ואז עולין פנימית ג"ת דיצירה, להיותן חיצונית אל חיצונית ג"ר דיצירה, שעתה חזר ונעשין פנימיות אליהם. ועולין פנימית ג"ר דיצירה, ונעשין חיצונית אל חיצונית דמלכות דבריאה, שעתה חזר להיות פנימית אליהם. ועולין פנימית מלכות דבריאה, ונעשה חיצונית אל חיצונית דג"ת דבריאה, שעתה חזר להיות אליהם:

העשיה כל הספירות עולות להשלים החלל, דהיינו חיצוניות חב"ד נעשה פנימיות חב"ד, ואזי פנימיות חג"ת נעשה חיצוניות לחב"ד, ואזי חיצוניות חג"ת נעשה פנימיות חג"ת ופנימיות נה"י נעשה חיצוניות חג"ת וכו' וכך כולם עולים עד שנעשה חלל בתחתית עולם העשיה, ואזי ע"י הקטורת אנו מעלים את המלכות מהקליפות להשלים את החלל, וכל הניצוצות הקדושים שבקליפה עולים בסוד י"א סממני הקטורת, ונכללים בבחי' מלכות דעשיה, העולה מהקליפות [כ"ז/ג].

וכשהאדם עוסק במו"מ, זה בחי' שחסד גבורה תפארת שלו בעולם העשיה והמו"מ הוא בחי' כשנעשה באמונה הוא עפ"י דיני ממונות, היינו פשטא"ד אורייתא, נמצא בשעת עשיית המו"מ עוסק בפשטא"ד אורייתא, שהם בחי' מט"ט המקנן ביצירה [כ"ז/י] פירוש שמלאך מט"ט הוא בחי' אסור ומותר כשר ופסול טהור וטמא/כ"ז שהם כלל כל דיני התורה, ומקומו בעולם היצירה/כ"ז. נמצא כשאדם עושה משא ומתן באמונה שחב"ד שלו בעשיית המו"מ עולים ביצירה [ק], היינו לפשטא"ד אורייתא, וגורם כנ"ל שכל המדרגות עולות בגלל החלל שנשאר בפנימיות חב"ד דעשיה, ואזי וכל ניצוצות הקדושה שיש בתוך העכו"ם והארצות שסביבות ירושלים, כדי להשלים את החלל שבתחתית עולם העשיה הם עולים לבחי' אמונה הנקרא ירושלים ומלכות, כשזה קם זה נופל [ק"ב/ק] דהיינו נפילת הסט"א ע"י שעלו ממנה הניצוצות הקדושים, היא תקומת מלכות דקדושה, כי חורבן

פרי עץ חיים – שער עולם העשיה – פרק ג פרשת התמיד כבר נת"ל, כי ע"י התמיד עולים פנימית ג"ר דעשיה ונעשים חיצונית, אל חיצונית ג"ת דיצירה. והמלכות דיצירה נשארת למטה בעשיה, וחיצונית נה"י דיצירה נעשה פנימית וכו', ע"ש: והנה באמרך צו את בני ישראל, תכוין כי עתה אנו מתקנים עולם העשיה, שהוא שם – א"ל אדני, גי' צו. וזהו שאמרו בזהר צו, לית צו אלא ע"ז, וכן אמרו רז"ל בגמרא, על ויצו ד' אלהים על האדם וכו', אין צו אלא ע"ז וכו'. והענין, כי הקליפות אשר בעשיה הם רעות וקשות מאוד, ונקרא ע"ז, וצריך לשרפם באש. כמשי"ה היא העולה על מוקדה על המזבח כו', כנזכר בזהר שם, ויען כי אחיזתם ויניקתם הוא מקדושת העשיה, הנקרא א"ל אדני, לכן נקרא צו, גימטריא א"ל אדני:

^{כ"ז} פני"ח שער התפלה – פ"ה ד"ה ונחזור לבאר. ועייל תורה רפ

^{כ"ז} **פרי עץ חיים** – שער התפלה – פרק ה – ונחזור ונבאר עתה עולם עשיה עצמה איך נתקנת, כי עד עתה לא נתבאר רק עליות פנימית ג"ר דעשיה ויצירה, ונמצא עתה שנשאר חיצוניתם בלבד למטה בעשיה. ונמצאת עתה העשיה חסרה, ולכן כדי שנוכל להשלים כל חלקי העשיה צריך להעלות בעשיה קדושה אחרת כדי להשלים החסרון הנ"ל כמ"ש בע"ה. ע"כ בתחלה אנו מעלין י"ס דקדושה המתלבשים תוך הקליפות, בסוד ומלכותו בכל משלה, על ידי פטום הקטורת הנאמר תיכף אחרי קרבן התמיד קודם פסוק וערבה לה' מנחת יהודה וכו'. כי הקדושה היא, היא בחי' י"א סימני הקטורת, שהם י' פנימים, ואחד עשר הוא האור המקיף עליהם כמבואר במ"א כי אלו הם חיות הקדושה שמחיה את הקליפות, ועתה אנו מעלים אותם מתוך הקליפות, אל תוך הקדושה ד"ס דעשיה עצמו, והיינו ע"י פטום הקטורת מסתלקין מן הקליפות:

^{כ"ז} בתולדו פשטי

^{כ"ז} בתולדו פשטי

^{כ"ז} שער טעמי המצוות להאריז"ל סוף פרשת עקב ד"ה בברכת המזון. עמק המלך שער יד פרק זה

^{כ"ז} **עץ חיים** שער מז פ"ה ובוזוהר פנחס דף רכו: ברע"מ שם ובשער הכוונות תפלת שחרית ג'

^{כ"ז} עיין תורה לא אות ה'

^{כ"ז} **ועיין תורה רפ שם מבואר שהתורה בחי' יצירה כי יצירה היא בחי' ואו שהיא בחי' התורה כמבואר בזהר הקדוש. ונראה כוונתו שהעולמות כנגד שם הויה ויצירה כנגד ו' של שם הויה. ואיתא בתיקוני זהר שבזהר חדש דף קנח. דאתעסק באורייתא שריא ו' בפומיה.**

^{כ"ז} מבואר בתורה רפ ע"ש

^{כ"ז} בתולדו פשטי, בתרצו-פשט(א), בתשכט-פשטא

^{כ"ז} * רש"י בראשית כה כג פרשת תולדות עה"פ ולאם מלאם יאמץ [ובאור"ה שם ובנגילה ו. עה"פ ביחזקאל (כו ב) אנלאה החרבה לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים וע"ש שאין להאמין שירושלים וקסרי שתיקן בניית]

^{כ"ז} **בראשית פרק כה (כג) ויאמר ידוד לה שני גי'ים (וגי'ים) בבטן ושיני לאמיים ממעיף יפרדו ולאם מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:**

רש"י – מלאם יאמץ – לא ישוו בגדולה כשזה קם זה נופל וכה"א אמלאה החרבה (יחזקאל כו) לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים:

ועיין נגילה ו. – אמר רבי אבהו (צפניה ב-ד) "ועקרון תעקר", זו קסרי בת אדום (ששמה קסרי ע"ש הקסרים שמלכו בה כח ודבאי מבנה אותה עקרון על שם שתיק) שהיא יושבת בין החולות. והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, היו קורין אותה אחידת (כבושת) מגדל שיר. אמר רבי יוסי בר חנינא מאי דכתיב (זכריה ט-ז) "והסירותי דמיו מפיו ושקוציו מבין שיניו ונשאר גם הוא לאלהינו", והסירותי דמיו מפיו, זה בית במי' שלהן, ושקוציו מבין שיניו, זה בית גליא שלהן, ונשאר גם הוא לאלהינו, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבאדום. (זכריה ט-ז) "והיה כאלוף ביהודה ועקרון כיבוסי", אלו תראטריות וקרקסיות שבאדום שעתידין שרי יהודה ללמד בהן תורה ברבים אמר רבי יצחק לשם זו פמיס עקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא היתה מטרופולין של מלכים איכא דאמרי דמרבי בה מלכי ואיכא דאמרי דמוקמי מינה מלכי. קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתיקן אל תאמן ישבו שתיקן אל תאמן חרבה קסרי וישבה ירושלים חרבה ירושלים וישבה קסרי תאמן שנאמר (יחזקאל כו-ב) (י'פן אדם יען אשר אמרה צר על ירושלים האח נשברה דלתות העמים נספה אלי אמלאה הקרבה) (צור היא רומי ראש ממלכת אדום. ודרשו חז"ל) "אמלאה החרבה" אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (בראשית כה-כג) ולאום מלאום יאמץ.

אמונה הוא נקרא חורבן ירושלים, כשדרחז"ל (שבת קיט ע"ב) לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה אנשי אמונה^{ק"ה} דהיינו אנשים הדוברים אמת בשעת משא ומתן ק"ו(ק"ז) [ק"ח]. וכשירושלים היינו האמונה היינו מו"מ שהוא ק"טפשטא אורייתא מתגברת, אזי אלו העכו"ם והארצות נופלים, ועולים ממנה כל הניצוצות הקדושים שבתוכם בסוד י"א סממני הקטורת [ק"ו]/ק"א כי סגולת הקטורת לרדת לעומק הקליפות ולהכניע אותן ולהעלות מהן ניצוצות קדושים/ק"ב:

ק"ד שבת קיט: הגמ' שם מונה שמונה סיבות לחרבן ירושלים והאחרונה היא דעת רבא – ואמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה (דוברי אמנה) שנאמר (ירמיה ה-א) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא וודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש (אם יש איש) עושה משפט מבקש אמנה ואסלח לה. איני והאמר רב קטינא אפי' בשעת כשלונה של ירושלים לא פסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר (ישעיה ג-1) כי יתפש איש באחיו בית אביו (לאמר) שמלה לכה קצין תהיה לנו דברים שבני אדם מתכסין בהן כשמלה ישנן בידוך והמכשלה הזאת תחת ירך (דף קכ.) דברים שאין בני אדם עומדין עליהם אלא אם כן נכשלים בהן ישנן תחת ירך קצין תהיה לנו (ישעיה ג-2) ישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש וגו' אין ישא אלא לשון שבועה וכן הוא אומר לא תשא את שם ה' לא אהיה חובש לא אהיה מחובשי עצמן בבית המדרש ובביתי אין לחם ואין שמלה שאין בידי לא מקרא ולא משנה ולא גמרא. (ומכאן מוכח שאכן נשארו בירושלים אנשי אמנה האומרים את האמת) וממא', דילמא שאני התם דאי אמר להו גמירא אמרו ליה אימא לך? הוה ליה למימר גמר ושכח, מאי לא אהיה חובש כלל. לא קשיא כאן בדברי תורה (נשארו בירושלים אנשי אמנה) כאן במשא ומתן (לא היו בירושלים אנשי אמנה ועל כן היא נחרבה):

הערת פירוש חברותא – 117. המהרש"א העיר שהלשון "אלא" משמע שכל אמורא סובר שרק הסיבה שאמר היא הגורמת לחורבן ירושלים. אבל האמת שכל החטאים מוזכרים בפסוקים, ועל חילול שבת מפורש בפסוק שהוא הגורם לשריפת העיר? ודחה שבדאי לא נחלקו, ולכן הלשון בגמרא הוא: אמר רבי אבהו ולא רבי אבהו אמר. והיינו, שבדאי חטאו בכל החטאים הנ"ל כמפורש בפסוקים, אלא שכל חטא בפני עצמו – אילו לא חטאו בו היו ניצולים מהחורבן, או שנאמר שבדאי לא חטאו מיד בכל החטאים אלא עבירה גוררת עבירה, וכן דרכו של יצה"ר היום אומר לו כך ולמחר וכו', וכל אמורא תלה את תחילת הקלקול בחטא מסוים

^{ק"ה} בתולד- אמנה

^{ק"ו} הנדה זו נוספה בתולד בפנים בסוגרים

^{ק"ז} ע"ש מבואר דכוונתם על מ"מ באמונה

^{ק"ח} עיין ילקוט שמעוני ירמיהו פרק ה' רמז ע"ה

^{ק"ט} בתולד- פשטי

^{ק"י} עיין שער הכוונות להאר"ל – דרושי תפלת השחר דרוש ג' ד"ה ובענין פטום הקטורת

ק"א שער הכוונות – דרושי תפלת השחר דרוש ג – ובענין פטום הקטורת ג"כ נודע מ"ש בוזהר פרש' ויקהל דרי"ט ע"ב וז"ל ובג"כ עובדא דקטרת אצטריך לאקדמא לצלות' כו' הנה לעי' נת' ענייני כי הלא יש בו י"א סממנים שה"ס אותם אורו' המחיים את הקלי' וכונתינו בזה לסלקם מתוכם ולהעלותם למעלה וישארו הקליפות מתיים וז"ס מ"ש אומרים פטום הקטרת בשחרית קודם התפילה אחר קרבן התמיד כנ"ל וגם בתפלת המנחה קודם העמידה כי כונתינו היא להעלות העולמו' ע"י התפילות לכן אנו אומרים אותו שלא יתאחזו הקליפו' ויעלו בעלי' העולמות ולכן אנו אומרים אותו קודם שני תפלות הנז' וכן בסוף תפלת שחרי' אנו חוזרים ואומרים אותו כנודע והטעם הוא כדי שלא ינקו הקליפו' מן השפע היורד ונשפע לעולמות כנ"ל. אבל בתפלת ערבית אין בנו כח לעשות כך:

ק"ב עיין לק"ה ערלה ג' אות ה' – וזה בחינת אחד עשר סממני הקטרת שעל ידם מבררין כל הניצוצות הקדושה מן הקלפות כי ברור הקדושה מן הקלפות על ידי אחד עשר סממני הקטרת זה בחינת הנ"ל מה שמוציאין החיות מן הקלפה על ידי התפלה בבחינת דין של הבעל כח כי הקדושה הוא לעולם בבחינת עשרה, כי אין דבר שבקדושה בפחות מעשרה אכל חיות הקלפות הוא בבחינת עשתי עשרה כידוע שזהו בחינת אחד עשר אלופי עשו בחינת עשתי עשר יריעות עזים וכו' פמוכא וזהו בחינת אחד עשר סממני הקטרת, הינו כי מחמת שעל ידי הקטרת היו צריכין לברר הקדושה מעמקי הקלפות על כן היה בהקטרת אחד עשר סממנים דיקא כדי להכניע ולהמתיק הדין בשרשו הינו שהקלפות שהם בחינת תקף הדינים שיניקתם וחייתם בבחינת עשתי עשרה הם נכנעים בשרשם דיקא דהינו על ידי אחד עשר סממני הקטרת שזהו בחינת תפלה בבחינת דין דהינו שמתפללין תפלה בבחינת תפלה בבחינת דין שגדמה להם שהיא שלהם. כי הם בחינת דינים ועל ידי זה דיקא מוציאין מהם חיותם וכו'. כמו כן מקרבין דיקא אחד עשר סממני הקטרת שזהו בחינת דינים כי הדינים שהם אחריות הקלפות יונקים מבחינת אחד עשר. אכל כח הקטרת גדול כל כך שדיקא על ידי זה על ידי אחד עשר סממני הקטרת מוציאין מהם חיותם בבחינת התפלה בבחינת דין שעל ידה דיקא מוציאין החיות מהקלפות כנ"ל. וזה בחינת חלבנה שריחה רע שהיה בהקטרת כי היו מכרחים לערב בהקטרת חלבנה שריחה רע ועל ידי זה הקטרת בבחינת דין שמתפללין תפלה בבחינת דין שגם החלבנה נכלל בהקטרת והעלה ריח טוב שזהו בחינת עונות נתהפכין לזכיות שגם העונות מעלין ריח טוב בבחינת נרדי נתן ריחו. שזהו בחינת החלבנה שבקטרת שעמה היו אחד עשר סממנים כי בלא החלבנה לא היו רק עשר סממנים בהקטרת ועם החלבנה היו אחד עשר סממנים שעל ידי זה דיקא היו הקטרת בבחינת התפלה שהיא בבחינת דין שזהו מספר אחד עשר בחינת חלבנה. ועל כן היו הקטרת יורדים עד עמקי הקלפות לברר כל הברורים משם כי הסטרא אחרא היו רוצים לבלע ולניק מהקטרת מחמת שהיו בבחינת דין כנ"ל. אכל מגדל עינם כח הקטרת היו עומדים בבית הבליעה שלהם עד היו מכרחים על ידי הקטרת להקיא כל הקדושות שבלעו עד שעל ידם דיקא נתבררו כל הברורים עד שזכו לריח טוב שהוא מוזנא דנשמתא על ידי הקטרת דיקא שהוא ריח טוב כי גם החלבנה נתהפכה לריח טוב בבחינת נרדי נתן ריחו כנ"ל:

וזהו שאחז"ל (סנהדרין כ:)/ק"י שלשה מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, העמדת המלך, וכריתות זרעו של עמלק, ובנין ביהמ"ק. ומבאר רבנו על פי הנ"ל והא בהא תליא, כי העמדת המלך דהיינו תיקון המלכות היא בחי' אמונה כנ"ל:

וכריתות זרעו של עמלק, דהיינו הכנעת הקליפות הם הניצוצות שעולים מבין העכו"ם והארצות בבחי' י"א סממני הקטרת, דהיינו משא ומתן באמונה שע"ז נופל הסט"א והקליפות, כמ"ש במדרש {רות פ' א' [ק"י]/קט"ו} למה נסמכה פרשת כריתות זרעו של עמלק לפרשת משקולת [קט"ז]/ק"י לומר שבעון משקולת דהיינו משא ומתן שלא באמונה היה מלחמת עמלק, והיינו הך **כידוע [ק"י]/קט"ו נמצא שע"י שהמשקולת מתקונים והמשא ומתן באמונה נכרת זרעו של עמלק ונופלת מלכות דסט"א וקמה ועולה מלכות דקדושה :**

ובנין ביהמ"ק, שהוא צוואר העולם המחבר שמים וארץ ונמצא בתוך הקריה נאמנה היא ק"ב בחי' אור הפנים המאיר באמונה ומחדש את המוחין המעוברים בה, שהיא ק"ב בחי' חידוש המוחין חידוש

ק"י סנהדרין דף כ: - וכן היה רבי יהודה אומר ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה. **תניא רבי יוסי** אומר שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה ואינו יודע איזה מהן תחילה כשהוא אומר (שמות יז-טו) כי יד על כס יה מלחמה לה' בעמלק הוא אומר להעמיד להם מלך תחילה ואין כסא אלא מלך שנאמר ודברי הימים א כט-כג) וישב שלמה על כסא ה' למלך ועדיין אינו יודע אם לבנות להם בית הבחירה תחלה או להכרית זרעו של עמלק תחלה כשהוא אומר (דברים יב-יז) והניח לכם מכל אויביכם וגו' והיה המקום אשר יבחר ה' וגו' הוא אומר להכרית זרעו של עמלק תחלה וכן בדרך הוא אומר (שמואל ב ז-א) ויהי כי ישב המלך דוד בביתו וה' הניח לו מסביב וכתוב (שמואל ב ז-ב) ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וגו'.

פרש"י - שלש מצות. להכי נקט שלש הללו שהן תלויות זו בזו לעשותן כסדרן כדמפרש לקמן בתחלה מלך ואחריה עמלק ואחריה בית הבחירה: בכניסתם לארץ. דבכלהו כתיב ירושה וישיבה וירשתה וישבת בה ואמרת אשימה עלי מלך (דברים יז) בעמלק כתיב (שם כה) והיה בהניח ה' וגו' ובבנין בית הבחירה כתיב (שם יב) ועברתם את הירדן וישבתם בארץ וגו' והדר כתיב והיה המקום וגו':

^{ק"י} רות פרשה א' אות ב' ראת דור שמדונוי שקרים (איפה ואיפה) מלכות (עמלק) באה ומתגרה בו ע"ש סוף המדרש

קט"ו מדרש רבה רות פרשה א פסקה ב - תני ר' חייא (ויקרא י"ט טו) "לא תעשו עול במשפט" מלמד שהדיין שמקלקל הדין, קרוי חמשה שמות, עול, שנוי, משוקץ, חרב, תועבה, והקב"ה קורא עליו חמשה, רע, מנאץ, מפר ברית, מכעיס, וממרה, וגורם חמשה דברים לעולם, מטמא את הארץ, ומחלל את השם, ומסלק את השכינה, ומפיל ישראל בחרב, ומגלם מארצם. אוי לדור שמקלקל במדה זו.

תני ר' חייא "לא תעשו עול במשפט" בדין (בפסוק טו), אם לדין כבר אמור בדין, אם כן למה נאמר "במשפט" במדה (שם פסוק לה) אלא מלמד שהמודד נקרא דיין, ואם שיקר קרוי חמשה שמות, וגורם חמשה דברים. אוי לדור שמדונוי של שקר, דאמר ר' בניא בשם ר' הונא אם ראת דור שמדונוי של שקרים, מלכות באה ומתגרה באותו הדור, מה טעם (משלי י"א) "מאזני מרמה תועבת ה'" וכתוב (שם) "בא זדון יובא קלון". א"ר ברכיה בשם רבי אבא כתיב (מיכה ו') "האזכה במאזני רשע" אפשר כן שדור שמדונוי של שקר זוכה? אלא ובכיס אבני מרמה א"ר לוי אף משה רמזה להן לישראל בתורה (דברים כ"ה יג) "לא יהיה לך בכיסך" "לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה" ואם עשה כן סוף שהמלכות באה ומתגרה בו, דכתיב (שם) "כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול" וכתוב (שם) "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים":

^{ק"י} פרשת כי תצא כה פסוק טו יז

ק"י דברים פרק כה (יג) לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה: (יד) לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה: (טו) אבן שלמה וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק יהיה לך למען יאריכו ימיה על הארמה אשר ידוד אלהיה נתן לך: (יז) זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים:

רש"י (יז) זכור את אשר עשה לך - אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מגרוי האויב שנאמר מאזני מרמה תועבת ה' וכתוב בתריה בא ודון ויבא קלון:

^{ק"י} מלחמת עמלק ומשא ומתן באמונה ועיין קהלת יעקב תחילת ערך עמלק

ק"י קהלת יעקב - ערך עמ - עמלק הוא דעת דקליפה, ועל כן משה רבינו ע"ה שהוא דעת דקדושה זירז גרמיה לקרבה דלעילא וזהו בשלח (ס"ו), גם שורש עמלק מק"ך צירופי אלהים דאחוריים דזעיר ונוקבא, שני פעמים ק"ך גימטריא עמלק, ובוה יובן אומרם ז"ל (תנחומא בלק אות ח') שעל ידי פגימת מדות ומשקולות בא עמלק, על כן סמין למשקולות זכור את אשר עשה לך עמלק, והעניין כי ק"ך צירופי אלהים באים מתפארת נצח הוד יסוד דבינה, כמו שכתבתי בערך ק"ך צירופי אלהים, והנה מאזני צדק הן תרי סמכי קשוט, הין צדק אות ברית, ועל ידי פגם המשקולות פוגם בנצח הוד יסוד שבהן ק"ך צירופי אלהים ויונק מהן עמלק והבן, והנה נצח הוד יסוד עם הכולל גימטריא עמלק וד' אותיות, והנה עמלק כולל כל האמונות, וזה שאמר (במדבר כ"ד כ') ראשית גוים עמלק, כי ראשית היא כולל האחרים כמו ראש השנה כולל כל השנה, והוא שורש לד' מלכים, ועל כן בכל ומדי ויון ואדום וט"ז אותיות והכולל גימטריא עמלק, והנה עמלק יש לו אחיזה בכסא שהוא בחינת בריאה, על כן אין הכסא שלם שיש לו אחיזה בנוקבא דבריאה, עמלק גימטריא בינה דנוקבא וי' אותיות, ונודע דבינה מקנא בכורסייא, על כן עמלק גימטריא עולם הכסא וח' אותיות, וכבר ביארנו דעמלק הוא דעת דקליפה והוא כולל חכמה ובינה י"ה הוי"ה וי' פעמים אהיה כנודע, על כן עמלק במילוי עי"ן מ"ם למ"ד קו"ף גימטריא י' הויות וי' אהיה, ועם ד' אותיות דעמלק גימטריא דעת, והנה עמלק במילוי הנ"ל עם י"א אותיות המילוי גימטריא לילית עם הכולל, גם גימטריא שמחזאי ועזאל עם הכולל:

^{ק"י} גם בדפוס ותולד - היא, ומתולד - הוא

^{ק"י} גם בדפוס ותולד - שהיא, ומתולד - שהוא

הנשמה, כי בית המקדש הוא בחי' דעת וחכמה ואור הפנים **כמ"ש חז"ל (ברכות לג) /קכב** **מי שיש בו ריעה כאלו נבנה ביהמ"ק קכב בימיו. וכן"ל:**

אות ט

עתה יבאר על פי הנ"ל מאמר בגמ' מה שרב אמר לרב שמואל בר שילת כד תמחי לינוקא וכו' דהיינו כשאתה מכה את התלמידים לחנכם תכה רק בשרוך נעל. וזהו כד תמחי לינוקא. פירוש כשתרצה לטהר את המלכות שלך תטהר אותה ע"י שרוך נעל, כי מנעל הוא בסוד החשמל כמבואר בסוד לבישת המנעלים בשער הכוונות/קכ"ג. והשרוך הנשרך ונמשך ממנו הוא בחי' רצועות תפילין שיורדים מהתפילין שהם בחי' דביקות בחי' בינה ומאירים חשמל לשמור את האמונה שבלב. כי נוקבא היא האמונה בחי' שינה, בחי' קטן בלא דעת שצריך שמירה, הכי נמי היורד לעסוק במשא ומתן שהוא בחי' שינה, צריך שמירה שיהיה המו"מ באמונה. והשמירה וטהרה הזו היא דהיינו בחי' רצועות החשמל הן בחי' הארת אמת בלבבו, ממדת "ואמת" שבי"ג מדות של רחמים, הנמשכים מש"ע נהורין המאירים מפנים העליונות שהם שני התפוחין שתחת העינים שבי"ג תיקוני דיקנא של אריך אנפין שבבינה, שהיא הכתר דזעיר אנפין, ושמירה זו נעשית ע"י שמקבל על עצמו לפני שיוצא למו"מ להיות "ודובר אמת בלבבו" כרב ספרא. שעי"ז ממשיך חשמל מלבו שהוא בחי' בינה לאמונה שבלבו לשמור עליה. וטעם שהרצועות של תפילין הן בחי' חשמל הנ"ל, כי אברהם זכה בהן בזכות שלא רצה ליהנות מרכוש סדום אע"פ שזכה בו מדין שלל מלחמה ויאווש בעלים, אברהם אבינו לא רצה ממון הנקרא על שם גוי, אלא רק שפע מהקב"ה/קכ"ד, ואמרו חז"ל (סוטה יז.) שבזכות שאמר "אם מחוט ועד שרוך נעל" זכו בניו לחוט תכלת ורצועות תפילין, דהיינו ע"י שאברהם הזכיר "שרוך נעל" (שתרגומו ערקתא דמסאני) בשעת הניסיון של תאוות ממון, ולא הסכים לקבל ממון שבלבו ויתר עליו, כמדת רב ספרא, עי"ז המשיך לעצמו חשמל שישמור עליו, ומעשה אבות סימן לבנים, עי"ז זכה לבניו ברצועות תפילין שהן בחי' חשמל שישמור על האמונה שבלב בניו ויזכו למו"מ באמונה.

וזוה החשמל הנעשה מבחי' ודובר אמת בלבבו, ומלביש להאמונה כנ"ל באות ז' הוא בחי' רצועות של תפילין של ראש [קכ"ז], כי רצועות הם מקיפי מלכות [קכ"ז] כי יורדים מקשר התפילין של ראש משני צידי הלב, ומלבישים את המלכות שבלב, היינו אמונה שבלב. וזה שאמר רב לרב

ברכות לג. – אמר רבי אלעזר גדול מקדש שנתן בין ב' אותיות שנאמר (שמות טו-יז) פעלת ה' מקדש ה'. וא"ר אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, דעה נתנה בין שתי אותיות (בין שתי אותיות) מקדש נתן בין שתי אותיות. מתקיף לה רב אחא קרחינא אלא מעתה גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר (ותהילים צד-א) אל נקמות ה' אמר ליה אין במילתה מיהא גדולה היא (במקום שצריך נקמה דבר גדול הוא) ודיינו דאמר עולא שתי נקמות הללו למה אחת לטובה ואחת לרעה לטובה דכתיב (דברים לג-ב) הופיע מהר פארן לרעה דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע:

הערת פירוש החברותא – ביאר המהרש"א כי הדעת היא המדה העליונה שבג' מדות, חכמה בינה ודעת, והיא רוח הקדש, ולא אמרו בין שתי "תיבות ה'", אלא בין שתי "אותיות ה'", לפי שתיבות ה' אינן ככל תיבה המחוברת על ידי אותיות, ויש לה משמעות בפני עצמה, אלא מי שיש בו רוח הקדש [שהיא ה"דעת"] יודע לצרף את שמוותיו של הקב"ה, [דעת" הוא לשון חיבור, כמו "האדם ידע את חוה אשתו"]. וניתנה ה"דעת" בין "אל" שהוא דין, ל"ה" שהוא רחמים, והיודע לצרפן יודע צירוף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ שהם דין ורחמים.

ביאר המהרש"א שהמקדש נעשה על ידי בצלאל שהיתה בו "דעת" ורוח הקדש, שנאמר "וימלא אותו רוח אלקים, בחכמה בתבונה ובדעת ובכל מלאכה" [ראה נה א.]. ועל ידי כן היה יודע לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. והמקדש כמו ה"דעת" ניתן בין שם אל"ף דל"ת, לשם הוי"ה, שהוא צירוף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ שהם דין ורחמים, ולכן אמר "כל אדם שיש בו דעה, כאילו נבנה בית המקדש בימיו", שהדעת מצרפת בין שתי אותיות, וגם בנין המקדש נעשה על ידי צירוף זה.

¹²⁷ בתולד ותולדו - בהמ"ק

קכ"ד שער הכוונות דרוש ברכת השחר – והנה החשמל הזה הוא מלביש וסובב אותם מבחוץ מכל סביבותיהם ואפי' מתחת רגליהם והבחי' המקפת אותם מצדידיהם נק' מלבושים והבחי' הסובבת מלמטה מתחת רגליהם נק' מנעלים ולכן כאשר תלבש מלבושך תכוין אל הבחי' הראשונה וכשתנעול מנעליך תכוין אל הבחי' הב':

קכ"ה עיין גם תורה ל' אות ו' שאברהם אבינו היה שונא בצע. דהיינו שונא ממון בתכלית עי"ש.

עיין **מרפסין אגרי** אות ז' הרי אברהם זכה ברכוש בדין שלל מלחמה או מדין יאוש בעלים כמציל מהארי כמבואר בב"מ כד. ואיך עבר על לא תחנם לתיתו לגוי עי"ש תירוץ הגר"ח קנייבסקי שכיון שלא התכווין לזכות ברכוש לא זכה בו לכן אין איסור דלא תחנם עי"ש ביתר ביאור **ועוד עי"ש** תירוץ שלא רצה להנות ממעשה ניסים שלא יפתחו לו מזכויותיו לכן ככה"ג שבעצמו אין לו שום הנאה מהדבר אין איסור דלא תחנם כמבואר בחק יעקב או"ח תמח יב **עוד** עפ"י הקצות סימן תו ס"ק ב ובתיבות סימן רסג ס"ק ג שאדם המתניאש מנכסיו אינם יוצאים מרשותו עד שיזכה בהם אחר ולפ"ז כיון שאברהם לא רצה לזכות בהם לא יצאו מרשות מלך סדום אע"פ שלקחם שלל מלחמה לכן מותר היה לו להחזירם למלך סדום **עוד** עפ"י ש"ע ח"מ סימן רסו א שכדי לקדש שם שמים אין בזה איסור דלא תחנם **עוד** עפ"י החינוך שהאיסור משום קרוב לבבות והכא להפך לא רצה לקבל כדי להרחיקו מעליו.

¹²⁸ רצועות של תפילין

¹²⁹ עין פרי עץ חיים שער התפילין פ"ב, ובפ"ה ד"ה אך דע. ועמק המלך שער טו פרק סח

שמואל בר שילת בגמרא (ב"ב כא.)^{קכ"ח} **כד תמחי לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסאני** פירוש כשאתה מכה את התינוק לחנכו אל תכהו אלא בשרוך נעל [קכ"ט] פשט הגמ' היא עצה בחנוך ילדים שלא לנהוג באכזריות/קל. ורבנו דורש **תמחי, לשון טהרה, כמ"ש (ישעי' מד)/קלא** **מחיתי כעב פשעך.**

ינוקא, היא בחי' מאור הקטן, היא בחי' אמונה בחי' שינה.

לא תמחי אלא בערקתא דמסאני, היינו רצועות של קלבתפלין, כמ"ש חז"ל (סוטה יז.)/קלג **בשכר שאמר אברהם** אבינו למלך סדום כשחזר מהמלחמה בארבעת המלכים שנלחמו בחמשת מלכי כנען ולקחו מהם שבי ורכוש ואת לוט, ואברהם ואליעזר נצחו אותם והחזירו השבי והרכוש, וביקש ממנו מלך סדום שייקח לעצמו את הרכוש תמורת הנפשות, וענה לו אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם" [קל"ה]/קלו **וחז"ל דרשו שבזכות שאמר מחוט ועד שרוך הנעל זכו בניו לשני מצוות, לחוט של תכלת בציצית ולרצועות של תפלין/קלז.**

^{קכ"ח} **בבא בתרא דף כא.** - דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל שבתחלה מי שיש לו אב מלמדו תורה מי. שאין לו אב לא היה למד תורה מאי דרוש (דברים יא-יט) ולמדתם אותם התקינו שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בירושלים מאי דרוש (ישעיה ב-ג) כי מציון תצא תורה ועדיין מי. שיש לו אב היה מעלו ומלמדו מי שאין לו אב לא היה עולה ולמד התקינו שיהו מושיבין בכל פלך ופלך ומכניסין אותן כבן ט"ז כבן י"ז ומי שהיה רבו כועס עליו מבעית בו ויצא עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת עד שית לא תקביל מכאן ואילך קביל ואספי ליה כתורא וא"ל רב לרב שמואל בר שילת כי מחית לינוקא לא תמחי אלא בערקתא דמסנא דקארי קארי דלא קארי ליהוי צוותא לחבריה.

פרש"י - רב שמואל בר שילת. מלמד תינוקות היה (לעיל דף ח:): **ואספי ליה.** האכילהו והשקוהו תורה בעל כרחו כשור שנותנין עליו עול על צוארו: **לא תמחיה אלא בערקתא דמסנא.** ברצועות של מנעלים כלומר מכה קלה שלא יזוק: **ליהוי צוותא לחבריה.** אינך זוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב עם האחרים בצוותא וסופו לתת לב:

^{קכ"ח} פ"י כשאתה מכה את התינוק לא תכהו אלא בשרוך נעל

קל כי אע"פ שכתוב (משלי יג כד) "חושך שבטו שונא בנו" אבל עיקר השבט הוא "שבט פיו" (ישעיה יא יד), ואילו שבט המקל א"צ יותר משרוך. וכן בשיש"ק ח"ד סימן לב - בהקשר לתורה ו' אמר רבנו: "אמאל גיט מען א פאטש" - "פעם נותנים סטירה" - ואמרו אנ"ש: מאחר שאי-אפשר לדעת מתי הוא הפעם הזה, כי אף שחושב שמן הראוי שיתן סטירה והכאה לענין זה וזה, אף-על-פי-כן מאחר שיכול להיות שממחר יהיה ליתן הכאה בפעם אחרת, על-כן ימנע עצמו תדיר מלהשמש בדרך זו: (וכ"ה בח"ב, סעיף רב"י, עיי"ש).

ורמוזו כאן שההכאה תהיה לשמירה מהיצר, ולא שבירת כלים, נמצא שהשרוך נעל שומר על התינוק שרומז לאמונה, מהקליפות, לכן הוא משל לשרוך הרומז לרצועות התפלין שרומזות לחשמל כדלקמן.

קלא ישעיה פרק מד (כא) זְכַר אֱלֹהִים יַעֲקֹב וַיִּשְׁרָאֵל בִּי עֲבָדֵי אֱתָהּ יִצְרָתֶיךָ עֲבָד לִי אֱתָהּ יִשְׂרָאֵל לֹא תִשְׁנֶנִּי: (כב) **מחיתי כעב פשעך וְכַעֲנַן חֲטָאוֹתֶיךָ שׁוֹבָה אֵלַי בִּי גְאֻלְתֶּיךָ:**

מצודות דוד (כב) מחיתי כעב - מעולם מחיתי פשעך בעב הזה הנמחה במים. וכענן וכו' - כפל הדבר במ"ש. שובה אלי - לכן שוב אלי כי אני הוא הגואל אותך:

^{קכ"ח} בתולד ונתולדו - תפלין

^{קכ"ח} **סוטה יז.** - דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו (בראשית יד-כג) אם מחוט ועד שרוך נעל זכו בניו לב' מצות חוט של תכלת ורצועה של תפלין בשלמא רצועה של תפלין דכתיב (דברים כח-יז) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ותניא ר"א הגדול אומר אלו תפלין שבראש אלא חוט של תכלת מאי היא דתניא היה ר"מ אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד שנאמר (שמות כד-יז) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר וכתוב (יחזקאל א-כו) כמראה אבן ספיר דמות כסא:

פרש"י - בשכר אם מחוט ועד שרוך נעל. שהבריה עצמו מן הגול: **חוט של תכלת.** כנגד מחוט ורצועה של תפלין כנגד שרוך דהיינו רצועה: **בשלמא רצועה של תפלין.** קיבול שכר הוא דאיכא הנאה כדכתיב וכו' אבל חוט של תכלת של ציצית מאי הנאה איכא: **מה נשתנה תכלת.** שהזקיף הכתוב לציצית: **שהתכלת דומה לים כו'.** בא ללמדנו שכל המקיים מצות ציצית כאילו הקביל פני שכינה והכי תניא לה בספרי דאיצטריכו כל הני משום דלא אשכחו קראי אלא ברקיע שדומה לכסא הכבוד הילכך תכלת דומה לים וים דומה לרקיע דתכלת לא דמי לרקיע כל כך אלא דומה לדומה כמו תכלת דומה למראה הים ואנן קחוינן דים דומה למראה הרקיע: **ורקיע דומה לכסא הכבוד.** קראי קדריש דכתיב ברקיע כמעשה לבנת הספיר וכתוב בכסא הכבוד כמראה אבן ספיר דמות כסא:

^{קכ"ח} ילי ובחולין פט.

^{קכ"ח} בראשית יד כג

^{קכ"ח} **בראשית פרק יד (כא) ויאמר מלך סדם אל אברם תן לי הנפש והרכש קח לך:** (כב) **ויאמר אברם אל מלך סדם הרמתי ידי אל ידך אל עליון קנה שמים וארץ:** (כג) **אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשרתי את אברם:**

^{קכ"ח} **ועיין בתורה לד** שאז אחרי המלחמה הנ"ל של אברהם במלכים להציל את לוט (את ניצוץ משיח שבו) נלקחה הכהונה מורע שם בן נח וניתנה לאברהם ולזרעו נמצא שכשקיבל את הכהונה שהיא נקודת הארת האמת והאהבה הקדושה (שתייהיה גם לזרעו) מיד המשיך בחי' רצועות תפלין דהיינו שמירה למלכות, כי זה כל עבודתו להפיץ אמונה בעולם, ורק לשם כך לקח לעצמו את הכהונה, לאפוקי משם בן נח, ששמר עליה בבית המדרש. וכיון שעבודתו בחוץ, לכן צריכה האמונה שמירה יתירה כנ"ל באות ז' ירושלים שמתיה בתוך הגוים. כי האמונה היא תמיד מסובבת בקליפות, וכל שכן היוצא אל העולם להפיץ ולפרסם האמונה בעולם של שקר ועבודה זרה, שצריך שמירה גדולה. כי אמונה א"א להפיץ, אלא רק להאיר אמת באמונה, כי אמונה היא מידה שנמצאת אצל כל אחד שהיא בחי' כח

ועד שרוך הנעל תרגומו ערקתא דמסאני. היינו לרמוז להנ"ל כשאתה רוצה לשמור את המאור הקטן, היינו מו"מ משא ומתן באמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים, לא תוכל לשמור את הננס, היינו מאור הקטן, היינו ינוקי, אלא בערקתא דמסאני, היינו רצועות של תפילין. היינו שתמשיך חשמל מבינה לבא, להלביש את האמונה, היינו בחי' ישמש את שמעון בן ננס פירוש להמשיך חשמל משמעון שהוא בחי' שמייעה התלויה בלב לבן ננס שהוא בחי' אמונה כנ"ל, היינו על ידי שיקיים ודובר אמת בלבבו בשעת עשיית המו"מ כרב ספרא :

ורצועה גימט'

הביטול שלו שהוא הכח להאמין במה שאינו יודע, אבל צריך להאיר בה את האמת את נקודת הכהן אהבת ה', כדי שהביטול יהיה אמונה ולא עבודה זרה. וכשעוסק עם העולם להאיר בהם אמת זה בחי' שינה כלפי השגות אלוקות ודביקות לכן צריך אז להמשיך שמירה מבחי' חשמל בחי' רצועות של תפילין הנרמז בשרוך נעל.

ש"ע [א/2], אין הכוונה שהרצועה חשמל היא ש"ע נהורין אלא **לרמוז** ש"ע רצועה זוכים לש"ע נהורין דהיינו לאור הפנים המחדש את המוחין. דהיינו **ש"ע החשמ"ל הזה, שהוא בחי' דובר אמת בלבבו, כנ"ל, נשמר** בשעת המשא ומתן **האמונה והנשמה, היינו המוחין שבתוכה**^א, ומקבלת מאור הפנים, **שהוא ש"ע נהורין של פנים עליונים**, שהם המקום הפנוי משערות תחת העינים בפני אריך/1, שהם התיקון השביעי מ"ג תיקוני הזקן של אריך אנפין **הנמשכים מתיקון ואמת** [ה/1] שהיא המידה השביעית מ"ג מדות של רחמים **כידוע** [ז/1]:

^א עיין שער הכוונות תפילין דרוש ד' רצועה בני' ש"ע'א והם ב"פ א"ל במילואם העולים ש"ע והכולל הרי ש"ע'א וה"ם ש"ע נהורין הנודעים:

^ב **רצועה גמט' ש"ע** – שער הכוונות – דרושי תפילין דרוש ד – ענין הרצועות כבר נודע שצריך שיעבדם לשם קדושת תפילין וטוב שתעבד שתי עורות א' לתפילין ש"ר דהיינו לרצועות ואחד לרצועות תפילין של יד וכשתשים העור תוך הסיד והמים אם העור הוא לצורך רצועות הראש יכוין שהוא לשל ראש ויכוין לשם ההויה ואם הוא לצורך רצועות של יד יכוין שהוא לשל יד ויכוין לשם אדני גם צריך שישחירם פנים ואחור שחורות כעורב. גם טוב לכוין ברצועות כי רצועה בגי' ש"ע'א והם ב"פ א"ל במילואם העולים ש"ע והכולל הרי ש"ע'א וה"ם ש"ע נהורין הנודעים:

^ג **צ"ע יש כאן חידוש** שהחשמל שומר לא רק על האמונה אלא גם על המוחין המעוברים בה. דהיינו שלוליא השמירה אזי אם בשעת משא ומתן יפול לתאוות ממון אזי גם המוחין המעוברים בנינה יהיו בבחי' נפל ולא רק שלא יתחדשו אלא יאבד אותם.

^ד **עיין שער הכוונות** דרושי ויעבור דרוש ג' – בביאור התיבות ד"ג מדות שהם אל רחום וחנון כו' וגם סדרן ומקומן בדיקנא דא"א עצמה והנה א"ל הוא מדה א'. רחום מדה ב'. וחנון מדה ג'. אך מדה ד'. אפים מדה ה'. והטעם הוא לפי שארץ אפים נוכר בלשון רבים שלא אמר ארץ אף. והורה בזה על חיבור שני מדות ביחד. ורב חסד מדה ששית. **ואמת מדה ז'**. נוצר חסד מדה ח'. לאלפים מדה ט'. יען שאפשר להיות נוצר חסד אבל לא לאלפים א"כ שני מדות הם. נושא עון מדה י'. ופשע מדה י"א. וחטא מדה י"ב. ונקמה מדה י"ג.

ועתה נבאר סדר הי"ג תיקונים למקומתם בשמותם בדיקנא עצמה. הנה תחת ב' פאתי הראש מתחילין לצמוח שני ראשי הזקן מכנגד שני אזנים בימין ובשמאל והם צרין בלתי רחבים ושני ראשים אלו נחשבים לתיקון א' והוא התיקון האחד שבדיקנא ונקרא אל. **תיקון הב'** הוא שורת השערות הגדלים על השפ' העליונה בהמשך אורך הפה ונקרא רחום. **תיקון הג'** והוא ארחא דפסיק באמצעית של התיקון הב' והוא מקום החלק בלתי שערות המכוון כנגד אורך החוטם ונקרא חנון. **תיקון הד'** והוא שורה ב' התחתונה של שערות הגדלים על השפה התחתונה ונקרא ארך. **תיקון הה'** והוא ארחא נתיינא תתאה המפסקת באמצע התיקון הד' והוא מכוון ממש כנגד ארחא עלאה הנקרא תיקון ג' ונקרא אפים תיקון הו' והוא עומד תחת מקום תיקון הראשון הנקרא א"ל והוא מקום הצר. ובמקום שמתחלת הזקן להתרחב יותר שם הוא ה**תיקון הששי** הזה והוא מתחיל ממקום התחל' בליטת העצם של הלחי שתחת האוזן אשר משם ולמטה מתרחב יותר הזקן ממה שלמעל' ונמשך עד המקום אשר מכוון כנגד הפה ונקרא ורב חסד. **תיקון הז' והוא מקום תרין תפוחין קדישין והם שני הפנים החלקים בלתי שער והוא מקום שתחת שני העינים והחוטם מפסיק בין שניהם ושתייהם הם התיקון א' בלבד ונקרא ואמת.** **תיקון הח'** והוא נקרא מזל קדישא באופן זה כי מה שהוא מכנגד הפה ולמטה הוא כללות הזקן בכללותה בחיבור א' כי מה שלמעלה מזה המקום הנה הוא נחלק לשני צדדין לפי שתרין תפוחין וחוטם מפסיקין ביניהם אמנם מה שהוא כנגד הפה ולמטה הוא עובי הזקן והתחברותה יחד. ....וכו' ע"ש.

^ה ביג מדות של רחמים ועיין וזרז ר"מ שלח דף קעז: הוא וכל ארון פנים עליון, דאיתן פנים דקשית, פנים דאמת, דכלילין באמת דיקנא: ובשער הכוונות דרושי ויעבור דרוש ג' ע"ש שביג תיקוני הדיקנא הוא בפנים במקום הלחיים הפנימי משער

^ו **זוהר רע"מ שלח** דף קעז: להבין מאמרים הבאים, נעתיק בקיצור מה שכתב האר"ז (בשעה"כ דרוש ב' לציאות), דע כי מרישא דא"א נמשך חד קולא דשערי תהליא עד רישא דז"א, ומאירי במוחין דז"א, ומוליא הארתו לחוץ כסוד האין שעל מלח הכהן גדול, ולכן אין הוא בלשון זכר. וגם נמשך חד קולא דשערי מרישא דז"א ותהליא עד רישא דטוקבא, ומוליא הארתו בחוץ כסוד האיות שהיא בחי' או"מ דחוזר היואל לך שערות הראש דז"א, ולכן לציאת היא בלשון נקבה לפי שמתפשטת עד לאש הנקבה. וקס (בלרוג ז') כתב, קסוד ארזות האיות הם הארות היואלות מהמוחין דלוימא שבז"א כסוד אור מקיף חוזר, לך שערות הראש דז"א ומגיעים עד הנקבא ומלבישים אותה.

מה שכתבו ועשו להם לציאת על כנפי נגיהם, הנה **צ"צ**, **פקודא דא איהו לאדכרא כל פקודי אורייתא בגינה** מלות לציאת היא כדי לזכור את כל מלות התורה שבגינה, (והנה ענין הזכירה היא מלך ז"א שהוא בחי' זכר, וענין קיום המלות היא מלך המלכות שהיא בחי' שמור), **פמה דאת אמר** כמו שנאמר **וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות יהוה ועשיתם אותם, דא איהו סימנא דמלפא האיות היא סימן שנתן המלך ב"ה לישכאל, לאדכרא ולמעבד** כדי "לזכור" ולעשות את כל המלות (מלך ז' ו"ן). (רמ"ק ומפרשים)

ואמר עוד **פתיב ועשית ציין זהב, והא אוקימנא** וכבר ביארנו, כי **רזא דציין לאתעטרא ביה כהנא רבא** כי סוד האין הוא להתעטר בו הכהן גדול, (ר"ל סוד האין הוא קולא דשערי דא"א ותהליא עד רישא דז"א ומאירי במוחין דליה, ומוליא הארתו לחוץ כמלך, כסוד האין שעל מלח הכהן גדול שהוא בחינת ז"א), **ודא איהו ציין לאסתכלא ביה עיינין** חוץ אין שיסתכלו בו העינים, כי אין הוא לשון הסתכלות כמו מליץ מן הארזים, (כי על ידי לבישת הכהן את האין גורם לגלות פני א"א מהשערות שעליו, כדי שיוכל להסתכל ולהאיר בפני ז"א, ח"א ואיר בפני נוקביה, כמבואר שם בשעה"כ), **דאיהו סימנא דעלמא עלאה** שהוא סימן של עולם הבא, (ר"ל האין הוא הארה מקווי דשערי דא"א שהוא בחי' עולם הבא), **דאתעטר ביה כהנא רבא** שמתעטר בו הכהן גדול, (דהיינו ז"א הנקרא כהן גדול מקבל את הארתו).

ובגיין פך אסתכלותא דיליה ולכן הסתכלות של האין, **מכפרא על עזות פנים** מכפרת על עזות פנים (כמבואר במס' זכחים דף פח ע"ב), כי כל ענין פנים כהסתכלות אין נשכר לבס בקרבס ונתיישו ממעשיהם ועשו תשובה (כמבואר בח"ב דף ר"ז ע"ב), **דלא קיימא לקיימה** שלא היה יכול לעמוד לפני הכהן גדול כשהיה לובש את האין, **אלא פנים דקשוט** מלך פנים של לויא אמת, **רזא דכל אינון פנים עלאין** כי האין הוא סל של כל פנים העליונים שהוא א"א, **דאינון פנים (דף קעז ע"א) דקשוט פנים דאמת** שהם פנים של אמת, כי הארת פניו היא תיקון השביעי הנקרא אמת, **דכלילין באמת דיעקב** הכלולים ומאירים באמת של יעקב, שהוא הפנים דז"א הנקרא יעקב, שנאמר בו תמן אמת ליעקב. (לפי האר"ז בשעה"כ)

^ז ע"ה שער י"ג פ"ד, שער הכוונות ויעבור דרוש ז' ו"ה והנה ה"פ. ותפילין דרוש ד' ד"ה ענין הרצועות. ולקוטי תורה סוף פ' ח"י שרה. ולעיל תורה כג את א' ולקמן תורה כז וטורה סוף את ג' ותורה קצב

^ח **עץ חיים** – שער יג פרק יד – ובענין הש"ע נהורין הנוכר באדרא קב"ח ומהאי אתפשט אורכא דאנפוי לש"ע רבוא עלמין שמעתי ממורי ולה"ה כמה בחי' (הם). וכולם הם ג"כ ש"ע נהורין. א' הוא ע"ד הנ"ל, כי הנה יש ש"ע נהורין מצד החכמה, וש"ע נהורין מצד הבינה, ואותן ש"ע דאבא הם טמירין, אמנם ש"ע של הבינה הם מתגלים בפנים העליונים מצד הבינה שהיא אה"ה, אשר יש בפשוט

וזזהו שאמר ט(שם [נ']/יא) רב לר"ש בר שילת הנ"ל) דקרי קרי ודלא קרי להווי"ב צוותא לחבירו פי' הלומד ילמד ומי שאינו לומד יהיה צוותא לחברו הלומד. פשוט הגמ' שם הכוונה לילד בחידר שהלימוד קשה לו, ופרש"י – אינך זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך, אלא ישב עם האחרים בצוותא וסופו לתת לב. ורבנו דורש חידוש לענין הנ"ל שגם אדם פשוט שאינו ת"ח העוסק במו"מ באמונה, יכול עי"ז לחדש גם את המוחין של חבירו הת"ח, **כי הדבר קשה, הא תינח מי שהוא בר אוריין** שהוא בדרך כלל בדביקות וכשהמוחין שלו יגיעם צריך לחדש את המוחין כדי לחזור לדביקות ועוסק במו"מ באמונה, אזי המו"מ הוא טובה אצלו, שהמוחין שלו מתחדשין, אבל מי שהוא אינו בר אוריין, מה הנאה יש לו שעוסק במו"מ. דע, מי שהוא עוסק במו"מ באמונה הוא עושה טובה לחבירו שהוא משרשו, שהוא בר אוריין, ויגע מהדביקות שמוחין של חבירו הבר אוריין מתחדשין בתוך המו"מ שלו שבאמונה. וזהו דקרי קרי, מי שהיא"ג בר אוריין, אזי טובה לו שנתחדש שכלו בתוך האמונה, ויהי' לו מוחין חדשים ללמוד ולדביקות הבורא י"ד, ודלא קרי שאינו ת"ח ליהוי צוותא לחבירו, היינו שהוא עושה טובה לחבירו שמשרשו : יש כאן חידוש נפלא שנראה כאיזה הלבשה בלבד להנ"ל, אבל באמת היא מרגלית נפלאה שטמונה כאן לתרץ קושייה גדולה, שכמעט לא מצוי כלל ת"ח בר אוריין שרוב היום בדביקות שיש לו אפשרות שכל פעם שיגיעין המוחין שלו לעסוק במשא ומתן לחדש אותם. אבל לפי המבואר כאן אפשר לומר שעיקר כוונת רבינו היא לתמכי אורייתא שלא רק בממון מסייעים ללומדי תורה אלא כשהם עוסקים במו"מ באמונה הם גם יכולים לחדש את המוחין של התלמיד חכם כדי שלא יצטרך לבטל תורה כל כך.

אות י

ומילוי ומילוי דמילוי, א"ם אותיות (דהיינו סה"כ 41 אותיות, בחי' אם לבניה), והט"ס, שהם בפנים העליונים, המתגלים מצד הבינה, כל ספי' שבה שם אהי"ה, בסוד א"ם אותיות, וכולם גימטריא ש"ע נהורין, רק כי של אבא הם טמירין, ולכן ש"ע אחרים אינן נזכרים. גם יש ש"ע באופן אחר והוא מן י"פ מילוי ס"ג, ש (שאותיות מילוי ס"ג) הוא גימטריא ל"ז (לוא=היה=ט) וי"פ ל"ז גימטריא ש"ע. גם יש ש"ע באופן אחר כי הנה בחי' פנים העליונים הוא תיקון ז' של י"ג תיקוני דיקנא (דאריך אנפין. אע"פ שהוא מקום הפנוי משיער נחשב מתיקוני הוקן של אריך) ובמקומו ביארנו כי הם מתחילין ממטה למעלה, תיקון א' הוא א"ל והוא המלכות כו' (נמצא) תיקון ז' שהוא אמת הוא בחסד, הנקרא א"ל, וא"כ בבי' פנים הללו (שהם הלחיים הפנוי משיער תחת העינים) יש ב' שמות א"ל, וכשהיו במילוי אלף למ"ד, אלף למ"ד, הם גימטריא ש"ע. גם באופן אחר כי הפנים, הם תיקון ז' הנקרא ואמת, והנה הוא כללות פרצוף פנים עם החוטם, כי ג' שמות ס"ג, יש בפן אחד, וג' שמות ס"ג יש בפן ב', והרי הם גימטריא ש"ע, וס"ג א' בחוטם עצמו, כי כן חוטם גימטריא ס"ג, וז"פ ס"ג גימטריא אמת (441=63x7). אמנם הששה ס"ג לבד, אשר הם בבי' הפנים, הם גימטריא ש"ע (378=63x6), וה"ס ח' חוורתא דרישא, המתפשטין בפנים, לש"ע נהורין כנ"ל. והרי הם ש"ע, ועם ח' חוורתא הם ש"ע כנ"ל.

והנה דע כי אלו הש"ע נהורין דאנפין עלאין, נמשכין עד היכל הו' דהוד, הנקרא היכל עצם השמים, ושם האי רוחא דביה, הנקרא אור פני"אל, ואותו הרוח של ההיכל נקרא כך, כנזכר פ' פקודי רמ"ו, לפי שאלו הש"ע נהורין, נמשכין שם, והם גימטריא אור פני"אל, וגם ההבנה (נ"א ההכנות) שלו, הם אותיות נחלקות אור פני"אל, ר"ל אור הפנים העליונים הנמשכין מא"ל, שהוא ב' א"ל במילוי, וב' ס"ג עם י' אותיות בכל אחד הם גימטריא פני"ו, והם לשון רבים, ב' ס"ג ב' א"ל כנ"ל. גם נקרא חשמו"ל כנזכר שם שגם הוא גימטריא ש"ע.

ודע כי יש בקליפה בחי' ש"ע ואלו ש"ע הם נגד ש"ע דקדושה דא"א והם נקרא ע"ש בסוד כבגד יאכלם ע"ש כי הוא האוכל ומכלה בגדים העליונים שהם בחי' מלבוש כמנין חשמו"ל והענין הוא כי יש בחי' בקליפה וחשמו"ל הנ"ל אשר צרופה הוא ח' שמ"ל כנזכר פ' ויקהל שהוא בחי' הקליפה שרוצה ליקח האור הזה ואינו יכול ליקח רק בחי' הש"ע לבדו ומהם נעשה ע"ש הנ"ל אבל ח' היתירים שהוא בחי' ח' חוורתא כנ"ל שהם עליונים המאירין בש"ע נהורין שבפנים אין הקליפה לוקח אותן.

⁹ הוספת מוהר"ן בתקפא

¹⁰ ב"ב כא. נאמר כד תמחי לינוקא וכו' הנ"ל וא"ל רב לרב שמואל בר שילת דקרי קארי וכו'

¹¹ **בבא בתרא כא.** – דאמר רב יהודה אמר רב ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל ..... עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע אמר ליה רב לרב שמואל בר שילת עד שית לא תקביל מכאן ואילך קביל ואספי ליה כתורא וא"ל רב לרב שמואל בר שילת כי מחית לינוקא לא תימחי אלא בערקתא דמסנא דקארי קארי דלא קארי ליהוי צוותא לחבריה.

פרש"י – ליהוי צוותא לחבריה. אינך זקוק לייסרו יותר מדאי ולא לסלקו מלפניך אלא ישב עם האחרים בצוותא וסופו לתת לב:

¹² גם בדפוס יד ותולד. להווי, ומתולד - להוי

¹³ גם בדפוס יד שהיא, בתולד ומתולד - שהוא

¹⁴ **ללימוד ולדביקות** – משמע שהשינה של משא ומתן מחדש את המוחין לא רק למדרגה שמעליה דהיינו למי שיגע מלימוד פשטא אורייתא, אלא גם למי שיגע מדביקות. ועיין לעיל אות ד' שפשטא אורייתא הוא בחי' שינה לגבי הדביקות. וגם שם צ"ע שהשינה שתי מדרגות למטה. כי לכאורה השינה של דביקות היא הלימוד תורה בעיון ולא רק פשטא אורייתא. ואולי העיון והדביקות במדרגה אחת וצ"ע.

לק"ה ראש חדש הלכה ה אות א – וְזֶה בְּחִינַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם הַכַּפּוּרִים וְסוּדוֹת וְאַרְבַּעָה מֵיָמִים וְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא וְשְׁמִינֵי עֶצְרַת וְכוּ'; א) כי כל עבודתנו בימים האלה לנסר את המלכות מזעיר אנפין ולבנותה פרוצוף שלם וליחודה עם זעיר אנפין, כמבאר כל זה בכונות האר"י ז"ל. הינו שכל כונתנו בימים האלה לבנות את התפלה להקים את התפלה מנפילתה, להקימה ולגדלה ולבנותה בשלמות, כי התפלה הוא בחינת מלכות, בחינת מלכות דוד, בחינת ואני תפלה, כמו שכתב רבנו בסימן פד בליקוטי תנינא. וזה כל עבודתנו בראש השנה וכו' להקים ולבנות את התפלה, שהיא בחינת מלכות כנ"ל, כי חקמת התורה הקדושה והתפלה הם בחינת משה ודוד. תורה היא בחינת משה, כמו שכתוב, "וזכרו תורת משה". וכתוב, "תורה צוה לנו משה". כי משה נתן לנו התורה והוא בעצמו התורה פידוע ותפלה היא בחינת מלכות דוד, בחינת ואני תפלה, שאמר דוד המלך, עליו השלום, ובעונותינו הרבים נפלה בחינת מלכות הקדושה מאד וישראל בגלות ונפל המלכות אליהם. ועקר נפילת המלכות היא מחמת נפילת התפלה שנפלה מאד, כי התפלה הוא בחינת מלכות כנ"ל ובעונותינו הרבים נפלה התפלה מאד, כמו שאמר רבותינו וזכרונם לברכה ברכות ו, על פסוק כרם זלת וכו', אלו דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בה. ומאי ניהו? תפלה. וזה עקר עבודתנו בראש השנה ובכל הימים הנוראים האלו להקים את התפלה, שהיא בחינת מלכות כנ"ל:

ב) וזה בחינת הנסירה המבאר בכונות. וכלל הענין בקצור הוא, שבראש השנה בתחלת הבריאה או המלכות בבחינת אחרון ואדם הראשון אם לא היה חוטא בעץ הדעת והיה ממתין בזווג עד שבת, היה יכל להחזירה תכף פנים בפנים על ידי תפלתו שהיה צריך להתפלל אז, אף על ידי פגמיו, על ידי זה אנו צריכין בכל שנה לעסק בתקון זה מעט מעט עד ביאת הגואל. וגם מעט שמתקנים בכל שנה אינו נגמר ביום אחד כי אם מראש השנה עד שמיני עצרת. ועקר התקון הוא שצריכין לנסר את המלכות שלא תהיה בבחינת אחרון באחר דבוקים בכתל אחד לשניהם, רק לנסר את המלכות מזעיר אנפין שתהיה המלכות בחינת פרוצוף בפני עצמו וזה נעשה על ידי הדורמיטא והשנה דאפיל על זעיר אנפין שהוא הסתלקות המחזין שנסתלקין ממנו ועולים למעלה בסוד מין נוקבין ואז מקבל המלכות המחזין שלא על ידי זעיר אנפין כי אם מלמעלה מבינה בעצמה. ואחר כך על ידי השופר חוזרים המחזין לזעיר אנפין. ואז ממתיק דיני המלכות. וממשיך לה גבורות ממתקות. ועל ידי זה ננסרת המלכות ונבנית קומה בפני עצמה בכל עשרת ימי תשובה וכו', עד שבשמיני עצרת אז הוא בחינת היחוד שמתחדת המלכות עם זעיר אנפין וכו', עין כל זה בכונות:

וזוה בחי' תקיעות ר"ה, כי ר"ה היא ט"ו בחי' שינה כידוע [טז] כי חוזר הכל לבחי' ראש השנה הראשון שבו נבראה העולם, שנבראו אדם וחוה בדוגמא של מעלה, דהיינו של העולם והקב"ה, דבוקים אחר באחר (מחשש יניקת הקליפות), שהוא בחי' דין, כי באופן הזה ההשפעה היא בבחי' אחר כתפיה, בלא הארת פנים, ורק ההכרח לקיום, וכדי להמתיק הדין ולהחזירם פנים בפנים הפיל תרדמה על האדם, ושהיה דוגמא של מעלה נמצא גם הקב"ה היה בו ביחס לבריאה בחי' שינה, ונעשה ניסור, והתעוררות השינה, ואזי באו פנים בפנים, דהיינו השפעה ברצון והארת פנים. הכי נמי כשהמוחין יגיעים ואזי האדם עם מחשבות זרות ופניות מהקב"ה וממילא גם הקב"ה כלפיו באחר, ואזי צריך לעשות ניסור כדי לחזור פנים בפנים, ולזה צריך בחי' שינה כנ"ל **שהיא"ו בחי' מו"מ באמונה, בחי' פשטא"ו אורייתא, בחי' עוסק בדיני ממונות** דהיינו שחינוניות המוחין הם בעסק הגשמי של משא ומתן ופנימיות המוחין הם בדיני התורה להיות נזהר שיהיה המו"מ באמונה. **ותקיעות הם התעוררות השינה [טז] כ"א, כ"א שהיא חידוש המוחין מאור הפנים. ומזה הוא התאדמות פני התוקע [כ"ב] כ"א, שנתעוררו אורות מפנים עליונים :** עיין בתחילת התורה שלא ידוע מתי נאמרה תורה זו ולפי המבואר כאן אפשר שנאמרה בראש השנה.

עתה חוזר לבאר את הפסוק שבו פתח רבנו את התורה, ובו רמוז כל מהלך התורה הזו. "אשרי העם" דהיינו מי שיורד לעם (לשון גחלים עוממות) דהיינו לקליפות לעשות מו"מ, בבחי' יא סממני הקטורת שיורדת לקליפות. ונכנס לתוך התאוות ממון ונדמה לסט"א שהנה הוא בידם (כמו הקטורת שהיא

^{טז} גם בדפוס ותולד-היא, ומתולד-הוא

^{טז} עיין פרי עץ חיים ראש השנה פ"א ו' כנ"ל בפע"ח הג"ל ועיין כוכ"א, שיחות בכתב יד מרוב נחמן מטשערין ד"ה שייך להתורה ורקא; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף רל"ה

^{טז} גם בדפוס ותולד-שהיא, ומתולד-שהוא

^{טז} בתולד-פשטי

^{טז} * עיין לקמן תורה ס' אות ט' * כנ"ל בפע"ח הג"ל ועיין כוכ"א, שיחות בכתב יד מרוב נחמן מטשערין ד"ה שייך להתורה ורקא; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף רל"ה

^כ **תורה ס' אות ט.** וזה בחינת שופר, כי שופר הוא בחינת התעוררות השנה. כמובא בספרים, ששופר מרמז בחינת: "עורו ישנים מתרדמתכם".

^כ גם בדפוס ותולד – שהיא, ומתולד – שהוא

^כ פע"ח שופר פ"ג ד"ה ענין השופר ופ"א ד"ה והנה כבר הודעתך ושער הכונות ר"ה דרוש ו'

^כ **פרי עץ חיים** – שער השופר – פרק ג – ענין השופר, כבר בארנו שהוא א"מ של בינה, לכן נקרא שופר, מלשון שופרת, כי הוא חלול, כי הוא א"מ המלביש הפנימי, והוא חלול כדי לקבל מה שבתוכה. גם הוא לשון שופרא, כי הוא יופי של פנים דעתיקא המתגלגל ע"י השופר כשמתאדמין פני התוקע:

י"א סממנים עם החלבונה שזה בחי' הסט"א ונדמה לה שהיא משלהם) ורוצים לבלוע אותו והוא ע"י שמוחו בדיני תורה של מו"מ, וממשיך חשמל לשמור על אמונתו, ע"י המלכות אמונה עולה מהקליפות בשלום עם ניצוצות קדושים שדבקו בה. וזה "יודעי תרועה" שפירושו מחברי השברים, כי דעת הוא חיבור ותרועה שבירה. דהיינו שע"י שהמח שלהם בתורה נותנים כח למלכות אמונה לחבר את השברי כלים שבקליפות. ולהעלות אותם מיין נוקבין לעורר היחוד שעל ידו תאיר החכמה המוחין לחדשם.

"ה' באור פניך יהלכון" פירוש ע"י "יהלכון" שזה בחי' יציאה לפרנסתו, ששם שליטת התאוות ממון, וצריך להילחם בה, (וזה בחי' שמח זבולון בצאתך, וכתיב זבולון לחוף ימים ישכון, דהיינו שיוצא בסכנה לים הסוער בתאוות, כמבואר במשנה בקדושים רוב ספנים חסידים כי הם תמיד בסכנת הים הסוער שעל כן תקנו להם ברכת הגומל בחזרתם, וכמ"ש בנפשנו נביא לחמנו) ע"י "יהלכון" שזה בחי' היתה כאניות סוחר, ע"י מעלה מיין נוקבין ניצוצות קדושים שהעלתה מהקליפות, וגורם יחוד שעל ידו מתקיים "ה' באור פניך" דהיינו שה' מחדש את המוחין שלו באור הפנים.

וזהו פי' אשרי העם יודעי תרועה, הוא בחי' העלאת הניצוצות הקדושים מהקליפות בסוד י"א סממני הקטורת שבכוחן לרדת לעמקי הקליפות שבתוך העכו"ם והארצות השוכנים סביבות המו"מ באמונה שנתחברים אליו הניצוצות כי המלכות אמונה רגליה יורדות מוות לבין הקליפות וע"י שאדם עושה מו"מ באמונה דהיינו שמחשבתו בדיני התורה להיזהר שהמו"מ יהיה באמונה ע"י עולה המלכות אמונה מהקליפות יחד עם הניצוצות הקדושים שנדבקו בה¹⁰. וזה יודעי תרועה, דהיינו מחברי השברים, כי יודעי, לשון התחברות [כ"ה] כמ"ש וידע אדם את חוה. תרועה, מלשון שבירה [כ"ו] כמ"ש תרועם בשבת ברזל, כי הניצוצות הם משבירת כלים שקדמה לעולם ומה שנוסף בעוונותינו.

ה' באור פניך יהלכון, יהלכון זה בחי' מו"מ, כמ"ש בברכת משה לשבט זבולון (דברים לג) שמח זבולון בצאתך שהיה שבת זבולון יוצא להלך בימים למכור ולקנות סחורה לפרסת עצמו ויששכר. נמצא יהלכון היינו כשעוסק במו"מ באמונה, כדי להביא את נשמתו בבחי' חדשים לבקרים רבה אמונתך¹¹, כדי לקבל מאור הפנים חידוש המוחין חידוש הנשמה, ע"י עולים כל הניצוצות ע"י י"א סממני הקטורת :

נראה שיש כאן קצת חדוש, שאע"פ שכל המהלך כאן מובא מאד בקיצור וראשי פרקים אעפ"כ חוזר על עניין הקטורת שמעלה את הניצוצות הקדושים מהקליפות בתחילה ובסוף וצ"ע כי במהלך התורה עניין זה נזכר באות ח' בביאור עניין קרבן התמיד והקטורת שאחריו, ולכאורה הובא שם רק כהלבשה למהלך שנתבאר לפני כן. ונראה ממה שכאן חוזר על זה שזה עניין מאד מרכזי. כי באמת יש שם קושיא שלפי ביאור רבנו מה שמעורר את היחוד חכמה בינה הם המוחין של ז"א שנכנסים באמונה ומשם עולים לבינה שהיא מעלה אותם לעורר יחוד. אלא שזה קשה לפי הכלל הידוע/כ"ט שכל יחוד הוא ע"י הבנים שמעלה

¹⁰ כמבואר גם בתורה רפ - , כי משא ומתן הוא בחינות שפגשתי ומרימין אותן, ונותנין אותן למקומו, כי יש קדשות נפולות, הינו בחינות ניצוצות שפגלו, ועל ידי משא ומתן מנשאת ומרימין אותן, ונותנין אותן למקומן, וזה בחינות משא ומתן כנ"ל: ועקר ברור הניצוצות מן הקלפות הוא על ידי אמונה, כי דרך האמונה לשכן תמיד אצל אלו הקדשות הנפולות, בבחינות (יחזקאל ה'): "זאת ירושלים פתוחה הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות", וירושלים היא קריה נאמנה, בחינות אמונה, היא שוכנת פתוחה הגוים וסביבותיה וכו'. כי היא ביניהם תמיד כנ"ל, ועל כן אלו הניצוצות שפגלו, הם נדבקים ונתאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם, ועל כן צריך לעשות משא ומתן באמונה, שעל ידי האמונה מעלין הניצוצות כנ"ל, שזה עקר בחינות משא ומתן, להעלות הניצוצות כנ"ל:

¹¹ כמ"ש בראשית ד' א' והאדם ידע ושמ כה וידע אדם ועיין לעיל תורה טו אות ו'

¹² עיין לעיל תורה י' אות ה' - תרועה לשון (תהלים ב ט) תרועם בשבת ברזל

¹³ דברים פרק לג (יח) ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך:

רש"י - שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך - זבולון ויששכר עשו שותפות זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר ע"י זבולון דיתה:

רמב"ן - (יח) וטעם שמח זבולן בצאתך בעת צאתך באניות סוחר, ירמוז כי לחוף ימים ישכון ואתה יששכר באהליך, ירמוז כי ראה מנוחה כי טוב ואת ארצו כי נעמה, כברכת יעקב:

¹⁴ גם בדפוס ותולד - אמונתך, ובתולד - אמונתך, ומתורצו - אמונתך

¹⁵ **שער מאמרי רשב"י** - פירוש האדרא זוטא קדישא (בדעת ותבונה פי"ד דף נו) - דע כי בחינת המיין נוקבין של ז"א ונוקביה הם נשמות הצדיקים שהם נקראים בנים שלהם בסוד בנים אתם לה' אלהיכם ובחינת המיין נוקבין של או"א הם ז"א ונוקביה בנים שלהם וכמו שביארנו (ע"ב) כי בכל לילה ולילה עולין נשמות התחתונים בסוד בידך אפקיד רוחי בעת השכיבה ומתעברת מהם נוקב' עלאה דו"א בסוד חדשים לבקרים רבה אמונתך. ותועלת העליה ההיא ענינה היא כדי לחדש את הנשמות ההם ולתת כח בהם ולהאיר בהם וענין החידוש הזה הוא מה שמחדש ומתקן (ד"ש ע"ג) את המוחין שלו שהוא בחינת הנשמה שלו היושבת במוח כנודע. וכן ז"א ונוקביה בני אבא ואימא עולין בסוד מיין נוקבין למעלה באבא ואימא כדי לחדש המוחין שלהם ולהוסיף בהם הארה וזו ההעלאה היא מה שאנו קוראים אותה עיבור השני של המוחין דהולדה והבן זה.

המלכות לבעלה ומתפארת חזי במה ברא קאתינא לגבך, ולפי רבנו לכאורה מה שעולה לעורר יחוד אינו בנים אלא מוחין עייפים של ז"א. אבל ממה שחוזר כאן על עניין הקטורת, נראה שמה שביאר באות ח' סוד הקטורת הוא עניין מרכזי וחשוב מאד במהלך. ובאמת מה שמעורר את היחוד שעל ידו מאיר החכמה לחדש את המוחין שבאמונה הם הניצוצות הקדושים שעולים ע"י המשא מתן באמונה ובבחי' י"א סממני הקטרת. דהיינו שע"י שבשעת מו"מ פנימיות מוחו בדיני התורה של המו"מ עי"ז פנימיות מוחו בעולם היצירה ואזי עולים החג"ת ונה"י ונעשה חלל ואזי עולה המלכות מקליפות עם הניצוצות הקדושים (עיין תורה רפ בזה) ואזי מעלה המלכות את הניצוצות האלה לבינה לעורר יחוד חו"ב.

עד כאן ביאור חברותא

ראשי פרקים משעורי הריצ"ח על תורה לה בשנת תשנז

אפשר לשמוע אותם בקול הלשון ובאזניות ברסלב, שעורי הרה"ג צבי חשין בליקוטי מוהר"ן

שיעור 2

דקה 11 מבאר מדוע רבינו מדבר כאן מחכמה ולא מכתר שזה יותר גבוה כי מדבר מבחי' הבנה והשגה מבחי' שהולכת אל ההתגלות מחכמה עד המלכות עי"ש
דקה 24 הביאו בני מרחוק הכוונה מחכמה כי החכמה או היתה בבבל עפ"י המבואר לקמן חכמה נקראת רחוק כי אמרתי אחכמה והיא רחוקה ופירש רבינו שזו החכמה כשתופס שהוא רחוק ממנה
דקה 26 בת בארמית שינה כמובא בגמ' בת דינא בטל דינא (סנהדרין צה)
דקה 27 החידוש של כל דבר הוא בהפכו כמו החכמה באמונה

שיעור 3

דקה 15 בערך כי הגדיל לעשות כל הגדול מחבירו יצרו גדול כי אדם שאינו גדול אזי יש שלו ליצה"ר פת בסלו ועוד שקטן דייקא ע"י העבירה יש יותר סיבה שיתעורר לעשות תשובה אבל בגדול שאינו נגרר כ"כ אחר היצה"ר שם אם יכשיל אותו יותר יש אפשרות שהגדול יעשה מזה שכל וימצא לעצמו הטר במהלכי שכל שזה עיקר מה שהיצה"ר רוצה דהיינו להפוך איסור להתר.
בת פרעה הוציאה את משה מהקנים שבים ואת שלמה הכניסה לו קנה בים הגמ' סנהדרין כא ר' יצחק וכו' ונכשל בהם גדול עולם
דקה 25 בערך מבאר ענין הקנה בת פרעה בחי' הגשמה
דקה 43 בערך מדבר מתורה עד צ"ב
כהן הגדול ביום הגדול הגדיל לעשות עד שנחשב לנס שלא ראה קרי
דקה 60 בערך מדבר מתורה עב
דקה 80 בערך גמ' פסחים גער חית קנה

שיעור 4

מחסר מקום הקדושה היינו בחי' ואמלאה החרבה כשזה קם זה נופל
כרך גדול קשה גדול הוא חסד גדול ה' גדול אדונינו ומה שייך ברומי שהיא גבורה כמ"ש קטן נתתיך בגויים בזוי אתה וזה מתרץ רבינו שכרוך אחרי בחי' גדול
הגדיל לעשות הצפוני זהו שמו של היצה"ר על שם שהוא צפון ואינו נגלה שזה הבחי' היותר רע שלו שא"א להשמר ממנו שם בגמ' הקדמוני כנוי לביהמ"ק והיינו ים החכמה
בת פרעה הוציאה את משה מהקנים להיות גואל ומכניס דעת לישראל אבל שלמה להפך נתן אחיזה לגער חית קנה הדרה בין הקנים
דקה 18 בערך מדבר מתורה סד
נשא שלמה את בת פרעה נשא לשון הרמה שהחשיב אותה
איך חכמה ודעת יכול לברר את עצמו אם אין בו שיבוש זה ע"י אמונה שהיא מבררת את החכמה משמע שהיא ממקום גבוה יותר
צ"ב
מביא ראייה שבוחן השכל הוא האמונה ממה שבדיקת הסכין היא בטופרא ובשרא ולא בעין
חית קנה הוא הנחש הקדמוני להוכיח איך היצה"ר המבוקש שלו זה המידות אבל ההתלבשות העיקרית היא בשכל
בוהר הוושט בחי' שטות ובחי' שטן עסוק באכילה ושתייה וכנגדו הקנה שאין בו אכילה ושתייה אבל כנגד הקנה הזה שיש קנה דסט"א חית קנה גמט' נחש קדמוני
איבה אשית בינה ובינה היינו כמו שהנפילה דם האשה כן ההתרחקות ממנו על ידי אמונה כי בשכל כבר היה פגם
הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. עקב היינו סיבה וסוף. אם הראשית מתחיל מסיבה, אזי זה לא ראשית אלא סוף.
כי הראשית אין לו סיבה.
וזה נעשה קודם לנשמע שאני עושה מה שאתה רוצה ויותר מזה אתה מחייב
מהרש"א על קדושין דף ל' איה סופר

שיעור 5

מבאר סוד החיים בחי' חכמה ובינה שנקראים אבא ואמא
הדם הוא הנפש דם גמט' אב אם. כי בחי' החיים נמצא בדם. שהרי הוצאת דם נקרא נטילת נשמה. נשמה נקרא חכמה בינה והם החיים. בדם ניכר ביותר הבחי' חכמה תחיה אבל "תבינם" שהיא מבינה יותר נמוך לכן יורדת פחות נמוך ומתגלית במקום גבוה יותר דהיינו בלב. חיים קושר גשמי ורוחני, בחיבור נוצר חיים. לא על הלחם לבדו וכו' גם בלחם לבדו יש נשמה וגוף שהגשמיות מחיה את הגוף והנשמה מחבר נשמה וגוף. אבל הבחי' חיים במזון הוא רק בבחי' רוחניות שבמזון.
עד כאן ביאר את הבחי' מוחין שבגוף ומכאן בערך מדקה 2 מתחיל לדבר מעניין החידוש.
כולם בחכמה עשית שגם חכמה היא בחי' עשיה כלפי אותו שכל יותר גבוה מעל גבוה אפילו מעצמותו ית' כי חידוש הוא מהגובה ביותר, וכיון שאין לנו תפיסה בזה אין לזה הגדרה אחרת אלא חידוש.
והעניין הזה בגדול הוא בראש השנה בכריאת האדם. זה היום תחילת מעשיך אע"פ שהיה ביום השישי כי האדם בו אמר נעשה כי בו נכללו כל הכוחות וכל הבחינות. בכריאת האדם התחיל בחי' איתערותא דלתתא שזה כוונת הבריאה. האדם כשהוא יורד הוא הירוד ביותר מכל הבריאה לכן נקרא אחור וקדם צרתי, לכן דייקא בו אפשר שיתגלה האור היותר גבוה שמתגלה דווקא בנמוך ביותר, בחי' אתב"ש, א' מתגלה רק בת' וב' כבר בש'. דייקא ע"י הבחירה שניתן

לאדם יכול לרדת נמוך ביותר ח"ו, אבל יש בזה מעלה, מצד שאפשר שימשך עי"ז חידוש שהוא דווקא ע"י האור הגבוה ביותר שמתגלה דייקא בנמוך ביותר. לכן בר"ה אומרים זה היום תחילת מעשיך כי רק כשנברא אדם אז התלגה חידוש, דהיינו שנברא בריה שמכח הבחירה שניתן לה, שכביכול היא דבר לעצמו מכח זה ניתן אפשרות של איתערותא דלתתא בעולם, וזה הדבר שיכול להמשיך חידוש בעולם, לכן כשנברא האדם נקרא תחילת מעשיך. דקה 40 בערך – יש עוד נקודה – שאין שום נברא שיכול שנות מדתו, שמים לא יכולים להיות ארץ וכן להפך, ורק האדם דייקא מכח הבחירה שניתן לו בזה בעצמו יש לו גם את הכח לשנות מידתו, ולהפוך עצמו משכל לבלי שכל, שזה כל האפשרות של הבחיר הברע, כמאמר חז"ל אין אדם חוטא אלא אם נכנס בו רוח שטות, ומכח הזה בעצמו יש לו גם כח להפוך לבלי שכל מצד הטוב, דהיינו לבטל עצמו לגמרי ולרדת כל כך נמוך עש שיזכה לבחי' חידוש. דייקא ע"י ה'ויפח בו נשמת חיים' דהיינו בחי' מפליא לעשות שחיבר נשמה וגוף עי"ז שהוא בעצמו נעשה באופן כזה שהקב"ה שהוריד נשמה לתוך גוף עפר, שכל לתוך לא שכל, עי"ז ניתן לאדם הכח גם לסלק את השכל, (כנ"ל שזה כח הבחירה) שבצד החיובי שלו עי"ז אפשר להביא חידוש שכל, שכמה שהיה שהיהגילוי בבחי' 'ויפח בו נשמת חיים' יש גילויים יותר גדולים מתחר ומא"ס ומעצמותו ית', הרבה יותר גבוה מחכמה, ומתגלה הרבה יותר אלוקות בבריאה, וזה הכח נמצא רק באדם, ודייקא ע"י הכח שניתן שיכול בו גם להרוס ולהחריב את העולם ולהכניס כל כח החכמה שבו לעפר ולתאוות רעות ח"ו כמו שנראה העולם המקולקל. (בחי' נוקבא כשאינה קשורה לשכל אמת)

שיעור 6

דקה 16 דיבר על ענין השינה שחלה על העינים ורמוז בהמפיל שאומרים המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ובבוקר אומרים מעביר שינה מעיני ותנומה מעפעפי
דקה 29 דיבר מענין הממונה על הנשמות הנזכר בזהר ויקהל ריג: הנ"ל שנקרא טוריא ובודק אותם ע"י בחי' והריחו ביראת ה' ורמוז שרבינו אמר "אני סור מרע" ובמשלי כתוב "ביראת ה' סור מרע" ויראה היא בחי' מלכות.

דיבר קצת מתורה א

שיעור 7

ביאור באות ה'

דקה 19 מקשה מאי מלכי צדק ועיר הצדק ומבאר עפ"י תורה ו'

מבאר מה הכוונה שאת אור הפנים מקבלים דרך האמונה. ביאר שאמונה בחי' שנעשה מצדק אמונה דהיינו כד אתחבר בה אמת זו האמת היא הארת אור הפנים במלכות ועי"ז נעשית אמונה ואז ע"י סילוק המוחין יכולה האמונה לזרוק האמת הזו לבחי' חכמה בחי' רחוק וריקה מרחוק דייקא ולכן נקרא שחכמה מקבלת מאור הפנים דרך המלכות מדייק שעד כאן דיבר רבנו מאמונה ולא הזכיר את אור הפנים שבתוכה שהוא המחפש את השכל ודווקא כאן שהזכיר גם צדק ב"פ מלכי צדק ועיר הצדק כאן מבאר שלא סתם מלכות מחדש את השכל אלא דווקא מלכות שמאיר בה אור הפנים דהיינו צדק כד איתחבר בה אמת שאז היא אמונה אבל צדק לבד לא יכול לחדש את המוחין. החילוק בין צדק לאמונה שצדק הוא כמו מי שמצדיק עליו את הדין. אבל אמונה היא בחי' הכל לטובה ובעבודת ה' במדרגת צדק עושה בלא חשק רק מתוך הכרח ובמדרגת אמונה עושה בחשק ואהבה. מבאר שזרקא שהיא מיינן נוקבין ממטה למעלה היא אור חוזר של החכמה שגם היא שדי יורה כחץ דהיינו זרקא מלמעלה למטה.

שיעור 8

מדקה [62] מבאר סוד הזרקא מכל הכוחות שיש לאדם יש כח אחד שמצד אחד הוא נמוך מאד כמעט לא ניכר בו אור כלל דהיינו שכל חכמה עדינות יופי וכיו"ב לא ניכר בו כלל אבל מאידך חיות נמצא בו הרבה יותר מבכוחות האחרים דהיינו שבכל הכוחות האחרים אזי הכח עצמו הוא רק היכי תמצוי לפעולה שרוצה לעשות כגון לצייר אבל התנועה והפעולה שעל ידה מצייר אין לה חשיבות בפני עצמה וכן בכל דבר שעושה כגון מסביר ומדבר וכיו"ב אי אפשר לעשות כלום בלי כח אבל הוא טפל לגמרי לדבר שרוצה לעשות דהיינו לשכל והאור שיש בדבר אבל יש רק כח אחד שהוא רק כח בפני"ע וזה כח הזריקה דהיינו סתם זריקה שאינה מכוונת למטרה כח זה יש גם לבעלי חיים בנזקין זה נקרא צרורות תולדה דרגל דהיינו שאילו אצל בהמה זה תולדה של דבר שלגמרי אינו שכל אלא כח לבד, אבל חיות יש בו הרבה יותר מבחכמה ושכל

בספרים מובא שההארה הזו שנמצא בשאר כוחות נקרא שנמצא בשם מ"ה וההארה של זריקה נמצא בב"ן והשרשים של הדבר הזה הם במה שידוע שבצמצום האור לא נסתלק לגמרי אלא נשאר רשימו ומכאן יצא הכלים, הדין, החלל, ההעדר, וכו', ואחר כך נמשך שם הקו שזה אור שנמשך מאין סוף וכתוב בספרים שהאור החשוך הזה שנשאר ברשימו הוא גבוה יותר מהאור של הקו שנמשך אח"כ כי זה רשימו של אור של לפני הצמצום מה שאין כן הקו שאע"פ שגם הוא נמשך מהא"ס אבל הוא מאיר כבר באופן של לאחר הצמצום כי יוצא מהמצב דרך איזה בחי' מסך (אולי אפ"ל לומר שזה בחי' שהנשים מברכות שעשני כרצוני כי שרשן מהרשימו הנ"ל אע"פ שדעתן קלה הן קשורות יותר לרצון) אבל הזריקה זה כח אדיר שאפילו כשאדם מנוגב מכל שכל ואין לו שום כח אלא רק הכח לחזור דהיינו למשל ביד יש הרבה כוחות ציור ופיסול ובנין וכיו"ב ויש כח זריקה כמו כן יש בפה כח סיפור ומליצה ושיר ומשל והסבר שכלים גבוהים ונפלאים וכיו"ב אבל גם כח זריקה דהיינו קול לבד שזה יש גם לבהמה וזה בחי' שופר שהוא כח הצעקה היותר פנימי שנשאר לאדם מאותו אור נעלם שנותן כח להחזיר את כל הדברים. דהיינו שבכל הסתר פנים דהיינו העלמה נשאר איזה רושם של הפנים שבכח הרושם הזה להחזיר אור הפנים היינו פנים מאירות ומסבירות תוספת אור.

וזה כוונת רבינו חידוש השכל וכל חידוש היינו אור מה החדש דהיינו כל המערכת שנקראת מה היינו אדם הוא דווקא ע"י האמונה ע"י שינה ואז מברך הנותן ליעף כח זה ברכה על כח הזה של זרקא, כלומר יש באמונה מה שאין בשכל בעצמו כח התחדשות אין בשכל אלא ע"י האמונה ומה שמתחדש זה אור הפנים דהיינו שמכח הרשימו מאיר אח"כ הקו אור מה החדש היינו חידוש אבל ב"ן דווקא מאיר בהבל פה דהיינו הנשימה וכל החיות של האדם. פה נמצא הכח

להחזיר חידוש של שכל דהיינו שינה שהיא הסתר פנים שהוא סיבה להחזיר הארת פנים בחי' חדשים לבקרים רבה אמונתך וזה השופר היינו קרן של בעל חי בהמה גמט' ב"ן ועושים ממנו כלי, לשם מכניסים כח הזריקה לחזור לשורש לאתר ממנו בא אור הפנים

כח נתפס בכלי ואילו אור בשכל, וזרקא היינו סילוק והכח להחזיר אור למקום החושך מוחין לאמונה וזה מביא חידוש ויש ענין של כוחי וראשית אוני והוא יורה כחץ וגם זה יש לבהמה, זה כח לבד בלי ציור, רק חיות עצומה, דהיינו זרקא כנ"ל. הפגם בזה נקרא מעשה ער ואונן, כי נראה ער ובעצם הוא אונן, השחתה, ומיתה. אונן הוא ביום המיתה, וכן כתוב בהם ויהיה ער ואונן רע בעיני ה' וימיתם. בסילוק של חיות אזי האדם הקרוב אליו נקרא אונן.

ויש בזה עוד ענין כי בכל הכוחות שיש אזי הקיום של הדבר תלוי בדבר אחר כגון ציור, בחוזק הניר, דיבור בזכרון השומע, וכיו"ב, אבל בזריקה אינו כן, אלא בכח עצמו שזורק תלוי כמה זמן הוא ישאר במצב של זריקה, דהיינו שישאר למעלה, וזה אחד הביאורים על לעולם ה' דברך ניצב בשמים היינו שהכח הזה שהקב"ה הכניס בבריאה הוא מתמיד כל הזמן ואם יקח אותו לרגע לא ישאר שום דבר, אלא שאצל בשר ודם זה נמצא רק בזריקה, אבל אצל הקב"ה זה נמצא בכל דבר, כי הבריאה הייתה יש מאין והמשל הכי קרוב ליציאת יש מאין זה כח שאתה שם בדבר [בחי' חכמה מחשבה שהיא בהבזק בחי' יורה כחץ בחי' הזרקא הראשון שהוא מלמעלה למטה ואנו צריכים להחזיר הדבר לשרשו לקיים זרקא חוזר] הכח הזה נקרא חידוש כי הוא כל הזמן פועל קיום מתחדש והולך

אבל ביש מיש אינו כן כגון הבונה בית אזי העיקר מה שצריך קיום הוא השכל שהכניס בו אבל לא הכח שהשקיע בו **אלו שני הדברים שנמצאים בזרקא, א' שהוא כח לבד בלי שכל. וב' שהקיום שלו תלוי בעצמו**

וזה זרקא כי מצב של חטא היינו רוח שטות חוסר אור ומהו הדבר שיחזיר אותו אל השכל הרי לזה בעצמו צריך שכל על כרחך שיש איזה כח פנימי שהוא לא שכל מצויר ולא נגלה אבל מאידך הוא גבוה יותר מהשכל דאל"ה איך יכול להחזיר אלא שניתן כח לחזור לשורש לבחי' אתר בחי' מקומו של עולם לשורש ההעדר וההסתרה לחלל הפנוי ולהמשיך משם מחדש אור חכמה ושכל חידוש והתחדשות.

שיעור 10

דקה 65 בערך – ענין החשמל הוא חיצוניות העבה של הבינה כמובא שבחי' בינה הוא אלוקות להדיא בחי' דמיא למלאכים בחי' יוה"כ.

אבל בחי' חשמל הוא בחי' יושר פנימי שלא מעניין אותי שום דבר רק מה שהוסכם אצלי בלב זה כל המציאות. וזה שומר מהחוף. דהיינו שזה עולם פנימי אדם הנמצא עם הפנמיות שלו בלי שום יחס לחוף.

חשמל חש מל בחי' שהמל עולם הדבור שלו הוא חש דהיינו בעולם השתיקה. בחי' התם במעשה מתם וחכם העולם של התם הוא עולם שלם. זה עניין שלי וזה עניין שלו. אני לא חלק ממערכת רק מה שהוסכם אצלי בלב. בחי' יעקב איש תם, אין לו חמדה לשל חבירו.

ביאר שזו היתה מדתו של רב ספרא שחי עם האמת שלו בלי התייחסות כלל לסובב אותו. בחי' זה מעשה של וזה מעשה שלו המבואר במעשה מחכם ותם.

וביאר באריכות איך דייקא בדיני ממונות יש יותר מורה היתר כי הכל תלוי בסברות והעסק הוא בעיקר עם החבר ולא עם הקב"ה כמו באיסור והתר. כי בדיני ממונות גם האיסור והתר תלוי בחברו. לכן רוב המורה היתר מתייחס לחברו כגון שחברו לא טרח או שאני כמוהו מוכן לשלם כמבואר הסברות בסוגיית שנים אוחזין. אבל ירא שמים כרב ספרא דבוק באמת לעצמה ומוד כל דבר אליבא דאמת דהיינו שקשור לחשמל דינה ולכן מסופר שהיה עסוק בק"ש דייקא. וביאר באריכות איך כל זה מבואר בתורה כיצד נהג יעקב בבית לבן.

וציין ללק"ה שמוהרנ"ת מעמיד את כל המלחמה במו"מ ובכל עבודה"ש שהוא תיקון הנגה קליפת הלובן צוציאת חיוורתא שבתורה א', אש לבנה מלאך מויק, שנגדו יכול לעמוד רק יעקב אבינו שמדתו אמת, כי החשמל הוא בחי' יעקב. וכל מעשה יעקב בבית לבן הוא דוגמא הטובה ביותר לכל המלחמה לתיקון הנגה.

שם בין הנגה למלכות נמצא המלבוש חשמל השומר על המלכות כמבואר ביחזקאל פרק א'. עוד ביאר ענין הנגה עפ"י תורה יש שהוא לשון תרגום. בחי' לבן שהוא זה שהכניס את לשון התרגום בפעם הראשונה בתורה, שקרא לגל עד יגר סהדותא. וגם אח"כ בגלגול בלעם כתוב פתורה שהוא שלחם בארמית.

שיעור 11

חזר שוב לענין רב ספרא לבאר עוד יותר איך שייך לכל אחד וחזר שוב על הסכנה הגדולה דייקא בדיני ממונות דקה 25 דובר אמת בלבבו דובר לשון דבר לשון הנהגה האמת שגמר בלבבו בה הוא מנהיג את מלכותו (נראה שרומז לנו"ה שהם בחי' הליכה יציאה ובחי' גמירות דעת)

דקה 30 הוכיח שגם הדין איסור תלוי בבן אדם לחבירו הביא ראיה מספק גול שאין מוציאים מהמוחזק אפילו שהמוציא ברי והמוחזק ספק ולכאורה קשה הרי גם אצל המוחזק זה ספק גול

דקה 40 מבאר ענין שמעון שהחשמל לב נקרא דווקא לשון שמיעה התלוי בלב ודייק שזו היתה בקשתו של שלמה המלך ונתת לעבדך לב שומע והאירך בענין הזה של השמיעה בליבא תליא וזה ענין החשמל ודייק שמעון מדוע עם ואו ונון

ומאריך להקדים בביאור מדרגת החשמל בכל אחד בכל אופן הנקודה היא שאצל כ"א הבחי' הנמוכה של האמת לכן השמע הוא עם ואו נון כמו איש ואישון שרומז ולקטנות

דקה 45 מקשה לכאורה איך רבינו מביא לחשמל את רב ספרא דמי זוכה למדרגה כל כך גבוהה ואיך תולה שמירת אמונת אדם פשוט במדרגת רב ספרא ומבאר איך אצל כל אחד יש חשמל לפי בחינתו שהאב טיפוס של הדבר הוא רב ספרא ומבאר שהחשמל הוא בחי' שמע ויש בזה הרבה מדרגות והגדולה שבהן היא רב ספרא אבל גם אצל אדם פשוט צריך להתקשר לבחי' שמע ישראל כפי השגתו בשעת מו"מ כדי לשמור את אמונתו ולהיות קשור לאמת לפי בחינתו

בגמרא שמוזזה צריכה שרטוט כאמיתה של תורה ואומר רבינו תם כיון שכתוב בה שמע ישראל רואים ששמע ישראל זה נקרא אמיתה של תורה רבינו יונה אומר תפילין שמים על היד והלב אבל מוזהה זה אמיתה של תורה ששמים על הממון לשמור עליו

מקשה לכאורה שמעון בפשט הוא בן ננס ולפי הדרש הוא אל היפך ומתרץ תירוץ הנ"ל שמדובר במדריגה נמוכה ביותר של שמע של הלב בחי' שמעון בן

עוד מקשה שרבינו כותב שמיעה בליבא תליא כי חשמל לב גמט' שמע ורק אח"כ כותב כמ"ש ונתת לעבדך לב שומע ומדוע לא כתב מיד את הפסוק ומתרץ שע"כ על זה ביקש שלמה ומדייק זאת בפנים בפסוקים ששלמה אחרי שנשא את בת פרעה נגלה אליו הקב"ה בחלום וא"ל שיבקש בקשה ושלמה אומר ואנכי נער קטן, זה נשמע כמו שמעון בן ננס, לא אדע צאת בבא וכו' ונתת לעבדך לב שומע וכו' כי מי יוכל לשפוט עם רב כזה ויש בזה שני פירושים אחד כפשוטו שהם רבים ופירוש שני שאם יטעה בדין ישראל בממון הרי זה דיני נפשות כמ"ש וקבע את קובעיהם נפש כי אצל יהודי דיני ממונות הם דיני נפשות

לב שומע – הרד"ק – לב מבין והתרגום יונתן – לב סבר

מבאר ענין השבירה שכל חלק רוצה להיות דבר לעצמו היפך הכלי שהוא צירוף של כל החלקים המתבטלים לדבר המתקבל בהם

וישמע שאול את העם שמיעה בחי' קיבוץ אסיפה

הרמב"ם בספר המצוות המלך מקבץ כל פרטיו בחי' האד של רבים

בבחי' חכמה הכל אחד ממש אבל בבחי' בינה זה קיבוץ פרטים שנשארים פרטים אבל מאוחדים

בינה וחכמה טהרה כלפי קדש

חכמה בחי' ראייה שרואה דבר שלם ובינה בחי' שמיעה שמקבץ ומצרף את הדיבור זה בחי' אמא כלפי אבא בחי' אמא עושה רמח ושסה מנקודה אחת של האבא

מח זה נקודה

בראייה המציאות כופה את עצמה עליך אבל כל כח הבחירה הוא בבחי' השמיעה

קליפת עש אוכל בגדים היפך הש"ע ששומר עליהם

שמואל ביקש לקבץ פרטינו ע"י שמיעה

וכן במו"מ בחי' עשיה בחי' רבים צריך לקבץ הפרטים ע"י חשמל לב בחי' שמיעה

חשמל חש שמן בחשאי בחי' מחשבה מל מלילות רבים

רב ספרא בעולם הדיבור וודאי שהיה יכול לבקש סכום גבוה אבל הוא המשיך החש למל

מי ברא אלה אלה הם העכו"ם שהם רבים

מי ברא אלה מי דקאי לשאלה בחכמה אין שאלה כלל ויש נמוך יותר בחי' למה זה תשאל (לשון שאלת המלאך את יעקב ואת מנוח)

אין דבר שיותר מרחיק ומפריד מהקב"ה מהממון זה הבחי' שינה שיש בדיני ממונות שמעון מכח השמע ממשיך ו' לנון נון זה מלכות

שיעור 12
העמדת מלך
עמלק